

ΑΧΙΛΛΕΩΣ ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

Α' Β' Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΓΛΩΣΣΗΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ - ΑΘΗΝΑΙ 1967

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
THE
ARCHAIC GREEK LANGUAGE

ΑΧΙΛΛΕΟΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
ΤΗΣ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1937

ΑΧΙΛΛΕΩΣ Α. ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΥ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΦΩΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1967

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ
ΦΘΟΓΓΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

ΦΘΟΓΓΟΙ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

§ 1. Τὰ γράμματα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης εἶναι 24, τὰ ἴδια μὲ τὰ 24 γράμματα τῆς νέας Ἑλληνικῆς. Ἀλλὰ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων δὲν ἐπροφέροντο πάντα τὰ γράμματα ταῦτα ἀκριβῶς ὅπως τὰ προφέρομεν ἡμεῖς οἱ νέοι Ἕλληνες. Διὰ τοῦτο πολλάκις ὁ ἴδιος φθόγγος τῆς νέας γλώσσης (π. χ. ὁ φθόγγος *ι*) φαίνεται παριστανόμενος εἰς διαφόρους λέξεις ἢ εἰς διαφόρους συλλαβὰς τῆς ἰδίας λέξεως μὲ διάφορα γράμματα (π. χ. καὶ μὲ τὸ *η* ἢ τὸ *υ*) : *ῥίς*, *μῦς*, *μυστήριον*.

Σημείωσις. Τὸ ἀρχαιότατον Ἑλληνικὸν ἀλφάβητον περιελάμβανεν ἔν ἀκόμῃ γράμμα, τὸ *Ϝ*, τὸ ὁποῖον διὰ μὲν τὸ σχῆμά του λέγεται *δίγμαμα*, διὰ δὲ τὴν προφορὰν του *β* α ὤ. Ἐπροφέρετο περίπου, ὅπως προφέρεται νῦν τὸ *β* ἢ οἰως τὸ *υ* εἰς λέξεις, ὅποια π. χ. ἡ λέξις *αὔριον*.

Εἰς δὲ τὴν ἀρχαιοτάτην Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ὅπως θὰ ἴδωμεν εἰς τὰ ἐπόμενα, ὑπῆρχε καὶ εἰς ἰδιαιτέρος φθόγγος, τὸ *ι* (*γιώτ*), τοῦ ὁποίου ὁμοῦς δὲν παρεδόθη γράμμα (ἦτοι γραπτὸν σημεῖον).

Ἐπροφέρετο δὲ τὸ *ι*, ὅπως προφέρεται τώρα τὸ *γι* εἰς τὴν λέξιν π. χ. *Πανάγιω* (*Πανάγιω*) ἢ ὅπως τὸ ἀπλοῦν *ι* εἰς τὰς λέξεις π. χ. *παιδιά*, *καθάρως*.

α΄) Φωνήεντα

§ 2. Ἀπὸ τὰ ἑπτὰ φωνήεντα *α*, *ε*, *η*, *ι*, *ο*, *υ*, *ω* :

α) τὸ *ε* καὶ τὸ *ο* λέγονται **βραχεά** (ἦτοι σύντομα εἰς τὴν προφορὰν) :

β) τὸ *η* καὶ τὸ *ω* λέγονται **μακρά** (ἦτοι παρατεταμένα εἰς τὴν προφορὰν), διότι ἀρχῆθεν τὸ μὲν *η* ἐπροφέρετο ὑπὸ τῶν παλαιῶν ὡς παρατεταμένον *ε* (ἦτοι περίπου ὡς *εε*), τὸ δὲ *ω* ὡς παρατεταμένον *ο* (ἦτοι περίπου ὡς *οο*) :

γ) τὸ α, ι, υ λέγονται **δίχρονα**, διότι ταῦτα ἀρχῆθεν εἰς ἄλλας μὲν συλλαβὰς ἐπροφέροντο βραχέα, εἰς ἄλλας δὲ μακρά.

Σημείωσις. Ἴνα δηλωθῆ, ὅτι τὸ δίχρονον φωνῆεν μιᾶς συλλαβῆς εἶναι βραχύ, γράφεται ὑπεράνω αὐτοῦ τὸ σημεῖον \smile , ἵνα δὲ δηλωθῆ, ὅτι εἶναι μακρόν, γράφεται ὑπεράνω αὐτοῦ τὸ σημεῖον — , ὡς π. χ. *κτῆμᾶ*, *κτῆσίς*, *πῆχῦς* — *ῶρᾶ*, *τίμη*, *θῦμός*.

β') Σύμφωνα

§ 3. Ἀπὸ τὰ 17 σύμφωνα :

1) ἑννέα, ἦτοι τὰ σύμφωνα κ, γ, χ — π, β, φ — τ, δ, θ, λέγονται **ἄφωνα**.

2) πέντε, ἦτοι τὰ σύμφωνα μ, ν — λ, ρ — σ (ς), λέγονται **ἡμίφωνα**· καὶ

3) τρία, ἦτοι τὰ σύμφωνα ζ, ξ, ψ, λέγονται **διπλᾶ**.

Σημείωσις. Εἰς τὰ ἡμίφωνα συγκαταλέγονται προσέτι τὸ δίγαμμα (F) καὶ τὸ γιώτ (j) (βλ. § 1, Σημ.).

§ 4. Τὰ ἄφωνα διαιροῦνται :

1) κατὰ τὸ φωνητικὸν ὄργανον, μὲ τὸ ὁποῖον κυρίως προφέρονται, εἰς τὰ **οὐρανικά** κ, γ, χ, εἰς τὰ **χειλικά** π, β, φ καὶ εἰς τὰ **ὀδοντικά** τ, δ, θ.

2) κατὰ τὸ ποιὸν τῆς πνοῆς, ἡ ὁποία τὰ συνοδεύει κατὰ τὴν προφορὰν των, εἰς τὰ **ψιλὰ** (ἦτοι λεπτά) κ, π, τ, εἰς τὰ **μέσα** γ, β, δ καὶ εἰς τὰ **δασέα** (ἦτοι παχέα) χ, φ, θ.

§ 5. Τὰ ἡμίφωνα διαιροῦνται εἰς τὰ **ἐνρινα** μ, ν, εἰς τὰ **ὕγρά** λ, ρ, καὶ εἰς τὸ **συριστικὸν** σ (ς).

Σημείωσις 1. Ἐνρινον εἶναι καὶ τὸ γ, ὅταν εὑρίσκηται πρὸ τῶν οὐρανικῶν κ, γ, χ, ἢ πρὸ τοῦ ξ : *ἄγκυρα*, *ἀγγεῖον*, *ἄγχω*, *ἄξω*.

Σημείωσις 2. Τὰ σύμφωνα ζ, ξ, ψ λέγονται **διπλᾶ**, διότι πλειστάκις προέρχονται ἀπὸ ἔνωσιν δύο συμφώνων, ἦτοι τὸ μὲν ξ ἀπὸ τὸ κ + σ ἢ γ + σ ἢ χ + σ, τὸ δὲ ψ ἀπὸ τὸ π + σ ἢ β + σ ἢ φ + σ καὶ τὸ ζ ἀπὸ τὸ σ + δ ἢ ἀπὸ σύμπλεγμα ἄλλων συμφώνων : *κόραξ* (κόρακς), *Ἄραψ* (Ἄραβς), *Θήβαζε* (Θήβασδε), *ζάπλουτος* (διάπλουτος).

Πίναξ τῶν συμφώνων

	Ούρανικά	Χειλικά	Ὀδοντικά
ἄφωνα	κ	π	τ
	γ	β	δ
	χ	φ	θ
ἡμίφωνα	ἔνρινα	μ	ν
	ύγρᾶ	λ	ρ
	συριστικά		σ (ς)
διπλαῖ	ζ	ξ	ψ

γ') Δίφθογγοί

§ 6. Αἱ δίφθογγοι τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι ἔνδεκα, αἱ ἐξῆς :
αι, ει, οι, υι, αυ, ευ, ηυ, ου, φ, η, ψ. Ἐκ τούτων αἱ ὀκτώ
αι, ει, οι, υι, αυ, ευ, ηυ, ου λέγονται **κύριαι**, αἱ δὲ λοιπαὶ τρεῖς
φ, η, ψ λέγονται **καταχρηστικάι**.

Σημείωσις 1. Ἡμεῖς τὴν δίφθογγον **αι** τὴν προφέρομεν ὅπως τὸ **ε**, τὰς δὲ διφθόγγους **ει, οι, υι** καὶ **η** ὅπως τὸ **ι**, τὴν δίφθογγον **φ** ὅπως καὶ τὸ ἀπλοῦν **α** καὶ τὴν δίφθογγον **ψ** ὅπως καὶ τὸ ἀπλοῦν **ω**, τὰς δὲ διφθόγγους **αυ, ευ, ηυ** τὰς προφέρομεν πρὸ φωνήεντος μὲν καὶ πρὸ τῶν συμφώνων **β, γ, δ, ζ, λ, μ, ν** καὶ **ρ** ὡς **αβ, εβ, ηβ**, εἰς πᾶσαν δὲ ἄλλην περίπτωσιν ὡς **αφ, εφ, ηφ**. Ἀρχῆθεν ὁμοίως ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἐκάστη δίφθογγος ἐπροφέρετο οὕτως, ὥστε διεκρίνοντο κατὰ τὴν προφορὰν οἱ δύο φθόγγοι, ἤτοι τὰ δύο φωνήεντα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα αὐτὴ ἀποτελεῖται (πρβλ. νῦν : *Νεράϊδα, ἀυγολέιμονο, ροῖδο*).

Σημείωσις 2. Τὸ **ι**, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει εἰς τὰς **καταχρηστικὰς** διφθόγγους ὑπὸ τὸ **α, η, ω**, λέγεται **ὑπογεγραμμένον ἰῶτα**. Τοῦτο ὁμοίως, ὅταν αἱ δίφθογγοι αὗται γράφονται διὰ κεφαλαίων γραμμάτων, γράφεται κανονικῶς οὐχὶ ὑποκάτω τῶν κεφαλαίων φωνηέντων **Α, Η, Ω**, ἀλλὰ πρὸς τὰ δεξιὰ αὐτῶν (**Αι, Ηι, Ωι**) καὶ τότε λέγεται **προσγεγραμμένον ἰῶτα** : *ἌιΔηΣ* (πρὸφ. ἄδης), *ΤΗι ΘΕΩι* (πρὸφ. τῆ θεῶ).

§ 7. Αἱ δίφθογγοι γενικῶς εἶναι μακραί. Μόνον ἡ **αι** καὶ ἡ **οι** λαμβάνονται ὡς βραχεῖαι, ὅταν εὐρίσκωνται ἐντελῶς εἰς τὸ τέλος λέξεως κλιτῆς, ἔκτος ῥήματος εὐκτικῆς ἐγκλίσεως : *μοῦσαι, πῶλοι, βούλομαι, παιδεῦσαι—μούσαις, πῶλοις, παιδεύσαι ἄν, οἴκοι*.

δ') Συλλαβαί, συλλαβισμός

§ 8. Συλλαβή λέγεται τεμάχιον λέξεως αποτελούμενον ἀπὸ ἓν ἢ περισσότερα σύμφωνα μὲ ἓν φωνῆεν ἢ δίφθογγον : *τε-τρα-δρα-χμον, στρα-τεύ-μα-τα*.

Συλλαβὴ λέξεως δύναται νὰ ἀποτελῆται καὶ ἀπὸ ἓν μόνον φωνῆεν ἢ μίαν δίφθογγον : *ἱ-α, οἶ-ει* (= νομίζεις).

§ 9. 1) Κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν συλλαβῶν τῆς, μία λέξις, ἐὰν ἔχη μίαν μόνον συλλαβὴν, λέγεται **μονοσύλλαβος** (π.χ. *μῦς*), ἐὰν ἔχη δύο συλλαβάς, λέγεται **δισύλλαβος** (π.χ. *οἶκος*), ἐὰν ἔχη τρεῖς συλλαβάς, λέγεται **τρισύλλαβος** (π.χ. *παιδίον*) καὶ ἐὰν ἔχη περισσοτέρας τῶν τριῶν συλλαβῶν, λέγεται **πολυσύλλαβος** (π.χ. *φιλόσοφος*).

2) Ἡ τελευταία συλλαβὴ λέξεως, ἡ ὁποία ἔχει συλλαβάς περισσοτέρας τῆς μιᾶς, λέγεται **λήγουσα**, ἡ πρὸ τῆς ληγούσης λέγεται **παραλήγουσα**, καὶ ἡ πρὸ τῆς παραληγούσης λέγεται **προπαραλήγουσα**, ἡ δὲ πρώτη συλλαβὴ αὐτῆς λέγεται **ἀρκτική**.

§ 10. Ὁ χωρισμὸς λέξεως εἰς τὰς συλλαβάς αὐτῆς λέγεται **συλλαβισμός**. Γίνεται δὲ ὁ συλλαβισμὸς εἰς τὰς λέξεις τῆς ἀρχαίας γλώσσης κατὰ τοὺς ἑξῆς κανόνας :

α) Ἐν σύμφωνον εὐρισκόμενον μεταξὺ δύο φωνηέντων (ἢ δίφθογγων) συλλαβίζεται μὲ τὸ ἐπόμενον του φωνῆεν (ἢ δίφθογγον) : *λέ-γο-μεν, ἄ-πει-ροι*.

β) Δύο σύμφωνα εὐρισκόμενα μεταξὺ δύο φωνηέντων (ἢ δίφθογγων) συλλαβίζονται μὲ τὸ ἐπόμενον των φωνῆεν (ἢ δίφθογγον), ἐὰν δὲν εἶναι τὰ αὐτὰ καὶ ἐὰν εἶναι ἀρκτικὰ λέξεως τῆς (ἀρχαίας) Ἑλληνικῆς γλώσσης· ἄλλως χωρίζονται καὶ συλλαβίζονται τὸ μὲν πρῶτον μὲ τὸ προηγούμενον, τὸ δὲ δεύτερον μὲ τὸ ἐπόμενον φωνῆεν (ἢ δίφθογγον) : *πέ-τρα* (τρόπος), *βά-θρον* (θρόνος), *ἔ-στιω* (σταυρός)· ἀλλὰ : *βάλ-λω, ἐν-νέα, ἔλ-κω, ἄρ-μα, ἔν-τερον*.

Σημείωσις. Καὶ τὰ συμπλέγματα γμ ἢ χμ, θμ, τν, φν, ἐπειδὴ ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰ συμπλέγματα κμ, τμ, θν, πν, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀρχίζουν λέξεις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης, συλλαβίζονται καὶ αὐτὰ μὲ τὸ ἐπόμενον φωνῆεν : *πρᾶ-γμα, δρα-χμή* (κμητός), *ἀρι-θμός* (τμημα), *φά-την* (θνητός), *δά-φνη* (πνέω).

γ) Τρία σύμφωνα εύρισκόμενα μεταξύ δύο φωνηέντων συλλαβίζονται μετά τοῦ ἀκολουθοῦ φωνήεντος, ὅταν καί τὰ τρία ταῦτα σύμφωνα ἢ τοῦλάχιστον τὰ δύο πρῶτα ἐξ αὐτῶν εἶναι ἀρκτικά λέξεως Ἑλληνικῆς: ἐ-στράτευσε (στρατός), ἐ-χθρός (χθές), βά-κτρον (κτῆμα), ἰ-σχρός (σχῆμα). Ἄλλως χωρίζονται, καί τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τῶν τριῶν συμφώνων συλλαβίζεται μὲ τὸ προηγούμενον φωνῆεν, τὰ δὲ δύο ἄλλα μὲ τὸ ἐπόμενον: ἄρ-κτος, ἄν-δρες, Ἄμ-βρακία.

δ) Αἱ σύνθετοι λέξεις κατὰ τὸν συλλαβισμόν χωρίζονται εἰς τὰ συνθετικά των μέρη, ἐκτός ἐὰν κατὰ τὴν σύνθεσιν ἔχη συμβῆ ἔκθλιψις, ὁπότε καὶ αὗται συλλαβίζονται ὡς ἀπλαῖ λέξεις: προσ-έχω, συν-άγω, νουν-εχής, Ἑλλήσ-ποντος, ἀλλὰ: πα-ρέχω, ὑ-πάγω, φί-λιπος, ἄ-γρου-πος, πρω-ταγωνιστής.

§ 11. Ποσότης συλλαβῶν. Ὁρισμένη συλλαβὴ μιᾶς λέξεως λέγεται:

1) **φύσει μακρά**, ἐὰν ἔχη μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον: κοί-τη, κορού-ω.

2) **θέσει μακρά**, ἐὰν ἔχη μὲν βραχὺ φωνῆεν, ἀλλὰ κατόπιν αὐτοῦ ἀκολουθοῦν δύο ἢ περισσότερα σύμφωνα ἢ ἓν διπλοῦν: ἀ-στός, ἄ-λλος, ἐ-χθρός, τό-ξον.

3) **βραχεῖα**, ἐὰν ἔχη βραχὺ φωνῆεν, κατόπιν δὲ αὐτοῦ ἄλλο φωνῆεν ἢ ἓν μόνον ἀπλοῦν σύμφωνον ἢ τίποτε: ἀ-έ-ρες, φύ-γε-τε.

ε') Πνεύματα καὶ τόνοι

1. Τὰ πνεύματα

§ 12. Εἰς πᾶσαν λέξιν, ἢ ὅποια ἀρχίζει ἀπὸ φωνῆεν ἢ ἀπὸ ρ, σημειοῦται ἐπὶ τοῦ ἀρκτικοῦ φωνήεντος ἢ τοῦ ρ σημεῖον πνεύματος ἢ πνεῦμα.

Τὰ πνεύματα εἶναι δύο, ἡ **ψιλή** (*), ἥτοι σημεῖον λεπτῆς πνοῆς, καὶ ἡ **δασεῖα** (*), ἥτοι σημεῖον παχείας πνοῆς: ἀρετή, ὥρα, ῥόδον.

Σημείωσις. Τὸ δασὺ πνεῦμα, ἥτοι ἡ δασεῖα, ἐπροφέρετο ἀρχῆθεν περιπίου ὅπως νῦν τὸ σύμφωνον χ' π. χ. ἵππος (πρόφ. χίππος).

§ 13. Δ α σ ὺ ν ο ν τ α ι (ἥτοι λαμβάνουν πνεῦμα τὴν δασεῖαν)

κανονικῶς πᾶσαι αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουσι ἀπὸ υ ἢ ἀπὸ ρ : ὕπνος, ῥήτωρ.

Ἐκ τῶν λοιπῶν λέξεων ἄλλαι μὲν, αἱ πλειῆσται, ψιλοῦνται (ἦτοι λαμβάνουσι πνεῦμα τὴν ψιλὴν), ἄλλαι δὲ δασύονται.

2. Οἱ τόνοι

§ 14. Πάσης λέξεως, ἡ ὁποία ἔχει δύο ἢ περισσοτέρας συλλαβὰς, μία συλλαβὴ τονίζεται, ἦτοι προφέρεται ἰσχυρότερον ἀπὸ τὰς ἄλλας συλλαβὰς αὐτῆς. Ἐπὶ τοῦ φωνήεντος (ἢ τῆς διφθόγγου) τῆς τονιζομένης συλλαβῆς γράφεται ἓν σημεῖον, τὸ ὁποῖον καλεῖται τόνος : κόρη, κῆπος, παίζομεν, ἀγαθός, μαθητής.

Σημειώσις. Σημεῖον τόνου κανονικῶς σημειοῦται καὶ ἐπὶ τοῦ φωνήεντος ἢ τῆς διφθόγγου τῶν μονοσυλλάβων λέξεων : μὴν, φῶς, παῖς.

§ 15. Οἱ τόνοι εἶναι τρεῖς, ἦτοι ἡ ὀξεῖα ('), ἡ βαρεῖα (`) καὶ ἡ περισπωμένη (~).

Σημειώσις. Ἡ διαφορὰ τοῦ τόνου δὲν παρέχει αἰσθητὴν διαφορὰν τῆς προφορᾶς τῶν φωνηέντων ἢ τῶν διφθόγγων εἰς ἡμᾶς τοὺς νέους Ἕλληνας, ὅπως οὐδὲ ἡ μακρότης καὶ ἡ βραχύτης αὐτῶν. Πρβλ. (ὀ) ἐλαιῶν — (τῶν) ἐλαιῶν, (τὸν) κῆπον — (τῶν) κήπων.

3. Κανόνες τοῦ τονισμοῦ

§ 16. Ὁ τονισμὸς τῶν λέξεων τῆς ἀρχαίας γλώσσης γίνεται κατὰ τοὺς ἐξῆς κανόνας :

1) Οὐδέποτε μία πολυσύλλαβος λέξις τονίζεται ὑπεράνω τῆς προπαραληγουσῆς : (ἄνθρωπος) φιλόανθρωπος, φιλανθρωπώτατος.

2) Ὄταν ἡ λήγουσα εἶναι μακρά, ἡ προπαραλήγουσα δὲν τονίζεται : (Ὀμηρος) Ὀμήρου, (διδάσκαλος) διδασκάλων.

3) Ἡ προπαραλήγουσα καὶ πᾶσα βραχεῖα συλλαβὴ τονιζομένη ὀξύνεται : πείθομαι, λόγος, ἐλθέ.

4) Μακρὰ παραλήγουσα πρὸ μακρᾶς ληγουσῆς τονιζομένη ὀξύνεται : μήτηρ, παῦω.

5) Μακρὰ παραλήγουσα πρὸ βραχείας ληγουσῆς τονιζομένη περισπᾶται : μήτηρ, παῦε.

6) Ἡ ἀσυναίρετος ὀνομαστική, αἰτιατική καὶ κλητική τῶν ὀνομάτων, τονιζομένη ἐπὶ τῆς ληγουσῆς, ὀξύνεται : ἡ τιμή, τὴν τιμήν, ὦ

τιμή — οἱ θεοί, τοὺς θεούς, ὧ θεοὶ — ἡ ἐσθής, ὁ ποιμὴν, ὁ ἱμάς.

7) Ἡ μακροκατάληκτος γενικὴ καὶ δοτικὴ τῶν ὀνομάτων ἐν γένει, τονιζομένη ἐπὶ τῆς ληγούσης, περισπᾶται : κριτοῦ, κριτῆ, κριτῶν, κριταῖς — θεοῦ, θεῶ, θεῶν, θεοῖς.

8) Τῶν ὀνομάτων, ὅπου τονίζεται ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ, ἐκεῖ τονίζονται καὶ αἱ ἄλλαι πτώσεις, ἐκτὸς ἂν ἐμποδίζῃ ἡ λήγουσα : γέρων, γέροντος, γέροντες· ἀλλά : γερόντων.

9) Ἡ ἐκ συναίρεσεως προερχομένη λήγουσα μιᾶς λέξεως, ὅταν τονίζεται, περισπᾶται : (τιμάω) τιμῶ, (ἤχρος) ἤχρους, ἐκτὸς ἐὰν πρὸ τῆς συναίρεσεως ἡ δευτέρα ἐκ τῶν συναιρουμένων συλλαβῶν ὠξύνετο : (ἐσταῶς) ἐστῶς, (κληῖς - κλῆς) κλειῖς.

10) Ἡ θέσει μακρὰ συλλαβὴ κατὰ τὸν τονισμόν λαμβάνεται ὡς βραχεῖα : χειρῶναξ, αὐλαξ (βλ. § 11, 2).

11) Κατὰ τὴν σύνθεσιν ὁ τόνος συνήθως ἀναβιβάζεται ὅσον τὸ δυνατόν ἀνωτέρω τῆς ληγούσης, ἀλλ' ὅχι καὶ ἀνωτέρω τῆς τελευταίας συλλαβῆς τοῦ πρώτου συνθετικοῦ : (καιρὸς) εὐκαιρος, (δὸς) ἀπόδος, (φρῆν) μεγαλό-φρων, μεγαλόφρον.

12) Β α ρ ε ῖ α τίθεται μόνον ἐπὶ τῆς ληγούσης μιᾶς λέξεως ἀντὶ τῆς ὀξείας, ὅταν κατόπιν τῆς λέξεως ταύτης δὲν ὑπάρχῃ σημεῖον στίξεως : ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ τιμᾶ τοὺς σοφοὺς ἀνδρας.

§ 17. Κατὰ τὸν τόνον αὐτῆς μία λέξις λέγεται :

1) ὀξύτονος, ἐὰν ἔχῃ ὀξεῖαν ἐπὶ τῆς ληγούσης : ἀνὴρ·

2) παροξύτονος, ἐὰν ἔχῃ ὀξεῖαν ἐπὶ τῆς παραληγούσης : κώμη·

3) προπαροξύτονος, ἐὰν ἔχῃ ὀξεῖαν ἐπὶ τῆς προπαραληγούσης : ἄνθρωπος·

4) περισπωμένη, ἐὰν ἔχῃ περισπωμένην ἐπὶ τῆς ληγούσης : τοῦ κριτοῦ, τιμῶ·

5) προπερισπωμένη, ἐὰν ἔχῃ περισπωμένην ἐπὶ τῆς παραληγούσης : κῆπος·

6) βαρύτονος, ἐὰν ἔχῃ βαρεῖαν ἀντὶ ὀξείας ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ ἐν γένει ἐὰν τονίζεται οὐχὶ ἐπὶ τῆς ληγούσης : χειμῶν βαρὺς ἐπῆλθε — πείθω, παιδεύω.

Σημεῖωσις. Θέσις τοῦ τόνου καὶ τοῦ πνεύματος. Ὁ τόνος ἦ τὸ πνεῦμα :

α) Ἐπὶ τῶν ἀπλῶν φωνηέντων καὶ τῶν καταχρηστικῶν διφθόγγων ση-

μειοῦται ὑπεράνω μὲν αὐτῶν, ὅταν ταῦτα γράφονται μὲ μικρὰ γράμματα, ἔμπροσθεν δὲ αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἄνω, ὅταν ταῦτα γράφονται μὲ κεφαλαία : ἡώς, ὁδός - Ἡώς, Ὁράτιος· τῆ θεᾷ, φθῆ - Ὡδεῖον ἢ (Ὁδεῖον) (βλ. § 6, Σημ. 2).

β) Ἐπὶ τῶν κυρίων διφθόγγων σημειοῦται πάντοτε ὑπεράνω τοῦ δευτέρου ἐκ τῶν φωνηέντων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα αὐταὶ ἀποτελοῦνται : Αἰγεύς, αἰρετός, αὐλός, οὐρανός, σφαιραί, τὰς σφαιράς, Οἰδίπους.

γ) Ὅταν τὸ πνεῦμα καὶ ὁ τόνος συμπίπτουν ἐπὶ τῆς αὐτῆς συλλαβῆς, τότε ἡ μὲν ὀξεῖα (ἢ ἡ βαρεῖα) σημειοῦται μετὰ τὸ πνεῦμα, ἡ δὲ περισπωμένη ὑπεράνω αὐτοῦ : Ἀρτεμῖς, Ἥρα, Ὀμηρος, αὔρα, Αἴας, — εὖρος, αἶμα.

ς') Ἄτονοι καὶ ἐγκλιτικαὶ λέξεις

1. Πρόκλισις

§ 18. Δέκα μονοσύλλαβοι λέξεις, ἦτοι οἱ τέσσαρες τύποι τοῦ ἄρθρου ὀ, ἡ, οἰ, αἰ, αἰ τρεῖς προθέσεις εἰς, ἐν, ἐξ ἢ ἐκ καὶ τὰ τρία μόρια ὡς, εἰ, οὐ, ἐπειδὴ πάντοτε προφέρονται λίαν στενωῶς μὲ τὴν ἐκάστοτε ἐπομένην λέξιν, δὲν τονίζονται, καὶ δι' αὐτὸ λέγονται ἄτονοι λέξεις ἢ προκλιτικά.

Σημείωσις. Τὸ μόριον οὐ τονίζεται (μὲ ὀξεῖαν), ὅταν εὐθὺς μετ' αὐτὸ ὑπάρχη στίξις : ἐτόξευον μὲν, ἐξικουῦντο δ' οὐ. φῆς ἢ οὐ; πῶς γὰρ οὐ;

2. Ἐγκλισις

§ 19. Μερικαὶ μονοσύλλαβοι ἢ δισύλλαβοι λέξεις προφέρονται πάντοτε λίαν στενωῶς μὲ τὴν ἐκάστοτε προηγουμένην λέξιν καὶ διὰ τοῦτο ὁ τόνος αὐτῶν κανονικῶς μεταβιβάζεται εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγουμένης λέξεως (ὡς ὀξεῖα) ἢ ὅλως ἀποβάλλεται· ἄνθρωπός τις ταυτὰ φησι τῷ πατρί μου.

Αἱ τοιαῦται λέξεις λέγονται ἐγκλιτικαὶ λέξεις ἢ ἀπλῶς ἐγκλιτικά (πρβλ. τῆς νέας γλώσσης π.χ. φώναξέ με, μίλησέ μου — ὁ φίλος του, λέγε μας).

§ 20. Ἐγκλιτικαὶ λέξεις τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνήθεις εἶναι :

1) οἱ τύποι τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν μοῦ, μοί, μὲ — σοῦ, σοί, σέ — οὐ, οἰ, εἰ·

2) οἱ τύποι τῆς ἀορίστου ἀντωνυμίας τίς, τί, πλὴν τοῦ τύπου αὐτῆς ἄττα (= τινά)·

3) οἱ τύποι τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεστώτος τῶν ῥημάτων εἰμι (= εἶμαι) καὶ φημι (= λέγω), πλὴν τῶν τύπων αὐτῶν εἶ καὶ φῆς·

4) τὰ ἐπιρρήματα πού, ποί, ποθὲν — πώς, πῆ ἢ πῆ, ποτέ·

5) τὰ μόρια γέ, τέ, τοί, πέρ, πώ, νύν·

6) τὸ πρόσφυμα δὲ (ἄσχετον πρὸς τὸν σύνδεσμον δέ) : τοιάς-δε, Μεγαρά-δε (= εἰς τὰ Μέγαρα).

§ 21. Τῶν ἐγκλιτικῶν ὁ τόνος :

1) μεταβιβάζεται εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγουμένης λέξεως (ὡς ὀξεῖα), ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι προπαροξύτονος (ἄνθρωπός τις, κήρυκές τινες) ἢ προπερισπωμένη (σφαιῖρά τις, στρατιῶταί τινες) ἢ ἄτονος ἢ ἐγκλιτικῆ (εἶ τίς φησί μοι ταῦτα)·

2) ἀποβάλλεται πάντων μὲν τῶν ἐγκλιτικῶν, ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι ὀξύτονος ἢ περισπωμένη (θεός τις, θεοί τινες — ὀρῶ σε, καλῶ τινα), μόνον δὲ τῶν μονοσυλλάβων ἐγκλιτικῶν, ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι παροξύτονος (γέρων τις, λέγει τι)·

3) διατηρεῖται, ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶναι παροξύτονος καὶ τὸ ἐγκλιτικὸν δυσύλλαβον (φίλοι τινές, ὀλίγοι εἰσίν), ἢ ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις ἔχη πάθει ἐκθλιψιν (πολλοὶ δ' εἰσὶν ἀγαθοί), ἢ ὅταν προηγηθῆται τοῦ ἐγκλιτικοῦ στίξις ("Ὀμηρος, φασί, τυφλὸς ἦν).

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Μερικὰ ἐγκλιτικά με ὠρισμένας πρὸ αὐτῶν λέξεις ἐνόονονται καὶ γράφονται μαζί με αὐτάς ὡς μία λέξις : ὅδε, ἦδε, τόδε, — ὄσπερ, ἦπερ, ὄπερ — τοιάσδε, τοιάδε, τοιάονδε — οὔτε, ὄσπερ, ὄστε κλπ. Αἱ λέξεις, αἱ προερχόμεναι ἐκ τοιαύτης ἐνώσεως, διατηροῦν τὸν ἀρχικόν των τονισμόν : ἦδε, ἦπερ, τοιάδε, οὔτε, ὄσπερ κλπ.

ζ') Ἄλλα σημεῖα ἐν τῷ γραπτῷ λόγῳ

§ 22. Ἐκτὸς τῶν σημείων τῶν τόνων καὶ τῶν πνευμάτων, ἐν τῷ γραπτῷ λόγῳ χρησιμοποιοῦνται προσέτι τὰ ἐξῆς σημεῖα :

1) ἡ ὑποδιαστολή (,)· αὕτη γράφεται εἰς τὴν ἀναφορικὴν ἀνωτονυμίαν ὄ,τι πρὸς διάκρισιν αὐτῆς ἀπὸ τοῦ συνδέσμου ὄτι·

2) τὰ διαλυτικά (··)· ταῦτα γράφονται ὑπεράνω τοῦ ι ἢ τοῦ υ, ὅταν ζητῆται νὰ δηλωθῆ, ὅτι τὸ ι ἢ τὸ υ δὲν ἀποτελεῖ δίφθογγον με τὸ ἀμέσως προηγούμενον φωνῆεν τῆς ἰδίας λέξεως : ἀῦπνία, τοῦ Γαῖου·

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Τὰ διαλυτικά δύνανται νὰ παραλείπωνται, ὅταν ὁ χωρισμὸς τῶν δύο φωνηέντων ὑποσημαίνεται ἐκ τῆς θέσεως τῶν σημείων τῶν τόνων ἢ τῶν πνευμάτων : ἄυλος, ἀύλου, Γάιος.

3) ἡ ἀπόστροφος ('), σημεῖον τῆς ἐκθλίψεως (βλ. § 28)·

4) ἡ κορωνίς ('), σημεῖον τῆς κράσεως (βλ. § 26)·

5) τὰ σημεῖα τῆς στίξεως, ἦτοι:

α') ἡ τελεία στιγμή (.)· διὰ ταύτης χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων περὶ ὁδοί, ἦτοι μέρη τοῦ γραπτοῦ λόγου, τὰ ὅποια περιέχουν ἐν ὅπωςδῆποτε πλήρες νόημα·

β') ἡ μέση στιγμή ἢ ἄνω στιγμή (·)· διὰ ταύτης χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων κῶλα περιόδου, ἦτοι μέρη αὐτῆς, τὰ ὅποια περιέχουν ἐν νόημα ὅπωςδῆποτε αὐτοτελές·

γ') ἡ ὑποδιαστολή ἢ τὸ κόμμα (,)· διὰ τούτου κανονικῶς χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων αἱ δευτερεύουσαι προτάσεις ἀπὸ τὰς κυρίας καὶ πᾶν ὄνομα κλητικῆς πτώσεως ἀπὸ τὰς ἄλλας λέξεις τῆς προτάσεως·

δ') τὸ ἐρωτηματικὸν (;)· τοῦτο γράφεται κατόπιν λέξεως ἢ εἰς τὸ τέλος προτάσεως ἢ περιόδου, ἢ ὅποια ἐκφέρεται ἐρωτηματικῶς·

ε') τὸ θαυμαστικὸν ἢ ἐπιφωνηματικὸν (!)· τοῦτο γράφεται εἰς τὸ τέλος προτάσεως τινος ἢ περιόδου ἢ κατόπιν μιᾶς λέξεως ἢ ἀπλῆς φράσεως, ἵνα δηλωθῇ ὅτι ταῦτα ἐκφράζουν θαυμασμὸν τοῦ λέγοντος, ἀναφώνησιν, ἐκπληξιν κ.τ.τ·

ς') τὰ ἀποσιωπητικά (...)· διὰ τούτων δηλοῦται ὅτι ἀποσιωπᾶται, ἦτοι παραλείπεται νὰ ἐκφρασθῇ μία λέξις ἢ φράσις ἐκ φόβου, ἐντροπῆς κ.τ.τ·

ζ') ἡ παρένθεσις [()]· ἐντὸς ταύτης περικλείεται μία λέξις ἢ φράσις ὀλόκληρος, ἢ ὅποια παρεμβάλλεται μεταξύ τῶν λέξεων τῆς προτάσεως ἢ τῆς περιόδου πρὸς ἐπεξηγήσιν ἢ συμπλήρωσιν ἐν γένει τῶν λεγομένων·

η') τὰ εἰσαγωγικά (« »)· ἐντὸς τούτων περικλείονται λόγοι τινὸς ἀποδιδόμενοι αὐτολεξεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

ΦΘΟΓΓΙΚΑ ΠΑΘΗ

§ 23. Σπανίως αἱ λέξεις διαμένουν ἀπαθεῖς καὶ ἀκέραιαι, ὅπως ἐπλάσθησαν ἐξ ἀρχῆς. Συνήθως συμβαίνουν εἰς αὐτὰς διάφορα πάθη τῶν φθόγγων (ἦτοι τῶν φωνηέντων καὶ τῶν συμφώνων), ἀπὸ τὰ ὅποια ἀποτελοῦνται (πρβλ. νῦν : λέγει-λέει, κάθισε-κάτσε). Τὰ πάθη ταῦτα καλοῦνται φθογγικά πάθη, τὰ δὲ συνηθέστερα ἐξ αὐτῶν εἶναι τὰ ἐπόμενα.

α') Πάθη φωνηέντων και διφθόγγων. Εύφωνικά σύμφωνα

1. Συναίσεις

§ 24. Συναίσεις λέγεται ή συγχώνευσις ἐντὸς μιᾶς λέξεως δύο ἐπαλλήλων φωνηέντων ἢ φωνήεντος καὶ διφθόγγου εἰς ἓν μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον : (Ἄθηνά) Ἄθηνᾶ, (νόος) νοῦς, (ἀγαπάει) ἀγαπᾶ.

§ 25. Ἡ συλλαβή, ἡ ὁποία προέρχεται ἐκ συναίρεσεως, κανονικῶς τονίζεται, ἐὰν πρὸ τῆς συναίρεσεως ἐτονίζετο ἢ μία ἐκ τῶν δύο συλλαβῶν, αἱ ὁποῖαι συνηρέθησαν : τιμῶμεν (τιμάομεν)· ἀλλά : ἔθνη (ἔθνεα), γέλα (γέλαε)· (βλ. καὶ § 16, 9).

2. Κρᾶσις

§ 26. Κρᾶσις λέγεται ἡ συναίρεσις τοῦ τελικοῦ φωνήεντος ἢ διφθόγγου μιᾶς λέξεως μὲ τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον τῆς ἀμέσως ἐπομένης λέξεως καὶ ἡ οὕτω προκύπτουσα συγχώνευσις τῶν δύο λέξεων εἰς μίαν : (τὰ ἄλλα) τᾶλλα, (τὸ ὄνομα) τοῦνομα, (καὶ εἶτα) κᾶτα· (πρβλ. θὰ ἀγαπῶ, θὰγαπῶ — τὸ ἐλάχιστον, τοῦλάχιστον).

Ἐπερᾶνω τοῦ φωνήεντος ἢ τῆς διφθόγγου, ἡ ὁποία προκύπτει ἐκ τῆς κράσεως, γράφεται ἡ κορωνίς (βλ. § 22, 4). Ὅταν ὁμοίως ἢ πρώτη ἀπὸ τὰς πασχούσας κρᾶσιν λέξεις εἶναι κάποιος ἐκ τῶν δασυνομένων τύπων τοῦ ἄρθρου (ὁ, ἦ, οἶ, αἶ) ἢ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας (ὅς, ἦ, ὅ), τότε δὲν σημειοῦται ἡ κορωνίς, ἀλλὰ ἡ δασεῖα : (ὁ ἀνήρ) ἀνήρ, (ἃ ἄν) ἄν.

§ 27. Κρᾶσιν μὲ ἄλλας λέξεις συνήθως πάσχουν :

1) τύποι τοῦ ἄρθρου ἢ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας (ὅς, ἦ, ὅ), οἱ ὁποῖοι λήγουν εἰς φωνῆεν ἢ δίφθογγον, καὶ τὸ κλητικὸν ἐπιφώνημα ῶ : (ὁ ἄνθρωπος) ἄνθρωπος, (τοῦ ἀνδρὸς) τάνδρός, (τὸ ἱμάτιον) θοῖμάτιον, (τὰ αὐτὰ) ταυτᾶ, — (ἃ ἐγὼ) ἀγῶ, (ὃ ἐφόρει) οὔφορει, (οὗ ἔνεκα) οὔνεκα, — (ῶ ἀγαθὲ) ὠγαθῆ·

2) ἡ λέξις ἐγὼ μὲ τὴν λέξιν οἶδα (= γνωρίζω) καὶ μὲ τὴν λέξιν οἶμαι (= νομίζω) : ἐγῶδα, ἐγῶμαι·

3) ὁ σύνδεσμος καὶ καὶ ἢ πρόθεσις πρό : (καὶ ἐγὼ) κἀγῶ, (καὶ ὅπως) χῶπως, (πρὸ ἔργου) προῦργου·

4) ὁ σύνδεσμος μέντοι μὲ τὸ μόριον ἄν : μεντᾶν.

Σημειώσεις 1. Μετά την κρᾶσιν ὁ τόνος τῆς πρώτης ἐκ τῶν δύο συγχευνομένων λέξεων ἀποβάλλεται. Ὑπάρχει δὲ **ε** εἰς τὸν φθόγγον, ὁ ὁποῖος προέρχεται ἐκ τῆς κρᾶσεως, ἐὰν τοῦτο ὑπάρχη εἰς τὴν δευτέραν ἐκ τῶν συναιρουμένων συλλαβῶν: *κᾶτα* (= καὶ εἶτα), *ἐγῶδα* (= ἐγὼ οἶδα): ἀλλὰ *κάπειτα* (= καὶ ἔπειτα).

Σημειώσεις 2. Τῆς ἀορίστου ἀντωνυμίας **ἕτερος** κατὰ τὴν κρᾶσιν αὐτῆς μὲ τὸ προηγούμενον ἄρθρον λαμβάνεται ὁ (ἀρχαιότερος) τύπος **ἄτερος**: (τοῦ ἀτέρου) *θατέρου*, (τὸ ἄτερον) *θατερον*.

3. Ἐκθλιψις

§ 28. Ὄταν μία λέξις λήγῃ εἰς βραχὺ φωνῆεν, πλὴν τοῦ **υ**, ἡ δὲ ἀμέσως ἐπομένη λέξις ἀρχίζῃ ὡσαύτως ἀπὸ φωνῆεν ἢ δίφθογγον, συμβαίνει συνήθως **ἐκθλιψις**, ἥτοι ἀποβάλλεται τὸ τελικὸν βραχὺ φωνῆεν τῆς προηγουμένης λέξεως πρὸ τοῦ ἀρκτικοῦ φωνήεντος (ἢ δίφθογγου) τῆς ἀμέσως ἐπομένης: (ἀλλὰ ἐγὼ) *ἀλλ' ἐγὼ*, (οὔτε εἶδον) *οὔτ' εἶδον*, (ἐπὶ αὐτὸν) *ἐπ' αὐτόν*, (ἀπὸ ἐκείνου) *ἀπ' ἐκείνου*.

Ὑπεράνω τῆς θέσεως τοῦ ἐκθλιβέντος φωνήεντος σημειοῦται ἡ ἀπόστροφος (§ 22, 3), οὐχὶ ὁμοῦς καὶ ὅταν ἡ ἐκθλιψις συμβαίῃ κατὰ τὴν σύνθεσιν λέξεων: (παρὰ ἐμοῦ) *παρ' ἐμοῦ*, (παρὰ ἐχω) *παρέχου*.

§ 29. Ἐὰν τὸ ἐκθλιβέν φωνῆεν ἐτονίζετο, ὁ τόνος αὐτοῦ μετὰ τὴν ἐκθλιψιν:

1) ἐὰν μὲν ἡ ἐκθλιβομένη λέξις εἶναι ἄκλιτος, συναποβάλλεται: (ἐπὶ αὐτοῦ) *ἐπ' αὐτοῦ*.

2) ἐὰν δὲ ἡ ἐκθλιβομένη λέξις εἶναι κλιτὴ ἢ τὸ ἀριθμητικὸν **ἑπτὰ**, ἀναβιβάζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν αὐτῆς: (δεινὰ ἔπαθον) *δειν' ἔπαθον*, (ἑπτὰ ἦσαν) *ἑπτ' ἦσαν*.

§ 30. Ἐὰν μετὰ τὴν ἐκθλιψιν μένη εἰς τὸ τέλος τῆς λέξεως ψιλὸν ἢ δύο ἑτερόφωνα ψιλὰ, ἡ δὲ ἐπομένη λέξις δασύνεται, τότε τὸ ψιλὸν ἢ τὰ ψιλὰ τρέπονται εἰς δασέα: (ὑπὸ ἡμῶν) *ὕφ' ἡμῶν*, (κατὰ ἑαυτὸν) *καθ' ἑαυτόν*, (νύκτα δλην) *νύχθ' δλην*, (ἑπτὰ ἡμέραι) *ἑφθήμερος*: ἀλλὰ: (σάκκος ὑφάντης) *σακχυφάντης*.

Σημειώσεις. Ἐκτὸς τοῦ **υ** δὲν ἐκθλιβονται προσέτι:

- α) τὸ τελικὸν **α** καὶ **ο** μονοσυλλάβων λέξεων, οἷον *τά*, *τό*, *πρὸ* κλπ.
β) τὸ τελικὸν **ι** τῶν προθέσεων *ἄχρι*, *μέχρι*, *περί*, τῶν ἀντωνυμικῶν τύπων *τί*, *τι* καὶ *δ*, *τι* καὶ τοῦ εἰδικοῦ συνδέσμου *δι*.

4. Προσθετά ἢ εὐφωνικά σύμφωνα

§ 31. Μερικαὶ λέξεις, αἱ ὁποῖαι λήγουν εἰς φωνῆεν, ὅταν ἡ ἀμέσως ἐπομένη μετ' αὐτὰς λέξις ἀρχίζῃ ὡσαύτως ἀπὸ φωνῆεν, προσλαμβάνουν εἰς τὸ τέλος αὐτῶν ἓν ἐκ τῶν συμφώνων **ν** ἢ **ς** ἢ **κ**, τὰ ὁποῖα τότε καλοῦνται **προσθετά ἢ εὐφωνικά σύμφωνα**.

1) Τὸ εὐφωνικὸν **ν** προσλαμβάνουν :

α') οἱ τύποι ὀνομάτων, ῥημάτων καὶ ἐπιρρημάτων, οἱ ὁποῖοι λήγουν εἰς **-σι**, καὶ ὁ ῥηματικὸς τύπος ἐστὶ : ἀνδράσιν ἀγαθοῖς· εἴκοσιν ἄνδρες· λέγουσιν ἡμῖν παντάπασιν ἀνόμιός ἐστιν ἐκείνῳ·

β') οἱ τύποι τοῦ **γ'** ἐνικοῦ προσώπου τῶν ῥημάτων, οἱ ὁποῖοι λήγουν εἰς **ε** : εἶπεν ἡμῖν.

2) Τὸ προσθετὸν ἢ εὐφωνικὸν **ς** προσλαμβάνει τὸ ἐπίρρημα **οὕτω** : (οὕτω λέγουσιν) οὕτως ἔλεγον.

Σημείωσις. Τὸ προσθετὸν **ν** καὶ τὸ προσθετὸν **ς** δύνανται νὰ ὑπάρχουν καὶ πρὸ συμφώνου.

3) Τὸ εὐφωνικὸν **κ** προσλαμβάνει τὸ ἀρνητικὸν μόριον **οὐ** : (οὐ λέγω) οὐκ ἔλεγον.

Ὅταν ὅμως ἡ ἐπομένη λέξις δασύνεται, τὸ εὐφωνικὸν **κ** τρέπεται εἰς **χ** : (οὐκ ἔρχομαι) οὐχ ἔπομαι (πρβλ. § 30).

Σημείωσις. Κατὰ τὸ οὐκ ἔτι (= οὐκ ἔτι) ἐσηματίσθη καὶ ἡ λέξις μηκέτι (= μὴ ἔτι). Χωρὶς δὲ τὸ εὐφωνικὸν **κ** λέγεται **οὐ** καὶ πρὸ φωνήεντος, ὅταν μετὰ τὸ **οὐ** ὑπάρχη στίξις : ἐξικνουῦντο γὰρ οὐ, οὐδ' ἐβλαπτον οὐδέν (§ 18, Σημ.).

5. Πάθη φωνηέντων

§ 32. Ἐν φωνῆεν ἐντὸς τοῦ θέματος μιᾶς λέξεως ἢ διαφόρων λέξεων, συγγενῶν ἐτυμολογικῶς, πολλάκις :

1) πάσχει **συγκοπὴν**, ἥτοι ἀποβάλλεται : πατέρα - πατρός (πατερός), σκόροδον (σκόροδον), γίγνομαι (γιγένομαι), ἔ-σχον (ἔ-σεχ-ον) (πρβλ. νῦν : σιτάρι - στάρι)·

2) πάσχει **μετάθεσιν**, ἥτοι ἀλλάσσει θέσιν ἐντὸς τῆς λέξεως : Μυτιλήνη - Μιτυλήνη, Δανούβιος - Δούναβις (πρβλ. νῦν : ὄνειρο - εἴνορο, ὕλακτῶ - ὕλαχτῶ - ἄλυχτῶ)·

3) πάσχει **ἀφομοίωσιν**, ἥτοι γίνεται ὅμοιον μὲ τὸ φωνῆεν τῆς ἀμέσως ἐπομένης ἢ τῆς ἀμέσως προηγουμένης συλλαβῆς τῆς λέξεως :

ἄτερος-ἕτερος, μολάχη-μαλάχη, ὀβελός-ὀβολός· (πρβλ. νῦν : τέσσαρα-τέσσερα)·

4) πάσχει **ἀντιμεταχώρησιν**, ἤτοι ἐναλλάσσει τὸν χρόνον του μὲ τὸν χρόνον τοῦ ἀμέσως ἐπομένου φωνήεντος καὶ γίνεται αὐτὸ μὲν ἀπὸ μακροῦ βραχύ, τὸ δὲ ἀμέσως μετ' αὐτὸ ἐπόμενον φωνῆεν ἀπὸ βραχέος μακρόν : (νᾶός, νηός) νεώς, (βασιλῆος) βασιλέως, (βασιλῆᾶ) βασιλεᾶ, (ἡοίκειν) ἐώκειν·

5) μεταβάλλεται **ποιοτικῶς**, ἤτοι τρέπεται εἰς ἄλλο φωνῆεν τοῦ αὐτοῦ χρόνου : νέμω-νομή, ῥήγγυμι-ῥωγγή· ὁμοίως : ἀμείβω-ἀμοιβή, λείπω-λέλοιπα·

6) μεταβάλλεται **ποσοτικῶς**, ἤτοι ἀπὸ βραχέος γίνεται μακρόν (**ἐκτείνεται**) ἢ ἀπὸ μακροῦ γίνεται βραχύ (**συστέλλεται**) : ποιέω-ποιητής, ἴστημι-ἴσταμεν, χιών-χιόνος.

Συστολὴν εἰς ἀπλοῦν βραχύ φωνῆεν πάσχουν καὶ δίφθογγοι : φεύγω-ἔφυγον, λείπω-ἔλιπον.

Ἡ ἕκτασις βραχέος φωνήεντος εἰς μακρόν φωνῆεν ἢ δίφθογγον μετὰ τὴν ἀποβολὴν συμφώνου ἢ συμφώνων, κατόπιν αὐτοῦ εὐρισκομένων, καλεῖται **ἀντέκτασις** ἢ **ἀναπληρωτικὴ ἕκτασις** : (μέλᾶν-ς) μέλᾶς, (ἐν-ς) εἷς, (ὀδόντ-ς) ὀδούς, (τιθέντ-ς) τιθείς, (φθέρ-ζω, φθέρρω) φθείρω.

Σημείωσις. Εἰς ἐν καὶ τὸ αὐτὸ θέμα, ἐκ τοῦ ὁποίου γίνονται πολλαὶ συγγενεῖς λέξεις, δύνανται νὰ παρουσιάζωνται πολλαὶ ὁμοῦ παθήσεις τοῦ φωνήεντος τοῦ θέματος· π. χ. φρήν, φρενός, φρονῶ, ἄφρων — λείπω, λοιπός, ἔλιπον — φέρω, φόρος, φῶρ, δί-φρ-ος (**Μετάπτωσις**).

β') Πάθη συμφώνων

1. Ἀποβολαὶ συμφώνων

§ 33. 1) Ἐκ τῶν συμφώνων (ληκτικά, ἤτοι) τελικὰ λέξεων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης εἶναι μόνον τὸ ν, τὸ ρ, τὸ ς, τὸ ξ (= κς) καὶ τὸ ψ (= πς)· (βλ. § 5, Σημ. 2) : "Ἑλληνας, ῥήτωρ, θεός, κόραξ, Ἄραψ. Πᾶν ἄλλο σύμφωνον, ὅταν εὐρεθῆ εἰς τὸ τέλος μιᾶς λέξεως, ἀποβάλλεται : (τοῦ γέροντ-ος) ὦ γέρον (ἀντὶ ὦ γέροντ), (τοῦ γάλακτ-ος) τὸ γάλα (ἀντὶ τὸ γάλακτ).

Σημείωσις. Ἡ πρόθεσις **ἐκ** καὶ τὸ μόριον **οὐκ** (ἢ **οὐχ**) προφέρονται μὲ τὴν ἐκάστοτε ἐπομένην λέξιν ὡς μία λέξις καὶ ἐπομένως εἰς ἀντὶ τὸ **κ** (ἢ τὸ **χ**) δὲν εἶναι κυρίως τελικόν· (πρβλ. § 31, 3).

2) Τὸ **σ** εὐρισκόμενον μεταξὺ δύο συμφώνων ἀποβάλλεται : (γέγραφ-σ-θε) γέγραφε, (ἐσπάρ-σ-θαι) ἐσπάρθαι.

Σημείωσις. Οὕτως ἀπὸ τὴν πρόθεσιν **ἐξ** (= ἐκς) προῆλθε κατόπιν ὁ ἕτερος τύπος αὐτῆς **ἐκ** πρὸ συμφώνου : (ἐξ Κορίνθου, ἦτοι ἐκς Κορίνθου) **ἐκ Κορίνθου**.

3) Τὸ **σ**, τὸ **ι** καὶ τὸ **φ** (§ 1, Σημ.) εἰς ἀρχαιοτέρους χρόνους, ὅταν εὐρίσκοντο εἰς τὴν ἀρχὴν λέξεως πρὸ φωνήεντος ἢ ἐντὸς λέξεως μεταξὺ δύο φωνηέντων, ἀπεβάλλοντο. Ἀπὸ τὸ **σ** καὶ τὸ **ι** κατὰ τὴν πρώτην περίπτωσιν προέκυψε κανονικῶς δασύ πνεῦμα (§ 12, Σημ.)· π.χ. (σέρπω) ἐρπω, (σέπομαι) ἐπομαι, (σίστημι) ἴστημι, (σέχω, ἔχω) καὶ ἔπειτα ἔχω, (ἰῆπαρ) ἦπαρ, (Φοῖνος) οἶνος — (λέγοι-σο) λέγοι-ο, (τέλεσ-ος, τέλος) τέλους (πρβλ. τελεσ-φόρος) — (τιμά-ιω) τιμάω-ῶ, (καλέ-ιω) καλέω-ῶ — (πνεύω, πνέF-ω) πνέω (πρβλ. πνεῦμα).

Σημείωσις. Τύποι ὡς οἱ κρέασι, γένεσι, ἐτέλεσα κ.τ.δ. προῆλθον ἀπὸ τοὺς ἀρχικοὺς τύπους κρέασ-σι γένεσ-σι, ἐτέλεσ-σα δι' ἀπλοποιήσεως τοῦ (διπλοῦ) **σσ** εἰς ἓν **σ**.

4) Ὀδοντικὸν εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ **σ** ἀποβάλλεται : (τάπητ-ς) ἀπης, (ἐπίεδ-σα) ἐπίεσα. Οὕτω καὶ (ἐκ τοῦ νύκτ-ς) νύξ, κ.ἄ.τ.

5) Ὀδοντικὸν μὲ **ν** πρὸ αὐτοῦ (ἦτοι **ντ**, **νδ**, **νθ**), εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ **σ**, ἀποβάλλεται, ἀλλὰ μὲ ἀντέκτασιν τοῦ προηγουμένου βραχέος φωνήεντος· (ἰμᾶ'ντ-σι) ἰμᾶσι, (ὀδδντ-ς) ὀδοῦς, (λυθὲντ-ς) λυθείς, (σπένδ-ω, σπένδ-σω) σπείσω, (πάσχω, πένθ-σομαι) πείσομαι (= θὰ πάθω)· (βλ. § 32, 6).

6) Τὸ **ν** εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ **σ** κανονικῶς ἀποβάλλεται ἢ μὲ ἀντέκτασιν τοῦ προηγουμένου βραχέος φωνήεντος (συνήθως εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν τῶν ὀνομάτων) ἢ χωρὶς ἀντέκτασιν (συνήθως εἰς τὴν δοτ. πληθυντικὴν τῶν ὀνομάτων) : (τάλᾶν-ς) τάλᾶς, (κτέν-ς) κτεῖς· ἀλλὰ (κτεν-σι) κτεσί, (γείτον-σι) γείτοσι· (ἰδ. καὶ τὸ προηγούμενον).

Σημείωσις. Τῆς προθέσεως **ἐν** τὸ **ν** εἰς συνθέτους μὲ αὐτὴν λέξεις διατηρεῖται πρὸ τοῦ **σ** καθὼς καὶ πρὸ τοῦ **ζ** ἢ τοῦ **ρ** : ἐνσημαίνω, ἐνσηκίπτω, ἐνσηγύνημι, ἐνράπτω, ἐνρινος (ἀλλὰ καὶ ἔρρινος).

Τῆς δὲ προθέσεως σὺν τὸ ν εἰς συνθέτους με αὐτὴν λέξεις, ἐὰν μὲν ἀκολουθῇ ἀπλοῦν σ, ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτό : (σὺν-σιτος) σύσ-σιτος· ἐὰν δὲ ἀκολουθῇ ζ ἢ σ με ἄλλο σύμφωνον μαζί, ἀποβάλλεται : (σὺν-ζυγος) σύζυγος, (συν-σκευάζω) συ-σκευάζω, (συν-στρέφω) συ-στρέφω.

7) Πᾶν σύμφωνον ἐν γένει, ὅταν ὑπάρχη εἰς δύο ἀλλεπαλλήλους συλλαβὰς μιᾶς λέξεως, δύναται νὰ ἀποβάλλεται χάριν ἀνομοιώσεως. Οὕτω προῆλθε τὸ γίνομαι ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ γίγνομαι, ἀγήγοχα (πρkm. τοῦ ἄγω) ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ ἀγήγοχα. (Πρβλ. πενήντα ἐκ τοῦ πεντή-ντα, ἐκ τοῦ πενήκοντα).

Καὶ ὁλόκληρος συλλαβὴ μιᾶς λέξεως δύναται νὰ ἀποβάλλεται χάριν ἀνομοιώσεως, ὅταν ἡ ἀμέσως ἐπομένη συλλαβὴ τῆς λέξεως ἀρχίζῃ ἀπὸ τὸ ἴδιον ἢ ἀπὸ ὁμοιον κἄπως σύμφωνον : ἀμφορεύς (ἐκ τοῦ ἀμφι-φορεύς), σκίμπους (ἐκ τοῦ σκιμπό-πους). Πρβλ. νῦν : ἀποφοιτήριον (ἀντὶ ἀποφοιτητήριον).

2. Ἀνάπτυξις συμφώνων

§ 34. 1) Τὸ ἀρκτικὸν ρ διπλασιάζεται :

α') εἰς τὰ ῥήματα, τὰ ὅποια ἀρχίζουσι ἀπὸ ρ, ὅταν ταῦτα λαμβάνουν αὔξησιν ἢ ἀναδιπλασιασμὸν ε : ῥέω-ἔρρεον, ῥίπτω-ἔρριπτον-ἔρριπα·

β') εἰς πᾶσαν λέξιν, ἡ ὅποια ἀρχίζει ἀπὸ ρ, ὅταν ἐν συνθέσει αὐτῆς εὑρεθῇ πρὸ τοῦ ρ βραχὺ φωνῆεν : ῥητὸς-ἄρρητος-ἀπόρρητος, ῥωστὸς-ἄρρωστος· ἀλλά : εὐρωστος, εὐρυθμος.

2) Μεταξὺ ἐνρίνου καὶ ὑγροῦ (§ 5) ἀνεπτύχθη εἰς μερικὰς λέξεις εἰς βοηθητικὸς φθόγγος, πρὸς διευκόλυνσιν τῆς προφορᾶς. Οὕτω μεταξὺ τοῦ μ καὶ τοῦ ρ ἢ τοῦ μ καὶ τοῦ λ ἀνεπτύχθη ὁ φθόγγος β : μεσημ-β-ρία (ἐκ τοῦ μεσημ-ρία, ἐκ τοῦ μεσημερία), μέμ-β-λωκα (ἐκ τοῦ μέ-μλω-κα· πρβλ. μολ-ὼν λαβέ). Ὁμοίως μεταξὺ τοῦ ν καὶ τοῦ ρ ἀνεπτύχθη ὁ φθόγγος δ : ὁ ἀνῆρ, τοῦ ἀνδρός (ἐκ τοῦ ἀν-ρός, ἐκ τοῦ ἀνερός)· (βλ. § 32, 1).

3. Μετάθεσις συμφώνων

§ 35. Τὸ ἡμίφωνον j, εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους, ἐντὸς λέξεως εὐρισκόμενον, κατόπιν τῶν συλλαβῶν αν, αρ, ορ, ἔπαθεν ἐπένηθαι, ἦτοι μετετέθη πρὸ τοῦ ν ἢ ρ καὶ ἠνώθη ἔπειτα μετὰ τὸ α ἢ ο εἰς δίφθογγον αι ἢ οι (ὑφάν-jω) ὑφαίνω, (τάλαν-jα) τάλαινα, (χαρ-ά, χάρ-jω) χαίρω, (μό-ρα, μόρ-jα) μοῖρα· (πρβλ. χαμαῖλι-χαῖμαλι).

4. Ἐνώσεις ἢ συγχωνεύσεις συμφώνων

§ 36. 1) Οὐρανικὸν (κ, γ, χ) εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ σ ἐνοῦται μὲ αὐτὸ εἰς ξ : (φύλακ-ς) φύλαξ, (λέγ-ω, ἔλεγ-σα) ἔλεξα, (δνυχ-ς) δνυξ.

2) Χειλικὸν (π, β, φ) εὐρισκόμενον πρὸ τοῦ σ ἐνοῦται μὲ αὐτὸ εἰς ψ : (τρέπ-ω, τρέπ-σω) τρέψω, (Ἄραβ-ς) Ἄραψ, (γράφ-ω, γράφ-σω) γράψω· (βλ. καὶ § 5, Σημ. 2).

3) Τὸ σ εἰς ἀρχαιοτάτους χρόνους, ἐντὸς λέξεως εὐρισκόμενον, κατόπιν ἐνρίνου (μ, ν) ἢ ὑγροῦ (λ, ρ) ἀφωμοιώθη κατὰ πρῶτον πρὸς αὐτό, ἔπειτα δὲ ἐγένεν ἀπλοποιήσεις τῶν (δύο) ἐνρίνων (μμ, νν) ἢ ὑγρῶν (λλ, ρρ) εἰς ἐν ἐνρινον (μ, ν) ἢ ὑγρὸν (λ, ρ) καὶ ἀντέκτασις τοῦ προηγουμένου βραχέος φωνήεντος, ἦτοι τοῦ $\bar{\alpha}$ εἰς η (ἢ $\bar{\alpha}$), τοῦ ε εἰς $\epsilon\iota$, τοῦ $\bar{\iota}$ ἢ $\bar{\upsilon}$ εἰς $\bar{\iota}$ ἢ $\bar{\upsilon}$: (νέμ-ω, ἐνεμ-σα, ἐνεμμα) ἐνεμμα, (φαίνω, ἔφην-σα, ἔφᾶν-να) ἔφηνα, (ἀγγέλλω, ἤγγελ-σα, ἤγγελ-λα) ἤγγελλα, (φύρω, ἐφῦρ-σα, ἐφῦρ-ρα) ἐφῦρα.

Σημείωσις. Εἰς μερικὰς λέξεις δὲν ἀφωμοιώθη τὸ σ μὲ προηγούμενον ὑγρὸν (λ, ρ) ἢ μετὰ τὴν ἀφομοίωσιν διετηρήθησαν τὰ δύο ὑγρά : ἄλσος, Ἐρση, χέρσος, (θάρσος) θάρρος, (χερσόνησος) χερρόνησος.

4) Τὸ ἡμίφωνον j εἰς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἐντὸς λέξεως :

α') εὐρισκόμενον κατόπιν τοῦ λ ἀφωμοιώθη πρὸς αὐτό: (ἄγγελ-ος, ἀγγέλ-jω) ἀγγέλλω, (ἔ-βαλ-ον, βάλ-jω) βάλλω·

β') εὐρισκόμενον κατόπιν τοῦ ν ἢ τοῦ ρ, ὅταν δὲν ὑπῆρχε πρὸ αὐτῶν α ἢ ο, ἀφωμοιώθη κατὰ πρῶτον πρὸς αὐτά, ἔπειτα δὲ ἐγένεν ἀπλοποιήσεις τῶν (δύο) νν ἢ ρρ εἰς ἐν ν ἢ ρ καὶ ἀντέκτασις τοῦ προηγουμένου ε εἰς $\epsilon\iota$ καὶ τοῦ $\bar{\iota}$ ἢ $\bar{\upsilon}$ εἰς $\bar{\iota}$ ἢ $\bar{\upsilon}$: (τέν-jω, τέννω) τείνω, (κλι'ν-jω, κλι'ν-νω) κλι'νω, (ἀμῦ'ν-jω, ἀμῦ'ν-νω) ἀμῦ'νω, (σπέρ-jω, σπέρ-ρω) σπείρω, (οἰκτί'ρ-jω, οἰκτί'ρ-ρω) οἰκτί'ρω, (φῦ'ρ-jω, φῦ'ρ-ρω) φῦ'ρω·

γ') εὐρισκόμενον κατόπιν τῶν οὐρανικῶν (κ, γ, χ) καὶ σπανιώτερον κατόπιν τῶν ὀδοντικῶν τ καὶ θ, συνεχωνεύθη μὲ αὐτὰ εἰς σσ ἢ ττ : (φυλάκ-jω) φυλάσσω ἢ φυλάττω, (τάγ-jω) τάσσω ἢ τάττω, (ταράχ-jω) ταράσσω ἢ ταράττω — (χαρίετ-jα) χαρίεσσα, (πλάτ-jω ἢ πλάθ-jω) πλάσσω.

Σημείωσις. Εἰς μερικὰς λέξεις τὸ j μὲ τὸ πρὸ αὐτοῦ γ συνεχωνεύθη εἰς ζ : (οἰμωγ-ή, οἰμώγ-jω) οἰμώζω.

δ') εύρισκόμενον κατόπιν τοῦ ὀδοντικοῦ δ συνεχωνεύθη με αὐτὸ εἰς ζ : (παίδ-ζω) παίζω, (ἐρίδ-ζω) ἐρίζω.

ε') εύρισκόμενον κατόπιν ὀδοντικοῦ με ν πρὸ αὐτοῦ (ἦτοι κατόπιν τοῦ ντ, νδ ἢ νθ) συνεχωνεύθη πρῶτον με τὸ ὀδοντικὸν εἰς σ καὶ ἔπειτα ἔγινε ἀποβολὴ τοῦ ν, με ἀντέκτασιν τοῦ προηγουμένου βραχέος φωνήεντος : (πάντ-ια, πᾶ'ν-σα) πᾶσα, (λυθέντ-ια, λυθέν-σα) λυθεῖσα, (ἐκόντ-ια, ἐκόν-σα) ἐκοῦσα· (πρβλ. § 33, 5).

5. Τροπαὶ συμφώνων

§ 37. Ἐντὸς μιᾶς λέξεως :

1) οὐρανικὸν ἢ χειλικὸν εύρισκόμενον πρὸ ὀδοντικοῦ, ἐὰν εἶναι ἑτερόπνουν (σ υ μ π ν ε υ μ α τ ῖ ζ ε τ α ι, ἦτοι) γίνεται ὁμόπνουν με τὸ ἐπόμενον ὀδοντικὸν (§ 4, 2) : ταγ-ός (ταγ-τός) τακ-τός, (ἐτάγ-θην) ἐτάχ-θην, κρύ-φα (κρυφ-τός) κρυπ-τός, (κρύφ-δην) κρύβ-δην. Οὕτω καὶ ἐπ-τά (ἀλλά : ἐβ-δομος), ὄκ-τῶ (ἀλλά : ὄγ-δοος).

Τὰ δυνατὰ δηλαδὴ συμπλέγματα οὐρανικῶν ἢ χειλικῶν με ὀδοντικά εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι κτ, γδ, χθ — πτ, βδ, φθ.

Σημείωσις. Τῆς προθέσεως ἐκ τὸ κ δὲν συμπνευματίζεται : ἐκδέρω, ἐκθέω, ἐκφέρω, ἐκχέω κτλ.

2) Οὐρανικὸν κ ἢ χ εύρισκόμενον πρὸ τοῦ μ γίνεται γ : διώκ-ω (διωκ-μός) διωγ-μός, βρέχ-ομαι (βεβρεχ-μένος) βεβρεγ-μένος.

Σημείωσις. Εἰς μερικὰς μεμονωμένας λέξεις διατηροῦνται τὰ συμπλέγματα κχ, χμ : ἀκμή, αἰχμή.

3) Χειλικὸν εύρισκόμενον πρὸ τοῦ μ (ἀ φ ο μ ο ι ο ὕ τ α ι με αὐτό, ἦτοι) γίνεται καὶ αὐτὸ μ : κόπ-ος (κόπ-μα) κόμ-μα, τρίβ-ω (τριβ-μα) τριμ-μα, γράφ-ω (γράφ-μα) γράμ-μα.

4) Ὀδοντικὸν εύρισκόμενον πρὸ ὀδοντικοῦ ἢ πρὸ τοῦ μ τρέπεται εἰς σ : ψεύδ-ομαι (ἐψεύδ-θην) ἐψεύσ-θην, ἄδ-ω (ἄδ-μα) ἄσ-μα, πιθ-ανός (πιθ-τός) πισ-τός.

Σημείωσις. Εἰς μερικὰς μεμονωμένας λέξεις διατηρεῖται τὸ ὀδοντικὸν πρὸ ἄλλου ὀδοντικοῦ ἢ πρὸ τοῦ μ : Ἄτθις, Πιτθεὺς, Κάδμος, πυθμῆν, ἀτμός. Ὁμοίως διατηρεῖται τὸ ττ, τὸ ὁποῖον προῆλθεν ἀπὸ κϿ ἢ γϿ ἢ χϿ (βλ. κατωτέρω).

5) Τὸ τ τῆς συλλαβῆς τι εὐρισκόμενον κατόπιν φωνήεντος ἢ τοῦ ν εἰς πολλὰς λέξεις ἔχει τραπῆ εἰς σ : πλοῦτ-ος (πλούτ-ιος) πλούσ-ιος, ἀθάνατ-ος (ἀθανατ-ία) ἀθανασία, ἐκόντ-ες (ἐκόντ-ιος, ἐκόνσ-ιος) ἐκούσ-ιος· (βλ. § 32, 6 καὶ 33, 5). (Ἄλλά : αἰτία, σκότιος, ἐναντίος κτλ.).

6) Τὸ ἔνρινον ν εὐρισκόμενον

α') πρὸ οὐρανικοῦ ἢ πρὸ τοῦ ξ τρέπεται εἰς ἔνρινον γ : (ἐν-κύπτω) ἐγκύπτω, (συν-γράφω) συγγράφω, (συν-χέω) συγχέω, (ἐν-ξύω) ἐγξύω·

β') πρὸ χειλικῶ ἢ πρὸ τοῦ ψ τρέπεται εἰς μ : (ἐν-πνέω) ἐμπνέω, (συν-βάλλω) συμβάλλω, (ἐν-φύομαι) ἐμφύομαι, (ἐν-ψυχος) ἐμψυχος·

γ') πρὸ τοῦ μ ἢ πρὸ τῶν ὑγρῶν λ, ρ ἀφομοιοῦται πρὸς αὐτά : ἐν-μένω) ἐμμένο, (συν-λέγω) συλλέγω, (συν-ράπτω) συρράπτω.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Εἰς τὸν παθητικὸν παρακείμενον μερικῶν ἐνρινολήκτων ῥημάτων καὶ εἰς λέξεις συγγενεῖς ἔτυμολογικῶς μὲ αὐτόν, ἀπὸ τὸ σύμπλεγμα νμ προέρχεται σμ ἀντὶ τοῦ μμ : μαίνομαι (μεμίαν-μαι) μεμιάσμαι, μίασμα — ὑφαίνομαι (ὑφαν-μαι) ὑφασμαι, ὑφασμα.

7) Ὅταν συμβῇ δύο ἀλλεπάλληλοι συλλαβαὶ τῆς λέξεως νὰ ἀρχίζουσι ἀπὸ ἄφωνον δασύ, τότε γίνεται ἀνομοίωσις, ἣτοι τῆς πρώτης συλλαβῆς τὸ δασύ τρέπεται εἰς τὸ ἀντίστοιχόν του ψιλόν (§ 5, 2) : χορεύω-κεχόρευκα (ἐκ τοῦ χε-χόρευκα), φύω-πέφυκα (ἐκ τοῦ φέ-φυκα), θύω-τέθυκα (ἐκ τοῦ θέ-θυκα), ἐτέθη (ἐκ τοῦ ἐθέ-θην), θρέμμα (ἐκ τοῦ θρέφ-μα)· τρέφω (ἐκ τοῦ θρέφ-ω), καὶ τροφή (ἐκ τοῦ θροφ-ή) ἢ θριξ, ταῖς θριξί, ἀλλὰ τριχ-ός, τριχ-ες κτλ.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Πολλάκις παραμένει τὸ δασύ εἰς δύο ἀλλεπαλήλους συλλαβάς μιᾶς λέξεως συμφώνως πρὸς ἄλλους συγγενεῖς τύπους αὐτῆς : ὠρθώθη (ὅπως ὠρθώσω, ὠρθωσα κλπ.), ἐθέλχθη (ὅπως θέλω, ἔθελα κλπ.), φάθι (ὅπως φάτω, φατέ κλπ.).

Εἰς δὲ τὸ β' ἐνικὸν πρόσωπον τῆς προστακτικῆς τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου α' τρέπεται οὐχὶ τῆς πρώτης, ἀλλὰ τῆς δευτέρας συλλαβῆς τὸ δασύ εἰς ψιλόν : ἐλύθη, λύθητι (ἐκ τοῦ λύθηθι).

ΤΥΠΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΓΕΝΙΚΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

1. Μέρη τοῦ λόγου

§ 38. 1) Τὰ μέρη τοῦ λόγου (ἤτοι τὰ εἶδη τῶν λέξεων) ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ, ὅπως καὶ ἐν τῇ νέᾳ, εἶναι δέκα : ἄρθρον, (ὄνομα) οὐσιαστικόν, (ὄνομα) ἐπίθετον, ἀντωνυμία, μετοχή, ῥῆμα, ἐπίρρημα, πρόθεσις, σύνδεσμος καὶ ἐπιφώνημα.

2) Ἀπὸ τὰ δέκα μέρη τοῦ λόγου τὰ ἕξ, ἤτοι τὸ ἄρθρον, τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ἐπίθετον, ἡ ἀντωνυμία, ἡ μετοχή καὶ τὸ ῥῆμα, λέγονται κ λ ι τ ᾶ, διότι κλίνονται, ἤτοι ἕκαστον ἐξ αὐτῶν παρουσιάζεται εἰς τὸν λόγον ὑπὸ διαφόρους μορφάς (π.χ. θεός, θεοῦ, θεόν κτλ. — λύω, λύεις, λύει κτλ.)· τὰ δὲ λοιπὰ τέσσαρα λέγονται ᾠ κ λ ι τ α, διότι δὲν κλίνονται, ἤτοι ἕκαστον ἐξ αὐτῶν παρουσιάζεται εἰς τὸν λόγον πάντοτε ὑπὸ τὴν αὐτὴν μορφήν (π.χ. ἐκεῖ, ὑπέρ, καί, φεῦ).

§ 39. Αἱ διάφοροι μορφαί, ὑπὸ τὰς ὁποίας παρουσιάζεται εἰς τὸν λόγον ἐκάστη κλιτὴ λέξις, λέγονται τ ὄ π ο ι αὐτῆς (π.χ. ἦρωσ, ἦρωος, ἦρωα κτλ. — λέγω, λέγεις κτλ.).

1) Τὸ πρὸς τὸ τέλος μεταβλητὸν μέρος μιᾶς κλιτῆς λέξεως λέγεται **κατάληξις** αὐτῆς (π.χ. -ς, -ος, -α κτλ., -ω, -εις, -ει κτλ.). Τὸ δὲ πρὸς τὴν ἀρχὴν ἀμετάβλητον μέρος τῆς κλιτῆς λέξεως λέγεται **θέμα** (π.χ. ἦρω- λέγ-).

2) Ὁ τελευταῖος φθόγγος τοῦ θέματος (φωνῆεν ἢ σύμφωνον) λέγεται **χαρακτήρ** αὐτοῦ (π.χ. τὸ ω τοῦ θέματος ἦρω-, τὸ γ τοῦ θέματος λέγ-).

2. Πτώσεις

§ 40. Ἀπὸ τὰ κλιτὰ μέρη τοῦ λόγου τὰ πέντε, ἤτοι τὸ ἄρθρον, τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ἐπίθετον, ἡ ἀντωνυμία καὶ ἡ μετοχή, λέγονται π τ ω τ ι κ ᾶ, διότι ἔχουν **πτώσεις**.

Πτώσεις λέγονται οἱ τύποι, ὑπὸ τοὺς ὁποίους παρουσιάζεται πᾶν πτωτικόν.

Αἱ πτώσεις εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι πέντε : ἡ ὀνομαστική, ἡ γενική, ἡ δοτική, ἡ αἰτιατική καὶ ἡ κλητική.

1) Ὀνομαστική λέγεται ἡ πτώσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν : τίς ; (Τίς ἦλθεν ; Ὁ Παῦλος).

2) Γενική λέγεται ἡ πτώσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν : τίνος ; (Τίνος εἶναι τὸ βιβλίον, Τοῦ Παύλου).

3) Δοτική λέγεται ἡ πτώσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν : εἰς τίνα ; (σὲ ποιόν ;). (Εἰς τίνα ἔδωκε τὸ βιβλίον ; Τῷ Παύλῳ = εἰς τὸν Παῦλον).

4) Αἰτιατική λέγεται ἡ πτώσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα ἀπαντῶντες εἰς τὴν ἐρώτησιν : τίνα ; (ποιόν ;). (Τίνα εἶδες ; Τὸν Παῦλον).

5) Κλητική λέγεται ἡ πτώσις, τὴν ὁποίαν μεταχειρίζομεθα, ὅταν θέλωμεν νὰ καλέσωμέν τινα : Παῦλε, ἰατρέ.

Σημείωσις. Ἐκ τῶν πτώσεων ἡ ὀνομαστική καὶ ἡ κλητική λέγονται μὲν ἐν ὄνομα ὀρθαί πτώσεις, ἡ δὲ γενική, ἡ δοτική καὶ ἡ αἰτιατική λέγονται πλάγαι πτώσεις.

3. Γένος, ἀριθμός, κλίσις

§ 41. Τὰ πτωτικά, ἐκτὸς τῶν πτώσεων, ἔχουν προσέτι γένος, ἀριθμὸν καὶ κλίσιν.

1) Τὰ γένη τῶν πτωτικῶν εἶναι τρία, ἀρσενικόν, θηλυκόν καὶ οὐδέτερον : ὁ μαθητής, ἡ μαθήτρια, τὸ δένδρον.

Σημείωσις. Τὸ γραμματικὸν γένος ἑνὸς πτωτικοῦ διακρίνεται συνήθως ἐκ τῆς καταλήξεως αὐτοῦ : οἰκ-ος, οἰκ-ία, μῆλ-ον. Κανονικῶς ὁμοίως τὸ γραμματικὸν γένος ἐκάστου πτωτικοῦ διακρίνεται ἐκ τοῦ ἄρθρου, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ προτάσσεται αὐτοῦ· καὶ ἀρσενικά μὲν εἶναι τὰ πτωτικά, τῶν ὁποίων δύναται νὰ προτάσσεται τὸ ἄρθρον ὁ, θηλυκά ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων δύναται νὰ προτάσσεται τὸ ἄρθρον ἡ, καὶ οὐδέτερα ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων δύναται νὰ προτάσσεται τὸ ἄρθρον τό : ὁ λίθος, ἡ ῥάβδος, τὸ κορίσιον.

Δὲν συμφωνεῖ δὲ πάντοτε τὸ γραμματικὸν γένος πρὸς τὸ φυσικόν, ἦτοι δύναται ἐν ὄνομα νὰ εἶναι γραμματικῶς γένους ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ, ἐνῶ τὸ ὑπ' αὐτοῦ σημαίνοντον ἐν εἶναι φυσικῶς γένους οὐδετέρου (ὁ λίθος, ἡ ῥάβδος)· καὶ ἀντιστρόφως δύναται ἐν ὄνομα νὰ εἶναι γραμματικῶς γένους οὐδετέρου, ἐνῶ τὸ ὑπ'

αὐτοῦ σημαίνοντα ὅτι εἶναι φυσικῶς ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ γένους (τὸ *μειράκιον* = ὁ νέος, τὸ *κοράσιον* = ἡ κόρη).

2) Οἱ ἀριθμοὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι τρεῖς, ὁ *ἐνικός*, ὅστις δηλοῖ ἓν ὄν, ὁ *πληθυντικός*, ὅστις δηλοῖ πολλὰ ὄντα, καὶ ὁ *δ्विकός*, ὅστις δηλοῖ δύο ὄντα : τῶν *ὀφθαλμῶν* (= οἱ δύο ὀφθαλμοί).

3) Αἱ κλίσεις εἶναι τρεῖς, ἡ *πρώτη*, ἡ *δευτέρα* καὶ ἡ *τρίτη*.

Σημείωσις. Ἡ πτώσις, τὸ γένος, ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ κλίσις λέγονται παρεπόμενα (ἤτοι παρακολουθήματα) τῶν πτωτικῶν.

4. Τὸ ἄρθρον

§ 42. Ἡ ἀρχαία γλῶσσα ἔχει μόνον τὸ ὀριστικὸν ἄρθρον ὁ, ἡ, τό. Τοῦτο κλίνεται ὡς ἐξῆς :

Ἐνικός			Πληθυντικός			
	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
ὄν.	ὁ	ἡ	τὸ	οἱ	αἱ	τὰ
γεν.	τοῦ	τῆς	τοῦ	τῶν	τῶν	τῶν
δοτ.	τῷ	τῇ	τῷ	τοῖς	ταῖς	τοῖς
αἰτ.	τόν	τήν	τό	τούς	τάς	τά

(Δ्वικός : ὄνομ. καὶ αἰτ. τῷ, γεν. καὶ δοτ. τοῖν καὶ διὰ τὰ τρία γένη. Σπανιώτεροι τύποι τοῦ θηλυκοῦ προσέτι εἶναι : *τά, ταῖν*).

Σημείωσις. Τὸ ἄρθρον δὲν ἔχει κλητικὴν. Τῆς δὲ κλητικῆς τῶν ὀνομάτων προτάσσεται συνήθως τὸ ἐπιφώνημα ὦ, τὸ ὁποῖον ἕνεκα τούτου καλεῖται κλητικὸν ἐπιφώνημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

ΟΝΟΜΑΤΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

1. Ὅρισμός καὶ διαίρεσις τῶν οὐσιαστικῶν

§ 43. Ὄνόματα οὐσιαστικά λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν ὄντα, ἤτοι πρόσωπα, ζῶα ἢ πράγματα, πράξιν, κατάστασιν ἢ ιδιότητα.

1) Τὰ οὐσιαστικά, τὰ ὅποια σημαίνουν πρόσωπα, ζῶα ἢ πράγματα, λέγονται *συγκεκριμένα* : Ἀριστοτέλης, θεός, λέων, τράπεζα.

2) Τὰ οὐσιαστικά, τὰ ὅποια σημαίνουν πράξιν, κατάστασιν ἢ ιδιότητα, λέγονται *ἀφρημένα* : θυσία, ἡρεμία, λευκότης.

§ 44. Τὰ συγκεκριμένα οὐσιαστικά λέγονται :

1) *ὀνόματα κύρια*, ὅταν σημαίνουν ἓν μόνον ὠρισμένον πρόσωπον ἢ ζῶον ἢ πρᾶγμα : Περικλῆς, Βουκεφάλας, Σπάρτη, Πίνδος.

2) *ὀνόματα προσηγορικά*, ὅταν σημαίνουν ἓν σύνολον ὁμοειδῶν προσώπων ἢ ζῶων ἢ πραγμάτων : μαθητής, Ἴππος, ὄρος.

2. Γένος τῶν οὐσιαστικῶν

§ 45. Τὰ πλεῖστα οὐσιαστικά ἔχουν ἓνα μόνον τύπον καὶ ἓν μόνον γένος : ὁ ἀνὴρ, ἡ γυνή, τὸ τέκνον — ὁ κύων, ἡ θύρα, τὸ ξύλον.

Τὰ τοιαῦτα οὐσιαστικά καλοῦνται *μονοκατάληκτα καὶ μονογενῆ*, ἐὰν δὲ εἶναι ὀνόματα ζῶων, καλοῦνται *ἐπίκοινα* : ὁ ἰέραξ, ἡ γαλῆ.

Ἀπὸ τὰ οὐσιαστικά ὅμως, τὰ ὅποια σημαίνουν ζῶντα ὄντα :

1) πολλὰ ἔχουν ἓνα μόνον τύπον, ἀλλὰ δύο γένη, ἀρσενικὸν καὶ θηλυκόν : ὁ παῖς-ἡ παῖς, ὁ Ἴππος-ἡ Ἴππος, ὁ βοῦς-ἡ βοῦς· ταῦτα καλοῦνται *μονοκατάληκτα καὶ διγενῆ ἢ κοινοῦ γένους*.

2) πολλὰ ἔχουν δύο τύπους, ἓνα διὰ τὸ ἀρσενικὸν γένος καὶ ἓνα διὰ τὸ θηλυκόν : ὁ μαθητής-ἡ μαθήτρια, ὁ ἱερεὺς-ἡ ἱέρεια, ὁ λέων-ἡ λέαινα. Ταῦτα λέγονται *δικατάληκτα καὶ διγενῆ*.

Σημείωσις. Τῶν ἐπικοίνων οὐσιαστικῶν τὸ φυσικὸν γένος καθορίζεται, ἐὰν ὑπάρχῃ ἀνάγκη, διὰ τῶν ἐπιθέτων ὁ ἄρσην-ἡ ἄρσην, ὁ θήλυς-ἡ θήλεια· ὁ ἄρσην ἀετός, ἡ ἄρσην ἀλώπηξ - ὁ θήλυς ἀετός, ἡ θήλεια ἀλώπηξ (πρβλ. καὶ νῦν : ἀρσενικός - θηλυκός ἀετός, ἀρσενική - θηλυκή ἀλεπού).

3. Κλίσις τῶν οὐσιαστικῶν

I. Πρώτη κλίσις

1. Ἀσυναίρετα

§ 46. Κατὰ τὴν *πρώτην κλίσιν* κλίνονται ὀνόματα ἀρσενικά καὶ θηλυκά μόνον· ἀρσενικά, τὰ ὅποια λήγουν εἰς *-ας* ἢ *-ης*, καὶ θηλυκά εἰς *-α* ἢ *-η*.

α. Παραδείγματα ἄρσενικῶν

Ἐνικὸς

		(θ. ταμια-)	(θ. Ἀτρείδα-)	(θ. βουλευτα-)
ὄν.	ὁ	ταμίας	Ἀτρείδης	βουλευτῆς
γεν.	τοῦ	ταμίου	Ἀτρείδου	βουλευτοῦ
δοτ.	τῷ	ταμίᾳ	Ἀτρείδῃ	βουλευτῇ
αἰτ.	τόν	ταμίαν	Ἀτρείδην	βουλευτήν
κλητ.	ὦ	ταμία	Ἀτρείδη	βουλευτά

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ	ταμίαι	Ἀτρεῖδαι	βουλευταὶ
γεν.	τῶν	ταμιῶν	Ἀτρειδῶν	βουλευτῶν
δοτ.	τοῖς	ταμίαις	Ἀτρεΐδαις	βουλευταῖς
αἰτ.	τούς	ταμίαις	Ἀτρεΐδας	βουλευτάς
κλητ.	ὦ	ταμίαι	Ἀτρεΐδαι	βουλευταὶ

β. Παραδείγματα θηλυκῶν

Ἐνικὸς

		(θ. μαχαιρα-)	(θ. φρουρα-)	(θ. μουσα-)
ὄν.	ἡ	μάχαιρα	φρουρά	μοῦσα
γεν.	τῆς	μαχαίρας	φρουρᾶς	μούσης
δοτ.	τῇ	μαχαίρᾳ	φρουρᾷ	μούσῃ
αἰτ.	τήν	μάχαιραν	φρουράν	μούσαν
κλητ.	ὦ	μάχαιρα	φρουρά	μούσα

Πληθυντικὸς

ὄν.	αἱ	μάχαιραι	φρουραὶ	μούσαι
γεν.	τῶν	μαχαιρῶν	φρουρῶν	μουσῶν
δοτ.	ταῖς	μαχαίραις	φρουραῖς	μούσαις
αἰτ.	τάς	μαχαίρας	φρουράς	μούσας
κλητ.	ὦ	μάχαιραι	φρουραὶ	μούσαι

		Ἐνικὸς		Πληθυντικὸς		
		(θ. νυμφα-)	(θ. τιμα-)			
ὄν.	ἡ	νύμφη	τιμῆ	αἱ	νύμφαι	τιμαί
γεν.	τῆς	νύμφης	τιμῆς	τῶν	νυμφῶν	τιμῶν
δοτ.	τῇ	νύμφη	τιμῇ	ταῖς	νύμφαις	τιμαῖς
αἰτ.	τὴν	νύμφην	τιμὴν	τάς	νύμφας	τιμάς
κλητ.	ὦ	νύμφη	τιμῆ	ὦ	νύμφαι	τιμαί

§ 47. Φαινόμενικαὶ καταλήξεις τῶν πρωτοκλίτων

		Ἐνικὸς			Πληθυντικὸς		
		Ἄρσενικόν	Θηλυκόν		Ἄρσ. καὶ Θηλ.		
ὄν.	-ās	ῆ -ης	-ā	ῆ -ᾱ	ῆ -η	-αι	
γεν.	-ου		-ās	ῆ -ης	-ῶν		
δοτ.	-α	ῆ -η	-α	ῆ -η	-αις		
αἰτ.	-άν	ῆ -ην	-άν	ῆ -ᾶν	ῆ -ην	-ᾶς	
κλητ.	-ᾶ	ῆ -η	ῆ ᾶ	-ᾶ	ῆ -ᾶ	ῆ -η	-αι

Σημείωσις. Αἱ καταλήξεις αὗται προῆλθον ἐκ συγχωνεύσεως τῶν ἀρχικῶν κυρίως καταλήξεων μετὰ τοῦ χαρακτήρος, ὁ ὁποῖος εἰς τὰ πρωτόκλιτα εἶναι α ἢ η· π.χ. ἡ κατάληξις τῆς ἐνικ. ὀνομαστικῆς **-ας** προῆλθεν ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτήρος **α** μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως **-ς**, ἡ κατάληξις τῆς πληθ. γενικῆς **-ῶν** ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτήρος **α** μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως **-ων**, ἡ κατάληξις τῆς πληθ. αἰτιατικῆς **-ας** ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτήρος **α** μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως **-νς** (**-ανς = ᾶς**) (πρβλ. § 33, 6).

Παρατηρήσεις

§ 48. Τὰ πρωτόκλιτα ὀνόματα :

1) εἰς τὸν πληθυντικὸν (καὶ τὸν διῦκον) ἔχουν πάντα τὰς ἰδίας καταλήξεις·

2) τὸ **α** εἰς τὴν κατάληξιν **-ᾶς** (καθὼς καὶ εἰς τὴν κατάληξιν **-α** τοῦ διῦκου) τὸ ἔχουν πάντοτε μακρόν : ὁ δριθηθῆρας, τοὺς Ἄτρείδᾶς, τῆς χώρᾶς, τὰς σφαιρᾶς (τὼ Ἄτρεί-δᾶ, τὼ μούσα)

3) εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ περισπῶνται : τῶν Ἄτρείδῶν, τῶν γεφυρῶν, τῶν σφαιρῶν, ἀλλὰ : οἱ ἔτησίαι = τὰ μελτέμια, **τῶν ἔτησίων** (βλ. καὶ § 16, 6, 7 καὶ 8).

§ 49. Ἀπὸ τὰ ἀρσενικὰ πρωτόκλιτα ὀνόματα, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς **-ης**, σχηματίζουν τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ εἰς **ᾶ**

- 1) τὰ ἐθνικά : ὦ Πέρσα, ὦ Σκύθα·
 2) τὰ εἰς **-της** : ὦ πολίτα, ὦ δικαστὰ—δεσπότης, ὦ δέσποτα.
 3) τὰ εἰς **-άρχης, -μέτρης, -πώλης, τρίβης, -ώνης** κλπ.
 (ἤτοι τὰ σύνθετα μὲ δεύτερον συνθετικὸν ῥήμα) : ὦ γυμνασιάρχᾳ, ὦ γεωμέτρᾳ, ὦ παντοπώλᾳ, ὦ παιδοτρίβᾳ, ὦ τελῶνα.

§ 50. Τῶν θηλυκῶν πρωτοκλίτων εἰς **-α** τὸ **α** τοῦτο, ἐὰν μὲν πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχη φωνῆεν ἢ **ρ**, λέγεται **καθαρόν α** (οἰκί-α, ὄρ-α), ἐὰν δὲ πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχη σύμφωνον, πλὴν τοῦ **ρ**, λέγεται **μὴ καθαρόν α** (ῥίζ-α, μοῦσ-α, ἄκανθ-α).

Κατὰ κανόνα τῶν θηλυκῶν πρωτοκλίτων ὀνομάτων :

- 1) τὸ καθαρόν **α** εἶναι μακρόν : βασιλειᾶ, θήρᾳ·
 2) τὸ μὴ καθαρόν **α** εἶναι βραχὺ καὶ εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ τοῦτο τρέπεται εἰς **η** : γλῶσσᾶ (γλώσσης, γλώσση), μᾶζᾶ (μάζης, μάζη).

Σημείωσις 1. Τὸ καθαρόν **α** εἶναι βραχὺ :

- 1) εἰς τὰ προπαροξύτονα ὀνόματα, ὡς εὐσέβεια, ἀλήθεια, Φώκαια, Χαιρώνεια, εὔνοια κτλ·
 2) εἰς τὰ ὀνόματα γραῖα, μαῖα, μυῖα·
 3) εἰς τὰ ἐξῆς εἰς **-ρα** δισύλλαβα ὀνόματα : μοῖρα, πείρα, πρῶρα, σφαῖρα καὶ σφῆρα.

Σημείωσις 2. Εἰς τὴν αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ τὸ **α** εἶναι μακρόν ἢ βραχὺ, ὅπως εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν : (ἡ χώρᾳ) τὴν χώρᾳν, ὦ χώρᾳ, (ἡ γλῶσσᾶ) τὴν γλῶσσᾶν - ὦ γλῶσσᾶ.

2. Συνηρημένα

§ 51. Τῶν πρωτοκλίτων οὐσιαστικῶν, ὅσα εἶχον ἀρχῆθεν πρὸ τοῦ χαρακτῆρος **α** τοῦ θέματος ἄλλο **α** ἢ **ε**, τὰ πλεῖστα ἐπαθον συναίρεσιν, διὸ καλοῦνται **συνηρημένα πρωτόκλιτα ὀνόματα** : (Ἄθηνά) Ἄθηνᾶ, (μνάα) μνᾶ, (Ἑρμέας) Ἑρμῆς, (γέα) γῆ.

Παράδειγματα

Ἐνικὸς

	(θ. Ἑρμα-, Ἑρμη-)	(θ. μναα-, μνα-)	(θ. γαλαα-, γαλη-)
ὄν.	ὁ Ἑρμῆς	ἡ μνᾶ	ἡ γαλῆ
γεν.	τοῦ Ἑρμοῦ	τῆς μνᾶς	τῆς γαλῆς
δοτ.	τῷ Ἑρμῆ	τῇ μνᾶ	τῇ γαλῆ
αἰτ.	τόν Ἑρμῆν	τὴν μνᾶν	τὴν γαλῆν
κλητ.	ὦ Ἑρμῆ	ὦ μνᾶ	ὦ γαλῆ

Πληθυντικός

ὄν.	οἱ	Ἑρμαῖ	αἱ	μναῖ	γαλαῖ
γεν.	τῶν	Ἑρμῶν	τῶν	μνῶν	γαλῶν
δοτ.	τοῖς	Ἑρμαῖς	ταῖς	μναῖς	γαλαῖς
αἰτ.	τούς	Ἑρμᾶς	τάς	μνάς	γαλαῶς
κλητ.	ὦ	Ἑρμαῖ	ὦ	μναῖ	γαλαῖ

§ 52. Τὰ συνηρημένα πρωτόκλιτα ὀνόματα

1) ἔχουν καὶ μετὰ τὴν συναίρεσιν τὰς καταλήξεις τῶν ἀσυναιρέτων, πλὴν ὅτι τὸ εα εἰς τὸν ἐνικὸν τὸ συναιροῦν εἰς η : ὁ Ἑρμέας-Ἑρμῆς· ἐνῶ : τοὺς Ἑρμέ-ας Ἑρμᾶς·

2) εἶναι εἰς ἀπάσας τὰς πτώσεις περισπώμενα (βλ. § 16, 9).

Σημείωσις. Τὸ ὄνομα ὁ βορέας λαμβάνεται εἰς ἀπάσας τὰς πτώσεις καὶ ἀσυναιρέτως καὶ συνηρημένως, ἀλλὰ συνηρημένον ἐκφέρεται μὲ διπλοῦν ρ : ὁ βορέας - ὁ βορράς, τοῦ βορέου - τοῦ βορρά, τῷ βορέα - τῷ βορρά κτλ.

II. Δευτέρα κλίσις

1. Ἀσυναίρετα

§ 53. Ἡ δευτέρα κλίσις περιλαμβάνει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν, ἀρσενικά καὶ θηλυκά, τὰ ὅποια λήγουν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν εἰς -ος, καὶ οὐδέτερα, τὰ ὅποια λήγουν εἰς -ον.

α. Παραδείγματα ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν

Ἐνικὸς

	(θ. ἀνθρωπο-)	(θ. ἰατρο-)	(θ. ψήφο-)	(θ. ὄδο-)
ὄν.	ὁ ἀνθρωπος	ἰατρός	ἡ ψήφος	ὁδός
γεν.	τοῦ ἀνθρώπου	ἰατροῦ	τῆς ψήφου	ὁδοῦ
δοτ.	τῷ ἀνθρώπῳ	ἰατρῷ	τῇ ψήφῳ	ὁδῷ
αἰτ.	τὸν ἀνθρωπον	ἰατρὸν	τὴν ψήφον	ὁδὸν
κλητ.	ὦ ἀνθρωπε	ἰατρὲ	ὦ ψήφε	ὁδὲ

Πληθυντικός

ὄν.	οἱ ἀνθρωποι	ἰατροὶ	αἱ ψήφοι	ὁδοὶ
γεν.	τῶν ἀνθρώπων	ἰατρῶν	τῶν ψήφων	ὁδῶν
δοτ.	τοῖς ἀνθρώποις	ἰατροῖς	ταῖς ψήφοις	ὁδοῖς
αἰτ.	τούς ἀνθρώπους	ἰατρούς	τάς ψήφους	ὁδοὺς
κλητ.	ὦ ἀνθρωποι	ἰατροὶ	ὦ ψήφοι	ὁδοὶ

Παραδείγματα οὐδετέρων

		Ἐνικὸς		Πληθυντικὸς		
		(θ. ποτήριο-)	(θ. φυτο-)			
ὄν.	τὸ	ποτήριον	φυτὸν	τὰ	ποτήρια	φυτὰ
γεν.	τοῦ	ποτηρίου	φυτοῦ	τῶν	ποτηρίων	φυτῶν
δοτ.	τῷ	ποτηρίῳ	φυτῷ	τοῖς	ποτηρίοις	φυτοῖς
αἰτ.	τὸ	ποτήριον	φυτὸν	τὰ	ποτήρια	φυτὰ
κλητ.	ὦ	ποτήριον	φυτὸν	ὦ	ποτήρια	φυτὰ

54. Φαινομενικαὶ καταλήξεις τῶν δευτεροκλίτων

		Ἐνικὸς		Πληθυντικὸς	
		Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδέτ.	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδέτ.
ὄν.		-ος	-ον	-οι	-ᾶ
γεν.		-ου	-ου	-ων	-ων
δοτ.		-ῳ	-ῳ	-οις	-οις
αἰτ.		-ον	-ον	-ους	-ᾶ
κλητ.		-ε	-ον	-οι	-ᾶ

Σημείωσις. Αἱ καταλήξεις αὗται προῆλθον ἐκ συγχωνεύσεως τῶν ἀρχικῶν κυρίως καταλήξεων μετὰ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ θέματος, ὁ ὁποῖος εἰς τὰ δευτεροκλίτα εἶναι ο (ἢ ε)· π.χ. ἡ κατάληξις -ος ἢ -ον προῆλθεν ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτῆρος ο μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως -ς ἢ -ν, ἡ κατάληξις -ους ἐκ συγχωνεύσεως τοῦ χαρακτῆρος ο μετὰ τῆς κυρίως καταλήξεως -νς (-ους = οὐς· βλ. § 33, 6).

Παρατηρήσεις

§ 55. Τῶν δευτεροκλίτων ὀνομάτων :

1) τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν αἱ καταλήξεις εἶναι αἱ ἴδιαι εἰς πάσας τὰς πτώσεις·

2) τῶν οὐδετέρων αἱ καταλήξεις διαφέρουν ἀπὸ τὰς καταλήξεις τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν εἰς τὴν ὀνομαστικὴν καὶ τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ πληθυντικοῦ.

§ 56. 1) Τὰ οὐδέτερα (οἰασδήποτε κλίσεως) ἔχουν τρεῖς πτώσεις ὁμοίας, ἤτοι τὴν ὀνομαστικὴν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν.

2) Ἡ κατάληξις α εἰς τὰ οὐδέτερα εἶναι βραχεῖα : τὰ δῶρᾶ, τὰ μῆλᾶ (τὰ ποιήματᾶ)· (βλ. καὶ § 16, 2 - 8).

2. Συνηρημένα

§ 57. Ἀπὸ τὰ δευτερόκλιτα οὐσιαστικά, ὅσα εἶχον ἀρχῆθεν πρὸ τοῦ χαρακτῆρος **ο** τοῦ θέματος ἄλλο **ο** ἢ **ε**, τὰ πλεῖστα ἔπαθον συναίρεσιν, διὸ καλοῦνται **συνηρημένα δευτερόκλιτα ὀνόματα**: (νόος) νοῦς, (ὀστέον) ὀστοῦν (πρβλ. § 51).

Παραδείγματα

Ἐνικὸς

	(θ. ἐκπλοο-, ἐκπλου-)	(θ. ῥοο-, ῥου)	(θ. προχοο-, προχου-)	(θ. ὀστεο-, ὀστοῦ-)		
ὄν.	ὁ	ἐκπλους	ῥοῦς	ἢ	πρόχους	τὸ ὀστοῦν
γεν.	τοῦ	ἐκπλου	ῥοῦ	τῆς	πρόχου	τοῦ ὀστοῦ
δοτ.	τῷ	ἐκπλω	ῥῷ	τῇ	πρόχῳ	τῷ ὀστῷ
αἰτ.	τόν	ἐκπλουν	ῥοῦν	τὴν	πρόχουν	τὸ ὀστοῦν

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ	ἐκπλοι	ῥοῖ	αἱ	πρόχοι	τὰ ὀστᾶ
γεν.	τῶν	ἐκπλων	ῥῶν	τῶν	πρόχων	τῶν ὀστῶν
δοτ.	τοῖς	ἐκπλοισ	ῥοῖς	ταῖς	πρόχοις	τοῖς ὀστοῖς
αἰτ.	τούς	ἐκπλους	ῥοῦς	τάς	πρόχους	τὰ ὀστᾶ

Παρατηρήσεις

§ 58. Τὰ συνηρημένα δευτερόκλιτα ὀνόματα :

1) ἔχουν καὶ μετὰ τὴν συναίρεσιν τὰς καταλήξεις τῶν ἀσυναίρετων, πλὴν ὅπου τὰ ἀσυναίρετα ἔχουν εἰς τὴν κατάληξιν **ο** ἢ **ε**, ταῦτα ἔχουν **ου** (τὸ ὁποῖον προέρχεται ἐκ τῆς συναίρεσεως τοῦ **ο+ο** ἢ **ε+ο**).

2) τονίζονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις εἰς τὴν συλλαβὴν, εἰς τὴν ὁποίαν τονίζεται ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ (τὰ σύνθετα παρὰ τὸν κανόνα § 25).

3) δὲν ἔχουν κλητικὴν (οὐδὲ δυϊκὸν ἀριθμὸν).

3. Ἀττικὸκλιτα

§ 59. Μερικὰ ὀνόματα τῆς δευτέρας κλίσεως λήγουν οὐχὶ εἰς -ος, -ον, ἀλλὰ εἰς -ως, -ων: ὁ Ἄθως, ἡ ἄλως, ὁ νεῶς. Ταῦτα λέγονται **ἀττικὸκλιτα**, διότι τὰ μετεχειρίζοντο πρὸ πάντων οἱ ὀμιλοῦντες τὴν Ἀττικὴν διάλεκτον.

Παραδείγματα

Ἐνικὸς

	(θ. νεω-)	(θ. Μενέλεω-)	(θ. ἄλω-)	(θ. ἀνώγεω-)
ὄν.	ὁ νεώς	Μενέλεως	ἡ ἄλως	τὸ ἀνώγεων
γεν.	τοῦ νεώ	Μενέλεω	τῆς ἄλω	τοῦ ἀνώγεω
δοτ.	τῷ νεῶ	Μενέλεω	τῇ ἄλω	τῷ ἀνώγεω
αἰτ.	τὸν νεών	Μενέλεων	τὴν ἄλω	τὸ ἀνώγεων
κλητ.	ὦ νεώς	Μενέλεως	ὦ ἄλως	ὦ ἀνώγεων

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ νεῶ	—	αἱ ἄλω	τὰ ἀνώγεω
γεν.	τῶν νεών	—	τῶν ἄλων	τῶν ἀνώγεων
δοτ.	τοῖς νεῶς	—	ταῖς ἄλως	τοῖς ἀνώγεως
αἰτ.	τούς νεώς	—	τάς ἄλως	τὰ ἀνώγεω
κλητ.	ὦ νεῶ	—	ὦ ἄλω	ὦ ἀνώγεω

Παρατηρήσεις

§ 60. Τὰ ἀττικόκλιτα ὀνόματα :

1) ἔχουν εἰς τὰς κατάληξεις πασῶν τῶν πτώσεων **ω**· ὑπὸ τοῦτο δὲ τὸ **-ω** ὑπάρχει ἰ ὑπογεγραμμένον, ὅπου ἡ ἀντίστοιχος κατάληξις τῶν κοινῶν δευτεροκλίτων ὀνομάτων ἔχει **ι** : τῶ νεῶ (τῷ θεῶ), οἱ νεῶ (οἱ ναοί)·

2) ἔχουν τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν ὀνομαστικὴν·

3) τονίζονται εἰς πάσας τὰς πτώσεις ὅπου καὶ ὅπως ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ : ὁ λεώς, τοῦ λεῶ — ὁ Δεξιλέως, τοῦ Δεξιλέω — ὁ ταῶς, τοῦ ταῶ κλπ.

Σημείωσις. Μερικὰ ἀττικόκλιτα ὀνόματα σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν χωρὶς τὸ τελικὸν **ν** : τὸν Ἄθω, τὴν Ἄλω, τὴν Ἐω, τὴν Κῶ, τὸν Μίνω (κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν).

III. Τρίτη κλίσις

Εἰσαγωγικαὶ παρατηρήσεις

§ 61. Ἡ τρίτη κλίσις περιλαμβάνει ὀνόματα καὶ τῶν τριῶν γενῶν (ὅπως καὶ ἡ δευτέρα κλίσις).

Τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα λήγουν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν εἰς ἓν τῶν φωνηέντων **α**, **ι**, **υ**, **ω** ἢ εἰς ἓν τῶν ληκτικῶν συμφώνων

(ν, ρ, ς, Ξ, Ψ), εἰς δὲ τὴν ἐνικὴν γενικὴν εἰς -ος (καὶ σπανιώτερον εἰς -ως ἢ -ους).

§ 62. Τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα λέγονται περιττοσύλλαβα, διότι κανονικῶς εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις ἔχουν μίαν συλλαβὴν περισσοτέραν τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς (καὶ κλητικῆς).

§ 63. 1) Τὰ ἀρσενικά καὶ θηλυκά τριτόκλιτα ὀνόματα, ἄλλα μὲν σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν μὲ τὴν κατάληξιν -ς, καὶ ταῦτα λέγονται κατὰ ληκτικὰ (στάχυ-ς, γίγα-ς), ἄλλα δὲ τὴν σχηματίζουν ἄνευ καταλήξεως, καὶ ταῦτα λέγονται ἀκατὰ ληκτικὰ (λιμὴν, γέρον)·

2) τὰ οὐδέτερα τριτόκλιτα ὀνόματα δὲν ἔχουν καμμίαν κατάληξιν εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν.

§ 64. Ἐκ τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων :

1) ἄλλα μὲν εἶναι μονόθεμα, ἤτοι σχηματίζονται ἀπὸ ἓν θέμα εἰς πάσας τὰς πτώσεις (σωλήν, σωλήνος κλπ.), ἄλλα δὲ εἶναι διπλόθεμα, ἤτοι σχηματίζονται ἀπὸ δύο θέματα (λιμὴν, λιμένος κλπ.)·

2) τῶν διπλοθέμων τὸ ἓν θέμα, ὅταν τοῦτο ἔχη εἰς τὴν τελευταίαν συλλαβὴν τοῦ μακρὸν φωνῆεν, λέγεται ἰσχυρόν (λιμην-χιων-), τὸ δὲ ἕτερον, τὸ ὁποῖον ἔχει εἰς τὴν τελευταίαν συλλαβὴν τοῦ βραχύ φωνῆεν, λέγεται ἀσθενές (λιμεν-, χιον-).

§ 65. Τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων τὸ θέμα γενικῶς εὐρίσκεται ἐκ τῆς ἐνικῆς γενικῆς, ἀφοῦ ἀφαιρεθῆ ἡ κατάληξις αὐτῆς -ος (Ἑλλην-ος, γίγαντ-ος). Ἐὰν δὲ τὸ ὄνομα εἶναι διπλόθεμον, τὸ ἕτερον ἐκ τῶν θεμάτων αὐτοῦ εὐρίσκεται ἐκ τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς (λιμέν-ος, λιμὴν — χιών-ος, χιών.).

§ 66. 1) Κατὰ τὸν χαρακτῆρα τοῦ θέματος αὐτῶν τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα διαιροῦνται εἰς φωνηεντόληκτα (στάχυ-ς, στάχυ-ος, — πόλι-ς, πόλε-ως) καὶ εἰς συμφωνόληκτα (ἀγών, ἀγῶν-ος — γέρον, γέροντ-ος)·

2) τὰ συμφωνόληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα ὑποδιαίροῦνται εἰς ἀφωνόληκτα, ἤτοι μὲ χαρακτῆρα ἄφωνον (φύλαξ, φύλακ-ος — πατρίς, πατρίδ-ος), καὶ εἰς ἡμιφωνόληκτα, ἤτοι μὲ χαρακτῆρα ἡμίφωνον (λιμὴν, λιμέν-ος — ῥήτωρ, ῥήτορ-ος)· (βλ. § 3, 1 - 2).

Α'. Φωνηεντόληκτα

§ 67. Ἐκ τῶν φωνηεντολήκτων τριτοκλίτων ὀνομάτων τὰ πλεῖστα εἶναι γένους ἀρσενικοῦ ἢ θηλυκοῦ, ἐλάχιστα δὲ εἶναι γένους οὐδετέρου.

§ 68. α') Καταληκτικὰ εἰς -ως, -ωος ἢ -υς, -υος, μονόθεμα

Ἐνικὸς

	(θ. ἦρω-)	(θ. θω-)	(θ. ἰχθυ-)	(θ. δρυ-)
ὄν.	ὁ ἦρω-ς	θῶ-ς	ἰχθύ-ς	ἡ δρυ-ς
γεν.	τοῦ ἦρω-ος	θω-ός	ἰχθύ-ος	τῆς δρυ-ός
δοτ.	τῷ ἦρω-ι	θω-ι	ἰχθύ-ι	τῇ δρυ-ι
αἰτ.	τὸν ἦρω-α	θῶ-α	ἰχθύ-ν	τὴν δρυ-ν
κλητ.	ὦ ἦρω-ς	θῶ-ς	ἰχθύ	ὦ δρυ

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ ἦρω-ες	θῶ-ες	ἰχθύ-ες	αἱ δρύ-ες
γεν.	τῶν ἠρώ-ων	θῶ-ων	ἰχθύ-ων	τῶν δρυ-ῶν
δοτ.	τοῖς ἦρω-σι	θω-σὶ	ἰχθύ-σι	ταῖς δρυ-σὶ
αἰτ.	τούς ἦρω-ας	θῶ-ας	ἰχθῦ-ς	τάς δρυ-ς
κλητ.	ὦ ἦρω-ες	θῶ-ες	ἰχθύ-ες	ὦ δρύ-ες

Σημεῖωσις. Κατὰ τὸ ὄνομα ἰχθύς κλίνεται καὶ τὸ ὄνομα ἔγχελυς εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν (βλ. καὶ § 50, Σημ.).

Ὅμοίως δὲ κλίνονται καὶ ὅσα φωνηεντόληκτα ἔχουν χαρακτηρὰ ι, ὅπως ὁ κῖς, ὁ, ἡ οἷς (ἐκ τοῦ οἷς), καὶ τὸ κύριον ὄνομα ὁ Συέννεσις, προσέτι δὲ τὰ ὀνόματα ἡ τίγρις, καὶ ἡ τύρσις, εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν: ὁ κῖς, τοῦ κῖ-ός, τῷ κῖ-ί, τὸν κῖ-ν, οἱ κῖ-ες, τῶν κῖ-ῶν, τοῖς κῖ-σί, τοὺς κῖ-ς κτλ.

Παρατηρήσεις

§ 69. Τῶν εἰς -υς -υος τριτοκλίτων ὀνομάτων:

1) ἡ ἐνικὴ κλητικὴ σχηματίζεται ἄνευ κατάληξεως, ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ μὲ τὴν κατάληξιν -ν ἀντὶ -α καὶ ἡ πληθυντικὴ αἰτιατικὴ μὲ τὴν κατάληξιν -ς ἀντὶ -ας: ᾧ ἰχθύ, τὸν ἰχθύ-ν, τοὺς ἰχθῦ-ς.

2) οἱ μονοσύλλαβοι τύποι καὶ ἡ πληθυντικὴ αἰτιατικὴ ἐν γένει, ὅταν τονίζωνται εἰς τὴν λήγουσαν, περισπῶνται παρὰ τὸν κανόνα (§ 16, 6): ὁ μῦς, τὸν μῦν, ᾧ μῦ, τοὺς μῦς — τὰς ὄφρῦς — τοὺς ἰχθῦς.

§ 70. β') Καταληκτικά ἀρσενικά καὶ θηλυκά εἰς -ις -εως ἢ -υς -εως, διπλόθεμα, καὶ τὸ οὐδέτερον τὸ ἄστυ

Ἐνικὸς

(θ. πρυτανι- πρυτανε-) (θ. πόλι- πόλε-) (θ. πέλεκυ- πέλεκε-) (θ. ἄστυ- ἄστε-)

ὄν.	ὁ πρύτανι-ς	ἡ πόλι-ς	ὁ πέλεκυ-ς	τὸ ἄστυ
γεν.	τοῦ πρυτάνε-ως	τῆς πόλε-ως	τοῦ πελέκε-ως	τοῦ ἄστε-ως
δοτ.	τῶ πρυτάνει	τῇ πόλει	τῶ πελέκει	τῶ ἄστει
αἰτ.	τὸν πρύτανι-ν	τὴν πόλι-ν	τὸν πέλεκυ-ν	τὸ ἄ-τυ
κλητ.	ὦ πρύτανι	ὦ πόλι	ὦ πέλεκυ	ὦ ἄστυ

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ πρυτάνεις	αἱ πόλεις	οἱ πελέκεις	τὰ ἄστη
γεν.	τῶν πρυτάνε-ων	τῶν πόλε-ων	τῶν πελέκε-ων	τῶν ἄστε-ων
δοτ.	τοῖς πρυτάνε-σι	ταῖς πόλε-σι	τοῖς πελέκε-σι	τοῖς ἄστε-σι
αἰτ.	τούς πρυτάνεις	τάς πόλεις	τούς πελέκεις	τὰ ἄστη
κλητ.	ὦ πρυτάνεις	ὦ πόλεις	ὦ πελέκεις	ὦ ἄστη

Σημείωσις. Κατὰ τὸ ὄνομα ἡ πόλις, ἐκτὸς πολλῶν ἄλλων ὀνομάτων, κλίνονται εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν καὶ τὰ ὀνόματα τίγρις καὶ τύρις. Κατὰ δὲ τὸ ὄνομα ὁ πέλεκυς κλίνονται τὰ ὀνόματα ὁ πῆχυς, ὁ πρέσβυς, καθὼς καὶ τὸ ὄνομα ὁ ἐγγελυς εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν· (βλ. § 68, Σημ.).

§ 71. Κατάληξις τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων εἶναι

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ.
ὄν.	-ς ἢ —	—	-ες	-ᾶ
γεν.	-ος (ἢ -ως)	-ος (ἢ -ως)	-ων	-ων
δοτ.	-ϊ	-ϊ	-σϊ	-σϊ
αἰτ.	-ᾶ ἢ -ν	—	-ᾶς ἢ -ξ, -ς (-νς)	-ᾶ
κλητ.	-ς ἢ	—	-ες	-ᾶ

Σημείωσις. Ἡ κατάληξις τῆς ἐνικῆς γενικῆς -ως προῆλθεν ἐξ ἀντιμεταχωρήσεως· πόλη-ος, πόλε-ως — βασιλῆ-ος, βασιλέ-ως (βλ. § 32, 4), ἡ δὲ κατάληξις τῆς πληθυντικῆς αἰτιατικῆς -νς γίνεται -ς μετ' ἀποβολῆν τοῦ ν πρὸ τοῦ ς (βλ. § 32, 4 καὶ 33,6).

Παρατηρήσεις

§ 72. Τὰ εἰς -ις ἢ -υς (γεν. -εως) φωνηεντόληκτα ὀνόματα :

1) σχηματίζονται από δύο θέματα, ἤτοι ὅσα μὲν λήγουν εἰς -ις ἀπὸ ἓν θέμα εἰς ι (πρῦτανι-, πολι-) καὶ ἀπὸ ἕτερον εἰς ε (πρῦτανε-πολε-), ὅσα δὲ λήγουν εἰς -υς ἀπὸ ἓν θέμα εἰς υ (πελεκυ-, πηχυ-) καὶ ἀπὸ ἕτερον εἰς ε (πελεκε-, πηχε-)· καὶ ἀπὸ μὲν τὸ πρῶτον θέμα, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς ι ἢ υ, σχηματίζεται ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ, ἡ αἰτιατικὴ καὶ ἡ κλητικὴ, ἀπὸ δὲ τὸ δεύτερον, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς ε, πᾶσαι αἱ ἄλλαι πτώσεις·

2) τὸν χαρακτῆρα ε μὲ τὸ ἐπόμενον ι ἢ ε τῶν καταλήξεων τὸν συναίρουσιν εἰς ει (πόλε-ι, πόλει — πόλε-ες, πόλεις)·

3) εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἐνικοῦ ἔχουν κατάληξιν οὐχὶ -ος ἀλλὰ -ως καὶ εἰς τὴν πτῶσιν ταύτην, καθὼς καὶ εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ, τονίζονται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν, παρὰ τὸν κανόνα (§ 16, 2) : πόλε-ως, πήχε-ων·

4) τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τὴν σχηματίζουν ἄνευ καταλήξεως καὶ τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν μὲ τὴν κατάληξιν -ν, τὴν δὲ πληθυντικὴν αἰτιατικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν ὀνομαστικὴν : αἱ πόλεις, τὰς πόλεις — οἱ πήχεις, τοὺς πήχεις.

Σημείωσις. Τοῦ οὐδετέρου ὀνόματος τὸ ἄστυ εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν ὁ χαρακτῆρ ε συναίρειται μὲ τὴν κατάληξιν -α εἰς -η : (ἄστε-α) ἄστη.

§ 73. γ') Καταληκτικὰ εἰς -εὺς (γεν. -έως), εἰς -αῦς καὶ εἰς -οῦς, μονόθεμα

Ἐνικὸς

		(θ. ἵππευ-)	(θ. ἀλιευ-)		(θ. γραυ-)	(θ. βου-)	
ὄν.	ὁ	ἵππευ-ς	ἀλιεὺ-ς	ἡ	γραῦ-ς	ὁ	βοῦ-ς
γεν.	τοῦ	ἵππέ-ως	ἀλιέως καὶ ἀλιῶς	τῆς	γρα-ός	τοῦ	βο-ός
δοτ.	τῷ	ἵππεϊ	ἀλιεῖ	τῇ	γρα-ῖ	τῷ	βο-ῖ
αἰτ.	τὸν	ἵππέ-ᾱ	ἀλιέ-α καὶ ἀλιᾱ	τὴν	γραῦ-ν	τὸν	βοῦ-ν
κλητ.	ὦ	ἵππεῦ	ἀλιεῦ	ὦ	γραῦ	ὦ	βοῦ

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ	ἵππεῖς	ἀλιεῖς	αἱ	γραᾱ-ες	οἱ	βό-ες
γεν.	τῶν	ἵππέ-ων	ἀλιέων καὶ ἀλιῶν	τῶν	γρα-ῶν	τῶν	βο-ῶν
δοτ.	τοῖς	ἵππεῦ-σι	ἀλιεῦ-σι	ταῖς	γραυ-σὶ	τοῖς	βου-σὶ
αἰτ.	τούς	ἵππέ-ᾱς	ἀλιέ-ας καὶ ἀλιᾱς	τάς	γραῦ-ς	τούς	βοῦ-ς
κλητ.	ὦ	ἵππεῖς	ἀλιεῖς	ὦ	γραᾱ-ες	ὦ	βό-ες

Π α ρ α τ η ρ ή σ ε ι ς

§ 74. Τῶν εἰς -εὺς ἢ -αῦς ἢ -οῦς φωνηεντολήκτων ὀνομάτων ὁ χαρακτήρ υ μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται : βασιλεύς, βασιλεῦ, βασιλεῦσι — γραῦς, γραῦν, γραυσί· ἀλλὰ βασιλέως, βασιλέα — γραός, γραές (βλ. § 33, 3).

§ 75. Τῶν εἰς -εὺς φωνηεντολήκτων ὀνομάτων :

1) τὸ ε τοῦ θέματος, τὸ ὁποῖον μένει μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ χαρακτῆρος υ, συναιρεῖται μὲ τὸ ἐπόμενον ι ἢ ε τῶν καταλήξεων εἰς εἰ : (ἰππέ-ι) ἰππεῖ, (ἰππέ-ες) ἰππεῖς, (ἰππέ-ε) ἰππεῖ (πρβλ. § 72, 2)·

2) ἡ ἐνικὴ κλητικὴ σχηματίζεται ἀπὸ τὸ θέμα μόνον ἄνευ καταλήξεως : ᾧ βασιλεῦ·

3) ἡ ἐνικὴ γενικὴ ἔχει κατάληξιν οὐχὶ -ος ἀλλὰ -ως καὶ τὸ α τῆς καταλήξεως τῆς ἐνικῆς αἰτιατικῆς καὶ τῆς πληθυντικῆς αἰτιατικῆς εἶναι μακρόν· (βλ. § 32, 4).

§ 76. Ὅσα φωνηεντόληκτα εἰς -εὺς ἔχουν φωνῆεν πρὸ τοῦ τελικοῦ ε τοῦ θέματος συνήθως συναιροῦν τὸ ε τοῦτο μὲ τὸ ἐπόμενον ω καὶ α τῶν καταλήξεων (τῆς γενικῆς καὶ αἰτιατικῆς τοῦ ἐνικοῦ καὶ τοῦ πληθυντικοῦ) : (Εὐβοέως) Εὐβοῶς, (Εὐβοέων) Εὐβοῶν, (Εὐβοέα) Εὐβοᾶ, (Εὐβοέας) Εὐβοᾶς.

§ 77. δ') Ἀκατάληκτα εἰς -ώ, γεν. -οῦς, διπλόθεμα

Ἐ ν ι κ ὸ ς

	(θ. Λητω-, Λητο-)		(θ. ἤχω-, ἤχο-)
ὄν.	ἡ Λητώ		ἡ ἤχώ
γεν.	τῆς Λητοῦς	(ἐκ τοῦ Λητό-ος)	τῆς ἤχοῦς
δοτ.	τῇ Λητοῖ	(ἐκ τοῦ Λητό-ι)	τῇ ἤχοῖ
αἰτ.	τὴν Λητώ	(ἐκ τοῦ Λητό-α)	τὴν ἤχώ
κλητ.	ᾧ Λητοῖ		ᾧ ἤχοῖ

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Τὰ ὀνόματα ταῦτα κανονικῶς ἔχουν μόνον ἐνικὸν ἀριθμόν, ὡσάκεις δὲ σχηματίζονται καὶ εἰς τὸν πληθυντικόν, κλίνονται εἰς αὐτὸν κατὰ τὴν δευτέραν κλίσην : ἡ λεχώ, τῆς λεχοῦς κτλ. — αἱ λεχοί, τῶν λεχῶν, ταῖς λεχοῖς, τὰς λεχοῦς κτλ.

Εἰς τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν ὀξύνονται παρὰ τὸν κανόνα (§ 16, 9).

Β'. Συμφωνόληκτα

1. Ἄφωνόληκτα

§ 78. Τὰ ἀφωνόληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα εἶναι :

- 1) οὐρανικόληκτα, ἤτοι μὲ χαρακτηριστῆρα οὐρανικὸν (κ, γ, χ)·
- 2) χειλικόληκτα, ἤτοι μὲ χαρακτηριστῆρα χειλικὸν (π, β, φ)·
- 3) ὀδοντικόληκτα, ἤτοι μὲ χαρακτηριστῆρα ὀδοντικὸν (τ, δ, θ)·

§ 79. Οὐρανικόληκτα καὶ χειλικόληκτα, καταληκτικὰ εἰς -ξ, -ψ, -ς, μονόθεμα

Ἐνικὸς

ὄν.	ὁ	φύλαξ	ἡ	φλόξ	ὁ	ἔνυξ
γεν.	τοῦ	φύλακ-ος	τῆς	φλογ-ός	τοῦ	ἔνυχ-ος
δοτ.	τῷ	φύλακ-ι	τῇ	φλογ-ι	τῷ	ἔνυχ-ι
αἰτ.	τὸν	φύλακ-α	τὴν	φλόγ-α	τὸν	ἔνυχ-α
κλητ.	ὦ	φύλαξ	ὦ	φλόξ	ὦ	ἔνυξ

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ	φύλακ-ες	αἱ	φλόγ-ες	οἱ	ἔνυχ-ες
γεν.	τῶν	φυλάκ-ων	τῶν	φλογ-ῶν	τῶν	ἐνύχ-ων
δοτ.	τοῖς	φύλαξι	ταῖς	φλοξί	τοῖς	ἔνυξι
αἰτ.	τούς	φύλακ-ας	τάς	φλόγ-ας	τούς	ἔνυχ-ας
κλητ.	ὦ	φύλακ-ες	ὦ	φλόγ-ες	ὦ	ἔνυχ-ες

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

ὄν.	ὁ	κώνωψ	Ἄραψ	οἱ	κώνωπ-ες	Ἄραβ-ες
γεν.	τοῦ	κώνωπ-ος	Ἄραβ-ος	τῶν	κωνώπ-ων	Ἄράβ-ων
δοτ.	τῷ	κώνωπ-ι	Ἄραβ-ι	τοῖς	κώνωψι	Ἄραψι
αἰτ.	τὸν	κώνωπ-α	Ἄραβ-α	τούς	κώνωπ-ας	Ἄραβ-ας
κλητ.	ὦ	κώνωψ	Ἄραψ	ὦ	κώνωπ-ες	Ἄραβ-ες

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ τῆς πληθυντικῆς δοτικῆς προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων φύλακ-ς, φλόγ-ς, ἔνυχ-ς, κώνωπ-ς, Ἄραβ-ς — φύλακ-σι, φλογ-σί, κώνωπ-σι, Ἄραβ-σι· (βλ. § 36, 1 καὶ 2).

§ 80. Ὀδοντικόληκτα

α) Καταληκτικὰ εἰς -ς, μονόθεμα

Ἐνικὸς

ὄν.	ὁ	τάπηξ	ἡ	Ἑλληνίς	ὁ	ἔρρις
γεν.	τοῦ	τάπητ-ος	τῆς	Ἑλληνίδ-ος	τοῦ	ἔρριθ-ος

δοτ.	τῷ	τάπητ-ι	τῆ	Ἑλληνίδ-ι	τῷ	ὄρνιθ-ι
αἰτ.	τὸν	τάπητ-α	τῆν	Ἑλληνίδ-α	τὸν	ὄρνιν
κλητ.	ᾧ	τάπητς	ᾧ	Ἑλληνίς	ᾧ	ὄρνι

Πληθυντικός

ὄν.	οἱ	τάπητ-ες	αἱ	Ἑλληνίδ-ες	οἱ	ὄρνιθ-ες
γεν.	τῶν	ταπήτ-ων	τῶν	Ἑλληνίδ-ων	τῶν	ὄρνιθ-ων
δοτ.	τοῖς	τάπησ-ι	ταῖς	Ἑλληνί-σι	τοῖς	ὄρνι-σι
αἰτ.	τούς	τάπητ-ας	τάς	Ἑλληνίδ-ας	τούς	ὄρνιθ-ας
κλητ.	ᾧ	τάπητ-ες	ᾧ	Ἑλληνίδ-ες	ᾧ	ὄρνιθ-ες

Ἑνικός

Πληθυντικός

ὄν.	ὁ	ἀνδριάς	ἐλέφας	οἱ	ἀνδριάντ-ες	ἐλέφαντ-ες
γεν.	τοῦ	ἀνδριαντ-ος	ἐλέφαντ-ος	τῶν	ἀνδριάντ-ων	ἐλεφάντ-ων
δοτ.	τῷ	ἀνδριάντ-ι	ἐλέφαντ-ι	τοῖς	ἀνδριᾶσ-ι	ἐλέφασ-ι
αἰτ.	τὸν	ἀνδριάντ-α	ἐλέφαντ-α	τούς	ἀνδριάντ-ας	ἐλέφαντ-ας
κλητ.	ᾧ	ἀνδριάς	ἐλέφαν	ᾧ	ἀνδριάντ-ες	ἐλέφαντ-ες

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ πληθυντικῆς δοτικῆς προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων *τάπητ-ς*, *Ἑλληνίδ-ς*, *ὄρνιθ-ς*, *ἀνδριάντ-ς*, *ἐλέφαντ-ς*, —*τάπητ-σι*, *Ἑλληνίδ-σι*, *ἀνδριάντ-σι*, *ἐλέφαντ-σι* (βλ. § 33, 4 καὶ 5).

§ 84. β') Ἀκατάληκτα εἰς -ων, -οντος διπλόθεμα καὶ οὐδέτερα εἰς -α, -ατος

Ἑνικός

Πληθυντικός

Ἑνικός

Πληθυντικός

(θ. γερωντ-, γερонт-)

(θ. σωματ-)

ὄν.	ὁ	γέρων	οἱ	γέροντ-ες	τὸ	σῶμα	τὰ	σώματ-α
γεν.	τοῦ	γέροντ-ος	τῶν	γερόντ-ων	τοῦ	σώματ-ος	τῶν	σωμάτ-ων
δοτ.	τῷ	γέροντ-ι	τοῖς	γέρου-σι	τῷ	σώματ-ι	τοῖς	σώμα-σι
αἰτ.	τὸν	γέροντ-α	τούς	γέροντ-ας	τὸ	σῶμα	τὰ	σώματ-α
κλητ.	ᾧ	γέρον	ᾧ	γέροντ-ες	ᾧ	σῶμα	ᾧ	σώματ-α

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῆς ἐνικῆς ὀνομαστικῆς καὶ κλητικῆς προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων *γέρωντ*, *γέροντ*, *σώματ*, οἱ δὲ τῆς πληθυντικῆς δοτικῆς ἐξ ἀρχικῶν τύπων *γέροντ-σι*, *σώματ-σι* (βλ. § 33, 1, 4, 5).

Παρατηρήσεις

§ 82. Τὰ ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ ἀφωνόληκτα ὀνόματα κανονικῶς σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν εἰς **α** (τὸν πίνακα, τὴν πατρίδα) καὶ τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν μετὰ τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν (ὦ τάτης, ὦ πατρίς, ὦ ἱμάς, ὦ ὁδοῦς).

Ἐξαιροῦνται καὶ

1) τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν τὰ βαρύτενα ὀδοντικόληκτα εἰς **-ις** τὴν σχηματίζουν εἰς **-ν** (κατὰ τὰ φωνηεντόληκτα εἰς **-ις, -εως**) : ἡ ἔρις, τὴν ἔριν — ἡ χάρις, τὴν χάριν (ὅπως ἡ πόλις, τὴν πόλιν)·

2) τὴν ἐνικὴν κλητικὴν

α') τὰ εἰς **-ις** βαρύτενα ὀδοντικόληκτα, τὸ δξύτονον ὄνομα **τυραννίς** καὶ τὸ ὄνομα ὁ **παῖς** (= πά-ις) τὴν σχηματίζουν ἄνευ τῆς καταλήξεως **-ς** (κατὰ τὰ εἰς **-ις** φωνηεντόληκτα) : ὦ Ἄρτεμι, ὦ Ἄγι, ὦ ἔρι, ὦ ὄρνι, ὦ τυραννί, ὦ παῖ (ὅπως : ὦ πρύτανι, ὦ πόλι)

β') τὰ εἰς **-ας** (**-αντος**) βαρύτενα ὀδοντικόληκτα τὴν σχηματίζουν ὁμοίαν μετὰ τὸ θέμα : ὦ ἐλέφαν (ἐκ τοῦ ἐλέφαντ), ὦ γίγαν (ἐκ τοῦ γίγαντ)· (βλ. § 33, 1).

Σημείωσις 1. Τὰ ὀνόματα ἡ **ἀλώπηξ** (τῆς ἀλώπεκος) καὶ ὁ **πούς** (τοῦ ποδός) σχηματίζονται ἀπὸ δύο θέματα, ἀπὸ ἰσχυρὸν (ἀλώπηκ-, πουδ-) εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ τὴν κλητικὴν καὶ ἀπὸ ἀσθενές (ἀλώπεκ-, ποδ-) εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις.

Τὸ δὲ ὄνομα ἡ **θριξ** σχηματίζεται ἀπὸ τὸ (ἀρχικόν) θέμα **θριχ-** εἰς τὴν ὀνομαστικὴν καὶ τὴν κλητικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ (ἡ θριξί, ὦ θριξί, ταῖς θριξί), καὶ ἀπὸ τὸ θέμα **τριχ-** εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις (τῆς τριχός, τῆ τριχί)· (βλ. § 37, 7).

Σημείωσις 2. Μερικὰ ὀδοντικόληκτα ὀνόματα μετὰ θέμα εἰς **-ντ** ἔπαυον συναίρεσιν ἐντὸς τοῦ θέματος (τοῦ **α + ω ἢ α + ο** εἰς **ω**, τοῦ **α + ε ἢ α + ει** εἰς **α** καὶ τοῦ **ο + ει ἢ ο + ε** εἰς **ου**) : ὁ Ξενοφῶν (Ξενοφῶντ), τοῦ Ξενοφῶντος (Ξενοφῶντ-ος) κτλ., ὁ ἀλλᾶς (ἀλλᾶντ-ς, ἀλλᾶεις), τοῦ ἀλλᾶντ-ος (ἀλλᾶντ-ος) κτλ., ὁ πλακοῦς (πλακόντ-ς, πλακόνεις), τοῦ πλακοῦντ-ος (πλακόντ-ος) κτλ. (βλ. § 16, 9, § 25, § 33, 1 καὶ 5).

2. Ἡμιφωνόληκτα

§ 83. Τὰ ἡμιφωνόληκτα τριτόκλιτα ὀνόματα εἶναι :

1) ἐνρινόληκτα, ἥτοι μετὰ χαρακτηῖρα τοῦ θέματος ἐνρινον (**ν**)·

- 2) ὑγρόληκτα, ἤτοι μὲ χαρακτηριστῆρα ὑγρὸν (λ, ρ) ·
 3) σιγμόληκτα, ἤτοι μὲ χαρακτηριστῆρα σ.

§ 84. α') Ἐνρινόληκτα

- 1) Καταληκτικά εἰς -ις, γεν. -ῖνος καὶ ἀκατάληκτα εἰς -αν, γεν. -ᾶνος, -ην, γεν. -ηνος καὶ -ων, γεν. -ωνος, μονόθεμα

Ἐνικὸς

	(θ. δελφιν-)	(θ. παιαν-)	(θ. Ἑλλην-)	(θ. χιτων-)
ὄν.	ὁ δελφίς	παιάν	Ἑλλήν	χιτῶν
γεν.	τοῦ δελφῖν-ος	παιᾶν-ος	Ἑλλήν-ος	χιτῶν-ος
δοτ.	τῷ δελφῖν-ι	παιᾶν-ι	Ἑλλήν-ι	χιτῶν-ι
αἰτ.	τόν δελφῖν-α	παιᾶν-α	Ἑλλήν-α	χιτῶν-α
κλητ.	ὦ δελφίς	παιάν	Ἑλλήν	χιτῶν

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἱ δελφῖν-ες	παιᾶν-ες	Ἑλλήν-ες	χιτῶν-ες
γεν.	τῶν δελφῖν-ων	παιᾶν-ων	Ἑλλήν-ων	χιτῶν-ων
δοτ.	τοῖς δελφῖ-σι	παιᾶ-σι	Ἑλλή-σι	χιτῶ-σι
αἰτ.	τούς δελφῖν-ας	παιᾶν-ας	Ἑλλήν-ας	χιτῶν-ας
κλητ.	ὦ δελφῖν-ες	παιᾶν-ες	Ἑλλήν-ες	χιτῶν-ες

Σημείωσις. Καταληκτικὸν ἐνρινόληκτον εἶναι καὶ τὸ μοναδικὸν ὄνομα ὁ κτεῖς (τοῦ κτεν-ός, τῷ κτεν-ί, τὸν κτέν-α, ὦ κτεῖς — οἱ κτέν-ες, τῶν κτεν-ῶν, τοῖς κτε-σί, τοὺς κτένας κτλ.).

Οἱ τύποι δελφίς, κτεῖς, δελφῖσι, παιᾶσι, Ἑλλήσι, χιτῶσι κλπ. προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων δελφῖν-ς, κτέν-ς, δελφῖν-σι, παιᾶν-σι, χιτῶν-σι (βλ. § 33, 6).

- § 85. 2) Ἀκατάληκτα εἰς -ην, γεν. -ένος, -ων, γεν. -ονος, διπλόθεμα

Ἐνικὸς

	(θ. ποιμην-, ποιμεν-)	(θ. χελιδων-, χελιδον-)	(θ. κίων-, κιον-)
ὄν.	ὁ ποιμήν	ἡ χελιδών	ὁ κίων
γεν.	τοῦ ποιμέν-ος	τῆς χελιδόν-ος	τοῦ κίον-ος
δοτ.	τῷ ποιμέν-ι	τῇ χελιδόν-ι	τῷ κίον-ι
αἰτ.	τόν ποιμέν-α	τὴν χελιδόν-α	τόν κίον-α
κλητ.	ὦ ποιμήν	ὦ χελιδών	ὦ κίων

Πληθυντικός

ὄν.	οἱ	ποιμέν-ες	αἱ	χελιδόν-ες	οἱ	κίον-ες
γεν.	τῶν	ποιμέν-ων	τῶν	χελιδόν-ων	τῶν	κίον-ων
δοτ.	τοῖς	ποιμέ-σι	ταῖς	χελιδό-σι	τοῖς	κίο-σι
αἰτ.	τούς	ποιμέν-ας	τάς	χελιδόν-ας	τούς	κίον-ας
κλητ.	ὦ	ποιμέν-ες	ὦ	χελιδόν-ες	ὦ	κίον-ες

Σημείωσις. Οἱ τύποι τῆς πληθυντικῆς δοτικῆς προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων ποιμέν-σι, χελιδόν-σι, κίον-σι (βλ. § 33, 6).

§ 86. β') Ὑγρόληκτα

1) Ἀκατάληκτα εἰς -ήρ, γεν. -ῆρος, μονόθεμα, καὶ εἰς -ήρ, γεν. -έρος, -ωρ, γεν. -ορος, διπλόθεμα

Ἐνικός

	(θ. κρατηρ-)	(θ. ἀθηρ-, ἀθερ-)	(θ. ῥήτωρ-, ῥήτορ-)
ὄν.	ὁ	ἀθήρ	ῥήτωρ
γεν.	τοῦ	ἀθέρ-ος	ῥήτορ-ος
δοτ.	τῷ	ἀθέρ-ι	ῥήτορ-ι
αἰτ.	τόν	ἀθέρ-α	ῥήτορ-α
κλητ.	ὦ	ἀθήρ	ῥήτορ

Πληθυντικός

ὄν.	οἱ	κρατῆρ-ες	ἀθέρ-ες	ῥήτορ-ες
γεν.	τῶν	κρατήρ-ων	ἀθέρ-ων	ῥητόρ-ων
δοτ.	τοῖς	κρατῆρ-σι	ἀθέρ-σι	ῥήτορ-σι
αἰτ.	τούς	κρατῆρ-ας	ἀθέρ-ας	ῥήτορ-ας
κλητ.	ὦ	κρατῆρ-ες	ἀθέρ-ες	ῥήτορ-ες

Σημείωσις 1. Κατὰ τὸ ὄνομα ὁ κρατήρ κλίνεται, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ τὸ ὄνομα ὁ σωτήρ (τοῦ σωτήρος), καὶ κατὰ τὸ ὄνομα ὁ ἀθήρ κλίνεται καὶ τὸ ὄνομα ὁ ἀστήρ (τοῦ ἀστέρος), ἀλλὰ τὸ μὲν ὄνομα ὁ σωτήρ σχηματίζει τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὦ σῶτερ, τὸ δὲ ὄνομα ὁ ἀστήρ σχηματίζει τὴν πληθυντικὴν δοτικὴν τοῖς ἀστράσι (κατὰ τὰ συγκοπτόμενα).

Σημείωσις 2. Ὑγρόληκτον μὲ χαρακτηριστῆρα λ εἶναι μόνον ὁ ἄλς (τοῦ ἁλός, τῷ ἁλί, τὸν ἅλα, ὃ ἄλς-οἱ ἅλες, τῶν ἁλῶν, τοῖς ἁλοῖ, τοὺς ἅλας κτλ.).

2) Οὐδέτερα

§ 87. Οὐδέτερα ὑγρόληκτα εἶναι τὰ ὀνόματα τὸ ἕαρ καὶ τὸ νέκταρ, εὐχρηστα μόνον εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν.

Τὸ ὄνομα τὸ ἕαρ ἐκφέρεται καὶ συνηρημένον : ἕαρ - ἦρ, τοῦ ἕαρος - ἦρος, τῷ ἕαρι - ἦρι κλπ. (βλ. § 56 καὶ § 63, 2).

Παρατηρήσεις εἰς τὰ ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα ὀνόματα

§ 88. Τὰ ἀρσενικά καὶ θηλυκὰ ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα ὀνόματα

1) τὰ διπλόθεμα σχηματίζουν ἀπὸ μὲν τὸ ἰσχυρὸν θέμα τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν, ἀπὸ δὲ τὸ ἀσθενὲς τὰς ἄλλας πτώσεις : ὁ λιμήν, ἡ χιών, ὁ αἰθήρ, ὁ κοσμήτωρ — τοῦ λιμέν-ος, τῆς χιών-ος, τοῦ αἰθέρ-ος, τοῦ κοσμήτορ-ος κλπ.

2) τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τὴν σχηματίζουν τὰ πλεῖστα ὁμοίαν μὲ τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν : ἡ ἀκτίς — ᾧ ἀκτίς, ὁ πελεκάν — ᾧ πελεκάν, ὁ ποιμήν — ᾧ ποιμήν, ἡ χελιδών — ᾧ χελιδών, ὁ ἀστήρ — ᾧ ἀστήρ.

Ἐξαίρουνται ἐκ τῶν διπλοθέμων τὰ βαρύτενα εἰς -ων (γεν. -ονος) καὶ -ωρ (γεν. -ορος), τὰ ὅποια σχηματίζουν τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν μὲ τὸ ἀσθενὲς θέμα : ὁ γείτων — ᾧ γείτων, ὁ αὐτοκράτωρ — ᾧ αὐτοκράτορ.

Τὰ κύρια ὀνόματα Ἄγαμέμνων καὶ Ἄριστογείτων καὶ τὰ ὁμοία εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ἀναβιβάζουν προσέτι τὸν τόνον : ᾧ Ἀγάμεμνον, ᾧ Ἄριστόγειτον.

3) Σ ὕ γ κ ο π τ ὀ μ ε ν α

§ 89. Ἄκατάληκτα εἰς -ηρ, γεν. -ρος, διπλόθεμα

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

(θ. πατηρ-, πατερ-, ἀνηρ-, ἀνερ-)

ὄν.	ὁ	πατήρ	ἀνήρ	οἱ	πατέρ-ες	ἄνδρ-ες
γεν.	τοῦ	πατρ-ός	ἀνδρ-ός	τῶν	πατέρ-ων	ἄνδρ-ῶν
δοτ.	τῷ	πατρ-ὶ	ἀνδρ-ὶ	τοῖς	πατρά-σι	ἀνδρά-σι
αἰτ.	τὸν	πατέρ-α	ἄνδρ-α	τούς	πατέρ-ας	ἄνδρ-ας
κλητ.	ᾧ	πάτερ	ἄνερ	ᾧ	πατέρ-ες	ἄνδρ-ες

Ἐνικὸς

ἡ	Δημήτηρ
τῆς	Δήμητρ-ος
τῇ	Δήμητρ-ι
τὴν	Δήμητρ-α
ᾧ	Δήμητερ

Παρατηρήσεις

§ 90. Τὰ διπλόθεμα εἰς **-ηρ** ὑγράθηκτα ὀνόματα **πατήρ, μήτηρ, θυγάτηρ, γαστήρ, Δημήτηρ** καὶ **άνηρ** λέγονται συγχοπτόμενα, διότι (συγκόπτου, ἤτοι) ἀποβάλλουν τὸ ε τοῦ ἀσθενοῦς θέματος, τὰ μὲν ὀνόματα **πατήρ, μήτηρ, θυγάτηρ** καὶ **γαστήρ** εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ, τὸ δὲ ὄνομα **Δημήτηρ** εἰς τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ καὶ τὸ ὄνομα **άνηρ** εἰς τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ ἐνικοῦ καὶ εἰς πάσας τὰς πτώσεις τοῦ πληθυντικοῦ (καὶ τοῦ δυϊκοῦ)· (βλ. § 32, 1 καὶ § 34, 2).

Πάντα τὰ συγχοπτόμενα ὀνόματα εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ πληθυντικοῦ μεταξὺ τοῦ συγκεκομμένου θέματος καὶ τῆς καταλήξεως **-σι** ἔχουν **α** βραχύ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου καὶ τονίζονται: **μητρ-ά-σι, θυγατρ-ά-σι, γαστρ-ά-σι.**

§ 91. Ἐκ τῶν συγχοπτομένων ὀνομάτων :

1) τὰ μὲν ὀνόματα **πατήρ, μήτηρ, θυγάτηρ** καὶ **γαστήρ** εἰς τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν τοῦ ἐνικοῦ, τὸ δὲ ὄνομα **άνηρ** καὶ εἰς ταύτας τὰς πτώσεις καὶ εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης: **μητρός, μητρὶ — ἀνδρός, ἀνδρὶ, ἀνδρῶν.**

2) τὸ ὄνομα **Δημήτηρ** εἰς πάσας τὰς βραχυκαταλήκτους πτώσεις τονίζεται εἰς τὴν προπαραλήγουσαν.

3) τὰ ὀνόματα **πατήρ, θυγάτηρ** καὶ **άνηρ** εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ἀναβιβάζουν τὸν τόνον: **ὦ πάτερ, θύγατερ, ἀνερ.**

4) τὸ ὄνομα **γαστήρ** ἔχει τὴν ἐνικὴν κλητικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν ὀνομαστικὴν: **ὦ γαστήρ** (κανονικῶς· πρβλ. § 88, 2).

§ 92. γ) Σιγμόληκτα

α'. Οὐδέτερα εἰς **-ας**, γεν. **-ως** (ἢ **-ατος**)

	Ἐνικὸς		Πληθυντικὸς
ὀν.	τὸ κέρας		τὰ κέρα ἢ τὰ κέρατ-α
γεν.	τοῦ κέρως ἢ τοῦ κέρατ-ος		τῶν κερῶν ἢ τῶν κέρατ-ων
δοτ.	τῷ κέρα ἢ τῷ κέρατ-ι		τοῖς κέρα-σι
αἰτ.	τὸ κέρας		τὰ κέρα ἢ τὰ κέρατ-α
κλητ.	ὦ κέρας		ὦ κέρα ἢ ὦ κέρατ-α

Παρατηρήσεις

§ 93. Σιγμόληκτα οὐδέτερα εἰς **-ας** εἶναι ἔξ : κέρας, κρέας — γέρας, γήρας — πέρας, τέρας. Τούτων

1) ὁ χαρακτήρ **σ** μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται καὶ τὰ συναντώμενα μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ **σ** φωνήεντα συναίρουνται : (κρέασ-ος, κρέα-ος =) κρέως, (κρέασ-ι, κρέα-ῖ =) κρέα κλπ. (βλ. καὶ § 33, 3).

2) σχηματίζονται ὡς σιγμόληκτα μόνον ἀπὸ θέμα εἰς **ασ** τὰ ὀνόματα κρέας, γέρας καὶ γήρας (τὸ κρέας, τοῦ κρέως, τῷ κρέῳ κλπ.). Ὡς σιγμόληκτον δὲ ὁμοῦ καὶ ὡς ὀδοντικόληκτον ἀπὸ θέμα εἰς **-ατ** σχηματίζεται τὸ ὄνομα τὸ κέρας καὶ τὸ ὄνομα τὸ τέρας εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν (τὰ τέρα ἢ τέρατα, τῶν τεράων ἢ τεράτων κλπ.). Τὸ δὲ ὄνομα τὸ πέρας (ὅπως καὶ τὸ ὄνομα τὸ τέρας εἰς τὸν ἐνικὸν) ἀπὸ σιγμόληκτον θέμα εἰς **-ασ** σχηματίζει μόνον τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν, τὰς δὲ ἄλλας πτώσεις τὰς σχηματίζει μόνον ἀπὸ θέμα εἰς **-ατ** (κατὰ τὰ εἰς **-α** οὐδέτερα ὀδοντικόληκτα) : τὸ πέρας, τοῦ πέρατ-ος κλπ., τὰ πέρατ-α, τῶν περάτ-ων κλπ., τὸ τέρας, τοῦ τέρατ-ος κλπ. (βλ. § 81).

Σημείωσις. Τὸ καταληκτικὸν **α** τῆς πληθυντικῆς ὀνομαστικῆς, αἰτιατικῆς καὶ κλητικῆς τῶν ὀνομάτων τούτων, τὸ ὅποιον προῆλθεν ἐκ συναίρέσεως τοῦ **α + α**, δύναται νὰ βραχύνεται κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἄλλα οὐδέτερα : τὰ γέρα ἢ γέρα (ὅπως τὰ δῶρα).

§ 94. β'. Οὐδέτερα εἰς **-ος**, γεν. **-ους**

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

(θ. στελεχες-) (θ. χρεσος-)

ὄν.	τὸ	στέλεχος	χρέος	τὰ	στελέχη	χρέα
γεν.	τοῦ	στελέχους	χρέους	τῶν	στελεχῶν	χρεῶν
δοτ.	τῷ	στελέχει	χρέει	τοῖς	στελέχεσι	χρέεσι
αἰτ.	τὸ	στέλεχος	χρέος	τὰ	στελέχη	χρέα
κλητ.	ὦ	στέλεχος	χρέος	ὦ	στελέχη	χρέα

Παρατηρήσεις

§ 95. Τῶν σιγμόληκτων οὐδετέρων εἰς **-ος**

1) τὸ θέμα λήγει εἰς **-εσ**, ἀλλὰ τὸ **ε** τὸ πρὸ τοῦ χαρακτῆρος **σ** εἰς

τὴν ἐνικήν ὀνομαστικήν (αἰτιατικήν καὶ κλητικήν) τρέπεται εἰς ο : (θ. ἔθνεσ-) ἔθνος (§ 32, 5)·

2) ὁ χαρακτήρ σ μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται, τὰ δὲ συναντώμενα μετὰ τὴν ἀποβολὴν αὐτοῦ φωνήεντα συναιροῦνται, ἦτοι τὸ ε+α εἰς η ἢ, ἂν προηγῆται ἄλλο ε, εἰς ᾱ (τὰ βέλεα - βέλη, τὰ χρέεα - χρέᾱ), τὸ ε+ι εἰς ει (τῷ δάσει-ῖ - δάσει), τὸ ε+ο εἰς ου (τοῦ ὄρε-ος - ὄρους), τὸ ε+ω εἰς ω (τῶν τειχέων - τειχῶν)· βλ. καὶ § 33, 3, Σημ.).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Μερικὰ σιγμόληκτα οὐδέτερα εἰς -ος τὴν πληθυντικὴν γενικήν τὴν σχηματίζουν ἀσυναίρετον (τῶν ἀνθέων, τῶν χειλέων) ἢ καὶ ἀσυναίρετον καὶ συνηρημένην (τῶν ὄρεων ἢ τῶν ὄρων).

§ 96. γ'. Ἄρσενικά ἀκατάληκτα εἰς -ης, γεν. -ους (ἢ -ῆς, γεν. -έους), διπλόθεμα

	Ἐνικὸς			Πληθυντικὸς		
	(θ. Σωκρατησ- Σωκρατεσ-)			(θ. Ἑρακλεησ- Ἑρακλεεσ)		
ὄν.	ὁ	Σωκράτης	Ἑρακλῆς	οἱ	Σωκράται	Ἑρακλεῖς
γεν.	τοῦ	Σωκράτους	Ἑρακλέους	τῶν	Σωκρατῶν	Ἑρακλέων
δοτ.	τῷ	Σωκράτει	Ἑρακλεῖ	τοῖς	Σωκράταις	—
αἰτ.	τὸν	Σωκράτη	Ἑρακλέα	τούς	Σωκράτας	Ἑρακλεῖς
κλητ.	ὦ	Σώκρατες	Ἑράκλεις	ὦ	Σωκράται	Ἑρακλεῖς

Παρατηρήσεις

§ 97. Τὰ ἀρσενικά σιγμόληκτα οὐσιαστικά εἰς -ης, γεν. -ους (ἢ -ῆς, γεν. -έους) εἶναι πάντα κύρια ὀνόματα (σύνθετα, μὲ δεύτερον συνθετικόν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ὄνομα σιγμόληκτον οὐδέτερον εἰς -ος ἢ ῥῆμα) : Πολυκράτης (πολὺς, κράτος) — Δημοσθένης (δῆμος, σθένος) — Ἀγαθοκλῆς (ἀγαθός, κλέος) — Ἀριστοφάνης (ἄριστος, φαίνομαι) — Δημοχάρης (Δῆμος, χαίρω) κλπ. Ταῦτα

1) σχηματίζονται ἀπὸ δύο θέματα, ἀπὸ ἰσχυρὸν θέμα εἰς -ησ εἰς τὴν ἐνικήν ὀνομαστικήν καὶ ἀπὸ ἀσθενὲς θέμα εἰς -εσ εἰς πάσας τὰς ἄλλας πτώσεις. Τούτου ὁ χαρακτήρ σ μεταξὺ δύο φωνηέντων ἀποβάλλεται καὶ τὰ συναντώμενα φωνήεντα συναιροῦνται, ὅπως εἰς τὰ σιγμόληκτα οὐδέτερα εἰς -ος (§ 95, 2)·

2) εἰς τὴν ἐνικήν κλητικήν ἀναβιβάζουν τὸν τόνον : ὦ Ἀριστότελες, ὦ Δημοσθένης, ὦ Ἀγαθόκλεις (Ἀγαθόκλεες)·

3) ὁσάκις λαμβάνονται εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν, σχηματίζονται εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον τὰ μὲν εἰς -ης, γεν. -ους συνήθως κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν, τὰ δὲ εἰς -ῆς, γεν. -έους (ἦτοι τὰ εἰς -κλῆς) κατὰ τὴν τρίτην·

4) ὅσα λήγουν εἰς -κλῆς συναίρουσιν τὸ ε τῆς συλλαβῆς -κλε, ὅπου μετ' αὐτὸ ἀκολουθεῖ η ἢ ε ἢ ει : (Θεμιστοκλέης) Θεμιστοκλῆς, (Θεμιστόκλεες) Θεμιστόκλεις, (Θεμιστοκλέει) Θεμιστοκλεῖ.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τὰ εἰς -ης, γεν. -ους σχηματίζουσιν τὴν ἐνικὴν αἰτιατικὴν καὶ εἰς -ην (κατὰ τὰ πρωτόκλιτα) : τὸν Σωκράτην, τὸν Δημοσθένην (ὅπως τὸν Ἀριστείδην).

§ 98. δ'. Θηλυκὰ ἀκατάληκτα εἰς -ώς, γεν. -οῦς, διπλόθεμα

		Ἐνικὸς			
		(θ. αἰδωσ-, αἰδοσ-)		(θ. Ἦωσ-, Ἦοσ-)	
ὄν.	ἡ	αἰδῶς		ἡ	Ἦώς
γεν.	τῆς	αἰδοῦς (ἐκ τοῦ αἰδόσ-ος)		τῆς	Ἦοῦς
δοτ.	τῇ	αἰδοῖ (ἐκ τοῦ αἰδόσ-ι)		τῇ	Ἦοῖ
αἰτ.	τὴν	αἰδῶ (ἐκ τοῦ αἰδόσ-α)		τὴν	Ἦῶ
κλητ.	ὦ	αἰδῶς		ὦ	Ἦώς (πρβλ. § 77).

Γενικαὶ παρατηρήσεις εἰς τὰ τριτόκλιτα ὀνόματα

§ 99. Αἰ καταλήξεις τῶν τριτοκλίτων ὀνομάτων :

- 1) τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν εἶναι αἰ ἴδιαι·
- 2) τῶν οὐδετέρων διαφέρουσιν ἀπὸ τὰς καταλήξεις τῶν ἀρσενικῶν καὶ τῶν θηλυκῶν μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν (βλ. § 55, § 56, § 63, 2).

§ 100. Τῶν καταλήξεων τῆς τρίτης κλίσεως -ι, -σι, -α καὶ -ας τὸ δίχρονον ι καὶ α εἶναι βραχύ : κλητῆρι, κλητῆρσι, κλητῆρά, κλητῆράς.

§ 101. Τὰ μονοσύλλαβα τριτόκλιτα ὀνόματα εἰς τὴν γενικὴν καὶ τὴν δοτικὴν παντὸς ἀριθμοῦ τονίζονται ἐπὶ τῆς καταλήξεως (παρὰ τὸν κανόνα, § 16, 8) : ὁ θῆρ, τοῦ θηρός, τῷ θηρί — τῶν θηρῶν, τοῖς θηρσί — (τοῖν θηροῖν). Ἄλλὰ τὰ μονοσύλλαβα ὀνόματα ἡ δᾶς, ὁ θῶς, τὸ οὔς, ὁ παῖς, ὁ Τρῶς καὶ τὸ φῶς εἰς τὴν πληθυντικὴν γενικὴν τονίζονται κανονικῶς : τῶν δᾶδων, τῶν θῶων, τῶν ὄτων, τῶν παίδων, τῶν Τρώων, τῶν φῶτων.

§ 102. Περισπῶνται παρὰ τὸν κανόνα, ἂν καὶ δὲν προέρχονται ἐκ συναϊρέσεως (§ 16, 6)

- 1) ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ καὶ κλητικὴ τοῦ ὀνόματος ἢ γλαῦξ·
- 2) ἡ ἐνικὴ κλητικὴ τῶν εἰς -εύς: ὦ γραμματεῦ, ὦ Θεσεῦ·
- 3) ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ, αἰτιατικὴ καὶ κλητικὴ τῶν ὀνομάτων τὸ πῦρ καὶ τὸ οὖς· (βλ. καὶ § 69, 2).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Περισπῶνται κανονικῶς αἱ λέξεις παῖς καὶ φῶς, διότι προήλθον ἐκ συναϊρέσεως (παῖς, φῶς). Ἡ δὲ λέξις ἢ κλεις προήλθεν ἐξ ἀρχαιότερου τύπου κληίς καὶ κανονικῶς ὀξύνεται· (βλ. § 16, 9)

4. Ὁ δυϊκὸς ἀριθμὸς τῶν ὀνομάτων

§ 103. Ὁ δυϊκὸς ἀριθμὸς τῶν ὀνομάτων πάσης κλίσεως ἔχει δύο μόνον τύπους, ἥτοι ἓνα διὰ τὴν ὀνομαστικὴν, τὴν αἰτιατικὴν καὶ τὴν κλητικὴν, καὶ ἄλλον διὰ τὴν γενικὴν καὶ δοτικὴν. Αἱ δὲ καταλήξεις τοῦ δυϊκοῦ τῶν ὀνομάτων εἶναι :

- 1) τῆς α' κλίσεως ὀνομ., αἰτ. καὶ κλητ. -α, γεν. καὶ δοτ. -αιν.
 - 2) τῆς β' κλίσεως ὀνομ., αἰτ. καὶ κλητ. -ω, γεν. καὶ δοτ. -οιν.
 - 3) τῆς γ' κλίσεως ὀνομ., αἰτ. καὶ κλητ. -ε, γεν. καὶ δοτ. -οιν.
- α') τὼ βουλευτ-ά, τοῖν βουλευτ-αῖν — τὼ μούσα, τοῖν μούσαιν·
β') τὼ ἱατρ-ώ, τοῖν ἱατρ-οῖν — τὼ νήσ-ω, τοῖν νήσ-οιν — τὼ δένδρ-ω, τοῖν δένδρ-οιν·
γ') τὼ ἥρω-ε, τοῖν ἥρώ-οιν — τὼ βό-ε, τοῖν βο-οῖν — τὼ φύ-λακ-ε, τοῖν φυλάκ-οιν — τὼ πόλει, τοῖν πολέ-οιν — τὼ βασιλεῖ, τοῖν βασιλέ-οιν — (τὼ σκέλει, τοῖν σκελοῖν)· (βλ. § 95, 2).

5. Ἀνώμαλα οὐσιαστικά

§ 104. Πολλὰ οὐσιαστικὰ ὀνόματα δὲν σχηματίζονται καὶ δὲν κλίνονται ὀ μ α λ ῶ ς, ἥτοι κατὰ πάντα συμφώνως μὲ τοὺς κανόνας μιᾶς τῶν τριῶν κλίσεων, καὶ δι' αὐτὸ λέγονται. ἄ ν ὡ μ α λ α.

Ἐκ τῶν ἀνωμάτων οὐσιαστικῶν λέγονται :

- 1) ἔ τ ε ρ ο γ ε ν ῆ, ὅσα εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν ἔχουν (ἔ τ ε ρ ο ν, ἥτοι) διάφορον γένος ἀπὸ τὸ γένος τοῦ ἐνικοῦ, ἢ συγχρόνως τὸ αὐτὸ γένος καὶ διάφορον : ὁ λύχνος — τὰ λύχνα, ὁ σῖτος — τὰ σῖτα, ὁ

δεσμός — οἱ δεσμοὶ καὶ τὰ δεσμά, τὸ στάδιον — τὰ στάδια καὶ οἱ στάδιοι (πρβλ. νῦν : ὁ πλοῦτος — τὰ πλούτη, ὁ νυῦλος — οἱ νυῦλοι καὶ τὰ νυῦλα)·

2) διπλογενῆ, ὅσα εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν ἐκφέρονται κατὰ δύο γένη : ὁ ζυγὸς καὶ τὸ ζυγόν, πληθ. τὰ ζυγά — ὁ νῶτος καὶ τὸ νῶτον, πληθ. τὰ νῶτα (πρβλ. νῦν : τὸ πεῦκο καὶ ὁ πεῦκος — τὰ πεῦκα)·

3) ἐτεροκλίτα, ὅσα εἰς τὸν ἕνα ἀριθμὸν κλίνονται κατὰ τινα κλίσειν, εἰς τὸν ἄλλον δὲ κατ' ἄλλην, ἢ εἰς τινὰς μὲν πτώσεις κατὰ τινα κλίσειν, εἰς ἄλλὰς δὲ κατ' ἄλλην, οἷον·

α') ὁ πρεσβευτής, τοῦ πρεσβευτοῦ κλπ. (κατὰ τὴν α' κλίσειν) — οἱ πρέσβεις, τῶν πρέσβεων κλπ. (κατὰ τὴν γ')·

β') τὸ πῦρ, τοῦ πυρός κλπ. (κατὰ τὴν γ' κλίσειν) — τὰ πυρά, τῶν πυρῶν, τοῖς πυροῖς κλπ. (κατὰ τὴν β')·

γ') ἡ γυνή (κατὰ τὴν α' κλίσειν), τῆς γυναικός, τῆ γυναικί, τὴν γυναῖκα, ὡ γύναι — αἱ γυναῖκες, τῶν γυναικῶν, ταῖς γυναῖξι κλπ. (κατὰ τὴν γ', πρβλ. § 97, 1)·

δ') ὁ Θαλῆς (= Θαλέης), τοῦ Θαλέω, τῷ Θαλῆ, τὸν Θαλῆν, ὡ Θαλῆ (κατὰ τὰ συνηρ. τῆς α' κλίσεως καὶ τὰ ἀττικόκλιτα) — τοῦ Θάλητος, τῷ Θάλητι, τὸν Θάλητα (κατὰ τὴν γ' κλίσειν)·

ε') ὁ Ἄρης, τοῦ Ἄρεως (ἀρχῆθεν Ἄρηος, § 32, 4), τῷ Ἄρει, τὸν Ἄρη καὶ Ἄρην, ὡ Ἄρες (κατὰ τὴν γ' καὶ τὴν α' κλίσειν). Ὁμοίως ὁ Ἄστυάγης (Κυαζάρης, Τισσαφέρνης καὶ ἄλλα ξενικὰ ὀνόματα), τοῦ Ἄστυάγου, τῷ Ἄστυάγει (κατὰ τὴν γ' κλίσειν), τὸν Ἄστυάγην, ὡ Ἄστυάγη (κατὰ τὴν α')·

ς') ὁ ἄμνος, τοῦ ἄμνου κλπ. (κατὰ τὴν β' κλίσειν) καὶ τοῦ ἄρνός, τῷ ἄρνί, τὸν ἄρνα — οἱ ἄρνες, τῶν ἄρνων, τοὺς ἄρνας (ἐκ θ. ἄρην-, ἄρν- τοῦ σπανίου ὀνόματος τῆς γ' κλίσεως ὁ ἄρην, πρβλ. § 90 κ. ε.)

ζ') ὁ υἱός, τοῦ υἱοῦ κλπ. (κατὰ τὴν β' κλίσειν) — τοῦ υἱέος, τῷ υἱεῖ — οἱ υἱεῖς, τῶν υἱέων, τοῖς υἱεῖσι, τοὺς υἱεῖς (κατὰ τὴν γ')·

η') ὁ ὄνειρος, τοῦ ὄνειρου κλπ. (κατὰ τὴν β' κλίσειν) — τοῦ ὄνειρατος (ἐξ ἀχρήστου ὀνομαστικῆς τὸ ὄνειρατ), τῷ ὄνειρατι — τὰ ὄνειρατα, τῶν ὄνειράτων (κατὰ τὴν γ')·

θ') ὁ Οἰδίπους, τοῦ Οἰδίποδος, τῷ Οἰδίποδι, ὡ Οἰδίπου (κατὰ

τὴν γ' κλίσιν) — τοῦ Οἰδίπου, τὸν Οἰδίπου (κατὰ τὰ συνηρημένα τῆς β')

ι') ὁ χρώς, τοῦ χρωτός, τῷ χρωτί, τὸν χρωῖτα (κατὰ τὴν γ' κλίσιν), ἀλλὰ δοτικὴ καὶ χρῶ (κατὰ τὰ ἀττικόκλιτα, εἰς τὴν φράσιν ἐν χρῶ = ἕως τὸ δέσμα).

4) μετὰ πλάστιά, ὅσα κλίνονται μὲν κατὰ μίαν ὠρισμένην κλίσιν εἰς πάσας τὰς πτώσεις, ἀλλὰ τὸ θέμα των (μετὰ πλάσσειται, ἦτοι) μεταβάλλεται (πρβλ. τὸ γράψιμ-ον, τοῦ γραψίματ-ος).

α') ὁ κύων, τοῦ κυνός, τῷ κυνί, τὸν κύνα, ὃ κύον — οἱ κύνες, τῶν κυνῶν, τοῖς κυσί κτλ. (θ. κυων-, κυον- κυν-).

β') ὁ μάρτυς, τοῦ μάρτυρος κτλ. ὃ μάρτυς — οἱ μάρτυρες, τῶν μαρτύρων, τοῖς μάρτυ-σι, τοὺς μάρτυρας κτλ. (θ. μαρτυ-, μαρτυρ-).

γ') ὁ σῆς, τοῦ σεός, οἱ σέες, τῶν σέων, τοῖς σεάς — τοῦ σητ-ός, οἱ σῆτ-ες, τῶν σητῶν, τοὺς σῆτας (θ. σησ-, σεσ-, σητ-).

δ') ἡ κλείς, τῆς κλειδός, τῇ κλειδί, τὴν κλειδα καὶ τὴν κλεῖν — αἱ κλειδες κτλ., τὰς κλειδας καὶ τὰς κλεῖς (θ. κλειδ-, κλει-) (πρβλ. § 82, 1).

ε') ἡ ναῦς, τῆς νεός (ἀρχῆθεν νηός, § 32, 4), τῇ νη-ί, τὴν ναῦν, ὃ ναῦ — αἱ νῆες, τῶν νεῶν, ταῖς ναυσί, τὰς ναῦς, ὃ νῆες (θ. νκυ-, νη-, νε-).

ς') ἡ χεῖρ, τῆς χειρός κτλ. — αἱ χεῖρες, τῶν χειρῶν, ταῖς χερσί, τὰς χείρας κτλ. — δυῖκ. τῶ χειρε, τοῖν χερ-οῖν (θ. χειρ-, χερ-).

ζ') τὸ γόνυ, τοῦ γόνατ-ος, τῷ γόνατ-ι, τὸ γόνυ — τὰ γόνατα, τῶν γονάτων, τοῖς γόνασι κτλ. (θ. γόνυ-, γονατ-).

η') τὸ δόρυ, τοῦ δόρατ-ος κτλ. (ὅπως τὸ προηγούμενον).

θ') τὸ ἥπαρ, τοῦ ἥπατ-ος, τῷ ἥπατ-ι, τὸ ἥπαρ — τὰ ἥπατα, τῶν ἥπατων κτλ. (θ. ἥπαρ-, ἥπατ-) ὁμοίως τὸ δέλεαρ (τοῦ δελέατ-ος), τὸ στέαρ (τοῦ στέατ-ος), τὸ φρέαρ (τοῦ φρέατ-ος).

ι') τὸ ὕδωρ, τοῦ ὕδατ-ος, τῷ ὕδατ-ι, τὸ ὕδωρ — τὰ ὕδατ-α, τῶν ὕδάτων, τοῖς ὕδασι κτλ. (θ. ὕδωρ-, ὕδατ-).

ια') τὸ οὖς, τοῦ ὠτ-ός, τῷ ὠτ-ί, τὸ οὖς — τὰ ὠτ-α, τῶν ὠτων, τοῖς ὠσί, τὰ ὠτα — τὸ ὠτε, τοῖν ὠτοι (θ. οὖσ-, ὠτ-, βλ. § 101, § 102).

ιβ') ὁ Ἀπόλλων, τοῦ Ἀπόλλωνος, τῷ Ἀπόλλωνι, τὸν Ἀπόλλωνα καὶ Ἀπόλλω, ὃ Ἀπολλων (θ. Ἀπολλων-, Ἀπολλον-, Ἀπολλο-).

ιγ') ὁ Ποσειδῶν (ἀρχῆθεν Ποσειδάων), τοῦ Ποσειδῶνος, τῷ Ποσειδῶνι, τὸν Ποσειδῶνα καὶ Ποσειδῶ, ὃ Πόσειδον.

ιδ') ὁ **Ζεύς**, τοῦ *Δι-ός*, τῷ *Δι-ί*, τὸν *Δί-α*, ὃ *Ζεῦ* (θ. Ζευ-, Δι-)
 ιε') ἡ **Πνύξ**, τῆς *Πυκ-νός*, τῇ *Πυκ-νί*, τὴν *Πύκν-α* (θ. Πυκ-,
 Πυκν-)

5) ἰ δ ι ὀ κ λ ι τ α, ὅσα δὲν κλίνονται κατὰ μίαν τῶν τριῶν κλίσεων, ἀλλὰ κατὰ (ἰδίαν, ἤτοι) ἰδιαιτέραν κλίσιν. Εἶναι δὲ ἰδιόκλιτα :
 α') μερικὰ προσηγορικὰ ὀνόματα εἰς -ᾱς, ὡς ὁ *φαγᾱς*, ὁ *καταφαγᾱς* κλπ.

β') πολλὰ κύρια ὀνόματα συντετμημένα, ἰδίᾳ δὲ ξενικά· οἷον ὁ **Ἀλεξᾱς** (ἐκ τοῦ Ἀλέξανδρος), τοῦ *Ἀλεξᾱ*, τῷ *Ἀλεξᾱ*, τὸν *Ἀλεξᾱν*, ὃ *Ἀλεξᾱ* (πρβλ. Γεράσιμος — Μεμᾱς)

ὁ **Φιλῆς** (ἐκ τοῦ Φιλήμων), τοῦ *Φιλῆ*, τῷ *Φιλῆ*, τὸν *Φιλῆν*, ὃ *Φιλῆ* (πρβλ. Σπυρίδων — Πίπης)

ὁ **Διονῦς** (ἐκ τοῦ Διονύσιος), τοῦ *Διονῦ*, τῷ *Διονῦ*, τὸν *Διονῦν*, ὃ *Διονῦ*

ὁ **Ἰησοῦς**, τοῦ *Ἰησοῦ*, τῷ *Ἰησοῦ*, τὸν *Ἰησοῦν*, ὃ *Ἰησοῦ* (Ἑβραϊκὸν ὄνομα)

ὁ **Νεκῶς**, τοῦ *Νεκῶ*, τῷ *Νεκῶ*, τὸν *Νεκῶν*, ὃ *Νεκῶ* (Αἰγυπτιακὸν ὄνομα)

6) ἄ κ λ ι τ α, ὅσα δὲν κλίνονται, ἤτοι ἔχουν τὸν αὐτὸν τύπον εἰς πάσας τὰς πτώσεις· ἄκλιτα δὲ εἶναι :

α') ἡ λέξις **τὸ χρεών** (= ἡ ἀνάγκη), τοῦ *χρεών*, τῷ *χρεών*

β') πολλὰ ὀνόματα προσώπων ἢ πραγμάτων, εἰλημμένα, ὅπως δὴ ποτε ἀμετάβλητα, ἐκ ξένων γλωσσῶν, οἷον ὁ **Ἀδάμ** (τοῦ *Ἀδάμ* κλπ.), ὁ **Δαβίδ** (τοῦ *Δαβίδ* κλπ.), ὁ **Ἰώβ** (τοῦ *Ἰώβ* κλπ.), τὸ **Πάσχα** (τοῦ *Πάσχα* κλπ.), λέξεις Ἑβραϊκαὶ — τὸ **ἄλφα** (τοῦ *ἄλφα* κλπ.), τὸ **βῆτα** (τοῦ *βῆτα* κλπ.), τὸ **γάμμα** (τοῦ *γάμμα* κλπ.)· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ **δίγαμμα** (τοῦ *δίγαμμα* κλπ.), τὸ **δέλτα**, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ ὀνόματα τῶν γραμμάτων, ἀρχῆθεν λέξεις Φοινικικαὶ (πρβλ. νῦν : ὁ Γκαῖτε, ὁ Κλεμανσῶ — τὸ φούτ-μπῶλ, τὸ βεκὸρ — τὸ τράμ, τὸ ζενίθ, τὸ ναδίρ)

7) ἑ λ λ ε ι π τ ι κ ᾱ, ὅσα δὲν εἶναι εὐχρηστα, εἰς πάντας τοὺς ἀριθμοὺς ἢ εἰς πάσας τὰς πτώσεις (ἑλλειπτικά κ α τ' ἀ ρ ι θ μ ὸ ν — ἑλλειπτικά κ α τ ᾱ π τ ῶ σ ι ν)

α') ἑλλειπτικά κατ' ἀριθμὸν εἶναι :

1) τὰ κύρια ὀνόματα· ταῦτα κανονικῶς ἀπαντῶσιν ἢ εἰς μόνον τὸν ἐνικὸν ἢ εἰς μόνον τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν : *Μενέλαος*, *Ἀριστεί-*

δης — ὁ Πειραιεύς, οἱ Δελφοί, ἡ Κέρκυρα, αἱ Ἀθῆναι — ὁ Ὀλυμπος, ἡ Πίνδος, τὸ Πτῶον, τὰ Κεραύνια — τὰ Ὀλύμπια, τὰ Παναθήναια, τὰ Διονύσια (πρβλ. ὁ Πύργος, ἡ Καρδίτσα, αἱ Σπέτσαι, τὰ Χριστούγεννα κτλ.)·

2) τὰ ὀνόματα τῶν μετάλλων ἢ φυσικῶν σωμάτων ἢ φαινομένων : ὁ ἄργυρος, ὁ σίδηρος, ὁ χρυσός — ἡ γῆ, ὁ οὐρανός, ὁ αἶθρ, τὸ ἔαθρ, οἱ ἐτησίαι (§ 48, 3) — ἡ νεότης, τὸ γῆρας κτλ.

β') ἐλλειπτικὰ κατὰ πτῶσιν (ἢ ἅμα καὶ κατ' ἀριθμὸν) εἶναι :

1) αἱ λέξεις τὸ ὄφελος, τὸ ὄναρ, τὸ ὕπαρ (= ὀπτασία ἐν ἐγρηγόρσει), εὐχρηστοὶ μόνον κατ' ὀνομαστικὴν καὶ αἰτιατικὴν τοῦ ἐνικοῦ (πρβλ. νῦν : τὸ σέβας — τὰ σέβη, τὰ ἄρματα = τὰ ὄπλα)·

2) ἡ λέξις μάλη, εὐχρηστος μόνον εἰς τὴν γενικὴν εἰς τὴν φράσιν ὑπὸ μάλης (= ὑπὸ τὴν μασχάλην)·

3) ἡ λέξις νέωτα, αἰτιατικῆς ἐνικοῦ, εὐχρηστος εἰς τὴν φράσιν ἐς νέωτα (= τοῦ χρόνου)·

4) αἱ λέξεις ὦ τᾶν (= ὦ φίλε) καὶ ὦ μέλε (= καλέ μου)·

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄

Τ Α Ε Π Ι Θ Ε Τ Α

1. Ὅρισμός. Γενικαὶ παρατηρήσεις

§ 105. Ἐπίθετα λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν ποιότητα ἢ ιδιότητα οὐσιαστικοῦ τινος : (ἄρτος) λευκός, (οἰκία) ὑψηλή, (ὄπλον) βαρύ.

§ 106. Ἐκ τῶν ἐπιθέτων :

1) τὰ πλεῖστα ἔχουν τρία γένη, ἀρσενικόν, θηλυκόν καὶ οὐδέτερον, καὶ ταῦτα λέγονται τριγενῆ : ὁ καλός, ἡ καλή, τὸ καλόν — ὁ ἄκαρπος, ἡ ἀκαρπος, τὸ ἀκαρπον — ὁ εὐθύς, ἡ εὐθεία, τὸ εὐθὺ — ὁ εὐγενής, ἡ εὐγενής, τὸ εὐγενές·

2) πολλὰ ἔχουν δύο μόνον γένη, τὸ ἀρσενικόν καὶ τὸ θηλυκόν, καὶ ταῦτα λέγονται διγενῆ : ὁ φυγᾶς, ἡ φυγᾶς — ὁ ἀρπαξ, ἡ ἀρπαξ.

§ 107. Ἐκ τῶν τριγενῶν ἐπιθέτων :

1) ὅσα ἔχουν τρεῖς καταλήξεις, ἤτοι μίαν δι' ἕκαστον γένος, λέγονται τρικατάληκτα : κακός, κακή, κακόν — βαρῦς, βαρεῖα, βαρύ·

2) ὅσα ἔχουν δύο καταλήξεις, ἤτοι μίαν διὰ τὸ ἀρσενικὸν καὶ τὸ θηλυκὸν καὶ μίαν διὰ τὸ οὐδέτερον, λέγονται δικατάληκτα : ὁ, ἡ βάρβαρος, τὸ βάρβαρον — ὁ, ἡ εὐελπις, τὸ εὐελπι.

§ 108. Τὰ διγενῆ ἐπίθετα εἶναι μονοκατάληκτα : ὁ πένης, ἡ πένης — ὁ βλάξ, ἡ βλάξ.

§ 109. 1) Τῶν τρικατάληκτων ἐπιθέτων τὸ θηλυκὸν κλίνεται πάντοτε κατὰ τὴν α' κλίσιν, τὸ δὲ ἀρσενικὸν καὶ τὸ οὐδέτερον ἄλλων μὲν κατὰ τὴν β' κλίσιν, καὶ ταῦτα λέγονται δευτερόκλιτα, ἄλλων δὲ κατὰ τὴν γ' κλίσιν, καὶ ταῦτα λέγονται τριτόκλιτα : δίκαι-ος, δικαί-α, δίκαι-ον — εὐρ-ύς, εὐρ-εῖα, εὐρ-ύ·

2) τὰ δικατάληκτα ἐπίθετα κλίνονται ἄλλα μὲν κατὰ τὴν β' κλίσιν, ἄλλα δὲ κατὰ τὴν γ' : ὁ, ἡ βάνασ-ος, τὸ βάνασ-ον — ὁ, ἡ εὐγενής, τὸ εὐγενές·

3) τὰ μονοκατάληκτα ἐπίθετα κλίνονται τὰ πλεῖστα κατὰ τὴν γ' κλίσιν.

2. Κλίσις τῶν ἐπιθέτων

Α') Δευτερόκλιτα

1. Ἄσυναίρετα

§ 110. Παραδείγματα δευτεροκλίτων ἀσυναιρέτων ἐπιθέτων

Ἐνικὸς

(θ. καλο-, καλη-, καλο-)			(θ. δικαιο-, δικαία-, δικαιο-)		
καλ-ός	καλ-ή	καλ-όν	δικαι-ος	δικαί-α	δίκαι-ον
καλ-οῦ	καλ-ῆς	καλ-οῦ	δικαί-ου	δικαί-ας	δικαί-ου
καλ-ῶ	καλ-ῆ	καλ-ῶ	δικαί-ω	δικαί-α	δικαί-ω
καλ-όν	καλ-ήν	καλ-όν	δίκαι-ον	δικαί-αν	δίκαι-ον
καλ-έ	καλ-ή	καλ-όν	δίκαι-ε	δικαί-α	δίκαι-ον

καλ-οί	καλ-αί	καλ-ά	δίκαι-οι	δίκαι-αι	δίκαι-α
καλ-ῶν	καλ-ῶν	καλ-ῶν	δικαί-ων	δικαί-ων	δικαί-ων
καλ-οῖς	καλ-αῖς	καλ-οῖς	δικαί-οις	δικαί-αις	δικαί-οις
καλ-οὺς	καλ-άς	καλ-ά	δικαί-ους	δικαί-ας	δίκαι-α
καλ-οὶ	καλ-αὶ	καλ-ά	δίκαι-οι	δίκαι-αι	δίκαι-α

(βλ. § 46, 2, § 53, α, β).

§ 111. Τῶν τρικατάληκτων εἰς -ος ἐπιθέτων τὸ θηλυκόν :

1) κανονικῶς λήγει εἰς -η : σοφός, σοφή — τερπνός, τερπνή. Ἄλλ' ὅταν πρὸ τῆς καταλήξεως -ος τοῦ ἀρσενικοῦ ὑπάρχη φωνῆεν ἢ ρ, τότε τὸ θηλυκόν λήγει εἰς α μακρὸν (§ 50, 1) : νέ-ος, νέ-α — τέλει-ος, τε-λεί-α — νεκρ-ός, νεκρ-ά (πλὴν ὄγδο-ος, ὄγδό-η).

2) εἰς τὴν πληθυντικὴν ὀνομαστικὴν καὶ γενικὴν τονίζεται ὅπου καὶ ὅπως τὸ ἀρσενικόν εἰς τὰς ἰδίας πτώσεις : πλούσιαι, πλουσίων (πλούσιοι, πλουσίων) — ἀρχαῖαι, ἀρχαίων (ἀρχαῖοι, ἀρχαίων) — μικραί, μικρῶν (μικροί, μικρῶν).

§ 112. Ἐκ τῶν εἰς -ος ἐπιθέτων δικατάληκτα εἶναι :

1) τὰ πλεῖστα ἐκ τῶν συνθέτων εἰς -ος : (ὁ, ἡ) ἄ-καρπος, (ὁ, ἡ) ἀ-θάνατος, (ὁ, ἡ) ἐπί-τιμος, (ὁ, ἡ) ἐν-δοξος κλπ.

2) μερικὰ ἀπλᾶ, τὰ ὅποια λήγουν εἰς -ειος ἢ -ιος ἢ -ιμος : (ὁ, ἡ) βόρ-ειος, (ὁ, ἡ) γαμήλ-ιος, (ὁ, ἡ) δόκ-ιμος.

3) τὰ ἐπίθετα βάνασος, βάρβαρος, ἡμερος, ἡρεμος, ἡσυχος, κίβδηλος, λάβρος, λάλος.

Σημείωσις. Μερικὰ σύνθετα εἰς -ος εἶναι τρικατάληκτα, ὡς ἀντάξιος, ἀνταξία, ἀντάξιον — ἐναντίος, ἐναντία, ἐναντίον — πάγκαλος, παγκάλη, πάγκαλον.

Ὁμοίως τὰ εἰς -ικος παρασύνθετα : (ἐξεταστής) ἐξεταστικός, ἐξεταστική, ἐξεταστικόν — (εὐδαιμών) εὐδαιμονικός, εὐδαιμονική, εὐδαιμονικόν.

Μερικὰ δὲ ἀπλᾶ ἢ σύνθετα εἰς -ος εἶναι συγχρόνως τρικατάληκτα καὶ δικατάληκτα : ὁ βέβαιος, ἡ βεβαία ἢ βέβαιος, τὸ βέβαιον — ὁ ἔρημος, ἡ ἐρήμη ἢ ἔρημος, τὸ ἔρημον — ὁ ἀναίτιος, ἡ ἀναίτια ἢ ἀναίτιος, τὸ ἀναίτιον — ὁ ἀνάξιος, ἡ ἀναξία ἢ ἀνάξιος, τὸ ἀνάξιον.

2. Συνηρημένα

§ 113. Παραδείγματα δευτεροκλίτων συνηρημένων επιθέτων

Ἐνικὸς

(θ. χρυσεο-, χρυσεᾶ-, χρυσεο-)

(θ. εὔνοο-, εὔνου-)

χρυσοῦς	χρυσῆ	χρυσοῦν	ὁ	ἡ	εὔνοος	τὸ	εὔνου
χρυσοῦ	χρυσῆς	χρυσοῦ	τοῦ	τῆς	εὔνου	τοῦ	εὔνου
χρυσῶ	χρυσῆ	χρυσῶ	τῶ	τῆ	εὔνω	τῶ	εὔνω
χρυσοῦν	χρυσῆν	χρυσοῦν	τὸν	τὴν	εὔνου	τὸ	εὔνου

Πληθυντικὸς

χρυσοῖ	χρυσᾶι	χρυσᾶ	οἱ	αἱ	εὔνοι	τὰ	εὔνοα
χρυσῶν	χρυσῶν	χρυσῶν	τῶν	εὔνων	τῶν	εὔνων	
χρυσοῖς	χρυσᾶις	χρυσοῖς	τοῖς	ταῖς	εὔνοις	τοῖς	εὔνοις
χρυσούς	χρυσᾶς	χρυσᾶ	τούς	τάς	εὔνοους	τὰ	εὔνοα

(βλ. § 57 κ. ε.).

Παρατηρήσεις

§ 114. Τὰ τρικατάληκτα συνηρημένα εἰς -οῦς ἐπίθετα κανονικῶς σχηματίζουν τὸ θηλυκὸν εἰς -ῆ: κυανοῦς, κυανῆ — χαλκοῦς, χαλκῆ. Ἄλλ' ὅταν πρὸ τῆς καταλήξεως -οῦς τοῦ ἀρσενικοῦ ὑπάρχη ε ἢ ρ, τότε σχηματίζουν τὸ θηλυκὸν εἰς -α: ἐρεοῦς, ἐρεᾶ — κεραμεοῦς, κεραμεᾶ — ἀργυροῦς, ἀργυρᾶ (πρβλ. § 111, 1).

§ 115. Δικατάληκτα συνηρημένα εἰς -οῦς ἐπίθετα εἶναι σύνθετα ἐπίθετα μὲ δεύτερον συνθετικὸν τὰς λέξεις νοῦς, πλοῦς, ῥοῦς, χροῦς: ὁ, ἡ κακόνοος, τὸ κακόνοον — ὁ, ἡ εὔπλοος, τὸ εὔπloon — ὁ, ἡ εὔροος, τὸ εὔρον — ὁ, ἡ ἄχροος, τὸ ἄχρον.

Σημείωσις. Τὰ πολλαπλασιαστικὰ ἀριθμητικὰ εἰς -πλοῦς εἶναι τρικατάληκτα καὶ κλίνονται κατὰ τὸ συνηρημένον ἐπίθετον ὁ χρυσοῦς, ἡ χρυσῆ, τὸ χρυσοῦν: ἀπλοῦς, ἀπλῆ, ἀπλοῦν — διπλοῦς, διπλῆ, διπλοῦν κλπ.

§ 116. Τῶν δικαταλήκτων συνηρημένων εἰς -οῦς ἐπιθέτων

1) τὸ -οα τοῦ πληθυντικοῦ τοῦ οὐδετέρου μένει ἀσυναίρετον: τὰ εὔπλοα, τὰ ἄχροα.

2) ἡ ἐκ συναϊρέσεως προερχομένη κατάληξις **-οι** τῆς πληθυντικῆς ὀνομαστικῆς ὡς πρὸς τὸν τονισμόν λαμβάνεται ὡς βραχεῖα : οἱ εἶνοι, εὗχοι (ὅπως π. χ. οἱ ταῦροι).

3. Ἄττικὸκλίτα

§ 117. Παραδείγματα ἄττικοκλίτων ἐπιθέτων

Ἐνικός				Πληθυντικός					
				(θ. Δεω-)					
ὁ	ἡ	ἔλεως	τὸ	ἔλεων	οἱ	αἱ	ἔλεω	τὰ	ἔλεα
τοῦ	τῆς	ἔλεω	τοῦ	ἔλεω	τῶν		ἔλεων	τῶν	ἔλεων
τῷ	τῇ	ἔλεω	τῷ	ἔλεω	τοῖς	ταῖς	ἔλεως	τοῖς	ἔλεως
τὸν	τὴν	ἔλεων	τὸ	ἔλεων	τούς	τάς	ἔλεως	τὰ	ἔλεα
	ᾧ	ἔλεως	ᾧ	ἔλεων	ᾧ		ἔλεω	ᾧ	ἔλεα

Παρατηρήσεις

§ 118. Τὰ ἄττικὸκλίτα ἐπίθετα

1) εἶναι δικατάληκτα : ὁ, ἡ ἀξιώχρεως, τὸ ἀξιώχρεων — ὁ, ἡ ἀγήρων, τὸ ἀγήρων — ὁ, ἡ ἔμπλεως, τὸ ἔμπλεων — ὁ, ἡ εὐκερως, τὸ εὐκερων· τρικατάληκτον δὲ εἶναι μόνον τὸ ἐπίθετον πλέως (πλέα, πλέων).

2) εἰς τὴν πληθυντικὴν ὀνομαστικὴν, αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν τοῦ οὐδέτερου ἔχουν κατάληξιν οὐχὶ **-ω**, ἀλλὰ **-α**, ὅπως τὰ οὐδέτερα τῆς κοινῆς β' κλίσεως : τὰ ἔμπλεα (ὅπως π. χ. τὰ δίκαια).

Β') Τριτόκλιτα

1. Φωνηεντόληκτα. Τρικατάληκτα

§ 119. Παραδείγματα τρικατάληκτων ἐπιθέτων

Ἐνικός					
εὐθύ-ς	εὐθεῖα	εὐθύ	ἡμισυ-ς	ἡμίσεια	ἡμισυ
εὐθέ-ος	εὐθείας	εὐθέ-ος	ἡμίσε-ος	ἡμίσειας	ἡμίσε-ος
εὐθεῖ	εὐθεῖα	εὐθεῖ	ἡμίσει	ἡμίσεια	ἡμίσει
εὐθύ-ν	εὐθεῖαν	εὐθύ	ἡμισυ-ν	ἡμίσειαν	ἡμισυ
εὐθύ	εὐθεῖα	εὐθύ	ἡμισυ	ἡμίσεια	ἡμισυ

Πληθυντικός

εὐθεῖς	εὐθεῖαι	εὐθέ-α	ἡμίσεις	ἡμίσειαι	ἡμίσε-α (καὶ ἡμίση)
εὐθέ-ων	εὐθειῶν	εὐθέ-ων	ἡμισέ-ων	ἡμισειῶν	ἡμισέ-ων
εὐθέ-σι	εὐθείαις	εὐθέ-σι	ἡμίσε-σι	ἡμισείαις	ἡμίσε-σι
εὐθεῖς	εὐθείας	εὐθέ-α	ἡμίσεις	ἡμισείας	ἡμίσεα (καὶ ἡμίση)
εὐθεῖς	εὐθεῖαι	εὐθέ-α	ἡμίσεις	ἡμίσειαι	ἡμίσεα (καὶ ἡμίση)

§ 120. Τὰ εἰς -υς τρικατάληκτα ἐπίθετα τὰ πλεῖστα εἶναι ὀξύτονα : (βαθύς, βαρύς, εὐρύς, παχύς, ταχύς κτλ.)· βαρύτερα δὲ εἶναι μόνον τὸ ἡμισυς καὶ θῆλυς (θήλεια, θῆλυ). Τὸ δὲ θηλυκὸν αὐτῶν σχηματίζεται ἀπὸ τὸ θέμα, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς -ε, μὲ τὴν κατάληξιν -ια : (βαρέ-ια) βαρεῖα.

§ 121. Κατὰ τὴν γ' κλίσιν κλίνονται καὶ δικατάληκτα ἐπίθετα εἰς -υς (γεν. -υος ἢ -εος) σύνθετα, μὲ δεύτερον συνθετικὸν ὄνομα φωνηεντόληκτον, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς -υς (γεν. -υος ἢ -εως), ὡς

ὁ	ἡ	εὐβοτρυ-ς	τὸ	εὐβοτρυ	δίπηχυ-ς	δίπηχυ
τοῦ	τῆς	εὐβότρυ-ος	τοῦ	εὐβότρυ-ος	διπήχε-ος	διπήχε-ος
τῶ	τῆ	εὐβότρυ-ϊ	τῶ	εὐβότρυ-ϊ	διπήχει	διπήχει
τὸν	τὴν	εὐβοτρυ-ν	τὸ	εὐβοτρυ	δίπηχυ-ν	δίπηχυ
		κλπ.		κλπ.	κλπ.	κλπ.
οἱ	αἱ	εὐβότρυ-ες	τὰ	εὐβότρυ-α	διπήχεις	διπήχε-α (καὶ διπήχη)
τῶν		εὐβοτρύ-ων	τῶν	εὐβοτρύ-ων	διπηχέ-ων	
		κλπ.		κλπ.	κλπ.	

2. Συμφωνόληκτα

§ 122. α') Ἀφωνόληκτα

Ἐνικός

(θ. ἄπαντ-)

(θ. χαριεντ-, χαριετ-)

ἄπας	ἄπασα	ἄπαν	χαρίεις	χαρίεσσα	χαρίεν
ἄπαντ-ος	ἄπάσης	ἄπαντ-ος	χαριεντ-ος	χαριέσσα	χαριεντ-ος
ἄπαντ-ι	ἄπάση	ἄπαντ-ι	χαριεντ-ι	χαριέσση	χαριεντ-ι
ἄπαντ-α	ἄπασαν	ἄπαν	χαριεντ-α	χαριέσσαν	χαρίεν
ἄπας	ἄπασα	ἄπαν	χαρίεν	χαρίεσσα	χαρίεν

Πληθυντικός

ἄπαντ-ες	ἄπασαι	ἄπαντ-α	χαρίεντ-ες	χαρίεσαι	χαρίεντ-α
ἀπάντ-ων	ἀπασῶν	ἀπάντ-ων	χαριέντ-ων	χαριεσσῶν	χαριέντ-ων
ἄπα-σι	ἀπάσαις	ἄπα-σι	χαρίε-σι	χαριέσαις	χαρίε-σι
ἄπαντ-ας	ἀπάσας	ἄπαντ-α	χαρίεντ-ας	χαριέσσας	χαρίεντ-α
ἄπαντ-ες	ἄπασαι	ἄπαντ-α	χαρίεντ-ες	χαρίεσαι	χαρίεντ-α

Ἐνικός

Πληθυντικός

ἄκων	ἄκουσα	ἄκων	ἄκοντ-ες	ἄκουσαι	ἄκοντ-α
ἄκοντ-ος	ἀκούσης	ἄκοντ-ος	ἄκόντ-ων	ἀκουσῶν	ἄκόντ-ων
ἄκοντ-ι	ἀκούσῃ	ἄκοντ-ι	ἄκου-σι	ἀκούσαις	ἄκου-σι
ἄκοντ-α	ἄκουσαν	ἄκων	ἄκοντ-ας	ἀκούσας	ἄκοντ-α
ἄκων	ἄκουσα	ἄκων	ἄκοντ-ες	ἄκουσαι	ἄκοντ-α

(βλ. § 80 κ. ε.).

Σημείωσις. Κατὰ τὰ ἄπας κλίνεται καὶ τὸ ἐπίθετον πᾶς, πᾶσα, πᾶν (παντός, παντί — πάντες, πάντων), (βλ. § 36, 4, ε' καὶ § 101 - § 103).

Κατὰ τὸ ἐπίθετον χαρίεις κλίνονται καὶ τὰ ἐπίθετα ἀστερόεις (ἀστερόεσσα, ἀστερόεις), ἰχθυοίεις, ὕληεις, φωνήεις (φωνήεσσα, φωνήεν) κτλ. Τούτων ἡ πληθυντικὴ δοτικὴ καὶ τὸ θηλυκὸν σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα εἰς -ετ : (τοῖς φωνήετ-σι =) φωνήεσι, (ἡ φωνήετ-ια =) φωνήεσσα (βλ. § 33, 4 καὶ § 36, 4 γ').

Κατὰ τὸ ἄκων κλίνεται καὶ τὸ ἐπίθετον ἐκῶν, ἐκοῦσα, ἐκόν' (βλ. § 36, 4 καὶ § 81).

§ 123. Ἀφωνόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι προσέτι :

1) δικατάληκτα ἐπίθετα σύνθετα, μὲ δεύτερον συνθετικὸν ὄνομα οὐσιαστικὸν τριτόκλιτον ἀφωνόληκτον. Τὰ ἐπίθετα ταῦτα κλίνονται κατὰ τὸ πλεῖστον ὅπως καὶ τὸ δεύτερον συνθετικὸν των, οἶον

ὁ, ἡ ἄχαρις, τὸ ἄχαρι — τοῦ, τῆς ἀχάριτος — τόν, τὴν ἄχαριν κτλ. (βλ. § 82)·

ὁ, ἡ εὐέλπις, τὸ εὐέλπι — τοῦ, τῆς εὐέλπιδος — τόν, τὴν εὐέλπιν κτλ. — οἱ, αἱ εὐέλπιδες, τῶν εὐελπίδων κτλ.

ὁ, ἡ δέπους, τὸ δέπουν κτλ. (βλ. § 82, Σημ. 1)·

ὁ, ἡ μονόδους, τὸ μονόδουν — τοῦ, τῆς μονόδοτος, τοῦ μονόδοτος κτλ. (βλ. § 81 κ. ε.)·

2) μονοκατάληκτα ἐπίθετα ἀπλᾶ ἢ σύνθετα, οἶον

ὁ, ἡ βλάξ — τοῦ, τῆς βλακ-ὸς κτλ., ὁ, ἡ ἄρπαξ — τοῦ, τῆς ἄρ-
παγ-ος κτλ.

ὁ, ἡ πένης — τοῦ, τῆς πένητ-ος κτλ., ὁ, ἡ φυγάς — τοῦ, τῆς φυ-
γάδ-ος κτλ.

ὁ, ἡ ἄπαις — τοῦ, τῆς ἄπαιδ-ος κτλ., ὁ, ἡ ἐπῆλυς — τοῦ, τῆς ἐπή-
λυδ-ος κτλ.

β') Ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα

§ 124. α'. Τρικατάληκτα

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

(θ. μελαν-)

μέλας	μέλαινα	μέλαν	μέλαν-ες	μέλαιναι	μέλαν-α
μέλαν-ος	μελαίνης	μέλαν-ος	μελάν-ων	μελαινῶν	μελάν-ων
μέλαν-ι	μελαίνῃ	μέλαν-ι	μέλα-σι	μελαίναις	μέλα-σι
μέλαν-α	μέλαιναν	μέλαν	μέλαν-ας	μελαίνας	μέλαν-α
μέλαν	μέλαινα	μέλαν	μέλαν-ες	μέλαιναι	μέλαν-α

Οὕτω κλίνεται καὶ τὸ ἐπίθετον **τάλας** (τάλαινα, τάλαν)· (βλ. § 33, 35).

§ 125. Τῶν τριτοκλίτων τρικαταλήκτων ἐπιθέτων τὸ θηλυκὸν

1) λήγει πάντοτε εἰς **α** βραχύ: ταχύς, ταχειᾶ — πᾶς, πᾶσᾶ — φω-
νήεις, φωνήεσσᾶ — ἐκών, ἐκουσᾶ — τάλας, τάλαινα·

2) εἰς τὴν γενικὴν τοῦ πληθυντικοῦ τονίζεται πάντοτε ἐπὶ τῆς
ληγούσης: τῶν ταχειῶν, πασῶν, φωνηεσσῶν, ἐκουσῶν, τάλαινῶν (βλ.
καὶ § 111, 2).

§ 126. β'. Δικατάληκτα

Ἐνικὸς

(θ. εὐδαιμων-, εὐδαιμον-)

(θ. ἄρρην-, ἄρρεν-)

ὁ	ἡ	εὐδαίμων	τὸ	εὐδαιμον	ὁ	ἡ	ἄρρην	τὸ	ἄρρεν
τοῦ	τῆς	εὐδαίμον-ος	τοῦ	εὐδαίμον-ος	τοῦ	τῆς	ἄρρεν-ος	τοῦ	ἄρρεν-ος
τῶ	τῇ	εὐδαίμον-ι	τῶ	εὐδαίμον-ι	τῶ	τῇ	ἄρρεν-ι	τῶ	ἄρρεν-ι
τὸν	τὴν	εὐδαίμον-α	τὸ	εὐδαιμον	τὸν	τὴν	ἄρρεν-α	τὸ	ἄρρεν
ᾧ		εὐδαιμον		ᾧ			ἄρρεν		

Πληθυντικός

οί αί εὐδαίμον-ες τὰ εὐδαίμον-α οἱ αί ἄρρεν-ες τὰ ἄρρεν-α
 τῶν εὐδαιμόν-ων τῶν ἄρρέν-ων
 τοῖς ταῖς εὐδαίμο-σι τοῖς εὐδαίμο-σι τοῖς ταῖς ἄρρε-σι τοῖς ἄρρε-σι
 τοὺς τὰς εὐδαίμον-ας τὰ εὐδαίμον-α τοὺς τὰς ἄρρεν-ας τὰ ἄρρεν-α
 ὦ εὐδαίμον-ες ὦ εὐδαίμον-α ὦ ἄρρεν-ες ὦ ἄρρεν-α

Ἐνικός

Πληθυντικός

ὁ ἡ ἀπάτωρ τὸ ἀπάτορ οἱ αί ἀπάτορ-ες τὰ ἀπάτορ-α
 τοῦ τῆς ἀπάτορ-ος τοῦ ἀπάτορ-ος τῶν ἀπατόρ-ων
 τῷ τῇ ἀπάτορ-ι τῷ ἀπάτορ-ι τοῖς ταῖς ἀπάτορ-σι τοῖς ἀπάτορ-σι
 τὸν τὴν ἀπάτορ-α τὸ ἀπάτορ τοὺς τὰς ἀπάτορ-ας τὰ ἀπάτορ-α
 ὦ ἀπάτορ* ὦ ἀπάτορ-ες ὦ ἀπάτορ-α

§ 127. Ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα εἶναι προσ-
 ἔτι μονοκατάληκτα ἐπίθετα ἀπλᾶ ἢ σύνθετα μὲ δεύτερον συνθετικὸν ὄνο-
 μα οὐσιαστικὸν τριτόκλιτον ἐνρινόληκτον ἢ ὑγρόληκτον, οἶον

ὁ ἡ μάκαρ, τοῦ τῆς μάκαρ-ος, κτλ.
 ὁ ἡ ὑψαύχην, τοῦ τῆς ὑψαύχεν-ος, κτλ.
 ὁ ἡ μακρόχειρ, τοῦ τῆς μακρόχειρ-ος, κτλ.

§ 128. Τὰ ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα τριτόκλιτα ἐπίθετα

1) τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τὴν σχηματίζουσαν πάντα ὁμοίαν μὲ τὸ
 θέμα, καὶ ἂν εἶναι διπλόθεμα, ὁμοίαν μὲ τὸ ἀσθενὲς θέμα : ὦ μέλαν,
 ὦ τάλαν — (ἐλεήμων, τὸ ἐλεῆμον) ὦ ἐλεῆμον — (νοήμων, τὸ νοῆμον) ὦ
 νοῆμον — (ἄρρην, ἄρρεν-ος) ὦ ἄρρεν — (ἀπάτωρ, ἀπάτορ-ος) ὦ ἀπάτορ.

2) ἐκ τῶν συνθέτων εἰς -ων τὰ πλεῖστα ἀναβιβάζουσαν τὸν τόνον
 εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ καὶ εἰς τὴν
 ἐνικὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ οὐδετέρου : (ὁ, ἡ
 εὐγνώμων) ὦ εὐγνώμων, τὸ εὐγνώμων (ὁ, ἡ εὐσχήμεν) ὦ εὐσχημων,
 τὸ εὐσχημων ἄλλὰ (ὁ, ἡ ἀμνήμων) ὦ ἀμνήμων, τὸ ἀμνήμων (ὁ, ἡ με-
 γαλόφρων) ὦ μεγαλόφρων, τὸ μεγαλόφρων.

* « αί δὲ εἰς -ορ ὑπὲρ δύο συλλαβάς κλητικαὶ ἐν ταύτῃ τῇ συλλαβῇ φυλάτ-
 τουσι τὸν τόνον, ἐν ἣ συλλαβῇ ἔχει αὐτὸν ἡ εὐθεῖα ». Ἡρωδιανός, Α, σελ. 419, 13 - 16.

Υ') Σιγμόληκτα

§ 129. Τὰ σιγμόληκτα τριτόκλητα επίθετα εἶναι πάντα δικατάληκτα, διπλόθεμα, εἰς -ης τὸ ἀρσενικὸν καὶ θηλυκὸν καὶ εἰς -ες τὸ οὐδέτερον, σύνθετα δὲ τὰ πλεῖστα, μὲ δεύτερον συνθετικὸν ὄνομα οὐδέτερον σιγμόληκτον εἰς -ος ἢ ῥῆμα : ὁ, ἡ ὑγιής, τὸ ὑγιές — ὁ, ἡ εὐγενής, τὸ εὐγενές (εὖ, γένος) — ὁ, ἡ πλήρης, τὸ πλήρες — ὁ, ἡ εὐσεβής, τὸ εὐσεβές (εὖ, σέβομαι) — ὁ, ἡ ἀμελής, τὸ ἀμελές (ἀ, μέλει) — ὁ, ἡ εὐώδης, τὸ εὐῶδες (εὖ, ὄζω, θ. ὀδ-).

Παραδείγματα

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

(θ. ἐπιμελησ-, ἐπιμελεσ-)

ὁ	ἡ	ἐπιμελής	τὸ	ἐπιμελές	οἱ	αἱ	ἐπιμελεῖς	τὰ	ἐπιμελῆ
τοῦ	τῆς	ἐπιμελοῦς	τοῦ	ἐπιμελοῦς	τῶν		ἐπιμελῶν		
τῶ	τῇ	ἐπιμελεῖ	τῶ	ἐπιμελεῖ	τοῖς	ταῖς	ἐπιμελέσι	τοῖς	ἐπιμελέσι
τὸν	τὴν	ἐπιμελῆ	τὸ	ἐπιμελές	τούς	τάς	ἐπιμελεῖς	τὰ	ἐπιμελῆ
		ᾧ	ἐπιμελές		ᾧ	ἐπιμελεῖς	ᾧ	ἐπιμελῆ	

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

(θ. εὐήθησ-, εὐήθεσ-)

ὁ	ἡ	εὐήθης	τὸ	εὐήθες	οἱ	αἱ	εὐήθεις	τὰ	εὐήθη
τοῦ	τῆς	εὐήθους	τοῦ	εὐήθους	τῶν		εὐήθων		
τῶ	τῇ	εὐήθει	τῶ	εὐήθει	τοῖς	ταῖς	εὐήθεσι	τοῖς	εὐήθεσι
τὸν	τὴν	εὐήθη	τὸ	εὐήθες	τούς	τάς	εὐήθεις	τὰ	εὐήθη
		ᾧ	εὐήθες		ᾧ	εὐήθεις	ᾧ	εὐήθη	

Παρατηρήσεις

§ 130. Τὰ εἰς -ης, -ες σιγμόληκτα τριτόκλητα επίθετα

1) ἀπὸ τὸ ἰσχυρὸν θέμα σχηματίζουν μόνον τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ γένους·

2) τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ γένους τὴν μὲν ἐνικὴν κλητικὴν σχηματίζουν ὁμοίαν μὲ τὸ ἀσθενές θέμα, τὴν δὲ πληθυντικὴν αἰτιατικὴν ὁμοίαν μὲ τὴν πληθυντικὴν ὀνομαστικὴν : ὁ, ἡ εὐσεβής, ᾧ εὐσεβές — (οἱ, αἱ εὐγενεῖς) τοὺς, τὰς εὐγενεῖς·

3) τὰ βαρύτερα εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ τοῦ

θηλυκοῦ καὶ εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν (αἰτιατικὴν καὶ κλητικὴν) τοῦ οὐδετέρου ἀναβιβάζουν τὸν τόνον, εἰς δὲ τὴν πληθυντικὴν γενικὴν παντὸς γένους τονίζονται εἰς τὴν παραλήγουσαν παρὰ τὸν κανόνα : ὁ, ἡ συνή-
θης, ᾧ σύνηθες, τὸ σύνηθες — ὁ, ἡ αὐτάρκης, ᾧ αὐταρκες, τὸ αὐταρκες
— οἱ, αἱ πλήρεις, τὰ πλήρη, τῶν πλήρων (ἐκ τοῦ πληρέσ-ων, πλη-
ρέ-ων) — οἱ, αἱ εὐμεγέθεις, τὰ εὐμεγέθη, τῶν εὐμεγέθων (ἐκ τοῦ
εὐμεγεθέσ-ων, εὐμεγεθέ-ων) (βλ. § 25).

Σημείωσις 1. Τονίζονται κανονικῶς εἰς τὴν ἐνικὴν κλητικὴν τοῦ ἀρ-
σενικοῦ καὶ τοῦ θηλυκοῦ καὶ εἰς τὸ οὐδέτερον τὰ σύνθετα ὅσα λήγουν εἰς -ώδης,
-ώλης καὶ -ήρης : εὐώδης, ᾧ εὐῶδες, τὸ εὐῶδες—ἐξώλης, ᾧ ἐξῶλες, τὸ ἐξῶλες
—ξιφήρης, ᾧ ξιφήρες, τὸ ξιφήρες.

Σημείωσις 2. Ἐπίθετον εἰς -ης ἀρχῆθεν ἦτο καὶ ἡ λέξις ἡ τριήρης (τῆς
τριήρους, τῇ τριήρει, τὴν τριήρη, ᾧ τριήρες — αἱ τριήρεις, τῶν τριήρων, ταῖς τριή-
ραις, τὰς τριήρεις), ἐγένετο δὲ οὐσιαστικὸν ἡ λέξις αὕτη κατὰ παράλειψιν τῆς λέ-
ξεως ναῦς.

3. Ἄνωμαλα ἐπίθετα

§ 131. Συνήθη ἀνώμαλα ἐπίθετα τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι πέντε :
μέγας, πολὺς, πρᾶος, σῶος ἢ σῶς καὶ φροῦδος.

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

(θ. μεγα- καὶ μεγαλο-)

μέγας	μεγάλη	μέγα	μεγάλοι	μεγάλαι	μεγάλα
μεγάλου	μεγάλης	μεγάλου	μεγάλων	μεγάλων	μεγάλων
μεγάλω	μεγάλη	μεγάλω	μεγάλοις	μεγάλαις	μεγάλοις
μέγα-ν	μεγάλην	μέγα	μεγάλους	μεγάλας	μεγάλα
ᾧ μέγα ἢ μεγάλε	μεγάλη	μέγα	μεγάλοι	μεγάλαι	μεγάλα

(θ. πολυ- καὶ πολλο-)

πολὺς	πολλή	πολύ	πολλοὶ	πολλαί	πολλά
πολλοῦ	πολλῆς	πολλοῦ	πολλῶν	πολλῶν	πολλῶν
πολλῶ	πολλῆ	πολλῶ	πολλοῖς	πολλαῖς	πολλοῖς
πολύ-ν	πολλήν	πολύ	πολλοὺς	πολλάς	πολλά
πολύ	πολλή	πολύ	πολλοὶ	πολλαί	πολλά

(θ. πρασ- και πραε-)

πρᾶος	πραεῖα	πρᾶον	πρᾶοι	πραεῖαι	πραέα
πράου	πραείας	πράου	πράεων	πραειῶν	πράεων
πράω	πραείη	πράω	πράεσι	πραείαις	πράεσι
πρᾶον	πραεῖαν	πρᾶον	πράους	πραείας	πραέα
	κτλ.			κτλ.	

ὁ σῶς ἡ σῶς τὸ σῶν οἱ σῶ αἰ σῶ τὰ σα
 τὸν σῶν τὴν σῶν τὸ σῶν τοὺς σῶς τὰς σῶς τὰ σα

Οἱ ἄλλοι τύποι ἀναπληροῦνται ὑπὸ τοῦ ὁμαλοῦ σῶος, σῶα, σῶον.

Τὸ δὲ **φρουῶδος, φρουῶδη** (καὶ **φρουῶδος**), **φρουῶδον** εἶναι ἐλλειπτικὸν καὶ εὐρίσκεται μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ ἐνικοῦ καὶ τοῦ πληθυντικοῦ.

Π α ρ ἄ ρ τ η μ α

Κλίσις τῶν μετοχῶν

§ 132. Πᾶσαι αἰ μετοχαὶ εἶναι τρικατάληκτοι καὶ (ὅπως τῶν τρικατάληκτων ἐπιθέτων) τὸ μὲν θηλυκὸν των κλίνεται πάντοτε κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν, τὸ δὲ ἀρσενικὸν καὶ τὸ οὐδέτερον ἄλλων μὲν κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν, ἄλλων δὲ κατὰ τὴν τρίτην (πρβλ. § 109, 1).

§ 133. Αἱ δευτερόκλιτοι μετοχαὶ λήγουν πᾶσαι εἰς **-μένος, -μένη, -μένον**: *γραφόμενος, γραφομένη, γραφόμενον — γεγραμμένος, γεγραμμένη, γεγραμμένον* (βλ. § 110, καλός, καλή, καλόν).

§ 134. Αἱ τριτόκλιτοι μετοχαὶ λήγουν

1) εἰς **-ᾶς, ᾶσᾶ, -ᾶν**: *λούσας, λούσασα, λουῶσαν* (τοῦ λούσαντ-ος, τῆς λουσάσης, τοῦ λούσαντ-ος κτλ., ὦ λούσας, ὦ λούσασα, ὦ λουῶσαν — οἱ λούσαντ-ες, αἱ λούσασαι, τὰ λούσαντ-α, τοῖς λούσασι κτλ.) (βλ. § 125, ἄπας).

2) εἰς **-εῖς, -εῖσα, -έν**: *παιδευθεῖς, παιδευθεῖσα, παιδευθέν* (τοῦ παιδευθέντ-ος, τῆς παιδευθείσης κτλ., ὦ παιδευθεῖς, ὦ παιδευθεῖσα, ὦ παιδευθέν — οἱ παιδευθέντ-ες, αἱ παιδευθεῖσαι, τὰ παιδευθέντ-α, τοῖς παιδευθεῖ-σι κτλ.) (πρβλ. § 122, χαρίεις).

3) εἰς **-οῦς, -οῦσα, -όν**: *διδούς, διδοῦσα, διδόν* (τοῦ διδόντ-ος, τῆς διδούσης, τοῦ διδόντ-ος κτλ., ὦ διδούς, ὦ διδοῦσα, ὦ διδόν — οἱ

διδόντ-ες, αἱ διδοῦσαι, τὰ διδόντ-α, τοῖς διδοῦ-σι κτλ.) (πρβλ. § 80), ὁδούς, ὁδόντ-ος)·

4) εἰς **-ύς, -ῦσα, -ύν** : ἀπολλύς, ἀπολλῦσα, ἀπολλύν (τοῦ ἀπολλύντ-ος, τῆς ἀπολλύσης, τοῦ ἀπολλύντ-ος κτλ., ὦ ἀπολλύς, ὦ ἀπολλῦσα, ὦ ἀπολλύν — οἱ ἀπολλύντ-ες, αἱ ἀπολλῦσαι, τὰ ἀπολλύντ-α, τοῖς ἀπολλῦ-σι κτλ.) (πρβλ. § 80, ἀνδριάς, καὶ § 122)·

5) εἰς **-ων, -ουσα, -ον** (ἢ **-ῶν, -ῶσα, -ῶν ἢ -ῶν, -οῦσα, -οῦν**) : γράφων, γράφουσα, γράφον (τοῦ γράφοντ-ος, τῆς γραφούσης, τοῦ γράφοντ-ος κτλ., ὦ γράφων, ὦ γράφουσα, ὦ γράφον, — οἱ γράφοντ-ες, αἱ γράφουσαι, τὰ γράφοντ-α, τοῖς γράφου-σι κτλ.) (βλ. § 122, ἄκων) — τιμῶν (τιμῶντ-ος), τιμῶσα (τιμώσης), τιμῶν (τιμῶντ-ος) (πρβλ. § 82, Σημ. 2, Ξενοφῶν) — καλῶν (καλοῦντ-ος), καλοῦσα (καλούσης) καλοῦν (καλοῦντ-ος)·

6) εἰς **-ώς, -υῖα, -ός** : λευκῶς, λευκυῖα, λευκός.

(θ. λευκωσ-, λευκοτ-)	(θ. λευκυσ-)	(θ. λευκοσ-, λευκοτ-)
λευκῶς	λευκυῖα	λευκός
λευκότη-ος	λευκυίας	λευκότη-ος
λευκότη-ι	λευκυία	λευκότη-ι
λευκότη-α	λευκυῖαν	λευκός
ὦ λευκῶς	ὦ λευκυῖα	ὦ λευκός
λευκότη-ες	λευκυῖαι	λευκότη-α
λευκότη-ων	λευκυῖων	λευκότη-ων
λευκό-σι	λευκυῖαις	λευκό-σι
κτλ.	κτλ.	κτλ.

7) εἰς **-ώς, -ῶσα, ῶς** : ἐστῶς, ἐστῶσα, ἐστῶς (τοῦ ἐστῶτ-ος, τῆς ἐστῶσης, τοῦ ἐστῶτ-ος κτλ., ὦ ἐστῶς, κτλ., τοῖς ἐστῶσι κτλ.) (βλ. § 16, 9).

Σημείωσις. Ἡ **λύσασα** ἐκ τοῦ ἢ **λυσάντ-ια**, ἢ **παιδευθεῖσα** ἐκ τοῦ ἢ **παιδευθέντ-ια**, ἢ **διδούσα** ἐκ τοῦ ἢ **διδόντ-ια**, ἢ **ἀπολλῦσα** ἐκ τοῦ ἢ **ἀπολλύντ-ια**, ἢ **γράφουσα** ἐκ τοῦ ἢ **γραφόντ-ια** (βλ. § 36, 4, ε'), ἢ **λευκυῖα** ἐκ τοῦ ἢ **λευκῶσ-ια** (βλ. § 33,3) — **τοῖς λύσασι, τοῖς παιδευθεῖσι, τοῖς διδοῦσι** κτλ. ἐκ τοῦ **λύσαντ-σι, παιδευθέντ-σι, δίδοντ-σι** κτλ. (βλ. § 33, 5).

§ 135. Ἡ ἐνική κλητική τοῦ ἀρσενικοῦ (ὅπως καὶ τοῦ θηλυκοῦ καὶ τοῦ οὐδετέρου) τῶν τριτοκλίτων μετοχῶν εἶναι πάντοτε ὁμοία μετὴν ὀνομαστικῆν : ὁ γράφας — ὦ γράφας, ὁ λυθείς — ὦ λυθείς κτλ.

4. Παραθετικά

§ 136. Ἡ ιδιότης ἢ ποιότης, τὴν ὁποίαν δηλοῖ ἐν ἐπίθετον, δύνανται νὰ ὑπάρχῃ εἰς περισσότερα τοῦ ἐνὸς ὄντα, ἀλλ' εἰς διάφορον βαθμὸν : **λευκὸς ὁ ἄρτος, λευκὴ ἡ χιών, λευκὸν τὸ ὄστον.**

1) Ὅταν τὸ ἐπίθετον δηλοῖ, ὅτι ἐν οὐσιαστικὸν ἔχει ἀπλῶς τὴν δηλουμένην ὑπ' αὐτοῦ ποιότητα ἢ ιδιότητα, λέγεται ἐπίθετον **θετικοῦ βαθμοῦ ἢ θετικόν** : ὁ **ὑψηλὸς Ὀλυμπος**.

2) Ὅταν τὸ ἐπίθετον δηλοῖ, ὅτι ἐν οὐσιαστικὸν ἔχει τὴν δηλουμένην ὑπ' αὐτοῦ ποιότητα ἢ ιδιότητα εἰς ἀνώτερον βαθμὸν ἐν συγκρίσει πρὸς ἓν ἄλλο οὐσιαστικὸν ὁμοειδὲς ἢ ἑτεροειδὲς ἢ ἐν συγκρίσει πρὸς **πολλὰ ἄλλα**, ὡς ἐν τι λαμβανόμενα, λέγεται ἐπίθετον **συγκριτικοῦ βαθμοῦ ἢ συγκριτικόν** : ὁ **Ὀλυμπὸς ἐστὶν ὑψηλότερος τῆς Ὀσσης** — ἵππος **λευκότερος** χιόνος — χρυσὸς δὲ **κρείσσων** μυρίων λόγων βροτοῖς.

3) Ὅταν τὸ ἐπίθετον δηλοῖ ὅτι ἐν οὐσιαστικὸν ἔχει τὴν δηλουμένην ὑπ' αὐτοῦ ποιότητα ἢ ιδιότητα εἰς ἀνώτατον βαθμὸν **καθ' ἑαυτὸ ἢ ἐν συγκρίσει πρὸς πάντα τὰ ἄλλα** ὁμοειδῆ ὄντα, λέγεται ἐπίθετον **ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ ἢ ὑπερθετικόν** : ὁ **ὑψηλότερος Ὀλυμπος** — ὁ **Ὀλυμπὸς ἐστὶ τὸ ὑψηλότερον πάντων τῶν ὀρέων τῆς Ἑλλάδος.**

§ 137. Τὸ συγκριτικὸν καὶ τὸ ὑπερθετικὸν ἐνὸς ἐπιθέτου ὁμοῦ λέγονται μὲ ἐν ὄνομα **παραθετικά** τοῦ ἐπιθέτου· διακρίνονται δὲ ταῦτα ἀπὸ τοῦ θετικοῦ διὰ τῆς καταλήξεως αὐτῶν.

Συνήθεις καταλήξεις τῶν παραθετικῶν καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν εἶναι **-τερος, (-τέρα, -τερον)** διὰ τὸ συγκριτικὸν καὶ **-τατος, (-τάτη, -τατον)** διὰ τὸ ὑπερθετικόν.

α') Ὁ μ α λ ά π α ρ α θ ε τ ι κ ά

§ 138. Τὰ παραθετικά παντὸς ἐπιθέτου κανονικῶς σχηματίζονται ἐκ τοῦ θετικοῦ, ἀφοῦ εἰς τὸ θέμα αὐτοῦ (τοῦ ἀρσενικοῦ γένους) προσθεοῦν αἱ παραθετικά καταλήξεις, οἷον :

ξηρὸς	(θ. ξηρο-)	ξηρό-τερος	ξηρό-τατος
βραχὺς	(θ. βραχυ-)	βραχύ-τερος	βραχύ-τατος
ὑγιής	(θ. ὑγιεσ-)	ὑγιέσ-τερος	ὑγιέσ-τατος
χαρῖεις	(θ. χαριεσ-)	χαριέσ-τερος,	χαριέσ-τατος

§ 139. Τοῦ θέματος τῶν δευτεροκλίτων ἐπιθέτων ὁ χαρακτήρ ο, ἐὰν ἢ πρὸ αὐτοῦ συλλαβὴ εἶναι βραχεῖα, μετὰ τὴν προσθήκην τῶν παραθετικῶν καταλήξεων ἐκτείνεται εἰς ω (§ 32, 6) :

νέος	(θ. νεο-)	νεώ-τερος	νεώ-τατος *
σοφός	(θ. σοφο-)	σοφώ-τερος	σοφώ-τατος
ἰκανός	(θ. ἰκᾶνο-)	ἰκανώ-τερος	ἰκανώ-τατος
ἡσυχος	(θ. ἡσῦχο-)	ἡσυχώ-τερος	ἡσυχώ-τατος
τίμιος	(θ. τιμίο-)	τιμιώ-τερος	τιμιώ-τατος
Ἀλλὰ ἀνιαρός		ἀνιαρό-τερος	ἀνιαρό-τατος
ἰσχυρός		ἰσχυρό-τερος	ἰσχυρό-τατος
λίτος		λιτό-τερος	λιτό-τατος
ἐντίμιος		ἐντιμό-τερος	ἐντιμό-τατος
ἀκίνδυνος		ἀκινδυνό-τερος	ἀκινδυνό-τατος
εὐθύμος		εὐθυμό-τερος	εὐθυμό-τατος
ἄλυπος		ἄλυπό-τερος	ἄλυπό-τατος
ἐλαφρός		ἐλαφρό-τερος	ἐλαφρό-τατος
σεμνός		σεμνό-τερος	σεμνό-τατος
ἐνδοξος		ἐνδοξό-τερος	ἐνδοξό-τατος (βλ. § 11,2).

§ 140. Πολλῶν ἐπιθέτων τῆς ἀρχαίας γλώσσης τὰ παραθετικά σχηματίζονται οὐχὶ κανονικῶς διὰ τῆς προσθήκης μόνον τῶν παραθετικῶν καταλήξεων -τερος καὶ -τατος εἰς τὸ θέμα αὐτῶν, ἀλλὰ κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ παραθετικά ἄλλων ἐπιθέτων (πρβλ. νῦν : ἐλαφρός — ἐλαφρύ-τερος ἀντὶ ἐλαφρό-τερος, κατὰ τὸ βαρύ-τερος, γλυκός — γλυκό-τερος ἀντὶ γλυκύ-τερος, κατὰ τὸ πικρό-τερος). Οὕτω :

1) τὰ παραθετικά τῶν εἰς -ων, -ον, γεν. -ονος τριτοκλίτων ἐπιθέτων καὶ τῶν ἐπιθέτων ἄσμενος (= εὐχαριστημένος), ἐρρωμένος (= δυνατός) καὶ πένης (= πτωχός) σχηματίζονται εἰς -έστερος -έστατος (κατὰ τὰ παραθετικά τῶν εἰς -ης, -ες σιγμολόγητων) :

εὐδαίμων	(θ. εὐδαιμον-)	εὐδαιμον-έσ-τερος	εὐδαιμον-έσ-τατος
ἄσμενος	(θ. ἄσμενο-)	ἄσμεν-έσ-τερος	ἄσμεν-έσ-τατος
ἐρρωμένος	(θ. ἐρρωμενο-)	ἐρρωμεν-έσ-τερος	ἐρρωμεν-έσ-τατος
πένης	(θ. πενητ-)	πεν-έσ-τερος	πεν-έσ-τατος

* Τὰ ἐπίθετα κενός καὶ στενός ἀρχῆθεν ἦσαν κεινός, στεινός καὶ δι' αὐτὸ τὰ ἀρχικά παραθετικά τῶν εἶναι κενότερος, στενότερος κτλ.

Ὅμοίως σχηματίζονται τὰ παραθετικά τοῦ ἐπιθέτου **ἀπλοῦς** καὶ τῶν ἐπιθέτων τῶν συνθέτων μὲ δεύτερον συνθετικὸν τὸ ὄνομα **νοῦς**:

ἀπλοῦς	(θ. ἀπλοο-)	ἀπλοῦς-τερος	ἀπλοῦς-τατος
		(ἐκ τοῦ ἀπλο-έσ-τερος	ἀπλο-έσ-τατος)
εὐνοῦς	(θ. εὐνοο-)	εὐνοῦς-τερος	εὐνοῦς-τατος
		(ἐκ τοῦ εὐνο-έσ-τερος	εὐνο-έσ-τατος)

2) τὰ παραθετικά τοῦ ἐπιθέτου **παλαιός** σχηματίζονται οὐχὶ μὲ τὸ θέμα αὐτοῦ παλαιο-, ἀλλὰ μὲ θέμα τὸ ἐπίρρημα **πάλαι**: **παλαί-τερος, παλαί-τατος** (πρβλ. ἄνω — ἀνώ-τερος). Κατὰ δὲ τὰ παραθετικά ταῦτα τοῦ **παλαιός** ἐσχηματίσθησαν κατόπιν (μὲ ἀποκοπὴν τοῦ χαρακτῆρος **ο** τοῦ θέματος) καὶ τὰ παραθετικά τῶν ἐπιθέτων

γεραῖος	(γεραί-τερος	γεραί-τατος)
σχολαῖος	(σχολαί-τερος	σχολαί-τατος).

Κατὰ ταῦτα δὲ κατόπιν ἐσχηματίσθησαν τὰ παραθετικά τῶν ἐπιθέτων

ὄψιος	(ὄψι-αί-τερος	ὄψι-αί-τατος)
ἴδιος	(ἴδι-αί-τερος	ἴδι-αί-τατος ἀλλὰ καὶ
	ἰδιώ-τερος	ἰδιώ-τατος)
ἴσος	(ἰσ-αί-τερος	ἰσ-αί-τατος)

3) τὰ παραθετικά τῶν μονοκαταλήκτων ἐπιθέτων **ἄρπαξ, βλάξ, λάλος** (= φλύαρος), **κλέπτῃς** καὶ **πλεονέκτης** σχηματίζονται εἰς **-ίστερος, -ίστατος** (κατὰ τὰ παραθετικά τοῦ ἐπιθέτου **ἄχαρις** — **ἀχαρίς-τερος, ἀχαρίς-τατος**):

ἄρπαξ	(θ. ἀρπαγ-)	ἀρπαγ-ίστερος	ἀρπαγ-ίστατος
βλάξ	(θ. βλακ-)	βλακ-ίστερος	βλακ-ίστατος
λάλος	(θ. λαλο-)	λαλ-ίστερος	λαλ-ίστατος
κλέπτῃς	(θ. κλεπτα-)	κλεπτ-ίστερος	κλεπτ-ίστατος
πλεονέκτης	(θ. πλεονεκτα-)	πλεονεκτ-ίστερος	πλεονεκτ-ίστατος

Σημείωσις. Τοῦ ἐπιθέτου **φίλος** τὰ παραθετικά εἶναι καὶ **φίλ-τερος** καὶ μᾶλλον **φίλος-φίλ-τατος** καὶ μάλιστα **φίλος**.

β') Ἀνώμαλα παραθετικά

§ 141. Μερικῶν ἐπιθέτων τῆς ἀρχαίας γλώσσης τὰ παραθετικά ἔχουν καταλήξεις οὐχὶ **-τερος, -τατος**, ἀλλὰ **-ίων, -ιον** εἰς τὸ συγκριτικὸν καὶ **-ιστος, -ίστη, -ιστον** εἰς τὸ ὑπερθετικόν.

Οὕτω μὲ διαφόρους φθογγικὰς παθήσεις καὶ ἀνωμαλίας σχηματίζονται τὰ παραθετικὰ τῶν ἐξῆς ἐπιθέτων :

αἰσχροῦς	ὁ, ἡ αἰσχίων	τὸ αἰσχιον	(θ. αἰσχ-)	αἰσχιστος
ἐχθροῦς	ὁ, ἡ ἐχθίων	τὸ ἐχθιον	(θ. ἐχθ-)	ἐχθιστος
ἡδύς	ὁ, ἡ ἡδίων	τὸ ἡδιον	(θ. ἡδ-)	ἡδιστος
καλός	ὁ, ἡ καλλίων	τὸ κάλλιον	(θ. καλλ-)	κάλλιστος
μέγας	ὁ, ἡ μείζων	τὸ μείζων	(ἐκ τοῦ μέγ-ιων)	μέγιστος
ῥάδιος	ὁ, ἡ ῥάων	τὸ ῥῶον	(θ. ῥα-)	ῥῶστος
ταχύς	ὁ, ἡ θάττων	τὸ θᾶιτον	(θ. θαχ-)	τάχιστος
ἀγαθός	ὁ, ἡ ἀμείνων	τὸ ἄμεινον	(θ. ἀμειν-)	ἄριστος
	ὁ, ἡ βελτίων	τὸ βέλτιον	(θ. βελτ-)	βέλτιστος
	ὁ, ἡ κρείττων	τὸ κρείττον	(θ. κρετ-)	κράτιστος
			(προβλ. κράτος)	
	ὁ, ἡ λῶων	τὸ λῶον	(θ. λω-)	λῶστος
κακός	ὁ, ἡ κακίων	τὸ κάκιον	(θ. κακ-)	κάκιστος
	ὁ, ἡ χείρων	τὸ χείρον	(θ. χειρ-)	χείριστος
	ὁ, ἡ ἥττων	τὸ ἥττον	(θ. ἥκ-)	ἐπίρρ. ἥκιστα
μικρός	μικρότερος			μικρότατος
	ὁ, ἡ ἐλάττων	τὸ ἔλαττον	(θ. ἐλάχ-)	ἐλάχιστος
ὀλίγος	ὁ, ἡ μείων	τὸ μεῖον	(θ. μει-)	ὀλίγιστος
πολύς	ὁ, ἡ πλέων	τὸ πλέον	(θ. πλε-)	πλεῖστος

γεν. τοῦ πλείονος καὶ τοῦ πλέονος.

§ 142. Τὰ εἰς -ίων (-ων), -ιον (-ον) συγκριτικὰ κλίνονται κατὰ τὸ ἐξῆς παράδειγμα :

Ἐνικὸς

(θ. ἀμεινων-, ἄμεινον- καὶ ἀμεινοσ-)

ὁ, ἡ	ἀμείνων	τὸ	ἄμεινον
τοῦ, τῆς	ἀμείνον-ος	τοῦ	ἀμείνον-ος
τῶ, τῇ	ἀμείνον-ι	τῶ	ἀμείνον-ι
τόν, τήν	ἀμείνον-α ἢ ἀμείνω	τὸ	ἄμεινον
	ᾧ	ᾧ	ἄμεινον

Πληθυντικός

οί, αἱ	ἀμείνον-ες ἢ ἀμείνους	τὰ	ἀμείνον-α ἢ ἀμείνω
τῶν	ἀμεινόν-ων	τῶν	ἀμεινόν-ων
τοῖς, ταῖς	ἀμείνο-σι	τοῖς	ἀμείνο-σι
τούς, τὰς	ἀμείνον-ας ἢ ἀμείνους	τὰ	ἀμείνον-α ἢ ἀμείνω
ὧ	ἀμείνον-ες ἢ ἀμείνους	ὧ	ἀμείνον-α ἢ ἀμείνω

(πρβλ. § 126, εὐδαίμων).

Σημείωσις. Οἱ τύποι **ἀμείνω**, **ἀμείνους** σχηματίζονται ἀπὸ τὸ συγκολλητικὸν θέμα **ἀμεινοσ-** (ἀμεινοσ-α, ἀμεινοσ-ες βλ. 33, 3).

γ') Παραθετικά περιφραστικά καὶ ἔλλειπτικά

§ 143. Παραθετικά ἐπιθέτων σχηματίζονται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν καὶ διὰ περιφράσεως, ἤτοι τὸ μὲν συγκριτικὸν μὲ τὸ ἐπίρρημα **μᾶλλον** καὶ τὸ θετικὸν τοῦ ἐπιθέτου, τὸ δὲ ὑπερθετικὸν μὲ τὸ ἐπίρρημα **μάλιστα** καὶ τὸ θετικὸν τοῦ ἐπιθέτου : σοφός — **μᾶλλον** σοφός — **μάλιστα** σοφός (πρβλ. νῦν : πῶς σοφός, πάρα πολὺ σοφός) (βλ. καὶ § 140, 3, Σημ.).

Περιφραστικῶς σχηματίζουσι τὰ παραθετικά

1) κανονικῶς αἱ μετοχαί : συμφέρον — **μᾶλλον** συμφέρον — **μάλιστα** συμφέρον

2) συνήθως μονοκατάληκτα ἐπίθετα : εὐελπίς — **μᾶλλον** εὐελπίς — **μάλιστα** εὐελπίς κτλ.

§ 144. Πολλὰ ἐπίθετα, ἐπειδὴ δηλοῦν ποιότητα ἢ ιδιότητα, ἢ ὁποία δὲν δύναται νὰ παρουσιάσῃ διαφόρους βαθμούς, δὲν ἔχουσι παραθετικά. Τοιαῦτα ἐπίθετα ἄνευ παραθετικῶν εἶναι ὅσα δηλοῦν

1) ὕλην : χαλκοῦς, ξύλινος

2) καταγωγὴν ἢ συγγένειαν : πατρικός, μητροφός, παππῶς, ἀδελφικός, παιδικός

3) τόπον ἢ χρόνον : γήινος, θαλάσσιος, ἡμερινός, νυκτερινός

4) μέτρον : σπιθαμιαίος, δίτηχος.

Ἐπίσης πολλὰ σύνθετα μὲ πρῶτον συνθετικὸν τὸ ἐπίθετον πᾶς ἢ τὸ στερητικὸν ἀ- : πάντιμος, πάγκαλος — ἀθάνατος, ἄπνους.

§ 145. Μερικῶν ἐπιθέτων ἔλλειπει τὸ θετικὸν ἢ ἐκτὸς τοῦ θετικοῦ ἔλλειπει καὶ τὸ ἕτερον τῶν παραθετικῶν. Τοῦτο συμβαίνει πρὸ πάντων εἰς ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα παράγονται ἀπὸ ἐπιρρήματα ἢ προθέσεις :

(ἄνω)	ἀνώ-τερος	ἀνώ-τατος
(κάτω)	κατώ-τερος	κατώ-τατος
(πρό)	πρό-τερος	(πρῶτος)
(ὑπέρ)	ὑπέρ-τερος	ὑπέρ-τατος
—	ὑστερος	ὑστατος
(ἐπικρατῶν)	ἐπικρατέστερος	
(προτιμώμενος)	προτιμό-τερος	
—		ὑπατος
—	—	ἔσχατος

δ') Παραθετικά ἐπιρρήματα

§ 146. Παραθετικά σχηματίζουν και πλεῖστα ἐπιρρήματα, πρὸ πάντων ὅσα παράγονται ἀπὸ ἐπίθετα, καθὼς και ὅσα ἔχουν τοπικὴν ἢ χρονικὴν σημασίαν.

1) Τῶν ἐπιρρημάτων, τὰ ὅποια παράγονται ἐξ ἐπιθέτων, παραθετικὸν συγκριτικοῦ μὲν βαθμοῦ εἶναι ἡ ἐνικὴ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου τοῦ συγκριτικοῦ τοῦ ἐπιθέτου, ὑπερθετικοῦ δὲ βαθμοῦ ἡ πληθυντικὴ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου τοῦ ὑπερθετικοῦ αὐτοῦ :

(δίκαιος)	δικαίως	δικαιότερον	δικαιότατα
(σαφής)	σαφῶς	σαφέστερον	σαφέστατα
(ἡδύς)	ἡδέως	ἡδιον	ἡδιστα

Οὕτω και

(ἀγαθός) εὖ — ἄμεινον, βέλτιον, κρεῖττον — ἄριστα, βέλτιστα, κράτιστα
 (ὀλίγος) ὀλίγον — ἔλαττον, μείον, ἥττον — ἐλάχιστα, ἥκιστα
 (πολὺς) πολὺ, μάλα — πλεόν, μᾶλλον — πλεῖστον, πλεῖστα, μάλιστα.

2) Τῶν τοπικῶν ἐπιρρημάτων τὰ παραθετικά σχηματίζονται συνήθως μὲ τὰς καταλήξεις **-τέρω, -τάτω**, τῶν δὲ χρονικῶν μὲ τὰς καταλήξεις **-τερον, -τατα** :

ἄνω	—	ἀνωτέρω	ἀνωτάτω
κάτω	—	κατωτέρω	κατωτάτω
πέρα	—	περαιτέρω	—
ἐγγὺς	—	ἐγγυτέρω	ἐγγυτάτω και
	—	ἐγγύτερον	ἐγγύτατα
πόρρω	—	πορρωτέρω	πορρωτάτω
πρωὴ ἢ πρῶ	—	πρωιαίτερον	πρωιαίτατα και
		πρωαίτερον	πρωαίτατα (πρβλ. § 140, 2).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΙ

§ 147. Ἀντωνυμίαι λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται εἰς τὸν λόγον ἀντὶ ὀνομάτων οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων: **ἐκεῖνος** γράφει (π.χ. ὁ Πλάτων)—**τοιοῦτος** ἦν Ἀριστείδης (δηλ. δίκαιος).

Αἱ ἀντωνυμίαι εἶναι ἑννέα εἰδῶν : προσωπικαί, δεικτικαί, ὀριστικὴ ἢ ἐπαναληπτικὴ, κτητικαί, αὐτοπαθεῖς, ἀλληλοπαθεῖς, ἐρωτηματικαί, ἀόριστοι καὶ ἀναφορικαί.

Σημείωσις. Πολλοὶ τύποι τῶν ἀντωνυμιῶν τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι οἱ ἴδιοι μὲ τοὺς ἀντιστοίχους τύπους τῶν ἀντωνυμιῶν τῆς νέας γλώσσης, οἱ πλείστοι ὅμως διαφέρουν.

α') Προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι

§ 148. Προσωπικαὶ λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν τὰ τρία πρόσωπα τοῦ λόγου, ἤτοι ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ὁμιλεῖ (**ἐγώ**, πρῶτον πρόσωπον), ἐκεῖνον, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀπευθύνεται ὁ λόγος (**σύ**, δεῦτερον πρόσωπον) καὶ ἐκεῖνον ἢ ἐκεῖνο, περὶ τοῦ ὁποῖου γίνεται ὁ λόγος (**ὄδε**, **οὗτος** κτλ., τρίτον πρόσωπον).

Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι κλίνονται ὡς ἑξῆς :

Ἐνικὸς			Πληθυντικὸς		
α' προσ.	β' προσ.	γ' προσ.	α' προσ.	β' προσ.	γ' προσ.
ἐγώ	σύ	—	ἡμεῖς	ὑμεῖς	(σφεῖς)
ἐμοῦ, μου	σοῦ, σου	(οὔ)	ἡμῶν	ὑμῶν	(σφῶν)
ἐμοί, μοι	σοί, σοι	οἶ, οἱ	ἡμῖν	ὑμῖν	σφίσι(ν)
ἐμέ, με	σέ, σε	(ἐ)	ἡμᾶς	ὑμᾶς	(σφᾶς)

(Δυϊκός : α' προσ. *νώ, νῶν*, — β' προσ. *σφῶ, σφῶν* βλ. § 20, 1).

Σημείωσις. Ἐκ τῶν τύπων τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ γ' προσώπου εὐχρηστοὶ εἶναι κυρίως οἱ τύποι τῆς δοτικῆς οἶ, οἱ — σφίσιν. Ἀντὶ τῆς ἐλλειπούσης ἐνικῆς ὀνομαστικῆς αὐτῆς γίνεται χρῆσις τῶν δεικτικῶν *ὄδε, οὗτος, ἐκεῖνος*, ἀντὶ δὲ τῶν πλαγίων πτώσεων αὐτῆς γίνεται συνήθως χρῆσις τῶν πλαγίων πτώσεων τῆς ὀριστικῆς ἀντωνυμίας.

Ὅταν πρὸς ἔμφασιν προστίθεται εἰς τοὺς τύπους τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν τὸ (ἐγκλιτικὸν) μόριον *γέ*, τότε οἱ τύποι τοῦ ἐνικοῦ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας τοῦ α' προσώπου τονίζονται ὡς ἑξῆς: *ἐγωγε, ἐμοῦγε, ἐμοιγε, ἐμέγε*.

β') Δεικτικαὶ ἀντωνυμιαί

§ 149. Δεικτικαὶ λέγονται αἱ ἀντωνυμιαί, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν δεῖξιν.

Δεικτικαὶ ἀντωνυμιαί τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι αἱ ἑξῆς :

ὄδε ἦδε τόδε (= αὐτός ἐδῶ, αὐτός δά)
 οὗτος αὕτη τοῦτο (= ἐτοῦτος, αὐτός)
 ἐκεῖνος ἐκεῖνη ἐκεῖνο
 τοιόσδε τοιάδε τοιόνδε — τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτο(ν) (= τέτοιος)
 τοσόσδε τοσήδε τοσόνδε — τοσοῦτος, τοσαύτη, τοσοῦτο(ν) (= τόσος)
 τηλικόσδε τηλικήδε τηλικόνδε — τηλικοῦτος, τηλικαύτη, τηλικοῦτο(ν).

§ 150. Ἐκ τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν

1) ἡ ὄδε, ἦδε, τόδε κλίνεται ὅπως ἀκριβῶς τὸ ἄρθρον μὲ τὸ (ἐγκλιτικὸν) δὲ κατόπιν αὐτοῦ : τοῦδε, τῆσδε, τοῦδε — τῶδε, τῆδε, τῶδε κτλ. — οἴδε, αἴδε, τάδε — τῶνδε κτλ.

Ὁμοίως αἱ ἀντωνυμιαί τοιόσδε, τοιάδε, τοιόνδε — τοσόσδε, τοσήδε, τοσόνδε καὶ τηλικόσδε, τηλικήδε, τηλικόνδε κλίνονται μόνον κατὰ τὸ πρῶτον μέρος αὐτῶν (τοῖος, τοία, τοῖον — τόσος, τόση, τόσον — τηλίκος, τηλική, τηλικόν) μὲ τὸ ἐγκλιτικὸν δὲ κατόπιν : τοιόσδε τοιάδε, τοιόνδε — τοιοῦδε, τοιασδε, τοιοῦδε — τοιῶδε κτλ.

2) ἡ οὗτος, αὕτη, τοῦτο κλίνεται ὡς ἑξῆς :

	Ἐνικὸς			Πληθυντικὸς		
ὄν.	οὗτος	αὕτη	τοῦτο	οὗτοι	αὗται	ταῦτα
γεν.	τούτου	ταύτης	τούτου	τούτων	ταύτων	τούτων
δοτ.	τούτῳ	ταύτῃ	τούτῳ	τούτοις	ταύταις	τούτοις
αἰτ.	τοῦτον	ταύτην	τοῦτο	τούτους	ταύτας	ταῦτα
κλητ.	ὦ οὗτος	αὕτη	—	—	—	—

Σημείωσις. Ἐκτὸς τῶν κλητικῶν ὦ οὗτος καὶ ὦ αὕτη, ἄλλη κλητικὴ ἀντωνυμία δὲν ὑπάρχει.

3) ἡ ἐκεῖνος, ἐκεῖνη, ἐκεῖνο κλίνεται ὡς δευτερόκλιτον τριπλάγητον ἐπίθετον, ἀλλὰ χωρὶς ν εἰς τὴν ἐνικὴν ὀνομαστικὴν καὶ αἰτιατικὴν τοῦ οὐδετέρου (βλ. § 110, καλός).

4) αἱ ἀντωνυμιαί τοιοῦτος, τοσοῦτος καὶ τηλικοῦτος (σύνθετοι ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων ἀντωνυμιῶν τοῖος, τόσος, τηλίκος καὶ τῆς οὔτος) κλίνονται ὁμοίως μὲ τὴν ἀντωνυμίαν οὔτος, αὕτη, τοῦτο· π. χ.

Ἐνικὸς

Πληθυντικὸς

τοιούτος	τοιούτη	τοιούτο(ν)	τοιούτοι	τοιούται	τοιούτα
τοιούτου	τοιούτης	τοιούτου	τοιούτων	τοιούτων	τοιούτων
τοιούτω	τοιούτη	τοιούτω	τοιούτοις	τοιούταις	τοιούτοις
τοιούτον	τοιούτην	τοιούτο(ν)	τοιούτους	τοιούτας	τοιούτα

Ἡ ἐνικὴ ὀνομαστικὴ καὶ αἰτιατικὴ τοῦ οὐδετέρου τῶν ἀντωνυμιῶν τούτων διφορεῖται, ἦτοι λήγει εἰς **-ο** ἢ εἰς **-ον**: τοσοῦτο ἢ τοσοῦτον, τηλικούτο ἢ τηλικούτον.

Σημείωσις. Ἴνα ἐπιτείνηται περισσότερο ἢ δεικτικὴ σημασία τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν, προσέθετον πολλάκις οἱ ἀρχαῖοι εἰς τὸ τέλος αὐτῶν τὸ λεγόμενον δεικτικὸν **-ί**: οὔτοσι (= οὔτος-ί), τουτουί κτλ., αὐτήι, ταυτησί κτλ. (πρβλ. νῦν: ἐτούτο δά, αὐτό δά).

Ὁ τόνος τότε πίπτει πάντοτε ἐπὶ τοῦ δεικτικοῦ **-ί** (τὸ ὅποιον εἶναι μικρόν), ἐὰν δὲ πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχῃ βραχὺ φωνῆεν, τοῦτο ἀποβάλλεται: ὄδι (= ὄδε-ί'), τουτί (= τοῦτο-ί), ταυτί (= ταῦτα-ί).

Τὸ δεικτικὸν **-ί** προσλαμβάνουν καὶ δεικτικὰ ἐπιρρήματα, ὡς ὠδί, οὔτωσι (= ἔτσι δά).

γ') Ὀριστικὴ ἢ ἐπαναληπτικὴ

§ 151. Ὀριστικὴ ἢ ἐπαναληπτικὴ λέγεται ἡ ἀντωνυμία αὐτός, αὐτή, αὐτό.

1) Ὀριστικὴ εἶναι ἡ ἀντωνυμία αὐτός (κατὰ πᾶσαν πτώσιν), ὅταν λαμβάνεται, ἵνα ὀρίση τι (ἦτοι ἵνα διαστείλῃ, ξεχωρίσῃ τι, ἀπὸ ἄλλα ὁμοειδῆ): *Κῦρος ἀποκτεῖναι λέγεται αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἄρταγέρσῃ* (= μόνος του, αὐτοπροσώπως, καὶ ὄχι κανεὶς ἄλλος ἐκ τῶν ἀκολούθων του).

2) Ἐπαναληπτικὴ δὲ εἶναι ἡ ἀντωνυμία αὐτός (εἰς τὰς πλαγίας μόνον πτώσεις), ὅταν λαμβάνεται, ἵνα ἐπαναλάβῃ τι, περὶ τοῦ ὁποίου ἔγινε προηγουμένως λόγος: *Κλεάρχῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίαυς δαρεικοῦς* (= τὸν ἐξετίμησε πολὺ καὶ τοῦ δίδει).

§ 152. Ἡ ἀντωνυμία αὐτός (αὐτή, αὐτό)

1) κλίνεται ὅπως ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία ἐκεῖνος (ἐκεῖνη, ἐκεῖνο)

2) λαμβάνεται καὶ μετὰ τοῦ ἀρθρου (ὁ αὐτός, ἡ αὐτή, τὸ αὐτό) καὶ τότε σημαίνει ὁ ἴδιος (ὄχι διάφορος).

Σημείωσις. Ὄταν πάσχη κρᾶσιν μετὰ τοῦ ἄρθρου ἢ ἀντωνυμία αὐτός, τότε ἡ ἐνική ὀνομαστική καὶ αἰτιατική τοῦ οὐδετέρου αὐτῆς σχηματίζεται ὄχι μόνον μετὰ τὴν κατάληξιν -ο, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν κατάληξιν -ον : (τὸ αὐτὸ =) ταῦτό καὶ ταυτόν· (βλ. § 27, 1 καὶ § 150, 4).

δ') Κτητικαὶ ἀντωνυμίαι

§ 153. Κτητικαὶ λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν κτήσιν. Κτητικαὶ δὲ ἀντωνυμίαι τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι :

α' προσώπου, ἐπὶ ἐνὸς κτήτορος : **ἐμός, ἐμή, ἐμόν** (= ἰδικός μου)·

β' προσώπου, ἐπὶ ἐνὸς κτήτορος : **σός, σή, σόν** (= ἰδικός σου)·

α' προσώπου, ἐπὶ πολλῶν κτητόρων : **ἡμέτερος, ἡμετέρα, ἡμέτερον** (= ἰδικός μας)·

β' προσώπου, ἐπὶ πολλῶν κτητόρων : **ὕμετερος, ὑμετέρα, ὑμέτερον** (ἰδικός σας)·

Σημείωσις. Τοῦ γ' προσώπου κτητικὴ ἀντωνυμία ἀρχῆθεν ἦτο ἐπὶ ἐνὸς μὲν κτήτορος ἢ **έός, ἐή, ἐόν** (= ἰδικός του), ἐπὶ πολλῶν δὲ κτητόρων ἢ **σφέτερος, σφετέρα, σφέτερον** (= ἰδικός των)· ἀλλ' ἡ μὲν **έός, ἐή, ἐόν** εἶναι ὅλως ἄχρηστος εἰς τοὺς πεζοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς, ἡ δὲ **σφέτερος, σφετέρα, σφέτερον** σπανία, καὶ ἀντὶ αὐτῶν γίνεται χρῆσις τῆς γενικῆς τῶν δεικτικῶν ἀντωνυμιῶν ἢ τῆς ὀριστικῆς ἢ αὐτοπαθοῦς ἀντωνυμίας : **ὁ τούτου πατήρ, ὁ πατήρ αὐτοῦ**—τοὺς **ἐκείνων φίλους**, τοὺς **ἑαυτῶν φίλους**.

ε') Αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι

§ 154. Αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι λέγονται ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται ἐπὶ αὐτοπαθείας, ἥτοι ὅταν δηλοῦται ὅτι ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἐνεργεῖ συγχρόνως καὶ πάσχει : **γνώθι σαυτὸν** (= γνώρισε σὺ τὸν ἑαυτὸν σου).

Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι ἔχουν μόνον τὰς πλαγίας πτώσεις, κλίνονται δὲ ὡς ἐξῆς :

	α' προσώπου		β' προσώπου	
	Ἐνικής			
	Ἄρσ.	Θηλ.	Ἄρσ.	Θηλ.
γεν.	ἑμαυτοῦ	ἑμαυτῆς	σεαυτοῦ	σεαυτῆς
δοτ.	ἑμαυτῶ	ἑμαυτῇ	σεαυτῶ	σεαυτῇ
αἰν.	ἑμαυτὸν	ἑμαυτήν	σεαυτὸν	σεαυτήν

Πληθυντικός

	Ἄρσ.	Θηλ.	Ἄρσ.	Θηλ.
γεν.	ἡμῶν αὐτῶν	ἡμῶν αὐτῶν	ὑμῶν αὐτῶν	ὑμῶν αὐτῶν
δοτ.	ἡμῖν αὐτοῖς	ἡμῖν αὐταῖς	ὑμῖν αὐτοῖς	ὑμῖν αὐταῖς
αἰτ.	ἡμᾶς αὐτούς	ἡμᾶς αὐτάς	ὑμᾶς αὐτούς	ὑμᾶς αὐτάς

γ' προσώπου

Ἐνικός

	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
γεν.	ἑαυτοῦ	ἑαυτῆς	—
δοτ.	ἑαυτῶ	ἑαυτῇ	—
αἰτ.	ἑαυτὸν	ἑαυτήν	ἑαυτό

Πληθυντικός

	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
γεν.	ἑαυτῶν ἢ σφῶν αὐτῶν	ἑαυτῶν ἢ σφῶν αὐτῶν	—
δοτ.	ἑαυτοῖς ἢ σφίσιν αὐτοῖς	ἑαυταῖς ἢ σφίσιν αὐταῖς	—
αἰτ.	ἑαυτούς ἢ σφᾶς αὐτούς	ἑαυτάς ἢ σφᾶς αὐτάς	ἑαυτὰ

Σημείωσις 1. Οἱ τύποι **σεαυτοῦ**, **σεαυτῆς** κτλ., **ἑαυτοῦ**, **ἑαυτῆς** κτλ. εὐρίσκονται καὶ συνηρημένοι: **σαντοῦ**, **σαντῆς** κτλ., **αὐτοῦ**, **αὐτῆς** κτλ.

Σημείωσις 2. Αἱ αὐτοπαθεῖς ἀντωνυμίαι προῆλθεν ἐκ συνεκφορᾶς τῶν πλαγίων πτώσεων τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν μετὰ τὰς πλαγίας πτώσεις τῆς ὀριστικῆς ἀντωνυμίας αὐτὸς (ἐμὲ - αὐτὸν = **ἑμαυτόν**, σὲ - αὐτὸν = **σεαυτὸν** κτλ.), ὅπως τοῦτο καταφαίνεται εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν.

ς.) Ἡ ἀλληλοπαθῆς ἀντωνυμία

§ 155. Ἡ ἀλληλοπαθῆς λέγεται ἡ ἀντωνυμία, ἡ ὁποία λαμβάνεται ἐπὶ ἀλληλοπαθείας, ἤτοι ὅταν δηλοῦται ὅτι δύο ἢ περισσότερα πρόσωπα ἐνεργοῦν καὶ πάσχουν ἀμοιβαίως: ἀγαπᾶτε **ἀλλήλους** (= ὁ εἰς τὸν ἄλλον).

Ἡ ἀλληλοπαθῆς ἀντωνυμία ἔχει μόνον τὰς πλαγίας πτώσεις τοῦ πληθυντικοῦ καὶ τοῦ δυϊκοῦ, κλίνεται δὲ ὡς ἐξῆς (πρβλ. § 110):

Πληθυντικός		Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.		
	γεν.	ἀλλήλων	ἀλλήλων	ἀλλήλων	ϛ	ἀλλήλων
	δοτ.	ἀλλήλοις	ἀλλήλαις	ἀλλήλοις	ϛ	ἀλλήλων
	αἰτ.	ἀλλήλους	ἀλλήλας	ἀλλήλα	ϛ	ἀλλήλων

Σημείωσις. Ἡ ἀλληλοπαθῆς ἀντωνυμία προῆλθεν ἐκ συνεκφορᾶς τύπων τῆς ἀόριστου ἀντωνυμίας **ἄλλος**, ὡς **ἄλλοι** - **ἄλλους** (= **ἀλλήλους**), **ἄλλαι** - **ἄλλας** (= **ἀλλήλας**) κτλ.

ζ') Ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι

§ 156. Ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι λέγονται ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται ἐπὶ ἐρωτήσεως.

Ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι :

1) τίς, τί (= ποῖος ;)·

2) πότερος, ποτέρα, πότερον (= ποῖος ἀπὸ τῶν δύο ;)

3) πόσος, πόση, πόσον·

4) ποῖος, ποία, ποῖον (= ποιᾶς λογῆς ;)

5) πηλίκος, πηλίκη, πηλίκον (= ποίας ἡλικίας ; πόσον μέγας ;)

6) ποδαπός, ποδαπή, ποδαπὸν (= ἀπὸ ποιοῦ μέρος ;)

7) πόστις, πόστη, πόστιον (= ποῖος κατὰ τὴν ἀλφαβητικὴν σειρὰν ; πρβλ. τρίτος, τέταρτος κτλ.)·

8) ποσταῖος, ποσταία, ποσταῖον (= ἐντὸς πόσων ἡμερῶν ; πρβλ. τεταρταῖος).

§ 157. Ἐκτὸς τῆς ἀντωνυμίας τίς, τί, αἱ λοιπαὶ ἐρωτηματικαὶ ἀντωνυμίαι εἶναι δευτερόκλιτοι τρικατάληκτοι (βλ. § 110).

Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία τίς, τί κλίνεται κατὰ τὴν γ' κλίσειν ὡς ἐξῆς :

	Ἐνικὸς		Πληθυντικὸς		Δυϊκὸς
	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ.	
ὄν.	τίς	τί	τίνες	τίνα	τίνε
γεν.	τίνος ἢ τοῦ	τίνος ἢ τοῦ	τίνων	τίνων	τίνοιιν
δοτ.	τίνι ἢ τῷ	τίνι ἢ τῷ	τίσι(ν)	τίσι(ν)	τίνοιιν
αἰτ.	τίνα	τί	τίνας	τίνα	τίνε

Σημείωσις. Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία τίς, τί δὲν τονίζεται ὅπως κανονικῶς τονίζονται τὰ μονοσύλλαβα (βλ. § 101).

η') Ἀόριστοι ἀντωνυμίαι

§ 158. Ἀόριστοι λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ἀορίστως ἓν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα.

Ἀόριστοι ἀντωνυμίαι τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι :

1) τίς, τί (= κάποιος, βλ. § 20, 2)·

2) ὁ δεῖνα, ἡ δεῖνα, τὸ δεῖνα (= ὁ τάδε κτλ.)·

3) ἔνιοι, ἔνια, ἔνια (= μερικοί).

§ 159. Ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία ἔνιοι, ἔνιοι, ἔνια εὐρίσκεται μόνον εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν καὶ εἶναι δευτερόκλιτος τρικατάληκτος.

Ἡ τίς, τί καὶ ἡ δεῖνα κλίνονται κατὰ τὴν γ' κλίσιν ὡς ἐξῆς :

	Ἐνικὸς	Πληθυντικὸς	Δυτικὸς		
	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ. καὶ Θηλ.	Οὐδ.	
ὄν.	τίς	τί	τινές	τινὰ ἢ ἄττα	τινέ
γεν.	τινός ἢ του	τινός ἢ του	τινῶν	τινῶν	τινοῖν
δοτ.	τινὶ ἢ τῷ	τινὶ ἢ τῷ	τισὶ (ν)	τισὶ (ν)	τινοῖν
αἰτ.	τινά	τί	τινάς	τινά ἢ ἄττα	τινέ

	Ἐνικὸς			Πληθυντικὸς			
ὄν.	ὁ	ἡ	τὸ	δεῖνα	οἱ	αἱ	δεῖνες
γεν.	τοῦ	τῆς	τοῦ	δεῖνος	τῶν		δεῖνων
δοτ.	τῷ	τῇ	τῷ	δεῖνι	(τοῖς ταῖς		δεῖσι)
αἰτ.	τὸν	τὴν	τὸ	δεῖνα	τούς	τάς	δεῖνας

Σημείωσις. Ἡ ἀντωνυμία δεῖνα λαμβάνεται καὶ ἄκλιτος: τοῦ, τῆς δεῖνα — τῷ, τῇ δεῖνα — τὸν, τὴν δεῖνα — πληθ. οἱ δεῖνα, τῶν δεῖνα κτλ.

§ 160. Ὡς ἀόριστοι ἀντωνυμῖαι λαμβάνονται καὶ αἱ ἐξῆς λέξεις, αἱ ὁποῖαι εἰδικώτερον καλοῦνται ἐπιμεριστικὰ ἢ ἀντωνυμῖαι :

- 1) πᾶς, πᾶσα, πᾶν (= ὁ καθείς· βλ. § 122)·
- 2) ἕκαστος, ἐκάστη, ἕκαστον (βλ. § 110)·
- 3) ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο (βλ. § 150, 3, ἐκεῖνος)·
- 4) οὐδείς, οὐδεμία, οὐδέν — μηδείς, μηδεμία, μηδέν (= κανείς)·
- 5) ἀμφότεροι, ἀμφότεραι, ἀμφότερα (= καὶ οἱ δύο· βλ. § 159, ἔνιοι)·
- 6) ἐκάτερος, ἐκατέρα, ἐκάτερον (= καθείς ἀπὸ τούς δύο)·
- 7) ἕτερος, ἕτερα, ἕτερον (= ἄλλος, ἐπὶ δύο)·
- 8) οὐδέτερος, οὐδετέρα, οὐδέτερον — μηδέτερον, μηδετέρα, μηδέτερον (= οὔτε ὁ εἷς οὔτε ὁ ἄλλος)·
- 9) ποσός, ποσὴ, ποσόν (= κάμποσος· βλ. § 156, 3)·
- 10) ποιός, ποιὰ, ποιόν (= κάποιος λογῆς· βλ. § 156, 4)·
- 11) ἀλλοδαπός, ἀλλοδαπή, ἀλλοδαπόν (= ἀπὸ ἄλλον τόπον· βλ. § 156, 6)·

Σημείωσις. Ἡ ἐπιμεριστικὴ ἀντωνυμία οὐδείς, οὐδεμία, οὐδέν (μηδείς, μηδεμία, μηδέν) κλίνεται ὅπως τὸ ἀριθμητικὸν εἰς, μία, ἔν, ἀλλὰ εἰς τὸ ἀρσενικὸν γένος ἔχει καὶ πληθυντικὸν ἀριθμὸν :

	Ἐνικὸς			Πληθυντικὸς
	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	
ὄν.	οὐδεις	οὐδεμία	οὐδὲν	οὐδένες
γεν.	οὐδενός	οὐδεμιᾶς	οὐδενός	οὐδένων
δοτ.	οὐδενί	οὐδεμιᾷ	οὐδενί	οὐδέσι
αἰτ.	οὐδένα	οὐδεμίαν	οὐδὲν	οὐδένας

δ') Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι

§ 161. Ἀναφορικαὶ λέγονται αἱ ἀντωνυμίαι, διὰ τῶν ὁποίων κανονικῶς μία πρότασις ὁλόκληρος ἀναφέρεται (ἤτοι ἀποδίδεται) εἰς μίαν λέξιν ἄλλης προτάσεως: Ἔστι Δίκης ὀφθαλμός, **ὃς** τὰ πάνθ' ὄρα.

Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι τῆς ἀρχαίας γλωσσῆς εἶναι :

1) ὅς, ἧ, δ (= ὁ ὁποῖος, ἡ ὁποία, τὸ ὁποῖον)·

2) ὅσπερ, ἧπερ, ὅπερ (= ὁ ὁποῖος ἀκριβῶς)·

3) ὅστις, ἧτις, ὅτι (= ὅποιος, ὅποια, ὅποιο)·

4) ὁπότερος, ὁποτέρα, ὁπότερον (= ὅποιος ἀπὸ τούσ δύο· πρβλ. § 156, 2)·

5) ὅσος, ὅση, ὅσον (πρβλ. § 156, 3)·

6) οἷος, οἷα, οἷον (= τέτοιος πού· πρβλ. § 156, 4)·

7) ὁποῖος, ὁποία, ὁποῖον (= ὅποιος λογῆς· πρβλ. § 156, 4)·

8) ἡλίκος, ἡλίκη, ἡλίκον
ὀπηλίκος, ὀπηλίκη, ὀπηλίκον } (= ὅσον μέγας· πρβλ. 156, 5)·

9) ὀποδαπός, ὀποδαπή, ὀποδαπὸν (= ἀπὸ τὸν τόπον πού· πρβλ. § 156, 6)·

§ 162. Αἱ ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι **ὃς, ὅσπερ** καὶ **ὅστις** κλίνονται ὡς ἐξῆς (πρβλ. § 150, 1 καὶ § 159) :

	Ἐνικὸς					
	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.	Ἄρσ.	Θηλ.	Οὐδ.
ὄν.	ὃς	ἧ	ὃ	ὅσπερ	ἧπερ	ὅπερ
γεν.	οὗ	ῆς	οὗ	οὗπερ	ῆσπερ	οὗπερ
δοτ.	ὧ	ῆ	ὧ	ὧπερ	ῆπερ	ὧπερ
αἰτ.	ὃν	ῆν	ὃ	ὄνπερ	ῆνπερ	ὄπερ

	Πληθυντικὸς					
ὄν.	οἷ	αἷ	ᾧ	οἷπερ	αἷπερ	ᾗπερ
γεν.	ῶν	ῶν	ῶν	ῶνπερ	ῶνπερ	ῶνπερ
δοτ.	οἷς	αἷς	οἷς	οἷσπερ	αἷσπερ	οἷσπερ
αἰτ.	οὓς	ᾧς	ᾧ	οὓσπερ	ᾧσπερ	ᾧπερ

Ἐνικὸς

ὄν.	ὄστις	ἦτις	ὄ,τι
γεν.	οὔτινος ἢ ὄτου	ἦστινος	οὔτινος ἢ ὄτου
δοτ.	ὤτινι ἢ ὄτω	ἦτινι	ὤτινι ἢ ὄτω
αἰτ.	ὄντινα	ἦντινα	ὄ,τι

Πληθυντικὸς

ὄν.	οἵτινες	αἵτινες	ἅτινα ἢ ἅττα
γεν.	ὄντινων	ὄντινων	ὄντινων
δοτ.	οἴστισι	αἴστισι	οἴστισι
αἰτ.	οὔστινας	ἄστινας	ἅτινα ἢ ἅττα

§ 163. Πίναξ τῶν συσχετικῶν ἀντωνυμιῶν καὶ ἐπιρρημάτων

Ἐρωτηματικαὶ	Δεικτικαὶ	Ἀόριστοι	Ἀναφορικαὶ
τίς ;	ὄδε, οὔτος, ἐκεῖνος	τίς, οὔδεις, ὁ δεῖνα, ἕκαστος, ἄλλος, ἔνιοι	ὄς, ὄστις
πότερος ;	(ὁ ἕτερος)	οὔδέτερος, ἐκάτε- ρος, ἕτερος, ἀμ- φότεροι	ὀπότερος
πόσος ; ποῖος ; πηλίκος ;	τοσόσδε, τοσοὔτος τοιόσδε, τοιοὔτος τηλικόσδε, τηλι- κούτος	ποσός ποιός —	ὄσος, ὀπόσος οἴος, ὀποῖος ἦλίκος, ὀπηλίκος
ποδαπός ;		—	ὀποδαπός
ποῦ ;	ἐνθάδε, ἐνταῦθα αὐτοῦ, ἐκεῖ	πού	οὔ, ὄπου, ἐνθα
ποῖ ;	ἐνθάδε, ἐνταῦθα αὐτόσε, ἐκεῖσε	ποῖ	οἶ, ὄποι, ἐνθα
πόθεν ;	ἐνθένδε, ἐντεῦθεν αὐτόθεν, ἐκεῖθεν	ποθὲν	ὄθεν, ὀπόθεν, ἐν- θεν
πότε ; πηνίκα ;	τότε τηνικάδε, τηνι- καῦτα	ποτὲ —	ὄτε, ὀπότε ἦνίκα, ὀπηνίκα
πῆ ; πῶς ;	τῆδε, ταύτη ὤδε, οὔτως(ς)	πῆ πῶς	ἦ, ἦπερ, ὄπη ὤς, ὤσπερ, ὄπως

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ

§ 164. Τὰ ἀριθμητικά, ἤτοι αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ὠρισμένον πλῆθος ἢ μέτρον, εἶναι ὀνόματα ἐπίθετα ἢ οὐσιαστικά καὶ ἐπιρρήματα.

α') Ἀριθμητικά ἐπίθετα

§ 165. Τὰ ἀριθμητικά ἐπίθετα λέγονται

1) ἀπόλυτα, ὅταν δηλοῦν ἀπλῶς ὠρισμένον πλῆθος ὄντων τινῶν ἀπολύτως, ἤτοι ἀσχέτως πρὸς ἄλλα ὄντα : **εἷς** στρατιώτης, **δέκα** βιβλία·

2) τακτικά, ὅταν δηλοῦν τὴν τάξιν, ἤτοι τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν κατέχει τι ἐντὸς μιᾶς σειρᾶς ὁμοειδῶν ὄντων : **ἡ δεκάτη** ἡμέρα τοῦ μηνός — **τὸ πέμπτον** ἔτος τοῦ πολέμου.

Τῶν τακτικῶν ἀριθμητικῶν τὰ πλεῖστα σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῆ μέχρι μὲν τοῦ 19 ἡ κατάληξις **-τος**, ἀπὸ δὲ τοῦ 20 καὶ ἄνω ἡ κατάληξις **-στός** : (τρία) **τρί-τος**, (δέκα) **δέκα-τος**, (εἴκοσι) **εἰκο-στός**, (τριάκοντα) **τριακο-στός**, (χίλιοι) **χιλιοστός** (βλ. § 110, καλός)·

3) χρονικά, ὅταν δηλοῦν χρόνον, ἤτοι τὸν ἀριθμὸν τῆς ἡμέρας, κατὰ τὴν ὁποίαν συμβαίνει κάτι τι, ἀφοῦ τοῦτο ἤρχισε μίαν προηγουμένην ἡμέραν : **ἐναταῖος** ἀφίκετο εἰς Ἀθήνας (= τὴν ἐνάτην ἡμέραν, ἀφότου ἐξεκίνησε).

Τὰ χρονικά ἀριθμητικά σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν τακτικῶν, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῆ ἡ κατάληξις **-αῖος** : (τρίτος) **τριτ-αῖος**, (τέταρτος) **τεταρτ-αῖος** πυρετός (βλ. § 110, δίκαιος)·

4) πολλαπλασιαστικά, ὅταν δηλοῦν ἀπὸ πόσα μέρη σύγκειται κάτι τι : ἄλλα **τριπλοῦν**.

Καὶ τῶν πολλαπλασιαστικῶν ἀριθμητικῶν τὰ πλεῖστα σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῆ ἡ κατάληξις **-πλοῦς** : (τρία) **τρι-πλοῦς**, (ἑπτὰ) **ἑπτα-πλοῦς** (βλ. § 115, Σημ.)·

5) ἀναλογικά, ὅταν δηλοῦν ποία ἡ ἀναλογία ἐνός ποσοῦ πρὸς ἄλλο ποσὸν ὁμοειδές, ἤτοι ποσάκις ἐν ποσὸν εἶναι μεγαλύτερον ἄλλου ὁμοειδοῦς ποσοῦ : ὁ τῶν Περσῶν στρατός ἦν **δεκαπλάσιος** τοῦ τῶν Ἑλλήνων.

Καὶ τῶν ἀναλογικῶν ἀριθμητικῶν τὰ πλεῖστα σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ προστεθῆ εἰς αὐτὸ ἡ κατάληξις **-πλάσιος**: (τρία) **τρι-πλάσιος**, (δέκα) **δεκα-πλάσιος** (βλ. § 110, δίκαιος).

§ 166. Ἐκ τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν, τὰ ἀπὸ τοῦ πέντε μέχρι τοῦ ἑκατὸν εἶναι ἄκλιτα· τὰ δὲ ἀπὸ τοῦ διακόσιοι (διακόσια, διακόσια) καὶ ἄνω εἶναι τρικατάληκτα δευτερόκλιτα ἐπίθετα πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ (βλ. § 110, δίκαιος).

Ἐνίοτε ὅμως λαμβάνονται ταῦτα καὶ εἰς τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν μετὰ ὀνόματα περιληπτικά: **διακοσία ἵππος** (= 200 ἵπποι), **χιλία ναῦς** (= 1000 νῆες).

Τὰ τέσσαρα πρῶτα ἀπόλυτα ἀριθμητικὰ κλίνονται ὡς ἐξῆς :

ὄν.	εἰς	μία	ἐν	δύο	τρεις	τρία	τέτταρες	τέτταρα
γεν.	ἐνός	μιάς	ἐνός	δυσὼν	τριῶν		τεττάρων	
δοτ.	ἐνὶ	μιᾷ	ἐνὶ	δυσὼν	τρισὶ		τέτταρι	
αἰτ.	ἕνα	μίαν	ἕν	δύο	τρεις	τρία	τέτταρας	τέτταρα

Σημείωσις 1. Τὸ δύο λαμβάνεται καὶ ὡς ἄκλιτον, ἰδίᾳ μετὰ τοῦ ἄρθρου, π.χ. τῶν δύο μερῶν, τοῖς δύο μέρεσι.

Σημείωσις 2. Ἀριθμοὺς συνθέτους, οἳ οἱ ἀριθμοὶ 18, 19, 28, 29 κτλ. τοὺς ἐξέφερον οἱ ἀρχαῖοι συνήθως δι' ἀφαιρέσεως ὡς ἐξῆς: **δυσὼν δέοντα εἴκοσι** (= 18), **ἐνός δέοντα εἴκοσι** (= 19), **δυσὼν δέοντα τριάκοντα** (= 28) κτλ. (πρβλ. εἴκοσι **παρὰ** δύο, σαράντα **παρὰ** ἕνα κτλ.).

Τοὺς δὲ ἄλλους συνθέτους ἀριθμοὺς ἐν γένει τοὺς ἐξέφερον οἱ ἀρχαῖοι κατὰ τρεῖς τρόπους, ἢτοι ἢ προέτασσον τὸν ἐκάστοτε μικρότερον πρὸ τοῦ μεγαλύτερου, ὅπότε κανονικῶς ἔθετον μετὰ αὐτῶν τὸν σύνδεσμον **καὶ**, ἢ προέτασσον τὸν ἐκάστοτε μεγαλύτερον πρὸ τοῦ μικροτέρου μετὰ τοῦ **καὶ** μετὰ αὐτῶν ἢ ἔνευ τοῦ **καὶ**, ὅπως νῦν: **πέντε καὶ τριάκοντα καὶ διακόσιοι—διακόσιοι καὶ τριάκοντα καὶ πέντε—διακόσιοι τριάκοντα πέντε**.

Ὁμοίως ἐπὶ τῶν τακτικῶν: **πέμπτος καὶ τριακοστός—τριακοστός καὶ πέμπτος—τριακοστός πέμπτος**.

Σημείωσις 3. Τοὺς κλασματικούς ἀριθμοὺς οἱ ἀρχαῖοι ἐξέφερον δι' ἀπολύτων ἀριθμητικῶν κατ' ἀμφοτέρους τοὺς ὄρους, προσθέτοντες ἕμως εἰς τὸν ἕνα ἐξ αὐτῶν τὴν λέξιν **μέρος** ἢ **μοῖρα**: π.χ. τῶν ἐπτὰ μερῶν τὰ πέντε ἢ τῶν ἐπτὰ αἰ πέντε μοῖραι (= $\frac{5}{7}$).

Ἐὰν δὲ ὁ παρονομαστής ᾗτο μόνον κατὰ μίαν μονάδα μεγαλύτερος τοῦ ἀριθμοῦ, παρελείπετο: τὰ πέντε μέρος (= $\frac{5}{6}$), τὰ ἐννέα μέρος (= $\frac{9}{10}$).

β') Ἀριθμητικά οὐσιαστικά

§ 167. Τὰ οὐσιαστικά ἀριθμητικά σημαίνουν ἀφηρημένην ἀριθμητικὴν ποσότητα. Ταῦτα πάντα εἶναι θηλυκοῦ γένους καὶ σχηματίζονται τὰ πλεῖστα ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῆ ἡ κατάληξις **-άς** (γεν. **-άδος**): (δύο) **δυ-άς**, (τρία) **τρι-άς**, (δέκα) **δεκ-άς**, (ἑκατὸν) **ἑκατοντ-άς**.

Σημείωσις. Τοῦ **εἰς** (μία, ἓν) τὸ οὐσιαστικὸν εἶναι ἡ **μονάς** τοῦ **τέτταρα—ἢ τετράς**, τοῦ **πέντε—ἢ πεμπάς** (=ἢ **πεντάς**), τοῦ **εἰκοσιν—ἢ εἰκάς** (=εἰκοσάς, εἰκοσαριά), τοῦ **τριακόνα—ἢ τριακάς** (=ἢ **τριακοντάς**, τριανταριά).

γ') Ἀριθμητικά ἐπιρρήματα

§ 168. Ἀριθμητικά ἐπιρρήματα λέγονται αἱ λέξεις, μετὰ τὰς ὁποίας δίδεται ὠρισμένη ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν **ποσάκις**. Καὶ τούτων τὰ πλεῖστα σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προστεθῆ ἡ κατάληξις **-κις** ἢ **-άκις**: (ἑπτὰ) **ἐπτά-κις**, (δέκα) **δεκά-κις**, (ἕξ) **ἕξ-άκις**, (πέντε) **πεντ-άκις**.

Τῶν τριῶν πρώτων ἀριθμητικῶν (**εἰς**, **δύο**, **τρεις**) ἐπιρρήματα εἶναι τοῦ **εἰς** — **ἄπαξ** (= μίαν φοράν), τοῦ **δύο** — **δις** (= δύο φορές), τοῦ **τρεις** — **τρὶς** (= τρεῖς φορές).

Σημείωσις. Τὸ σημεῖον **ς'**, μετὰ τὸ ὁποῖον οἱ ἀρχαῖοι παρίστανον τὸ 6, καλεῖται **στίγμα**, τὸ δὲ σημεῖον **ζ'**, μετὰ τὸ ὁποῖον παρίστανον τὸ 90, καλεῖται **κόππα**, καὶ τὸ σημεῖον **λ'**, μετὰ τὸ ὁποῖον παρίστανον τὸ 900, καλεῖται **σαμπὶ**.

Πρὸς παράστασιν δὲ τῶν ἀριθμῶν ἐν γένει οἱ ἀρχαῖοι ἐχρησιμοποιοῦν τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀλφαβήτου μετὰ μίαν κεραίαν πρὸς τὰ ἄνω καὶ δεξιὰ ἢ κάτω καὶ ἀριστερά.

Διήρουν δὲ πρὸς τοῦτο τὰ 24 στοιχεῖα τοῦ ἀλφαβήτου εἰς τρεῖς ομάδας, **α—θ**, **ι—π**, **ρ—ω'** καὶ τῆς μὲν πρώτης ομάδος τὰ στοιχεῖα τὰ ἐχρησιμοποιοῦν πρῶτον πρὸς παράστασιν τῶν ἀπλῶν μονάδων (**α'** = 1, **β'** = 2, **γ'** = 3 κτλ.), τῆς δὲ δευτέρας ομάδος πρὸς παράστασιν τῶν δεκάδων (**ι'** = 10, **κ'** = 20, **λ'** = 30 κτλ.) καὶ τῆς τρίτης πρὸς παράστασιν τῶν ἑκατοντάδων (**ρ'** = 100, **σ'** = 200, **τ'** = 300 κτλ.).

Πρὸς παράστασιν δὲ τῶν χιλιάδων ἐχρησιμοποιοῦν τὰ ἴδια στοιχεῖα, ἀλλὰ μετὰ τὴν κεραίαν πρὸς τὰ κάτω καὶ ἀριστερά (**α** = 1000, **β** = 2000, **γ** = 3000 κτλ., **αωκα'** = 1821, **αλιβ'** = 1912, **αλμς'** = 1946).

Πίναξ τῶν ἀριθμητικῶν

Ἑλλ. σημ.	Ἀραβ. ψηφία	Ἀπόλυτα	Τακτικὰ	Ἐπιρρήματα
α'	1	εἷς, μία, ἓν	πρῶτος, -η, -ον	ἅπαξ
β'	2	δύο	δεύτερος, -α, -ον	δις
γ'	3	τρεις, τρία	τρίτος, -η, -ον	τρὶς
δ'	4	τέτταρες, τέτταρα	τέταρτος	τετράκις
ε'	5	πέντε	πέμπτος	πεντάκις
ς'	6	ἕξ	ἕκτος	ἑξάκις
ζ'	7	ἑπτὰ	ἑβδομος	ἑπτάκις
η'	8	ὀκτώ	ὀγδοος	ὀκτάκις
θ'	9	ἐννέα	ἕνατος	ἐνάκις
ι'	10	δέκα	δέκατος	δεκάκις
ια'	11	ἑνδεκα	ἐνδέκατος	ἐνδεκάκις
ιβ'	12	δώδεκα	δωδέκατος	δωδεκάκις
ιγ'	13	τρεις (τρία) και δέκα	τρίτος και δέκατος	τρισκαίδεκάκις
ιδ'	14	τέτταρες (-ρα) και δέκα	τέταρτος και δέκατος	τετρακαίδεκάκις
ιε'	15	πεντεκαίδεκα	πέμπτος και δέκατος	πεντεκαίδεκάκις
ις'	16	ἑκκαίδεκα	ἕκτος και δέκατος	ἑκκαίδεκάκις
ιζ'	17	ἑπτακαίδεκα	ἑβδομος και δέκατος	ἑπτακαίδεκάκις
ιη'	18	ὀκτωκαίδεκα	ὀγδοος και δέκατος	ὀκτωκαίδεκάκις
ιθ'	19	ἐνεκακαίδεκα	ἕνατος και δέκατος	ἐνεκακαίδεκάκις
κ'	20	εἴκοσι (ν)	εἰκοστός	εἰκοσάκις
λ'	30	τριάκοντα	τριακοστός	τριακοντάκις
μ'	40	τετταράκοντα	τετταρακοστός	τετταρακοντάκις
ν'	50	πεντήκοντα	πεντηκοστός	πεντηκοντάκις
ξ'	60	ἑξήκοντα	ἑξηκοστός	ἑξηκοντάκις
ο'	70	ἑβδομήκοντα	ἑβδομηκοστός	ἑβδομηκοντάκις
π'	80	ὀγδοήκοντα	ὀγδοηκοστός	ὀγδοηκοντάκις
ς'	90	ἐνενήκοντα	ἐνενηκοστός	ἐνενηκοντάκις
ρ'	100	ἑκατόν	ἑκατοστός	ἑκατοντάκις
σ'	200	διακόσιοι -αι -α	διακοσιοστός	διακοσιάκις
τ'	300	τριακόσιοι -αι -α	τριακοσιοστός	τριακοσιάκις
υ'	400	τετρακόσιοι -αι -α	τετρακοσιοστός	τετρακοσιάκις
φ'	500	πεντακόσιοι -αι -α	πεντακοσιοστός	πεντακοσιάκις
χ'	600	ἑξακόσιοι -αι -α	ἑξακοσιοστός	ἑξακοσιάκις
ψ'	700	ἑπτακόσιοι -αι -α	ἑπτακοσιοστός	ἑπτακοσιάκις
ω'	800	ὀκτακόσιοι -αι -α	ὀκτακοσιοστός	ὀκτακοσιάκις
λ'	900	ἐνακόσιοι -αι -α	ἐνακοσιοστός	ἐνακοσιάκις
α	1000	χίλιοι -αι -α	χιλιοστός	χιλιάκις
β	2000	δισχίλιοι -αι -α	δισχιλιοστός	δισχιλιάκις
ι	10000	μύριοι -αι -α	μυριοστός	μυριάκις
κ	20000	δισμύριοι -αι -α	δισμυριοστός	δισμυριάκις

α') Ὁρισμός καὶ παρεπόμενα τοῦ ῥήματος

Γενικά τινὰ περὶ τοῦ σχηματισμοῦ αὐτῶν

§ 169. Ῥήματα λέγονται αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ ἢ πάσχει κατὰ τι ἢ εὐρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν.

§ 170. Πᾶν ῥήμα ἔχει πολλοὺς καὶ διαφόρους τύπους καὶ με αὐτοὺς δηλοῦνται τὰ παρεπόμενα τοῦ ῥήματος, ἧτοι ἡ **διάθεσις**, ἡ **συζυγία**, ἡ **φωνή**, ὁ **χρόνος**, ἡ **ἐγκλισις**, τὸ **πρόσωπον** καὶ ὁ **ἀριθμὸς** αὐτοῦ (πρβλ. § 41, 3, Σημ.).

§ 171. Διάθεσις ῥήματος λέγεται ἡ σημαυνομένη ὑπ' αὐτοῦ **κατάστασις** τοῦ ὑποκειμένου. Εἶναι δὲ αἱ διαθέσεις τῶν ῥημάτων τέσσαρες: **ἐνεργητικῆ**, **μέση**, **παθητικῆ** καὶ **οὐδετέρα**.

1) Ῥήματα ἐνεργητικῆς διαθέσεως ἢ ἐνεργητικὰ λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ: ὁ παῖς **χορεύει**· **κρούει** τὴν θύραν.

2) Ῥήματα μέσης διαθέσεως ἢ μέσα λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ, ἡ δὲ ἐνέργειά του ἐπιστρέφει εἰς αὐτὸ τὸ ἴδιον: ὁ παῖς **ἐνδύεται** (= ἐνδύει τὸν ἑαυτὸν του).

3) Ῥήματα παθητικῆς διαθέσεως ἢ παθητικὰ λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον πάσχει: ὁ παῖς **λούεται** ὑπὸ τῆς μητρὸς.

4) Ῥήματα οὐδετέρας διαθέσεως λέγονται ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον οὔτε ἐνεργεῖ οὔτε πάσχει τι, ἀλλ' ἀπλῶς εὐρίσκεται εἰς μίαν κατάστασιν: ὁ παῖς **καθεύδει** (κοιμάται).

§ 172. Συζυγία ῥημάτων λέγεται ὁ τρόπος τῆς κλίσεως αὐτῶν. Εἶναι δὲ αἱ συζυγίαι τῶν ῥημάτων δύο, ἧτοι ἡ συζυγία τῶν εἰς **-ω (-ομαι)** καὶ ἡ συζυγία τῶν εἰς **-μι (-μαι)**: **λύ-ω (λύ-ομαι)**, **δείκνυ-μι (δείκνυ-μαι)**.

§ 173. Φωνὴ ῥήματος λέγεται ἐν σύνολον τῶν τύπων αὐτοῦ. Πᾶν δὲ ῥήμα ἔχει δύο φωνὰς ἢ δύο σύνολα τύπων, ἧτοι:

1) τὴν ἐνεργητικὴν φωνήν, ἧτοι ἐν σύνολον τύπων, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει μὲ τὴν κατάληξιν **-ω** ἢ **-μι**: *λύ-ω*, *λύ-εις* κτλ., *δείκνυ-μι*, *δείκνυ-ς* κτλ.

2) τὴν μέσην φωνήν, ἧτοι ἕτερον σύνολον τύπων, τὸ ὁποῖον ἀρχίζει μὲ τὴν κατάληξιν **-ομαι** ἢ **-μαι**: *λύ-ομαι*, *λύ-η*, *λύ-εται* κτλ.; *δείκνυ-μαι*, *δείκνυ-σαι* κτλ.

§ 174. Χρόνος ῥήματος λέγεται ὁ τύπος αὐτοῦ, μὲ τὸν ὁποῖον δηλοῦται πότε γίνεται ἡ πράξις.

Οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης εἶναι ἑπτὰ, οἱ ἐξῆς:

1) ὁ ἐνεστώς, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις γίνεται **τώρα**, ἧτοι καθ' ὃν χρόνον ὁμιλεῖ ὁ λέγων: ὁ μαθητῆς **γράφει**.

2) ὁ παρατατικός, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις ἐγένετο (διαρκῶς ἢ ἐπανελημμένως) εἰς τὸ παρελθόν: ὁ μαθητῆς **ἔγραψεν**.

3) ὁ μέλλων (ὁ ἀπλοῦς), ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις **θα γίνῃ** ἢ **θα γίνεται** εἰς τὸ μέλλον: ὁ μαθητῆς **γράψει** (θα γράψῃ ἢ θα γράφῃ).

4) ὁ ἀόριστος, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ἀπλῶς ὅτι ἡ πράξις ἐγένετο εἰς τὸ παρελθόν: ὁ παῖς **ἔγραψε** τὴν ἐπιστολήν.

5) ὁ παρακείμενος, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις ἔχει γίνῃ, ἧτοι εἶναι τετελεσμένη: ὁ παῖς **γέγραψε** τὴν ἐπιστολήν (= τὴν ἔχει γραμμένην).

6) ὁ ὑπερσυντέλικος, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις **εἶχε γίνῃ**, ἧτοι ἦτο τετελεσμένη κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ παρελθόντος: ὁ παῖς **ἔγεγράφε** τὴν ἐπιστολήν (= τὴν εἶχε γραμμένην).

7) ὁ τετελεσμένος μέλλων, ὁ ὁποῖος δηλοῖ ὅτι ἡ πράξις **θα ἔχῃ γίνῃ**, ἧτοι θα εἶναι τετελεσμένη κατὰ τι χρονικὸν σημεῖον τοῦ μέλλοντος: **γεγραφῶς ἔσομαι** τὴν ἐπιστολήν (= θα ἔχω γράψει τὴν ἐπιστολήν) ἢ ἐπιστολὴ **γεγράφεται** (= θα ἔχῃ γραφῆ ἢ θα εἶναι γραμμένη ἢ ἐπιστολή).

Σημείωσις 1. Ἡ σημασία ἐκάστου χρόνου εἶναι οἷα ἐδηλώθη ἀνωτέρω μόνον εἰς τὴν ὀριστικὴν ἐγκλίσειν. Περὶ τῆς σημασίας δὲ τῶν χρόνων εἰς τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις ἴδὲ τὸ Συνακτικόν.

Σημείωσις 2. Ὁ ἐνεστώς, ὁ μέλλων (ἀπλοῦς καὶ τετελεσμένος) καὶ ὁ παρακείμενος λέγονται χρόνοι **ἀρκτικοί**, ὁ δὲ παρατατικός, ὁ ἀόριστος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος λέγονται χρόνοι **παραγόμενοι** (ἢ **ἱστορικοί** ἢ **παρωχημένοι**).

Ὁ παρακείμενος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων λέγονται προσέτι χρόνοι **συντελικοί**.

§ 175. Ἐγκλισις ῥήματος λέγεται ὁ τύπος αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος δηλοῖ **τὴν ψυχικὴν διάθεσιν τοῦ ὁμιλοῦντος**. Εἶναι δὲ αἱ ἐγκλίσεις τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης τέσσαρες, ἧτοι ἡ **ὀριστική**, ἡ **ὑποτακτική**, ἡ **προστακτική** καὶ ἡ **εὐκτική**.

1) Ὀριστικὴ λέγεται ἡ ἐγκλισις τοῦ ῥήματος, ἡ ὁποία παριστᾷ τὴν πράξιν ὡς βεβαίαν: **προσέχωμεν**

2) Ὑποτακτικὴ λέγεται ἡ ἐγκλισις, ἡ ὁποία παριστᾷ τὴν πράξιν ὡς ἐπιθυμητὴν ἢ προσδοκωμένην: **προσέχωμεν** (= ἄς προσέχωμεν)· *ἐὰν ζητῆς καλῶς, εὐρήσεις*.

3) Προστακτικὴ λέγεται ἡ ἐγκλισις, ἡ ὁποία παριστᾷ τὴν πράξιν ὡς ἀξίωσιν ἢ προσταγὴν τοῦ ὁμιλοῦντος: **προσέχετε**.

4) Εὐκτικὴ λέγεται ἡ ἐγκλισις, ἡ ὁποία παριστᾷ τὴν πράξιν ὡς εὐχὴν τοῦ ὁμιλοῦντος: **ὕγιαίνετε** (= εἴθε νὰ ὑγιαίνετε).

Σημείωσις 1. Ἡ εὐκτικὴ μετὰ τοῦ (δυνητικοῦ) μορίου **ἄν** κανονικῶς παριστᾷ τὴν πράξιν ὡς δυνατὴν: λέγοιτε **ἄν** (= θὰ ἐλέγατε, ἤμπορείτε νὰ λέγετε).

Σημείωσις 2. Ἡ σημασία ἐκάστης ἐγκλίσεως εἶναι οἷα ἀνωτέρω ἐδηλώθη εἰς τὰς ἀνεξαρτήτους προτάσεις. Τίνας δὲ σημασίας λαμβάνει ἐκάστη ἐγκλισις εἰς τὰς δευτερευούσας προτάσεις, διδάσκει τὸ Συντακτικόν.

§ 176. Πρόσωπον ῥήματος λέγεται τύπος αὐτοῦ, μετὸν ὁποῖον δηλοῦται τίνος προσώπου εἶναι τὸ ὑποκείμενον αὐτοῦ, ἧτοι **ἄν** τὸ ὑποκείμενον τοῦ ῥήματος εἶναι **πρώτου προσώπου** ἢ **δευτέρου** ἢ **τρίτου**: **λέγω** (ἐγώ), **λέγεις** (σύ), **λέγει** (ἐκεῖνος) (βλ. § 148).

§ 177. Ἀριθμὸς ῥήματος λέγεται τύπος αὐτοῦ, μετὸν ὁποῖον δηλοῦται, **ἄν** τὸ ὑποκείμενον αὐτοῦ περιλαμβάνῃ ἐν ἡ πολλὰ πρόσωπα ἢ ζῶα ἢ πράγματα: **παίζω** (ἐγώ, **εἷς**), **παίζομεν** (ἡμεῖς, **πολλοί**), **παίζει** (ὁ παῖς, **εἷς**), **παίζουνσιν** (οἱ παῖδες, **πολλοί**).

§ 178. Ἐκτὸς τῶν τεσσάρων ἐγκλίσεων τὸ ῥῆμα ἔχει προσέτι δύο ὀνομαστικούς τύπους, ἧτοι τὸ **ἀπαρέμφατον** καὶ τὴν **μετοχήν**.

1) Τὸ ἀπαρέμφατον εἶναι ῥηματικὸν **οὐσιαστικόν**, τὸ ὁποῖον ἔμως δηλοῖ συγχρόνως διάθεσιν καὶ χρόνον: **λύειν**, **λύεσθαι** — **λύσαι**, **λυθῆναι**. Καλεῖται δὲ ἀπαρέμφατον, διότι εἰς πάντα χρόνον ἔχει μίαν

μόνον κατάληξιν καὶ μόνον του δὲν (παρεμφαίνει, ἦτοι δὲν) δηλοῦ ὠρισμένον πρόσωπον καὶ ἀριθμόν: βούλομαι λέγειν (=θέλω νὰ λέγω)· βουλόμεθα λέγειν (=θέλομεν νὰ λέγωμεν) βούλονται λέγειν (=θέλουν νὰ λέγουν).

2) Ἡ μετοχὴ εἶναι ῥηματικὸν ἐπίθετον, τὸ ὁποῖον ὁμως δηλοῦ συγχρόνως διάθεσιν καὶ χρόνον (βλ. § 132 κ.ε.): γράφων, γράφουσα, γράφον — γραφόμενος, γραφομένη, γραφόμενον — γράφας, γράφασα, γράφαν, — γραφεῖς, γραφεῖσα, γραφέν. Καλεῖται δὲ μετοχή, διότι μετέχει τῶν παρεπομένων καὶ τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ ῥήματος.

§ 179. Πᾶσαι αἱ ἐγκλίσεις καὶ οἱ χρόνοι τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης, ἐξαιρέσει ὠρισμένων τύπων αὐτῶν, σχηματίζονται μονολεκτικῶς. Πρβλ. ὑγιαίνετε (=εἶθε νὰ ὑγιαίνετε), λεγέτω (=ἄς λέγη), κόψω (=θὰ κόψω ἢ θὰ κόπτω), κέκοφα (=ἔχω κόψει), ἐκεκόφειν (=εἶχον κόψει), κοπήσομαι (=θὰ κοπῶ), κέκομμαι (=ἔχω κοπῆ), ἐκεκκόμην (=εἶχον κοπῆ) κτλ.

§ 180. Τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης

1) ὁ ἀπλοῦς μέλλων δὲν ἔχει δύο τύπους ὅπως εἰς τὴν νέαν γλῶσσαν, ἀλλὰ ἓνα μόνον τύπον, μὲ αὐτὸν δὲ δηλοῦται ἢ μέλλουσα πρᾶξις εἴτε ἀπλῶς ἐν συνόψει εἴτε κατὰ διάρκειαν ἢ ἐπανάληψιν: γράφω (=θὰ γράψω ἢ θὰ γράφω).

2) ὁ τετελεσμένος μέλλων

α') τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς ἐν γένει σχηματίζεται περιφραστικῶς μὲ τὴν μετοχὴν τοῦ ἐνεργητικοῦ παρακειμένου καὶ τὸν μέλλοντα τοῦ ῥήματος εἰμί: (λύω) λελυκὼς ἔσομαι (=θὰ ἔχω λύσει).

β') τῆς μέσης φωνῆς ἐν γένει σχηματίζεται καὶ μονολεκτικῶς καὶ περιφραστικῶς μὲ τὴν μετοχὴν τοῦ μέσου παρακειμένου καὶ τὸν μέλλοντα τοῦ ῥήματος εἰμί: (λύομαι) λελύσομαι καὶ λελυμένος ἔσομαι (=θὰ ἔχω λυθῆ ἢ θὰ εἴμι λυμένος).

β') Συστατικά μέρη τοῦ ῥήματος, θέμα, χαρακτήρ

§ 181. Εἰς τοὺς ῥηματικούς τύπους κανονικῶς διακρίνομεν δύο θέματα, τὸ χρονικὸν θέμα καὶ τὸ ῥηματικὸν θέμα.

1) Χρονικὸν θέμα λέγεται ἐκεῖνο, ἀπὸ τὸ ὁποῖον σχηματίζονται οἱ τύποι ἑνὸς ὠρισμένου χρόνου ἢ ὠρισμένων χρόνων τοῦ

ρήματος. Κανονικῶς δὲ ἔχουν κοινὸν τὸ χρονικὸν θέμα ὁ ἐνεστώς μετὸν παρατατικόν, ὁ ἀπλοῦς μέλλων μετὸν ἀόριστον καὶ ὁ παρακειμένος μετὸν ὑπερσυντέλικον (καὶ τὸν τετελεσμένον μέλλοντα). Πρβλ. κόπτ-ω, ἔ-κοπτον — κόψ-ω, ἔ-κοψ-α — κέκοψ-α, ἔ-κεκόψ-ειν (κεκοψ-ὼς ἔσομαι) κτλ.

2) Ῥηματικὸν θέμα λέγεται τὸ ἀρχικὸν θέμα τοῦ ρήματος, ἤτοι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ βᾶσις τοῦ σχηματισμοῦ πάντων τῶν χρονικῶν θεμάτων αὐτοῦ. Οὕτω τὸ ρηματικὸν θέμα τοῦ ῥ. κόπτ-ω εἶναι κόπ-, ἐξ αὐτοῦ δὲ ἐσχηματίσθη τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα κόπ-τ-, τὸ τοῦ μέλλοντος κοψ = κοπ-σ- καὶ τὸ τοῦ παρακειμένου κε-κοψ-, ἐκ τοῦ κε-κοπ- κτλ.

Σημείωσις. Τὸ ρηματικὸν θέμα ἐνίοτε μὲν εἶναι τὸ ἴδιον μετὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος (λύ-ω, λέγ-ω, μέν-ω), συνήθως ὅμως εὐρίσκεται ἀπὸ τὸν ἀόριστον β' (ὡς τοῦ βάλ्लω, ρηματικὸν θ. βάλ-, ἀόρ. β' ἔ-βαλ-ον), καὶ συνηθέστερον ἀπὸ κάποιαν λέξιν ἐτυμολογικῶς συγγενῆ πρὸς τὸ ῥῆμα (βλάπτω — βλάβ-η, τύπτω — τύπ-ος, ῥάπτω — ῥαφ-ή, ἀγγέλω — ἀγγελ-ος, αἴρω — ἄρ-σις κτλ.).

§ 182. Ὁ χαρακτήρ ἐνὸς χρονικοῦ θέματος λέγεται **χρονικός** χαρακτήρ, ὁ δὲ χαρακτήρ τοῦ ρηματικοῦ θέματος λέγεται **ρηματικός** χαρακτήρ.

§ 183. Κατὰ τὸν χαρακτήρα τοῦ ρηματικοῦ θέματος αὐτῶν τὰ ῥήματα διαιροῦνται εἰς **φωνηεντόληκτα** καὶ **συμφωνόληκτα**: λύ-ω, χρί-ω — γράφ-ω, κόπτ-ω (βλ. § 66).

Ἐποδιαίρουνται δὲ

1) τὰ μὲν φωνηεντόληκτα ῥήματα εἰς **ἀσυναίρετα** (κωλύ-ω, βασιλεύ-ω, κρού-ω) καὶ εἰς **συνηρημένα** (τιμάω-ῶ, φιλέω-ῶ, πληρώω-ῶ)

2) τὰ δὲ συμφωνόληκτα εἰς **ἀφωνόληκτα** (ἄγ-ω, βλέπ-ω, πείθ-ω) καὶ εἰς **ἐνρινόληκτα** ἢ **ὕγρόληκτα** (μέν-ω, ἀγγέλλ-ω, καθαίρω-ω).

§ 184. Κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν διαφορῶν τύπων ἐνὸς ρήματος τὸ ρηματικὸν θέμα αὐτοῦ ὑφίσταται διαφοροὺς μετασχηματισμοὺς, ἄλλους μὲν εἰς τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ, ἄλλους δὲ εἰς τὸ τέλος αὐτοῦ πρὸ τῶν ρηματικῶν καταλήξεων. Πρβλ. ρηματικὸν θέμα ταγ-, ἐξ οὗ τάσσ-ω, ἔ-τασσ-ον, τάξ-ω, ἔ-ταξ-α, τέ-ταχ-α, ἔ-τε-τάχ-ειν, ταχ-θή-σομαι, ἐ-τά-χθην, τέ-ταχ-ται κτλ.

γ') Αύξεις και άναδιπλασιασμός

1. Α ύ ξ η σ ι ς

§ 185. Οί παραγόμενοι χρόνοι τῶν ῥημάτων εἰς τὴν ὀριστικὴν ἔχουν αὐξήσιν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θέματος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἕκαστος ἐξ αὐτῶν σχηματίζεται. Ἡ αὐξήσιν δηλοῖ τὸ παρελθόν, εἶναι δὲ δύο εἰδῶν, **συλλαβικὴ καὶ χρονικὴ**.

1) Συλλαβικὴν αὐξήσιν ἔχουν οἱ παραγόμενοι χρόνοι τῶν ῥημάτων, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ σύμφωνον. Εἶναι δὲ ἡ συλλαβικὴ αὐξήσιν ἐν **ε ψιλῶμενον**, τὸ ὁποῖον προτάσσεται* τοῦ θέματος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον σχηματίζεται ἕκαστος ἐκ τῶν παραγομένων χρόνων :

πιστεύ-ω — ἐ-πίστευ-ον, ἐ-πίστευ-σα, ἐ-πεπιστεύ-κειν

ῥίπτ-ω — ἔ-ρριπτ-ον, ἔ-ρριψ-α, ἔ-ρριψ-ειν (34, 1).

2) Χρονικὴν αὐξήσιν ἔχουν οἱ παραγόμενοι χρόνοι τῶν ῥημάτων, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ φωνῆεν. Εἶναι δὲ ἡ χρονικὴ αὐξήσιν **ἔκτασις** τοῦ ἀρκτικοῦ βραχέος φωνήεντος τοῦ θέματος, ἀπὸ τὸ ὁποῖον σχηματίζεται ἕκαστος ἐκ τῶν παραγομένων χρόνων (§ 32, 6).

Κατὰ τὴν χρονικὴν αὐξήσιν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θέματος

τὸ **ἄ ἢ ε** γίνεται **η** : ἀγοράζω, ἡγόραζον — ἐλπίζω, ἡλπιζον

τὸ **ο** γίνεται **ω** : ὀδύρομαι, ὠδυρόμην

τὸ **ἰ** γίνεται **ἱ** : ἰκετεύω, ἰκέτευον

τὸ **ῦ** γίνεται **ῠ** : ὑβρίζω, ὑβριζον

τὸ **αι ἢ ει** γίνεται **η** : αἰσθάνομαι, ἡσθανόμην — εἰκάζω, ἡκαζον

τὸ **αυ ἢ ευ** γίνεται **ηυ** : αὐξάνω, ἡῦξανον — εὐρίσκω, ἡῦρισκον

τὸ **οι** γίνεται **ω** : οἰκτίρω, ὦκτιρον.

Σημεῖωσις 1. Τὸ ἀρκτικὸν **ει** γίνεται κατὰ τὴν αὐξήσιν **η** προσέτι εἰς τὸν παρατατικὸν τοῦ ῥήματος **εἶμι** — **ἦα ἢ ἦειν** καὶ εἰς τὸν ὑπερσυντέλικον τοῦ **οἶδα** (θ. εἶδ-) — **ἦδειν**. Εἰς τὰ ἄλλα ῥήματα μένει : **εἶκω—εἶκον**· **εἶργω—εἶργον**· **εἶρω—εἶρον**.

Τὸ ἀρκτικὸν **ἄ ἢ α**, καίτοι εἶναι μακρὸν, τρέπεται κατὰ τὴν αὐξήσιν εἰς **η ἢ η** κατ' ἀναλογίαν: **ἄθλω** — **ἦθλων**, **ἀργῶ** — **ἦργουν**, **ἄδω** — **ἦδον** (ὅπως **ἄγω** — **ἦγον**, **αἰτῶ** — **ἦτουν**).

Σημεῖωσις 2. Ὑπερσυντέλικοι ῥημάτων, τῶν ὁποίων ὁ παρακειμένος ἔχει ἀναδιπλασιασμόν **ε**, δὲν ἔχουν αὐξήσιν : **ἐστράτευκα** — **ἐστρατεύκειν**, **ἐζήτηκα** — **ἐζητήκειν**.

* Τὸ **ε** δηλαδὴ τῆς συλλαβικῆς αὐξήσεως ἀρχῆθεν ἦτο ἐπίρρημα καὶ ἐσημαίνε τότε.

2. Ἀναδιπλασιασμός

§ 186. Οἱ συντελικοὶ χρόνοι (ἤτοι ὁ παρακείμενος, ὁ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ τετελεσμένος μέλλων) ἔχουν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θέματος ἀναδιπλασιασμόν εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις (καὶ εἰς τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν).

Ὁ ἀναδιπλασιασμός δηλοῖ τὸ τετελεσμένον τῆς πράξεως, εἶναι δὲ δύο εἰδῶν:

1) ἐπανάληψις τοῦ ἀρκτικοῦ συμφώνου τοῦ θέματος μὲ ἐν ἐκατόπιν αὐτοῦ. Τοιοῦτον ἀναδιπλασιασμόν λαμβάνουν τὰ θέματα, τὰ ὁποῖα ἀρχίζουσι ἀπὸ ἐν ἀπλοῦν σύμφωνον ἐκτὸς τοῦ ρ, ἢ ἀπὸ δύο σύμφωνων, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον εἶναι ἄφωνον καὶ τὸ δεύτερον ἔνρινον ἢ ὑγρόν:

παιδεύω	—πε-παίδευ-κα	ἐ-πε-παιδεύ-κειν
θύω	—τέ-θυ-κα (θέ-θυ-κα)	ἐ-τε-θύ-κειν (ἐ-θε-θύ-κειν)
φυτεύω	—πε-φύτευ-κα (φε-φύτευ-κα)	ἐ-πε-φυτεύ-κειν (ἐ-φε-φυτεύ-κειν)
χορεύω	—κε-χόρευ-κα (χε-χόρευ-κα)	ἐ-κε-χορεύ-κειν (ἐ-χε-χορεύ-κειν) (§ 37,7)
κάμνω (θ. κμη-)	—κέ-κμη-κα	
πνέω (θ. πνευ-)	—πέ-πνευ-κα	
δρῶ (δρά-ω)	—δέ-δρα-κα	
γράφομαι	—γέ-γραμ-μαι	ἐ-γε-γράμ-μην, γε-γράψ-ομαι

2) ὄ,τι καὶ ἡ αὔξησις. Λαμβάνουν δὲ

α) συλλαβικὴν αὔξησιν ὡς ἀναδιπλασιασμόν τὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ σύμφωνον διπλοῦν ἢ ἀπὸ ρ ἢ ἀπὸ δύο σύμφωνων, χωρὶς ὅμως νὰ εἶναι τὸ πρῶτον ἐξ αὐτῶν ἄφωνον καὶ τὸ δεύτερον ἔνρινον ἢ ὑγρόν ἢ ὄσων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ τρία σύμφωνων:

ζητῶ	—ἐ-ζήτηκα	(ὅπως ἐ-ζήτησα)
ρίπτω	—ἔ-ριψα	(ὅπως ἔ-ριψα)
σπείρω (θ. σπερ-, σπαρ-)	—ἔ-σπαρκα	(ὅπως ἔ-σπειρα)
φθείρω (θ. φθερ-, φθαρ-)	—ἔ-φθαρκα	(ὅπως ἔ-φθειρα)
στρατεύω	—ἐ-στράτευκα	(ὅπως ἐ-στράτευσα)

β) χρονικὴν αὔξησιν ὡς ἀναδιπλασιασμόν τὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ φωνῆεν:

<i>ἀδικῶ</i>	— ἡ-δίκη-κα	(ὅπως ἡδίκησα)
<i>ἐρημῶ</i>	— ἡ-ρήμω-κα	(ὅπως ἠρήμωσα)
<i>ὁμολογῶ</i>	— ὠ-μολόγη-κα	(ὅπως ὠμολόγησα)
<i>αἰτῶ</i>	— ἦ-τη-κα	(ὅπως ἤτησα)
<i>οἰκῶ</i>	— ὤ-κη-κα	(ὅπως ὤκησα)

3. Αὐξήσις καὶ ἀναδιπλασιασμός τῶν συνθέτων ῥημάτων

§ 187. 1) Τὰ μετὰ προθέσεων σύνθετα (ἢ παρασύνθετα) * ῥήματα ἔχουν τὴν αὐξήσιν καὶ τὸν ἀναδιπλασιασμόν μετὰ τὴν πρόθεσιν :

<i>εἰσ-πέμπω</i>	— εἰσ-έ-πεμπον	<i>εἰσ-πέ-πομψα</i>
<i>συν-οικῶ</i>	— συν-ῶ-κουν	<i>συν-ῶ-κηκα</i>
<i>παρα-νομῶ</i>	— παρα-ε-νόμουν	<i>παρα-νε-νόμηκα</i>
<i>ἐγ-κωμιάζω</i>	— ἐν-ε-κωμιάζον	<i>ἐγ-κε-κωμίακα</i>
<i>ἐγ-χειρίζω</i>	— ἐν-ε-χειρίζον	<i>ἐγ-κε-χειρίκα</i> (§ 37, 7).

2) Τὰ παρασύνθετα ῥήματα, ὅσα ἔχουν πρῶτον συνθετικὸν ἄλλην λέξιν ἐκτὸς προθέσεως, ἔχουν τὴν αὐξήσιν καὶ τὸν ἀναδιπλασιασμόν εἰς τὴν ἀρχήν, ὡς ἐὰν ἦσαν ἀπλᾶ ῥήματα :

(ἄ-δικος)	<i>ἀδικῶ</i>	— ἡδίκουν	<i>ἡδίκηκα</i>
(δυσ-τυχής)	<i>δυστυχῶ</i>	— ἐ-δυστύχουν	<i>δε-δυστύχηκα</i>
(μυθο-λόγος)	<i>μυθολογῶ</i>	— ἐ-μυθολόγουν	<i>με-μυθολόγηκα</i>
(οἰκο-δόμος)	<i>οἰκοδομῶ</i>	— ὠκοδόμουν	<i>ὠκοδόμηκα.</i>

Σημείωσις. Τὰ παρασύνθετα ῥήματα, εἰς τὰ ὅποια τὸ πρῶτον συνθετικὸν εἶναι τὸ ἐπίρρημα *εὖ*, συνήθως δὲν λαμβάνουν αὐξήσιν οὐδὲ ἀναδιπλασιασμόν :

<i>εὐδοκιμῶ</i>	<i>εὐδοκίμουν</i>	<i>εὐδοκίμησα</i>	<i>εὐδοκίμηκα</i>
<i>εὐεργετῶ</i>	<i>εὐεργέτουν</i>	<i>εὐεργέτησα</i>	<i>εὐεργέτηκα</i>
<i>εὐτυχῶ</i>	<i>εὐτύχουν</i>	<i>εὐτύχησα</i>	<i>εὐτύχηκα</i>
<i>εὐωχοῦμαι</i>	<i>εὐωχούμην</i>	<i>εὐωχήθην.</i>	

4. Ἀνωμαλῖαι αὐξήσεως

§ 188. 1) Τὰ ῥήματα *βούλομαι*, *δύναμαι* καὶ *μέλλω* ἔχουν αὐξήσιν κανονικῶς *έ* καὶ ἀνωμάλως *ἦ* (κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ *ῥ. ἐθέλω ἢ θέλω — ἦθελον*).

* Τί λέγονται παρασύνθετοι λέξεις βλ. κατωτέρω, εἰς τὸ τέλος τοῦ περὶ συνθέσεως κεφαλαίου.

ἐβουλόμην και ἠβουλόμην — ἐβουλήθην και ἠβουλήθην
 ἐδυνάμην και ἠδυνάμην — ἐδυνήθην και ἠδυνήθην
 ἔμελλον και ἤμελλον.

2) Τὰ ῥήματα (κατ)άγνυμι, ὠνοῦμαι και ὠθῶ, ἐνῶ τὸ θέμα των ἀρχίζει ἀπὸ φωνῆεν, ἔχουν συλλαβικὴν αὔξησιν **έ**: κατ-έ-αξα, ἐ-ωνούμην, ἐ-ώθουν.

3) Τὰ ῥήματα ἐθίζω, ἐλίττω, ἔλκω, ἔπομαι, (περι)έπω, ἐργάζομαι, ἔρπω, ἐστιῶ, ἔχω και ἐῶ κατὰ τὴν αὔξησιν τρέπουν τὸ ἀρκτικὸν **ε** ὄχι εἰς **η** ἀλλὰ εἰς **ει**: εἴθιζον, εἴλιττον, εἴλκον, εἴπόμην, περι-εἶπον, εἰργαζόμεν, εἶρπον, εἰστίων, εἶχον, εἶων.

Σημείωσις. Τοῦ ῥ. ἐργάζομαι ὁ παρατατικὸς και ὁ ἀόριστος σχηματίζονται και μὲ κανονικὴν αὔξησιν: ἠεργαζόμεν, ἠεργασάμην.

4) Τὸ ῥῆμα ἀν-οίγω εἰς πάντας τοὺς παραγομένους χρόνους, τὸ ῥ. ὀρῶ εἰς τὸν παρατατικὸν και τὸ ῥ. ἀλίσκομαι εἰς τὸν ἀόριστον ἔχουν και συλλαβικὴν και χρονικὴν αὔξησιν ὁμοῦ: ἀν-έωγον, ἀν-έωξα, ἐώρων, ἐῶλων.

5) Τὸ ῥῆμα ἐορτάζω κατὰ τὴν αὔξησιν ἐκτείνει ὄχι τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν **έ** ἀλλὰ τὸ κατόπιν αὐτοῦ **ο**: ἐώρταζον, ἐώρτασα.

Σημείωσις. Πᾶσαι αἱ ἀνωτέρω ἀνωμαλῖαι τῆς αὔξησεως εἶναι φαινομενικαὶ και ὀφείλονται εἰς διαφόρους φθογγικὰς παθήσεις· π.χ. τὸ ῥῆμα ἐργάζομαι ἀρχῆθεν ἦτο *φεργάζομαι* και τὸ ῥῆμα ἔχω ἀρχῆθεν ἦτο *σέχω*, ὁ παρατατικὸς δὲ αὐτῶν ἀρχῆθεν ἦτο κανονικῶς *έ-φεργαζόμεν*, *έ-σεχον*, ἐκ τούτων δὲ κατόπιν προῆλθον οἱ τύποι *εεργαζόμεν*, *εεχον* και μετὰ συναίρεσιν τοῦ **εε** εἰς **ει** προῆλθον τέλος οἱ τύποι *εἰεργαζόμεν*, *εἶχον* (βλ. § 33, 3).

Ἐπίσης οἱ τύποι *εώρταζον*, *εώρτασα* προῆλθον ἐκ παλαιότερων κανονικῶν τύπων *ἠόρταζον*, *ἠόρτασα* δι' ἀντιμεταχωρήσεως (βλ. § 32, 4).

Ὁμοίως δὲ ἐκ τῶν παλαιότερων τύπων *ἀν-ἠφοῖγον*, *ἠφόρων* (μὲ ἰσχυροτέραν συλλαβικὴν αὔξησιν **η**) προῆλθον οἱ τύποι *ἀν-έωγον*, *εῶρων* (μὲ δασεῖαν κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ δασυνόμενον *ὄρῶ*) (βλ. § 32, 4).

6) Ἐκ τῶν συνθέτων ἢ παρασυνθέτων ῥημάτων :

α') τὰ ῥήματα ἀμφι-έννυμι, ἐγγυῶ (ἐκ τῆς λ. ἐγ-γύη), ἐμπεδῶ (ἐκ τῆς λ. ἐμ-πεδος), ἐναντιοῦμαι (ἐκ τῆς λ. ἐν-αντίος), ἐπ-είγω, ἐπ-ίσταμαι και καθ-έζομαι ἔχουν τὴν αὔξησιν ὅλως εἰς τὴν ἀρχὴν, ὡσάν νὰ ἦσαν ἀπλᾶ: ἠμφιέννυν, ἠγγύων, ἠμπέδουν, ἠναντιοῦμην, ἠπειγον, ἠπιστάμην, ἐκαθεζόμεν

β') τὰ ῥήματα **ἐκκλησιάζω** (ἐκ τῆς λ. ἐκ-κλησία), **καθ-εύδω**, **κάθ-ημαι** καὶ **καθ-ίζω** διαφοροῦνται, ἤτοι ἔχουν τὴν αὐξησιν ἄλλοτε μὲν ὅλως εἰς τὴν ἀρχὴν ὡς ἀπλᾶ, ἄλλοτε δὲ μετὰ τὴν πρόθεσιν : ἡκ-κλησιάζον καὶ ἐξ-εκκλησιάζον, ἐκάθειδον καὶ καθ-ηῦδον, ἐκαθήμην καὶ καθ-ήμην, ἐκάθιζον, ἐκάθισα καὶ καθ-ῖσα.

γ') τὰ ῥήματα **ἀν-έχομαι**, **ἀμφι-σβητῶ** (ἀρχῆθεν ἀμφισ-βητῶ), **ἐν-οχλῶ** καὶ (ἐπ)**αν-ορθῶ** ἔχουν συγχρόνως δύο αὐξήσεις, ἤτοι καὶ ὅλως εἰς τὴν ἀρχὴν ὡς ἀπλᾶ καὶ μετὰ τὴν πρόθεσιν : ἡν-ειχόμεν, ἡμφ-εσβήτουν, ἡν-ώχλων, (ἐπ)ἡν-ώρθουν.

5. Ἄνωμαλῖαι ἀναδιπλασιασμοῦ

§ 189. 1) Τὰ ῥ. **γιγνώσκω** καὶ **γνωρίζω** ἔχουν ἀναδιπλασιασμὸν τοῦ β' εἶδους, ἀντιστρόφως δὲ τὰ ῥ. **κτῶμαι**, **μιμνήσκομαι** καὶ **πίπτω** ἔχουν ἀναδιπλασιασμὸν τοῦ α' εἶδους, παρὰ τὸν κανόνα (§ 186) : **ἔγνωκα** (θ. γνω-), **ἔ γνώρικα** (θ. γνωριδ-) — **κέκτημαι** (θ. κτα-), **μέμνημαι** (θ. μνη-), **πέπτωκα** (θ. πτω-)·

2) τὰ ῥ. **ἐθίζω**, **ἔλκω**, **ἐργάζομαι**, **ἐστιῶ** καὶ **ἐῶ** καὶ τὸ ῥ. (ἀν)**οίγω** ἔχουν ἀναδιπλασιασμὸν ὅμοιον μὲ τὴν αὐξησίν των : **εἶθικα**, **εἶλκυκα**, **εἶργασμαι**, **εἰστίακα**, **εἶακα**, (ἀν)**έωχα**, (ἀν)**έωγμα**, (ἀν)**εῶ** ζεταί (βλ. § 188, 3 καὶ 4)·

3) τὰ ῥ. (κατ)**άγνυμι**, **άλισκομαι**, **ὄρῶ**, **ὠθοῦμαι** καὶ **ὠνοῦμαι** ἔχουν ἀναδιπλασιασμὸν ε, ἂν καὶ ἀρχίζουσι ἀπὸ φωνῆεν : (κατ)**έα**-γα, **εάλωκα**, **εόρακα** (καὶ **εώρακα**), **έωσμαι**, **εώνημαι**·

4) τὰ ῥ. **λαμβάνω**, **λαγχάνω**, **λέγω**, (συλ)**λέγω** καὶ (δια)**λέγομαι** ἔχουν ἀναδιπλασιασμὸν εἰ : **εἶληφα**, **εἶληχα**, **εἶρηκα** (θ. Φερ-, Φερε-), (συν)**εἶλοχα**, (δι)**εἶλεγμαι**.

Ὅμοίως **εἴωθα** (= συνηθίζω), **εἶμαρται** (= εἶναι πεπρωμένον) τῶν ἀχρήστων εἰς τὸν ἐνεστῶτα ῥημάτων **ἔθω** (θ. Φεθ-, Φηθ-) καὶ **μείρομαι** (θ. σμερ-, σμαρ-).

Σ η μ ε ἰ ὠ σ ι ς. Καὶ τῶν ἀνωμαλιῶν τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ ἄλλαι μὲν ὀφείλονται εἰς φθογικὰς παθήσεις, ἄλλαι δὲ εἰς ἀναλογίαν (πρβλ. § 188, 5, Σημ.).

§ 190. Ἄττικὸς ἀναδιπλασιασμός. Εἰς μερικὰ ῥήματα, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἀρχίζει ἀπὸ α ἢ ε ἢ ο, κατὰ τὸν ἀναδιπλασιασμὸν ἐπαλαμβάνονται οἱ δύο ἀρκτικοὶ φθόγγοι τοῦ θέματος καὶ συγχρόνως ἐκτείνεται τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν αὐτοῦ. Ὁ τοιοῦτος ἀναδιπλασιασμός καλεῖται Ἄττικὸς (πρβλ. § 59).

ἀκούω	(θ. ἀκο-)	ἀκ-ήκο-α
ἐλαύνω	(θ. ἐλα-)	ἐλ-ήλα-κα
ἐλέγχομαι	(θ. ἐλεγχ-)	ἐλ-ήλεγ-μαι (ἐκ τοῦ ἐλ-ήλεγγ-μαι)
ἐσθίω	(θ. ἐδε-, ἐδο-)	ἐδ-ήδο-κα
ἔρχομαι	(θ. ἔλυθ-)	ἐλ-ήλυθ-α
ὄμνυμι	(θ. ὄμο-)	ὄμ-ώμο-κα
(ἀπ)όλλυμι	(θ. ὄλε-)	(ἀπ)ολ-ώλε-κα
(ἀπ)όλλυμαι	(θ. ὄλ-)	(ἀπό)ὄλ-ωλ-α
ὀρύττω	(θ. ὀρυχ-)	ὀρ-ώρυχ-α
φέρω	(θ. ἐνεκ-)	ἐν-ήνοχ-α
ἐγείρομαι	(θ. ἐγερ-)	ἐγ-ήγερ-μαι
ἐγείρομαι	(θ. ἐγορ-)	ἐγορ-ήγορ-α (μὲ ἐπανάληψιν ὄχι μόνον τῶν δύο ἀρктиκῶν φθόγγων ἐγ, ἀλλὰ καὶ τοῦ ρ).

Σημείωσις 1. Ἐκ τῶν ῥημάτων τούτων αὐξῆσιν (χρονικὴν) εἰς τὸν ὑπερσυντέλικον ἔχουν μόνον ὅσα ἀρχίζουσι ἀπὸ α ἢ ο :

ἀκήκοα — ἠκηκόειν
ὀμώμοκα — ὠμωμόκειν

τὰ ἄλλα δὲν λαμβάνουσι αὐξῆσιν εἰς τὸν ὑπερσυντέλικον :

ἐλήλακα — ἐληλάκειν
ἐλήλυθα — ἐληλέθειν.

Σημείωσις 2. Ἀναδίπλωσις τοῦ ῥηματικοῦ θέματος συμφέρει εἰς τινὰ ῥήματα καὶ κατὰ τὸν σχηματισμὸν δευτέρων χρόνων αὐτῶν ἢ παραγωγῆν λέξεων ἐξ αὐτῶν : ἄγ-ω, ἠγ-αγ-ον (ἐκ τοῦ ἄγ-αγ-ον), φέρω (θ. ἐνεκ-), ἦν-εγκ-ον (ἐκ τοῦ ἐν-ἐνεκ-ον, ἐν-ενκ-ον) (βλ. § 32, 6) — ἀγωγῆ (ἐκ τοῦ ἀγ-αγ-ή), ἐδωδή (ἐκ τοῦ ἐδ-εδ-ή) (βλ. § 32, 1 καὶ 2).

δ') Τὸ βοηθητικὸν ῥῆμα εἰμί (=εἶμαι)

§ 191. Ἄρκετοὶ τύποι τοῦ ῥήματος τῆς ἀρχαίας γλώσσης σχηματίζονται περιφραστικῶς μὲ τὸ ῥῆμα εἰμί ὡς βοηθητικόν. (Πρβλ. τῆς νέας γλώσσης : ἔχω γράφει — εἶχα γράφει — εἶμαι γραμμένος — ἤμουν γραμμένος).

§ 192. Τὸ ῥῆμα εἰμί εἶναι ἀνώμαλον, οἱ δὲ χρόνοι αὐτοῦ εἶναι : ἐνεστ. εἰμί, παρατ. ἦν (= ἤμην), μέλλ. ἔσομαι (= θὰ εἶμαι), ἀόρ. ἐγενόμην (= ὑπῆρξα ἢ ἔγινα), πρκμ. γέγονα (= ἔχω ὑπάρξει ἢ ἔχω γίνεαι), ὑπερσ. ἐγεγόνειν (= εἶχα ὑπάρξει ἢ εἶχα γίνεαι). Ἐκ τούτων

ὡς βοηθητικοὶ πρὸς σχηματισμὸν τῶν ῥημάτων ἐν γένει λαμβάνονται ὁ ἐνεστώσ, ὁ παρατατικὸς καὶ ὁ μέλλων, οἱ ὁποῖοι κλίνονται ὡς ἑξῆς :

Ὀριστική		Ὑποτακτική	Εὐκτική	Προστακτική
Ἐνεστώσ	Παρατατικός			
εἰ-μί	ῆ ἦ ῆν	ῶ	εἶη-ν	
εἶ	ῆ-σθα	ῆς	εἶη-ς	ἴσ-θι
ἔσ-τι(ν)	ῆν	ῆ	εἶη	ἔσ-τω
ἔσ-μὲν	ῆ-μεν	ῶ-μεν	εἶη-μεν ἢ εἰ-μεν	
ἔσ-τε	ῆ-τε (ῆσ-τε)	ῆ-τε	εἶη-τε ἢ εἰ-τε	ἔσ-τε
εἰ-σὶ(ν)	ῆ-σαν	ῶ-σι(ν)	εἶη-σαν ἢ εἰ-εν	ἔσ-των, ὄντων (ἢ ἔσ-τωσαν)
ἔσ-τόν	ῆσ-τον	ῆ-τον	εἶη-τον ἢ εἰ-τον	ἔσ-τον
ἔσ-τόν	ῆσ-την	ῆ-τον	εἶη-την ἢ εἰ-την	ἔσ-των

*Απαρέμφ. : εἶναι. Μετοχή : ὦν (ὄντ-ος), οὔσα (οὔσης), ὄν (ὄντ-ος)

Μέλλων	Ὀριστική :	ἔσομαι, ἔσῃ (ἢ ἔσει), ἔσται—ἔσόμεθα, ἔσεσθε, ἔσονται
	Εὐκτική :	ἔσοίμην, ἔσοιο, ἔσοιτο — ἔσοίμεθα, ἔσοισθε, ἔσονται
	Ἀπαρέμφατον :	ἔσεσθαι
	Μετοχή :	ἔσόμενος, ἔσομένη, ἔσόμενον.

Σημείωσις. Τὸ γ' ἐνικὸν τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεστώτος (ἐστί) τονίζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν (ἔστι) :

1) ὅταν ἔχη τὴν σημασίαν τοῦ ὑπάρχει ἢ τοῦ εἶναι δυνατόν : ἔστι θεός — ἔστι λαβεῖν

2) ὅταν εὑρίσκειται κατόπιν τῶν λέξεων τοῦτ' (= τοῦτο), ἀλλ' (= ἀλλά), εἶ, καί, οὐκ : τοῦτ' ἔστι, οὐκ ἔστι

3) ὅταν εὑρίσκειται εἰς τὴν ἀρχὴν προτάσεως : ἔστι τις σοφός.

ε') Σχηματισμὸς τῶν ἐγκλίσεων καὶ τῶν χρόνων τῶν ῥημάτων

1. Συζυγία τῶν εἰς -ω ῥημάτων

§ 193. Ἡ συζυγία τῶν εἰς -ω ῥημάτων περιλαμβάνει :

1) ῥήματα βαρύτονα, ἦτοι ῥήματα, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς -ω ἄτονον (§ 17, 6) : λύω, πείθω

2) ῥήματα συνηρημένα ἢ περισπώμενα, ἦτοι ῥήματα, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς -ω περισπώμενον : τιμῶ, ποιῶ (§ 17, 4).

§ 194. Παράδειγμα βαρυτόνου ῥήματος

	Ὅριστικὴ		Ὑποτακτικὴ
	Χρόνοι ἀρκτικοί	Χρόνοι παραγόμενοι	
Ἐνεστώσ Παρατατικός	λύ'-ω λύ-εις λύ-ει λύ-ομεν λύ-ετε λύ-ουσι(ν)	ἔ-λυ-ον ἔ-λυ-ες ἔ-λυ-ε(ν) ἔ-λύ-ομεν ἔ-λύ-ετε ἔ-λυ-ον	(ἵνα) λύ-ω λύ-ης λύ-ῃ λύ-ωμεν λύ-ῃτε λύ-ωσι(ν)
Μέλλων	λύ-σω λύ-σεις λύ-σει λύ-σομεν λύ-σετε λύ-σουσι(ν)		
Ἀόριστος α'		ἔ-λυ-σα ἔ-λυ-σας ἔ-λυ-σε(ν) ἔ-λύ-σαμεν ἔ-λύ-σατε ἔ-λυ-σαν	(ἵνα) λύ-σω λύ-σῃς λύ-σῃ λύ-σωμεν λύ-σῃτε λύ-σωσι(ν)
Παρακείμενος Ὑπερσυντέλικος	λέ-λυ-κα λέ-λυ-κας λέ-λυ-κε(ν) λε-λύ-καμεν λε-λύ-κατε λε-λύ-κασι(ν)	ἔ-λε-λύ'-κειν ¹ ἔ-λε-λύ-κεις ἔ-λε-λύ-κει ἔ-λε-λύ-κεμεν ² ἔ-λε-λύ-κετε ἔ-λε-λύ-κεσαν	(ἵνα) λε-λύ-κω λε-λύ-κῃς λε-λύ-κῃ κλπ. καὶ (συνηθέστερον) λελυκῶς ᾧ, ῥῆς, ῥι, λελυκότες ᾧμεν, ῥῆτε, ᾧσι(ν)
Τετέλ. Μέλλων	λελυκῶς ἔσομαι, ἔσει, ἔσται λελυκότες ἐσόμεθα, ἔσεσθε, ἔσονται		

1. Ἀρχαιότεροι τύποι προσέτι : ἐλελύ-κη(ν), ἐλελύ-κῃς, ἐλελύ-κῃ.

2. Μεταγενέστεροι τύποι προσέτι : ἐλελύ-κειμεν, ἐλελύ-κειτε, ἐλελύ-κεισαν.

Εὐκτικῆ	Προστακτικῆ	Μετοχῆ Ἀπαρέμφατον
(εἶθε) λύ-οιμι λύ-οις λύ-οι λύ-οιμεν λύ-οιτε λύ-οιεν	— λύ-ε λυ-έτω — λύ-ετε λυ-όντων ⁵ ἤ λυ-έτωσαν	λύ-ειν — λύ-ων (λύ-οντος) λύ-ουσα (λυ-ούσης) λύ-ον (λύ-οντος)
(ὅτι) λύ-σοιμι ³ λύ-σοις λύ-σοι λύ-σοιμεν λύ-σοιτε λύ-σοιεν		λύ-σειν — λύ-σων (λύσοντος) λύ-σουσα (λυσούσης) λύ-σον (λύσοντος)
(εἶθε) λύ-σαιμι λύσαις ἢ λύ-σειας ⁴ λύ-σαι ἢ λύ-σειε (ν) λύ-σαιμεν λύ-σαιτε λύ-σαιεν ἢ λύ-σειαν	— λύ-σον λυ-σάτω — λύ-σατε λυ-σάντων ⁵ ἢ λυ-σάτωσαν	λύ-σαι — λύ-σας (λύσαντος) λύ-σασα (λυσάσης) λύ-σαν (λύσαντος)
(εἶθε) λε-λύ-κοιμι λε-λύ-κοις λε-λύ-κοι κτλ. καὶ (συνηθέστερον) λελυκῶς εἶην, εἶης, εἶη λελυκότες εἶημεν ἢ εἶμεν, εἶητε ἢ εἶτε, εἶησαν ἢ εἶεν	— λελυκῶς ἴσθι ἔστω λελυκότες ἔστε ἔστων	λελυ-κέναι — λελυ-κῶς (λελυ-κότος) λελυ-κυῖα (λελυ-κυίας) λελυ-κός (λελυ-κότος)
(ὅτι) λελυκῶς ἐσοίμην, ἔσοιο, ἔσοιτο ³ λελυκότες ἐσοίμεθα, ἔσοισθε, ἔσονται		λελυκῶς ἔσεσθαι — λελυκῶς ἐσόμενος λελυκότες ἐσόμενοι

3. Ἡ εὐκτικὴ τοῦ μέλλοντος ἐν γένει οὐδέποτε λαμβάνεται ὡς εὐγετικῆ.

4. Οἱ τύποι τῆς ἐνεργητικῆς τοῦ ἐνεργ. ἀορ. α', οἱ ὅποιοι λήγουν εἰς -εας, -ειε, -εϊαν, λέγονται **Αἰολικοὶ** καὶ εἶναι εὐχρηστότεροι τῶν ἄλλων.

5. Οἱ τύποι τοῦ γ' πληθυντικοῦ τῆς προστακτικῆς, οἱ ὅποιοι λήγουν εἰς -ντων, εἶναι εὐχρηστότεροι τῶν τύπων, οἱ ὅποιοι λήγουν εἰς -τωσαν.

§ 195. Παράδειγμα βαρυτόνου ρήματος μέσης φωνής

	Ὅριστική		Ὑποτακτική
	Χρόνοι ἀρκτικοί	Χρόνοι παραγόμενοι	
Ἐνεστώς Παρατατικός	λύ'-ομαι λύ-η (ἤ λύει) * λύ-εται λυ-όμεθα λύ-εσθε λύ-ονται	ἐ-λύ-όμην ἐ-λύ-ου ἐ-λύ-ετο ἐ-λυ-όμεθα ἐ-λύ-εσθε ἐ-λύ-οντο	(ἵνα) λύ-ωμαι λύ-η λύ-ηται λυ-ώμεθα λύ-ησθε λύ-ωνται
Μέσος μέλλων	λύ'-σομαι λύ-ση (ἤ λύ-σει) * λύ-σεται λυ-σόμεθα λύ-σεσθε λύ-σονται		
Μέσος 'Αόριστος α'		ἐ-λύ-σάμην ἐ-λύ-σω ἐ-λύ-σατο ἐ-λυ-σάμεθα ἐ-λύ-σασθε ἐ-λύ-σαντο	(ἵνα) λύ-σωμαι λύ-ση λύ-σηται λυ-σώμεθα λύ-σησθε λύ-σωνται
Παρακείμενος 'Υπερσυντέλικος	λέ-λύ-μαι λέ-λυ-σαι λέ-λυ-ται λε-λύ-μεθα λέ-λυ-σθε λέ-λυ-νται	ἐ-λε-λύ'-μην ἐ-λέ-λυ-σο ἐ-λέ-λυτο ἐ-λε-λύ-μεθα ἐ-λέ-λυ-σθε ἐ-λέ-λυ-ντο	(ἵνα) λελυμένος ὦ λελυμένος ἦς λελυμένος ἦ λελυμένοι ὦμεν λελυμένοι ἦτε λελυμένοι ὦσι (ν)
Τετέλ. Μέλλων	λε-λύ-σομαι ἢ λελυμένος λε-λύ-ση (ἤ-σει) λε-λύ-σεται λε-λυ-σόμεθα ἢ λελυμένοι λε-λύ-σεσθε λε-λύ-σονται	ἔσομαι ἔσει » ἔσται ἔσόμεθα » ἔσεσθε » ἔσονται	

* Ἐντὶ τῶν εἰς -η παλαιότερων τύπων τοῦ προσώπου τούτου συνηθέστερον εἶναι ὁ εἰς -ει. Οὕτω δὲ κανονικῶς ἐκφέρονται διὰ τοῦ -ει τὰ δευτέρα ἐνικά τοῦ βούλομαι, οἴομαι καὶ ὄψομαι (βούλει, οἶει, ὄψει).

(§ 173, 2), μέσης διαθέσεως (§ 171, 2). Λύομαι = λύω τὸν ἑαυτὸν μου.

Εύκτιχη	Προστακτική	*Απαρέμφρατον Μετοχή
(εἶθε) λυ-οίμην λύ-οιο λύ-οιτο λυ-οίμεθα λύ-οισθε λύ-οιντο	— λύ-ου λυ-έσθω — λύ-εσθε λυ-έσθων ἤ λυ-έσθωσαν	λύ-εσθαι λυ-όμενος λυ-ομένη λυ-όμενον
(ὅτι) λυ-σοίμην λύ-σοιο λύ-σοιτο λυ-σοίμεθα λύ-σοισθε λύ-σοιντο		λύ-σεσθαι λυ-σόμενος λυ-σομένη λυ-σόμενον
(εἶθε) λυ-σαίμην λύ-σαιο λύ-σαιτο λυ-σαίμεθα λύ-σαισθε λύ-σαιντο	— λύ-σαι λυ-σάσθω — λύ-σασθε λυ-σάσθων* ἤ λυ-σάσθωσαν	λύ-σασθαι λυ-σάμενος λυ-σαμένη λυ-σάμενον
(εἶθε) λελυμένος εἶην λελυμένος εἶης λελυμένος εἶη λελυμένοι εἶημεν ἢ εἶμεν λελυμένοι εἶητε ἢ εἶτε λελυμένοι εἶησαν ἢ εἶεν	— λέ-λυ-σο λε-λύ-σθω — λέ-λυ-σθε λε-λύ-σθων* ἢ λε-λύ-σθωσαν	λε-λύ-σθαι λε-λυ-μένος λε-λυ-μένη λε-λυ-μένον
λε-λυ-σοίμην ἢ λελυμένος ἐσοίμην λε-λύ-σοιο » ἐσοιο λε-λύ-σοιτο » ἐσοιτο λε-λυ-σοίμεθα ἢ λελυμένοι ἐσοίμεθα λε-λύ-σοισθε » ἐσοισθε λε-λύ-σοιντο » ἐσοιντο	λε-λύ-σεσθαι ἢ λε-λυ-μένος ἐσεσθαι λε-λυ-σόμενος, -η, -ον, ἢ λελυμένος ἐσόμενος, -η, -ον λελυμένοι ἐσόμενοι, -αι, -α	

* Οἱ εἰς -σθων τύποι εἶναι παλαιότεροι καὶ συνηθέστεροι.

§ 196. Παράδειγμα βαρυτόνου ρήματος μέσης φωνής

	Ὅριστικὴ		Ὑποτακτικὴ
	Χρόνοι ἀρκτικοί	Χρόνοι παραγόμενοι	
Ἐνεστώς Παρατατικός	λύ'-ομαι λύ-η (ἤ λύ-ει) λύ-εται κτλ.	ἐ-λύ-όμην ἐ-λύ-ου ἐ-λύ-ετο κτλ.	(ἵνα) λύ-ωμαι λύ-η λύ-ηται κτλ.
	ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως		
Παθ. Μέλλων α'	λύ-θή-σομαι λυ-θή-ση (ἤ -σει) λυ-θή-σεται λυ-θη-σόμεθα λυ-θή-σεσθε λυ-θή-σονται		
Παθητικός 'Αόριστος α'		ἐ-λύ'-θην ἐ-λύ-θης ἐ-λύ-θη ἐ-λύ-θημεν ἐ-λύ-θητε ἐ-λύ-θησαν	(ἵνα) λυ-θῶ λυ-θῆς λυ-θῆ λυ-θῶμεν λυ-θῆτε λυ-θῶσι ¹
Παρακείμενος 'Υπερσυντέλ.	λέ-λύ-μαι λέ-λυ-σαι λέ-λυ-ται κτλ.	ἐ-λε-λύ-μην ἐ-λέ-λυ-σο ἐ-λέ-λυ-το κτλ.	(ἵνα) λελυμένος ὦ ἦς ῆ κτλ.
	ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως		
Τετέλ. Μέλλων	λε-λύ-σομαι λε-λύ-ση (ἤ -σει) λε-λύ-σεται κτλ.		
	ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως		

1. Οἱ τύποι οὔτοι προῆλθον διὰ συναϊρέσεως ἐκ παλαιότερων τύπων λυ-θή-ω, λυ-θή-ης, λυ-θή-η κτλ.

(§ 173, 2), παθητικῆς διαθέσεως (§ 171, 3). Λύομαι = λύομαι ὑπὸ ἄλλου.

Εὐκτικῆ	Προστακτικῆ	*Απαρέμφατον Μετοχῆ
(εἶθε) λυ-οίμην λύ-οιο λύ-οιτο κτλ. ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως	— λύ-ου λυ-έσθω κτλ.	λύ-εσθαι λυ-όμενος λυ-ομένη λυ-όμενον
(ὅτι) λυ-θη-σοίμην λυ-θή-σοιο λυ-θή-σοιτο λυ-θη-σοίμεθα λυ-θή-σοισθε λυ-θή-σοιντο		λυ-θή-σεσθαι λυ-θη-σόμενος λυ-θη-σομένη λυ-θη-σόμενον
(εἶθε) λυ-θείην ² λυ-θείης λυ-θείη λυ-θείημεν ἢ λυ-θεῖμεν λυ-θείητε ἢ λυ-θεῖτε λυ-θείησαν ἢ λυθεῖεν ³	— λύ-θη-τι ⁴ λυ-θή-τω — λύ-θη-τε λυ-θέ-ντων ἢ λυ-θή-τῶσαν	λυ-θῆναι λυ-θεῖς (λυ-θέντος) λυ-θεῖσα (λυ-θείσης) λυ-θὲν ⁵ (λυ-θέντος)
(εἶθε) λελυμένος εἶην εἶης εἶη κτλ. ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως	— λέ-λυ-σο λε-λύ-σθω κτλ.	λε-λύ-σθαι λε-λυ-μένος, -η, -ον
λε-λυ-σοίμην λε-λύ-σοιο λε-λύ-σοιτο κτλ. ὅπως τῆς μέσης διαθέσεως		λε-λύ-σεσθαι λε-λυ-σόμενος, -η, -ον κτλ.

2. Ἐκ τῶν τύπων λυ-θε-ίη-ν, λυ-θε-ίη-ς, λυ-θε-ίη, λυ-θε-ίη-μεν ἢ λυ-θε-ῖ-μεν κτλ. (βλ. § 208).

3. Οἱ βραχύτεροι τύποι λυθεῖμεν, λυθεῖτε, λυθεῖεν εἶναι συνηθέστεροι τῶν μακροτέρων τύπων λυθειήμεν, λυθειήτε, λυθειήσαν.

4. Ἐξ ἀρχικοῦ τύπου λύ-θη-θι (βλ. § 37, 7, Σημ.).

5. Ἐξ ἀρχικῶν τύπων λυ-θέ-ντ-ς, λυ-θέ-ντ-ια, λυ-θέ-ντ, (βλ. § 33, 5 καὶ § 36, 4, ε').

Γενικαὶ παρατηρήσεις
εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν χρόνων καὶ τῶν ἐγκλίσεων

§ 197. Τὰ ῥήματα μέσης καὶ παθητικῆς διαθέσεως (§ 171), ἦτοι τὰ μέσα καὶ τὰ παθητικὰ ῥήματα, ἔχουν πάντας τοὺς χρόνους κοινούς, ἐκτὸς τοῦ μέλλοντος καὶ τοῦ ἀορίστου: λύομαι (= λύω τὸν ἑαυτὸν μου ἢ λύομαι ὑπὸ ἄλλου), ἐλύομαι, λέλυμαι, ἐλελύομαι, λελύσομαι· ἀλλά: λύσομαι (= θὰ λύσω τὸν ἑαυτὸν μου), λυθήσομαι (= θὰ λυθῶ ὑπὸ ἄλλου), ἐλυσάμαι (= ἔλυσα τὸν ἑαυτὸν μου), ἐλύθη (= ἐλύθη ὑπὸ ἄλλου).

§ 198. Αἱ καταλήξεις τοῦ μέλλοντος ἐν γένει (ἐνεργητικοῦ, μέσου, παθητικοῦ καὶ μονολεκτικοῦ τετελεσμένου) εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις εἶναι αἱ ἴδιαι μὲ τὰς καταλήξεις τοῦ ἀντιστοίχου ἐνεστώτος: λύσ-ω (λύ-ω), λύσ-ομαι, λυθήσ-ομαι, λελύσ-ομαι (λύ-ομαι). Ἄλλὰ

1) πρὸς σχηματισμὸν τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ τοῦ μέσου (ἀπλοῦ ἢ τετελεσμένου μονολεκτικοῦ) μέλλοντος προστίθεται εἰς τὸ θέμα πρὸ τῶν καταλήξεων ὁ **χρονικὸς χαρακτήρ** αὐτοῦ **σ**: (λύ-ω) λύ-σ-ω, (λύ-ομαι) λύ-σ-ομαι, λελύ-σ-ομαι.

2) πρὸς σχηματισμὸν τοῦ παθητικοῦ μέλλοντος προστίθεται εἰς τὸ θέμα πρῶτον τὸ **πρόσφυμα θη** καὶ ἔπειτα ὁ **χρονικὸς χαρακτήρ σ** πρὸ τῶν καταλήξεων: (λύ-ομαι) λυ-θή-σ-ομαι..

§ 199. Χρονικὸν χαρακτήρα **σ** ἐκτὸς τοῦ μέλλοντος ἔχει καὶ ὁ ἐνεργητικὸς καὶ μέσος ἀόριστος **α'**: ἔλυ-σ-α, ἐλυ-σ-άμαι.

§ 200. Ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος πλείστων ῥημάτων σχηματίζεται εἰς **-κα**, ὁ δὲ ὑπερσυντέλικος αὐτῶν εἰς **-κειν**, ἦτοι ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος τῶν φωνηεντολήκτων, τῶν ὀδοντολήκτων καὶ τῶν ἐνρινολήκτων ἢ ὑγρολήκτων ῥημάτων ἔχει **χρονικὸν χαρακτήρα κ**: (λύ-ω) λέλυ-κ-α, ἐλελύ-κ-ειν, (πέιθω, θ. πειθ-) πέπει-κ-α, (φαίνω, θ. φαν-) πέφαγ-κ-α, (καθαίρω, θ. καθαρ-) κεκάθαρ-κ-α.

§ 201. Τὸ **ο** καὶ τὸ **ε**, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀρχίζουσι πᾶσαι σχεδὸν αἱ καταλήξεις τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ, καθὼς καὶ τοῦ μέλλοντος ἐνεργητικοῦ καὶ μέσου ἢ παθητικοῦ εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις, ἐκτὸς

τῆς ὑποτακτικῆς, καὶ εἰς τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν, λέγονται **θεματικὰ φωνήεντα** τῶν ἐγκλίσεων τούτων.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Κανονικῶς τὸ μὲν θεματικὸν φωνῆεν ο ὑπάρχει πρὸ τοῦ μ ἢ τοῦ ν ἢ πρὸ φωνήεντος : *λύ-ο-μεν, λύ-ο-νται, ἔλυ-ο-ν, λύ-ο-μιεν* τὸ δὲ θεματικὸν φωνῆεν ε ὑπάρχει πρὸ τοῦ σ ἢ τ : *λύ-ε-σθε λύ-ε-ται*.

Τύποι οἱοι *λύουσι, λέγουσι* κτλ. προῆλθον ἐκ παλαιότερων τύπων *λύουσι, λέγουσι*, οἱ ὅποιοι πάλιν προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων *λύοντι, λέγοντι* (βλ. § 32, 6 καὶ § 37, 5).

Ὅμοίως τύποι οἱοι *λύουσι* προῆλθον ἐκ παλαιότερων *λύωνσι — λύωντι* (βλ. § 37, 5).

Ὅμοίως τύποι οἱοι *λελύκασι — γεγράφασι* κτλ. προῆλθον ἐκ παλαιότερων τύπων *λελύκανσι — λελύκанти, γεγράφανσι — γεγράφαντι* (βλ. § 37, 5).

Τύποι δὲ οἱοι οἱ τοῦ β' ἐνικοῦ τοῦ μέσου ἢ τοῦ παθητικοῦ ἐνεστώτος κτλ. *λύῃ* (λύεσαι), *λέγῃ* (= λέγεσαι) κτλ. προῆλθον διὰ συναίρεσεως ἐκ παλαιότερων τύπων *λύεαι, λέγεαι*, οἱ ὅποιοι πάλιν προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων *λύεσαι, λέγεσαι* (βλ. § 33, 3 καὶ ὑποσημ.* τῆς σελ. 104).

Ὅμοίως τύποι οἱοι *ἐλύου, ἐλέγου* κτλ., *ἐλύσω, ἐτάξω* κτλ. προῆλθον διὰ συναίρεσεως ἐκ παλαιότερων τύπων *ἐλύ-εο, ἐλέγ-εο* κτλ., *ἐλύσ-αο, ἐτάξ-αο* κτλ., οἱ ὅποιοι πάλιν προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων *ἐλύ-εσο, ἐλέγ-εσο* κτλ., *ἐλύσ-ασο, ἐτάξ-ασο* κτλ. (βλ. § 33, 3).

Ὅμοίως προῆλθον τύποι τῆς εὐκτικῆς οἱοι *λύοιο, παιδεύοιο* κτλ. ἐξ ἀρχικῶν τύπων *λύ-οισο, παιδεύ-οισο* κτλ. (βλ. § 33, 3).

Ὅμοίως προῆλθον τύποι τῆς προστακτικῆς *λύου, παιδεύου* κτλ. ἐκ παλαιότερων τύπων *λύ-εο, παιδεύ-εο* κτλ., οἱ ὅποιοι πάλιν προῆλθον ἐξ ἀρχικῶν τύπων *λύ-εσο, παιδεύ-εσο* κτλ. (βλ. § 33, 3).

Τοῦ δὲ ἐνεργητικοῦ ἀπαρεμφάτου τύποι οἱοι *λύειν, λέγειν* κτλ. προῆλθον διὰ συναίρεσεως ἐκ παλαιότερων τύπων *λύ-ε-εν, λέγ-ε-εν* κτλ., ἤτοι ἢ κατάληξις τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀπαρεμφάτου **-ειν** προῆλθεν ἐκ τῆς **-εεν**.

§ 202. Ἡ ὑποτακτικὴ πάντων τῶν χρόνων καὶ τῆς ἐνεργητικῆς καὶ τῆς μέσης φωνῆς ἔχει θεματικὰ φωνήεντα **ω** καὶ **η** (ἀντίστοιχα πρὸς τὰ θεματικὰ φωνήεντα **ο** καὶ **ε** τῆς ὀριστικῆς) : *λύ-ω-μεν (λυί-ο-μεν), λύ-η-σθε (λύ-ε-σθε)*.

§ 203. Ὁ ἐνεργητικὸς καὶ μέσος ἀόριστος **α'** εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις, πλὴν τῆς ὑποτακτικῆς, καὶ ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος εἰς τὴν ὀριστικὴν ἔχουν θεματικὸν φωνῆεν **α** : *ἐλύσ-α-μεν, ἐλύσ-α-ντο, λύσ-α-μιεν, λύσ-α-σθε, λύσ-α-ντο, λελύκ-α-μεν*.

§ 204. Ὁ ἐνεργητικὸς ὑπερσυντέλικος εἰς τὴν ὀριστικὴν εἰς μὲν

τὸν ἐνικὸν ἔχει θεματικὸν φωνῆεν **ει**, εἰς δὲ τὸν πληθυντικὸν (καὶ τὸν δυϊκὸν) **ε**: ἐλελύκ-ει-ν, ἐλελύκ-ει-μεν, (ἐλελύκ-ε-τον, ἐλελυκ-έ-την).

§ 205. 1) Ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος εἰς τὴν ὑποτακτικὴν, τὴν εὐκτικὴν καὶ τὴν προστακτικὴν σπανίως σχηματίζεται μονολεκτικῶς (λελύκω, λελύκοιμι, λελυκέτω)· συνηθέστερον σχηματίζεται περιφραστικῶς μὲ τὴν μετοχὴν αὐτοῦ καὶ τὰς ἀντιστοίχους ἐγκλίσεις τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος **εἰμί**: λελυκῶς **ᾧ**, λελυκῶς **εἶην**, λελυκῶς **ἔστω**.

2) Ὁ μέσος παρακείμενος εἰς μὲν τὴν ὑποτακτικὴν καὶ τὴν εὐκτικὴν σχηματίζεται πάντοτε περιφραστικῶς, μὲ τὴν μετοχὴν του καὶ τὰς ἀντιστοίχους ἐγκλίσεις τοῦ ἐνεστώτος τοῦ ῥήματος **εἰμί** (λελυμένος **ᾧ**, λελυμένος **εἶην**), εἰς δὲ τὴν προστακτικὴν σχηματίζεται καὶ μονολεκτικῶς καὶ περιφραστικῶς: λέλυσσο ἢ λελυμένος **ἴσθι**.

§ 206. Εἰς πάντα τοὺς τύπους τοῦ μέσου καὶ παθητικοῦ παρακειμένου καὶ ὑπερσυντελικοῦ, οἱ ὅποιοι σχηματίζονται μονολεκτικῶς, δὲν ὑπάρχουν θεματικὰ φωνήεντα, αἱ δὲ καταλήξεις προστίθενται ἀμέσως εἰς τὸ θέμα αὐτοῦ: λέλυ-μαι, ἐλέλυ-ντο, λελύ-σθαι, λελυ-μένος.

§ 207. 1) Καὶ τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου οἱ τύποι ἐν γένει σχηματίζονται χωρὶς θεματικὰ φωνήεντα, ἀλλὰ πρὸς σχηματισμὸν αὐτῶν προστίθεται εἰς τὸ θέμα πρὸ τῶν καταλήξεων τὸ πρόσφυμα **θη**, τὸ ὁποῖον πρὸ τοῦ (ἐγκλιτικοῦ) φωνήεντος **ι** καὶ πρὸ τοῦ **ντ** πάσχει συστολὴν καὶ γίνεται **θε**: ἐλύ-θη-ν, ἐλύ-θη-σαν, λυ-θε-ῖ-μεν, λυ-θέ-ντων (βλ. § 32, 6 καὶ § 198, 2).

2) Τὸ πρόσφυμα **θη** εἰς τὴν ὑποτακτικὴν τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου συναιρεῖται μὲ τὰς καταλήξεις καὶ οὕτω προκύπτουν (φαινομενικαί) καταλήξεις, **-θῶ**, **-θῆς**, **-θῆ** κτλ. (βλ. § 196, ὑποσ.).

Σημείωσις. Καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου ἡ κατάληξις **-θῆναι** προῆλθε διὰ συναίρεσως ἐκ τοῦ **-θηέναι** (λυ-θη-έναι) **λυ-θῆναι**.

§ 208. Ἡ εὐκτικὴ ἔχει ἐγκλιτικὰ φωνήεντα **ιη** ἢ ἀπλοῦν **ι**, τὰ ὁποῖα προστίθενται εἰς τὸ θέμα πρὸ τῶν καταλήξεων μετὰ τὸ θεματικὸν φωνῆεν (ὅπου ὑπάρχει τοιοῦτον φωνῆεν). Τὸ ἐγκλιτικὸν φωνῆεν **ι** συναιρεῖται μὲ τὸ προηγούμενον φωνῆεν τοῦ θέματος: λυ-θε-ίη-μεν, λυ-θε-ῖ-μεν, λύ-ο-ι-μεν, λύ-σα-ι-μεν, λύ-σ-α-ι-ντο.

§ 209. Τοῦ δυϊκοῦ ἀριθμοῦ τῶν ῥημάτων ἐν γένει ἰδιαίτερα καταλήξεις ὑπάρχουν μόνον διὰ τὸ β' καὶ τὸ γ' πρόσωπον, εἶναι δὲ αἱ ἑξῆς :

I. Τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς

α') τῆς ὀριστικῆς εἰς τοὺς ἀρκτικούς χρόνους καὶ τῆς ὑποτακτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) -τον, -τον : λύ-ε-τον, λύ-ε-τον — λύσ-ε-τον, λύσ-ε-τον — λελύκ-α-τον, λελύκ-α-τον* λύ-η-τον, λύ-η-τον — λύσ-η-τον, λύσ-η-τον — (λελύκ-η-τον, λελύκ-η-τον)·

β') τῆς ὀριστικῆς εἰς τοὺς παραγομένους χρόνους καὶ τῆς εὐκτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ ἤ καὶ τοῦ ἐγκλιτικοῦ φωνήεντος) -τον, -την : ἐλύ-ε-τον, ἐλυ-έ-την — ἐλύσ-α-τον, ἐλυσ-ά-την — ἐλελύκ-ε-τον, ἐλελυκ-έ-την* λύ-οι-τον, λυ-οί-την — λύσ-οι-τον, λυσ-οί-την — λύσ-αι-τον, λυσ-αί-την — (λελύκ-οι-τον, λελυκ-οί-την)·

γ') τῆς προστακτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) -τον, -των : λύ-ε-τον, λυ-έ-των — λύσ-α-τον, λυσ-ά-των — (λελύκ-ε-τον, λελυκ-έ-των)·

II. Τῆς μέσης φωνῆς (ἐξαιρέσει τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου)

α') τῆς ὀριστικῆς εἰς τοὺς ἀρκτικούς χρόνους καὶ τῆς ὑποτακτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) -σθον, -σθον : λύ-ε-σθον, λύ-ε-σθον — λύσ-ε-σθον, λύσ-ε-σθον — λυθήσ-ε-σθον, λυθήσ-ε-σθον — λέλυ-σθον, λέλυ-σθον — λελύσ-ε-σθον, λελύσ-ε-σθον — λύ-η-σθον, λύ-η-σθον — λύσ-η-σθον, λύσ-η-σθον·

β') τῆς ὀριστικῆς εἰς τοὺς παραγομένους χρόνους καὶ τῆς εὐκτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ ἤ καὶ τοῦ ἐγκλιτικοῦ φωνήεντος) -σθον, -σθην : ἐλύ-ε-σθον, ἐλυ-έ-σθην — ἐλύσ-α-σθον, ἐλυ-σ-ά-σθην — ἐλέλυ-σθον, ἐλελύ-σθην* λύ-οι-σθον, λυ-οί-σθην — λύσ-οι-σθον, λυσ-οί-σθην — λύσ-αι-σθον, λυσ-αί-σθην — λυθήσ-οι-σθον, λυθησ-οί-σθην·

γ') τῆς προστακτικῆς ἐν γένει (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) -σθον, -σθων : λύ-ε-σθον, λυ-έ-σθων — λύσ-α-σθον, λυσ-ά-σθων — λέλυ-σθον, λελύ-σθων·

Σημείωσις. Τοῦ δυϊκοῦ τοῦ παθητικοῦ ἀορίστου ἐν γένει καταλήξεις εἶναι αἱ τοῦ δυϊκοῦ τῶν ἀντιστοίχων ἐγκλίσεων τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀορίστου (ἄνευ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος) : ἐλύθη-τον, ἐλυθή-την — λυθῆ-τον, λυθῆ-τον — λυθεί-τον ἢ λυθεῖ-τον, λυθειή-την ἢ λυθεί-την — λύθη-τον, λυθή-των·

ζ') Σχηματισμός τῶν χρόνων τῶν ἀφωνολήκτων ῥημάτων

α') Ἐνεστῶς καὶ παρατατικῶς

§ 210. Τῶν ἀφωνολήκτων ῥημάτων ὀλίγα σχηματίζουν τὸν ἐνεστῶτα καὶ τὸν παρατατικὸν ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα ἀμετάβλητον, ὡς ἄγ-ω, ἄδ-ω, ἀλείφ-ω, ἀμείβ-ω, ἄρχ-ω, βλέπ-ω, γράφ-ω, διώκ-ω, ἔχ-ω, πείθ-ω, τρέπ-ω, φεύγ-ω, ψεύδ-ω κτλ.

Τὰ πλεῖστα δὲ τῶν ἀφωνολήκτων ῥημάτων σχηματίζουν τὸν ἐνεστῶτα καὶ τὸν παρατατικὸν ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα μετεσχηματισμένον, ἤτοι

1) τὰ **χειλικόληκτα** ἀφωνόληκτα ῥήματα πρὸς σχηματισμὸν τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ προσλαμβάνουν εἰς τὸ ῥηματικὸν τῶν θέμα τὸ πρόσφυμα **τ** καὶ οὕτω λήγουν εἰς **-πτω**: (θ. κοπ-) κόπ-τ-ω, (θ. βλάβ-, βλάβ-τ-ω) βλάπτω, (θ. κρυφ-, κρύφ-τ-ω) κρύπτω (βλ. § 37, 1).

2) τὰ **οὐρανικόληκτα** καὶ τὰ **ὀδοντικόληκτα** πρὸς σχηματισμὸν τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστῶτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ προσλαμβάνουν εἰς τὸ ῥηματικὸν τῶν θέμα τὸ πρόσφυμα **j** (§ 1, σημ.) καὶ οὕτω

α') τὰ οὐρανικόληκτα καὶ ἐκ τῶν ὀδοντικόληκτων ὅσα ἔχουν χαρακτῆρα **θ** ἢ **τ** λήγουν εἰς τὸν ἐνεστῶτα εἰς **-ττω** ἢ **-σσω**. Π. χ.

(θ. φυλακ-, φυλάκ-**j**ω) φυλάττω ἢ φυλάσσω

(θ. ἀλλαγ-, ἀλλάγ-**j**ω) ἀλλάττω ἢ ἀλλάσσω

(θ. ταραχ-, τaráχ-**j**ω) ταραττω ἢ ταρασσω

(θ. ἀρμοτ-, ἀρόμτ-**j**ω) ἀρμόττω ἢ ἀρμόσσω

(θ. πυρετ-, πυρέτ-**j**ω) πυρέττω ἢ πυρέσσω (βλ. § 36, 4, γ')

β') τῶν ὀδοντικόληκτων ὅσα ἔχουν χαρακτῆρα **δ** λήγουν εἰς τὸν ἐνεστῶτα εἰς **-ζω**. Π. χ.

(θ. ἐλπίδ-, ἐλπίδ-**j**ω) ἐλπίζω

(θ. ὄδ-, ὄδ**j**ω) ὄζω

(θ. παιδ-, παιδ-**j**ω) παίζω

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Ἐνεστῶτα εἰς **-ζω**, σχηματίζουν, καὶ μερικὰ ῥήματα οὐρανικόληκτα, τὰ ὁποῖα σημαίνουν συνήθως ἤχον. Π. χ.

(θ. οἰμωγ-, οἰμώγ-**j**ω) οἰμώζω

(θ. στεναγ-, στενάγ-**j**ω) στενάζω

(θ. ἀλαλαγ-, ἀλαλάγ-**j**ω) ἀλαλάζω

(θ. κραγ-, κράγ-**j**ω) κράζω

(θ. ὀλολυγ-, ὀλολύγ-**j**ω) ὀλολύζω.

§ 211. Τῶν ὀδοντικολήκτων ῥημάτων

1) ὁ μέλλων ὁ ἐνεργητικὸς λήγει εἰς **-σω** καὶ ὁ μέσος εἰς **-σομαι**, ὁ ἀόριστος ἀ' ὁ ἐνεργητικὸς λήγει εἰς **-σα** καὶ ὁ μέσος εἰς **-σάμην**, ὅπως καὶ τῶν φωνηεντολήκτων ῥημάτων : (θ. πειθ-) **πεί-σω** (ἐκ τοῦ πείθ-σω), **πεί-σομαι** (ἐκ τοῦ πείθ-σομαι) — (θ. σπενδ-) **σπεί-σω** (ἐκ τοῦ σπένδ-σω), **σπεί-σομαι** (ἐκ τοῦ σπένδ-σομαι) — (θ. γυμναδ-) **ἐγύμνα-σα** (ἐκ τοῦ ἐγύμναδ-σα), **ἐγύμνα-σάμην** (ἐκ τοῦ ἐγυμναδ-σάμην) (βλ. § 198 κ. ἐ.).

Ἄλλὰ τὰ ὑπερδυσύλλαβα ὀδοντικόληκτα εἰς **-ίζω**, ὅσα ἔχουν χαρακτηριστῆρα **δ**, σχηματίζουν τὸν ἐνεργητικὸν καὶ μέσον μέλλοντα χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτηριστῆρα **σ** εἰς **-ιῶ**, **-ιοῦμαι** (κατὰ τὰ εἰς **-έω** συνηρημένα ῥήματα). Οὕτω **κτίζω** — **κτίσω**, **σχίζω** — **σχίσω**, ἀλλὰ **κομίζω** (θ. κομιδ-), **κομιῶ** (**κομιεῖς**, **κομιεῖ**), **κομοῦμαι** (**κομιεῖ**, **κομιεῖται**).

Σημείωσις. Μέλλοντα ἄσιγμον συνηρημένον κατὰ τὰ εἰς **-άω** συνηρημένα ῥήματα ἔχει καὶ τὸ ῥῆμα **βιβάζω**: **βιβῶ**, **βιβῆς**, **βιβῆ** κτλ.

2) ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος λήγει εἰς **-κα** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς **-κειν**: (θ. κομιδ-), **κεκόμ-κα**, **ἐκεκομί-κειν** (βλ. § 200).

3) ὁ παθητικὸς μέλλων ἀ' λήγει εἰς **-σθήσομαι** καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος ἀ' εἰς **-σθην**: (θ. ψευδ-) **ψευσθήσομαι** (ἐκ τοῦ ψευδ-σθήσομαι), **ἐψευσθην** (ἐκ τοῦ ἐψεύδ-σθην) — (θ. ἄρμοτ-) **ἡρμόσθην** (ἐκ τοῦ ἡρμότ-θην) (βλ. § 37, 4).

4) ὁ μέσος παρακείμενος λήγει εἰς **-σμαι** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς **-σμην**: (θ. πειθ-) **πέπεισμαι** (ἐκ τοῦ πέπειθ-μαι), **ἐπεπείσμην** (ἐκ τοῦ ἐπεπειθ-μην) — (θ. κομιδ-) **κεκόμισμαι** (ἐκ τοῦ κεκόμιδ-μαι), **ἐκεκομίσθην** (ἐκ τοῦ ἐκεκομίδ-μην).

§ 212. Τῶν οὐρανικολήκτων ῥημάτων

1) ὁ μέλλων ὁ ἐνεργητικὸς λήγει εἰς **-ξω** καὶ ὁ μέσος εἰς **-ξομαι**, ὁ ἀόριστος ἀ' ὁ ἐνεργητικὸς εἰς **-ξα** καὶ ὁ μέσος εἰς **-ξάμην**: (θ. φυλακ-) **φυλάξω**, **ἐφύλαξα** (ἐκ τοῦ φυλάκ-σω, ἐφύλακ-σα) — (θ. ταγ-) **τάξομαι**, **ἐταξάμην** (ἐκ τοῦ τάγ-σομαι, ἐταγ-σάμην) (βλ. § 36, 1).

2) ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος λήγει εἰς **-χα** καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς **-χειν** (ἦτοι εἰς τοὺς χρόνους τούτους ὁ οὐρανικὸς χαρακτηριστῆρ

τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, εἰς εἶναι ψιλὸν ἢ μέσον, τρέπεται εἰς δασύ) :
 (θ. κηρυκ-) κεκήρυχα, ἐκεκηρύχην — (θ. ταχ-) τέταχα, ἐτετάχην

3) ὁ παθητικὸς μέλλων ἀ' λήγει εἰς -χθήσομαι καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος ἀ' εἰς -χθην : (θ. πλεκ-) πλεχθήσομαι, ἐπλέχθην (ἐκ τοῦ πλεκ-θήσομαι) — (θ. ἀγ-) ἀχθήσομαι, ἤχθην (ἐκ τοῦ ἀγ-θήσομαι κτλ.) (βλ. § 37, 1)

4) ὁ μέσος παρακείμενος λήγει εἰς -γμαι καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς -γμην : (θ. πλεκ-) πέπλεγμαι, ἐπεπλέγμην (ἐκ τοῦ πέπλεκ-μαι, ἐπεπλέκ-μην) — (θ. ταραχ-) τετάραγμαι, ἐτεταράγμην (ἐκ τοῦ τετάραχ-μαι, ἐτεταράχ-μην) (βλ. § 37, 2)

§ 213. Τῶν χειλικολήκτων ῥημάτων

1) ὁ μέλλων ὁ ἐνεργητικὸς λήγει εἰς -ψω καὶ ὁ μέσος εἰς -ψομαι, ὁ ἀόριστος ἀ' ὁ ἐνεργητικὸς λήγει εἰς -ψα καὶ ὁ μέσος εἰς -ψάμην : (θ. κοπ-) κόψω, ἔκοψα (ἐκ τοῦ κόπ-σω, ἔκοπ-σα) — (θ. τριβ-) τρίψομαι, ἐτριψάμην (ἐκ τοῦ τρίβ-σομαι, ἐτριβ-σάμην) — (θ. γραφ-) γράψομαι, ἐγραψάμην (ἐκ τοῦ γράφ-σομαι, ἐγραφ-σάμην) (βλ. § 36, 2)

2) ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος λήγει εἰς -φα καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς -φειν (ἦτοι εἰς τοὺς χρόνους τούτους ὁ χειλικὸς χαρακτήρ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, εἰς εἶναι ψιλὸν ἢ μέσον, τρέπεται εἰς δασύ) : (θ. κοπ-) κέκοφα, ἐκεκόφην — (θ. τριβ-) τέτριφα, ἐτετρίφην (βλ. § 212, 2)

3) ὁ παθητικὸς μέλλων ἀ' λήγει εἰς -φθήσομαι καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος ἀ' λήγει εἰς -φθην : (θ. πεμπ-) πεμφθήσομαι, ἐπέμφθην (ἐκ τοῦ πεμπ-θήσομαι, ἐπέμπ-θην) — (θ. καλυβ-) καλυφθήσομαι, ἐκαλύφθην (ἐκ τοῦ καλυβ-θήσομαι, ἐκαλύβ-θην) (βλ. § 37, 1)

4) ὁ μέσος παρακείμενος λήγει εἰς -μμαι καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰς -μμην : (θ. κοπ-) κέκομμαι, ἐκεκόμμην (ἐκ τοῦ κέκοπ-μαι κτλ.) — (θ. τριβ-) τέτριμμαι, ἐτετρίμμην (ἐκ τοῦ τέτριβ-μαι κτλ.) — (θ. γραφ-) γέγραμμαι, ἐεγράμμην (ἐκ τοῦ γέγραφ-μαι κτλ.) (βλ. § 37, 3)

§ 214. Ἐκ τῶν ἀφωνολήκτων ῥημάτων

1) ὅσα ἔχουν πρὸ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ε, ἀντὶ τοῦ ε τούτου εἰς τὸν ἐνεργητικὸν παρακείμενον καὶ ὑπερσυντέλικον ἔχουν ο : κλέπτω, (θ. κλέπ-), κέκλοφα, ἐκεκλόφην — τρέπω (θ. τρεπ-), τέτροφα, ἐτετρόφην — φέρω (θ. ἐνεκ-), ἐνήνοχα, ἐνηνόχην (βλ. § 190)

2) τὰ ῥήματα **στρέφω**, **τρέπω** καὶ **τρέφω** εἰς τὸν μέσον παρακειμένον καὶ ὑπερσυντέλικον ἀντὶ τοῦ ε τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἔχουν α (βραχύ) : (θ. στρεφ-) ἔστραμμαι, ἔστράμμην — (θ. τρεπ-) τέτραμμαι, ἔτετράμμην — (θ. θρεφ-) τέθραμμαι, ἔτεθράμμην.

§ 215. Παράδειγμα κλίσεως

μέσου παρακειμένου καὶ ὑπερσυντέλικου ἀφωνολήκτων ῥημάτων

Ὀριστική		Προστωκτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
ἔψευσ-μαι	ἔψεύσ-μην	—	ἔψεῦ-σθαι
ἔψευ-σαι	ἔψευ-σο	ἔψευ-σο	
ἔψευσ-ται	ἔψευσ-το	ἔψεύ-σθω	
ἔψεύσ-μεθα	ἔψεύσ-μεθα	—	ἔψευσ-μένος
ἔψευ-σθε	ἔψευ-σθε	ἔψευ-σθε	ἔψευσ-μένη
ἔψευσμένοι εἰσὶ	ἔψευσμένοι ἦσαν	ἔψεύ-σθων	ἔψευσ-μένον
πέπραγ-μαι	ἐπεπράγ-μην	—	πεπρᾶχ-θαι
πέπραξαι	ἐπέπραξο	πέπραξο	
πέπρακ-ται	ἐπέπρακ-το	πεπράχ-θω	
πεπράγ-μεθα	ἐπεπράγ-μεθα	—	πεπραγ-μένος
πέπραχ-θε	ἐπέπραχ-θε	πέπραχ-θε	πεπραγ-μένη
πεπραγμένοι εἰσὶ	πεπραγμένοι ἦσαν	πεπράχ-θων	πεπραγ-μένον
γέγραμ-μαι	ἐγεγράμ-μην	—	γεγράφ-θαι
γέγραψαι	ἐγέγραψο	γέγραψο	
γέγραπ-ται	ἐγέγραπ-το	γεγράφ-θω	
γεγράμ-μεθα	ἐγεγράμ-μεθα	—	γεγραμ-μένος
γέγραφ-θε	ἐγέγραφ-θε	γέγραφ-θε	γεγραμ-μένη
γεγραμμένοι εἰσὶ	γεγραμμένοι ἦσαν	γεγράφ-θων	γεγραμ-μένον

(Βλ. § 37 καὶ § 33, 5)

Σημείωσις. Συμφωνολήκτων ῥημάτων ἐν γένει μονολεκτικοὶ τύποι τοῦ γ' πληθυντικοῦ προσώπου τοῦ μέσου παρακειμένου καὶ ὑπερσυντέλικου εἶναι σπανιώτατοι, ὡς τετάχαται (= τεταγμένοι εἰσὶ), γεγράφαι (= γεγραμμένοι εἰσὶ), ἐφθάραι (ἐφθαρμένοι εἰσὶ), ἐτετάχατο (= τεταγμένοι ἦσαν).

η') Σχηματισμός τῶν χρόνων
τῶν ἐνρινολήκτων καὶ ὑγρολήκτων ῥημάτων

α') Ἐνεστῶς καὶ παρατακτικὸς

§ 216. Καὶ τῶν ἐνρινολήκτων καὶ ὑγρολήκτων ῥημάτων πολὺ ὀλίγα σχηματίζουν τὸν ἐνεστῶτα καὶ τὸν παρατακτικὸν ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα ἀμετάβλητον, ὡς *δέρ-ω*, *μέν-ω*, *νέμ-ω* κτλ.

Τὰ πλεῖστα δὲ ἐνρινολήκτα καὶ ὑγρολήκτα ῥήματα σχηματίζουν τὸν ἐνεστῶτα καὶ τὸν παρατακτικὸν ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα μετεσχηματισμένον, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ προσετέθη τὸ πρόσφυμα *j*. Οὕτω

1) τῶν ῥημάτων, τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτῆρα **λ**, τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα ἔχει διπλασιασμένον τὸ **λ**:

(θ. βαλ-, βάλ-*j*ω) *βάλλω*

(θ. ἀγγελ-, ἀγγέλ-*j*ω) *ἀγγέλλω* (βλ. § 36, 4, α')

2) τῶν ῥημάτων, τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτῆρα **ν** ἢ **ρ**, τὸ θέμα τὸ ὁποῖον ἀρχῆθεν ἔληγεν εἰς **-αν**, **-αρ**, **-εν**, **-ερ**, **-ῖν**, **-ῖρ**, **ῦν**, **-ῦρ**, μετεσχηματίσθη εἰς τὸν ἐνεστῶτα καὶ λήγει εἰς **-αιν**, **-αιρ**, **-ειν**, **-ειρ**, **-ῖν**, **-ῖρ**, **-ῦν**, **-ῦρ**

(θ. ὑφαν-, ὑφάν-*j*ω) *ὕφαινω*

(θ. καθαρ-, καθάρ-*j*ω) *καθαίρω*

(θ. κτεν-, κτέν-*j*ω) *κτείνω*

(θ. σπερ-, σπέρ-*j*ω) *σπείρω*

(θ. κρίν-, κρίν-*j*ω) *κρίνω*

(θ. οἰκτίρ-, οἰκτίρ-*j*ω) *οἰκτίρω*

(θ. πλῦν-, πλῦν-*j*ω) *πλύνω*

(θ. σῦρ-, σῦρ-*j*ω) *σῦρω* (βλ. § 35 καὶ 36, 4, β')

Σημείωσις. Τὸ ῥῆμα *ὄφειλω* προῆλθεν ἐκ παλαιότερου τύπου *ὄφέλλω*, ὁ ὁποῖος πάλιν προῆλθεν ἐξ ἀρχικοῦ τύπου *ὄφέλνω* (πρβλ. § 36, 3).

β') Οἱ ἄλλοι χρόνοι

§ 217. Τῶν ἐνρινολήκτων καὶ ὑγρολήκτων ῥημάτων

1) ὁ ἐνεργητικὸς καὶ ὁ μέσος μέλλων σχηματίζεται χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτῆρα **σ** (συνηρημένος) εἰς **-ῶ**, **-οῦμαι** (ἦτοι κατὰ τὰ εἰς **-έω** συνηρημένα ῥήματα):

νέμω	(θ. νεμ- νεμέω)	νεμῶ (νεμέομαι)	νεμοῦμαι
μένω	(θ. μεν- μενέω)	μενῶ	
ἀγγέλλω	(θ. ἀγγελ- ἀγγελέω)	ἀγγελῶ	
καθαίρω	(θ. καθαρ- καθαρέω)	καθαροῦ	
κτείνω	(θ. κτεν- κτενέω)	κτενῶ	

2) ὁ ἐνεργητικὸς καὶ ὁ μέσος ἀόριστος α' σχηματίζονται χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτῆρα σ εἰς **-α**, **-άμην**, μὲ ἐκτεταμένον τὸ πρὸ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ῥηματικοῦ θέματος βραχὺ φωνῆεν, ἥτοι μὲ ἕκτασιν τοῦ **ᾱ** εἰς **η** (ἧ κατόπιν **ε** ἢ **ι** ἢ **ρ** εἰς **ᾱ**), τοῦ **ε** εἰς **ει**, τοῦ **ι** ἢ **υ** εἰς **ι** ἢ **υ** :

ὕφαινω	(θ. ὑφᾶν-)	ὑφην-α	ὑφην-άμην
λεαίνω	(θ. λεᾶν-)	ἐλέᾱν-α	(λεᾶναι)
μιαίνω	(θ. μιᾶν-)	ἐμίᾱ-να	(μιᾶναι)
μαραίνω	(θ. μαρᾶν-)	ἐμάρᾱν-α	(μαρᾶναι)
καθαίρω	(θ. καθᾶρ-)	ἐκάθηρ-α	ἐκαθηρ-άμην
ἀγγέλλω	(θ. ἀγγελ-)	ἤγγελ-α	ἤγγελ-άμην
νέμω	(θ. νέμ-)	ἐνειμ-α	ἐνειμ-άμην
μένω	(θ. μεν-)	ἔμειν-α	
κρίνω	(θ. κρῖν-)	ἔκρῖν-α	(κρῖναι)
ἀμύνω	(θ. ἀμῦν-)	ἤμῦν-α	(ἀμῦναι)

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς 1. Οἱ τύποι οὔτοι προῆλθον ἐκ παλαιότερων ὕφαν-σα, ὕφανα—ἐκάθαρ-σα, ἐκάθαρα — ἤγγελ-σα, ἤγγελλα — ἐκριν-σα, ἐκρίνα κτλ. (βλ. § 36, 3).

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς 2. Ἔχουν **ᾱ** ἀντὶ **η** εἰς τὸν ἐνεργητικὸν καὶ μέσον ἀόριστον α' προσέτι τὰ ῥήματα αἴρω, ἀλλομαι, κερδαίνω καὶ κοιλαίνω, ἂν καὶ τοῦ **α** δὲν προηγῆται εἰς τὸ θέμα αὐτῶν (ἀρ-, ἄλ-, κερδαν-, κοιλαν-) ἐ ἢ **ι** ἢ **ρ** : ἦρα (ὑποτ. ἄρω, εὐκτ. ἄρα-ιμι, προστ. ἄρον, ἀρpf. ἄραι κτλ.), ἠλάμην (ὑποτ. ἄλωμαι, εὐκτ. ἄλαιμην κτλ.), ἐκέρδᾱνα (ἀρpf. κερδᾶναι κτλ.), ἐκοίλᾱνα (ἀρpf. κοιλᾶναι).

Εἰς τὴν ὀριστικὴν ἔχουν **η** ἀντὶ **ᾱ** οἱ ἀόριστοι ἦρα καὶ ἠλάμην ἕνεκα τῆς ἀυξήσεως (βλ. § 185, 2, Σημ. α').

3) ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος σχηματίζεται εἰς **-κα** καὶ ὁ ἐνεργητικὸς ὑπερσυντέλικος εἰς **-κειν** (§ 200) :

φαίνω	(θ. φαν-)	πέφαγ-κα	(§ 37, 6, α')
ἀγγέλλω	(θ. ἀγγελ-)	ἤγγελ-κα	ἤγγέλ-κειν

4) ὁ παθητικὸς μέλλων α' καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος α' σχηματίζονται κανονικῶς εἰς **-θήσομαι, -θην**: **μαίνομαι** (θ. μιαν-), **μιαν-θήσομαι, ἐμιάν-θην** — **ἀγγέλλομαι** (θ. ἀγγελ-), **ἀγγελ-θήσομαι, ἠγγέλ-θην**.

5) ὁ μέσος παρακείμενος καὶ ὑπερσυντέλικος

α') τῶν ὑγρολήκτων ῥημάτων σχηματίζονται κανονικῶς εἰς **-μαι, -μην**: **ἀγγέλλομαι** (θ. ἀγγελ-), **ἠγγελ-μαι, ἠγγέλ-μην** — **αἶρομαι** (θ. ἀρ-), **ἤρ-μαι, ἤρ-μην**.

β') τῶν ἐνριολήκτων μὲ χαρακτηριστῆρα **ν** σχηματίζονται ἄλλων μὲν (κανονικῶς) εἰς **-μμαι, -μμην**, ἄλλων δὲ εἰς **-σμαι, -σμην**: **ὀξύνομαι** (θ. ὀξυν-), **ὠξυμμαι, ὠξύμμην** — **φαίνομαι** (θ. φαν-), **πέφασμαι, ἐπεφάσμην** (βλ. § 37, 6, γ').

§ 218. Παράδειγμα ἐνεργητικοῦ καὶ μέσου μέλλοντος καὶ μέσου παρακειμένου καὶ ὑπερσυντελικῶν ἐνρινολήκτων καὶ ὑγρολήκτων ῥημάτων (βλ. § 37, 6, γ')

Ὅριστικὴ	Εὐκτικὴ	Ἀπαρέμφατον Μετοχὴ	
νεμ-ῶ νεμ-εῖς νεμ-εῖ νεμ-οὔμεν νεμ-εῖτε νεμ-οὔσι	νεμ-οῖμι ἢ νεμ-οίην νεμ-οῖς ἢ νεμ-οίης νεμ-οῖ ἢ νεμ-οίη νεμ-οῖμεν νεμ-οῖτε νεμ-οῖεν	νε-μεῖν	
		νεμ-ῶν (νεμ-οὔντος) νεμ-οὔσα (νεμ-ούσης) νεμ-οὔν (νεμ-οὔντος)	
νεμ-οὔμαι νεμ-εῖ (ἢ -ῆ) νεμ-εῖται νεμ-ούμεθα νεμ-εῖσθε νεμ-οὔνται	νεμ-οίμην νεμ-οῖο νεμ-οῖτο νεμ-οίμεθα νεμ-οῖσθε νεμ-οῖντο	νεμ-εῖσθαι	
		νεμ-οὔμενος νεμ-ουμένη νεμ-οὔμενον	
ἡγγελ-μαι ἡγγελ-σαι ἡγγελ-ται ἡγγέλ-μεθα ἡγγελ-θε ἡγγελ-μένοι εἰσὶ	ἡγγέλ-μην ἡγγελ-σο ἡγγελ-το ἡγγέλ-μεθα ἡγγελ-θε ἡγγελ-μένοι ἦσαν	— ἡγγελ-σο ἡγγέλ-θω — ἡγγελ-θε ἡγγέλ-θων	ἡγγέλ-θαι ἡγγελ-μένως ἡγγελ-μένη ἡγγελ-μένον
ᾠξυμ-μαι ᾠξυν-σαι ᾠξυν-ται ᾠξύμ-μεθα ᾠξυν-θε ᾠξυμ-μένοι εἰσὶ	ᾠξύμ-μην ᾠξυν-σο ᾠξυν-το ᾠξύμ-μεθα ᾠξυν-θε ᾠξυμ-μένοι ἦσαν	— ᾠξυν-σο ᾠξύν-θω — ᾠξυν-θε ᾠξύν-θων	ᾠξύν-θαι ᾠξυμ-μένος ᾠξυμ-μένη ᾠξυμ-μένον
πέφασ-μαι πέφαν-σαι πέφαν-ται πεφάσ-μεθα πέφαν-θε πεφασ-μένοι εἰσὶ	ἐπεφάσ-μην ἐπέφαν-σο ἐπέφαν-το ἐπεφάσ-μεθα ἐπέφαν-θε πεφασ-μένοι ἦσαν	— πέφαν-σο πεφάν-θω — πέφαν-θε πεφάν-θων	πεφάν-θαι πεφασ-μένος πεφασ-μένη πεφασ-μένον

§ 219. Τὰ ἐνρινόληκτα ῥήματα κλίνω, κρίνω, πλύνω καὶ τείνω τὸν ἐνεργητικὸν καὶ μέσον παρακείμενον καὶ ὑπερσυντέλικον καὶ τὸν παθητικὸν μέλλοντα καὶ ἀόριστον α' τοὺς σχηματίζουν ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα μετ' ἀποβολὴν τοῦ χαρακτῆρος ν :

(θ. κλιν-)	κέ-κλι-κα	ἐκεκλί-κειν	κλι-θήσομαι	ἐκλί-θην
(θ. κρίν-)	κέ-κρι-κα	ἐκεκρί-κειν	κρι-θήσομαι	ἐκρί-θην
(θ. πλυν-)	πέ-πλυ-κα	ἐπεπλύ-κειν	πλυ-θήσομαι	ἐπλύ-θην
(θ. τεν-,τα-)	τέ-τα-κα	έτετά-κειν	τα-θήσομαι	έτά-θην

§ 220. Τὰ ἐνρινόληκτα καὶ ὑγρόληκτα ῥήματα, ὅσα ἔχουν θέμα μονοσύλλαβον μὲ φωνῆεν ε, εἰς τὸν ἐνεργητικὸν παρακείμενον καὶ ὑπερσυντέλικον α', εἰς τὸν μέσον παρακείμενον καὶ ὑπερσυντέλικον καὶ εἰς τὸν παθητικὸν μέλλοντα καὶ ἀόριστον α' ἢ β' ἀντὶ τοῦ φωνήεντος ε ἔχουν ᾱ (πρβλ. § 214, 2) :

σπείρω (θ. σπερ-)	ἔ-σπαρ-κα, ἐσπάρκειν, ἔσπαρμαι, ἐσπάρμην, σπαρ-ήσομαι, ἐσπάρ-ην
στέλλω (θ. στελ-)	ἔ-σταλ-κα, ἐστάλκειν, ἔσταλμαι, ἐστάλμην, σταλ-ήσομαι, ἐστάλ-ην
τείνω (θ. тет-, τα-)	τέ-τα-κα, ἐτετάκειν, τέταμαι, ἐτετάμην, τα-θήσομαι, ἐτά-θην
φθείρω (θ. φθερ-)	ἔ-φθαρ-κα, ἐφθάρκειν, ἐφθαρμαι, ἐφθάρμην, φθαρ-ήσομαι, ἐφθάρ-ην.

δ') Δεύτεροι χρόνοι τῶν ῥημάτων

§ 221. Ὁ ἐνεργητικὸς ἀόριστος καὶ ὁ μέσος ἀόριστος πολλῶν ῥημάτων σχηματίζονται χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτῆρα σ καὶ μὲ θεματικὸν φωνῆεν οὐχὶ τὸ α, ἀλλὰ τὸ ο καὶ τὸ ε: ἔλαβ-ο-ν, ἐλαβ-ό-μην (βλ. § 199 καὶ § 201).

Ὁ τοιοῦτος ἀόριστος λέγεται ἐνεργητικὸς ἀόριστος δεύτερος ἢ μέσος ἀόριστός δεύτερος· καὶ εἰς μὲν τὴν ὀριστικὴν ἔχει τὰς καταλήξεις τοῦ ἀντιστοίχου παρατατικοῦ (ἔλαβ-ον, ἐλάβαν-ον — ἐλαβ-όμην, ἐλάβαν-όμην), εἰς δὲ τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις ἔχει τὰς καταλήξεις τοῦ ἀντιστοίχου ἐνεστώτος.

Π. χ. ὁ ἐνεργητικὸς ἀόριστος β' τοῦ ρ. βάλλω καὶ ὁ μέσος ἀόριστος β' τοῦ ρ. γίγνομαι κλίνονται ὡς ἐξῆς :

Ὅριστική	Ὑποτακτική	Εὐκτική	Προστακτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
ἔβαλ-ον ἔβαλ-ες ἔβαλ-ε ἔβαλ-ομεν ἔβαλ-ετε ἔβαλ-ον	βάλ-ω βάλ-ης βάλ-η βάλ-ωμεν βάλ-ητε βάλ-ωσι	βάλ-οιμι βάλ-οις βάλ-οι βάλ-οιμεν βάλ-οιτε βάλ-οιεν	— βάλ-ε βαλ-έτω — βάλ-ετε βαλ-όντων	βαλ-εῖν βαλῶν βαλοῦσα βαλ-ὸν
ἔγεν-όμην ἔγέν-ου ἔγέν-ετο ἔγεν-όμεθα ἔγέν-εσθε ἔγέν-οντο	γέν-ωμαι γέν-η γέν-ηται γεν-όμεθα γέν-ησθε γέν-ωντι	γεν-οίμην γέν-οιο γέν-οιτο γεν-οίμεθα γέν-οισθε γέν-οιντο	— γεν-οῦ γεν-έσθω — γέν-εσθε γεν-έσθων	γεν-έσθαι γεν-όμενος γεν-ομένη γεν-όμενον

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 1. Τοῦ ἐνεργητικοῦ ἀορίστου β' τὸ ἀπαρέμφατον καὶ ἡ μετοχή, εἶτε ἀπλᾶ εἶτε σύνθετα, τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγούσης : λαβεῖν — παραλαβεῖν, λαβῶν (λαβόν) — παραλαβῶν (παραλαβόν.)

Πέντε δὲ ῥημάτων, ἦτοι τῶν ῥημάτων λέγω, ἔρχομαι, εὐρίσκω, ὄρω καὶ λαμβάνω προσέτι τὸ δεῦτερον ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἀορίστου β' ἀπλοῦν τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης : εἰπέ, ἔλθέ, εὐρέ, ἰδέ, λαβέ. Ἄλλά : πρόσειπε, ἀπελθε, ἔξευρε, ἐπίδε, παράλαβε.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 2. Τοῦ μέσου ἀορίστου β' τὸ ἀπαρέμφατον τονίζεται ἴτι τῆς παραληγούσης : (ἄγομαι — ἠγαγόμην) ἀγαγέσθαι, (γίγνομαι — ἐγενόμην) γενέσθαι.

Τὸ δὲ δεῦτερον ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ μέσου ἀορίστου β', ἐὰν μὲν εἶναι πολυσύλλαβον, εἶτε ἀπλοῦν εἶτε σύνθετον, τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης : ἐλαβόμην — λαβοῦ, ἀντιλαβοῦ· ἐγενόμην — γενοῦ, παραγενοῦ· ἐὰν δὲ εἶναι μονοσύλλαβον, συντιθέμενον μὲ δισύλλαβον πρόθεσιν, ἀναβιβάζει τὸν τόνον : ἔχομαι, ἐσχόμην — σχοῦ, παράσχοι· ἐπομαι, ἐσπόμην — σποῦ, ἐπίσπου.

§ 222. Ὁ ἐνεργητικὸς παρακείμενος καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος πολλῶν ῥημάτων σχηματίζονται χωρὶς τὸν χρονικὸν χαρακτήρα κ ἢ χωρὶς δάσυνσιν τοῦ ψιλοῦ ἢ μέσου ἀφώνου χαρακτήρος τοῦ θέματος (πρβλ. § 200, § 212, 2 καὶ § 213, 2).

Ὁ τοιοῦτος ἐνεργητικὸς παρακείμενος καὶ ὑπερσυντέλικος λέγεται δεύτερος, κλίνεται δὲ ὅπως ἀκριβῶς ὁ α', ἀλλὰ εἰς τὸ θέμα αὐτοῦ συνήθως ἀντὶ τοῦ ε τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἔχει ο καὶ ἀντὶ τοῦ ᾠ ἔχει η (ἢ ᾠ κατόπιν ρ) :

κτείνω	(θ. κτεν-)	(ἀπ)έ-κτον-α	(ἀπ)εκτόν-ειν
τίκτω	(θ. τεκ-)	τέ-τοκ-α	έτετόκ-ειν
λείπω	(θ. λειπ-)	λέ-λοιπ-α	έλελοίπ-ειν
φαίνω	(θ. φᾶν-)	πέ-φην-α	έπεφήν-ειν
μαίνομαι	(θ. μᾶν-)	μέ-μην-α	έμεμήν-ειν
πράττω	(θ. πρᾶγ-)	πέ-πρᾶγ-α	έπεπράγ-ειν
κράζω	(θ. κρᾶγ-)	κέ-κρᾶγ-α	έκεκράγ-ειν

§ 223. Ὁ παθητ. μέλλων καὶ ὁ παθητ. ἀόριστος πολλῶν ῥημάτων σχηματίζονται μὲ πρόσφυμα **η** καὶ ὄχι **θη**, ἤτοι χωρὶς τὸ **θ**: κόπτομαι (θ. κοπ-) — κοπ-ή-σομαι, ἐκόπ-η-ν (πρβλ. νῦν: ἐγράφ-θη-κα ἢ ἐγράφ-τη-κα καὶ ἐγράφ-η-κα).

Ὁ τοιοῦτος παθητικὸς μέλλων καὶ παθητικὸς ἀόριστος λέγεται δεύτερος, κλίνεται δὲ ὅπως ἀκριβῶς καὶ ὁ α΄.

Γ. χ. ὁ παθητικὸς μέλλων β΄ καὶ ὁ παθητικὸς ἀόριστος β΄ τοῦ ῥ. γράφομαι κλίνονται ὡς ἐξῆς:

Ὅριστική	Ὑποτακτική	Εὐκτική	Προστακτική	Ἀπαρέμφατος Μετοχή
γράφ-ή-σομαι γράφ-ή-σει γράφ-ή-σεται γράφ-η-σόμεθα γράφ-ή-σεσθε γράφ-ή-σονται		γράφ-η-σοίμην γράφ-ή-σοιο γράφ-ή-σοιτο γράφ-η-σοίμεθα γράφ-ή-σοισθε γράφ-ή-σοιντο		γράφ-ή-σεσθαι γράφ-η-σόμενος γράφ-η-σομένη γράφ-η-σόμενον
ἐγράφ-η-ν ἐγράφ-η-ς ἐγράφ-η ἐγράφ-η-μεν ἐγράφ-η-τε ἐγράφ-η-σαν	γράφ-ῶ γράφ-ῆς γράφ-ῆ γράφ-ῶμεν γράφ-ῆτε γράφ-ῶσι	γράφ-εῖην γράφ-εῖης γράφ-εῖη γράφ-εῖημεν γράφ-εῖητε γράφ-εῖησαν*	— γράφ-η-θι γράφ-ή-τω — γράφ-ητε γράφ-έντων	γράφ-ῆ-ναι γράφ-εῖς γράφ-εῖσα γράφ-έν

Σημείωσις. Ὁ παθητικὸς ἀόριστος β΄ εἰς τὸ β΄ ἐνικὸν πρόσωπον τῆς προστακτικῆς ἔχει (τὴν ἀρχικὴν) κατάληξιν -θι: ἀλλάγη-θι, φάνη-θι (βλ. § 196, ὑποσ. 4).

* ἢ γράφ-εῖμεν, γράφ-εῖτε, γράφ-εῖεν.

§ 224. 1) Τὰ ῥήματα (ἐκ)πλήττομαι ἢ (κατα)πλήττομαι, σήπομαι καὶ τήκομαι εἰς τὸν παθητικὸν μέλλοντα καὶ ἀόριστον β' ἀντὶ τοῦ η τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἔχουν ᾱ : (θ. πληγ-) ἐκ-πλάγ-ήσομαι, κατα-πλάγ-ήσομαι, ἐξ-επλάγ-ην, κατ-επλάγ-ην — (θ. σηπ-) σάπ-ήσομαι, ἐσάπ-ην — (θ. τηκ-) τᾱκ-ήσομαι, ἐτάκ-ην.

2) τὰ ῥήματα κλέπτω, πλέκω, καὶ τρέπω εἰς τὸν παθητικὸν ἀόριστον β' καὶ τὰ ῥήματα στρέφω καὶ τρέφω εἰς τὸν παθητικὸν μέλλοντα β' καὶ εἰς τὸν παθητικὸν ἀόριστον β' ἀντὶ τοῦ ε τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἔχουν ᾱ : (θ. κλεπ-) ἐ-κλά-πην, (θ. πλεκ-) ἐ-πλάκ-ην, (θ. τρεπ-) ἐ-τράπ-ην, (θ. στρεφ-) στραφ-ήσομαι, ἐ-στράφ-ην, (θ. τρεφ-) τραφ-ήσομαι, ἐ-τράφ-ην (πρβλ. § 214, 2).

§ 225. Σπανίως ὁ αὐτὸς χρόνος ἑνὸς ῥήματος σχηματίζεται καὶ ὡς α' καὶ ὡς β' (1), ὡς (διαφθείρω) διέφθαγκα καὶ διέφθορα, (ἀλλάττομαι) ἠλλάχθην καὶ ἠλλάγην, (βλάπτομαι) ἐβλάφθην καὶ ἐβλάβην. Συνήθως δὲ τότε ὁ εἰς τύπος ἔχει διάφορον σημασίαν τοῦ ἐτέρου· π.χ.:

πέπεικα (= ἔχω πείσει), πέποιθα (= εἶμαι πεπεισμένος)
 πέφαγκα (= ἔχω φανερώσει), πέφηνα (= ἔχω φανερωθῆ)
 ἐτρεψάμην (τινὰ = ἔτρεψά τινα εἰς φυγὴν), ἐτραπόμην (= διηυθύνθην)
 ἐφάνθην (= ἀπεδείχθην ὑπὸ ἄλλου), ἐφάνην (= ἐδείχθην ἐγώ).

ι') Περισπώμενα ἢ συνηρημένα ῥήματα

§ 226. Περισπώμενα ἢ συνηρημένα εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ παρατατικὸν εἶναι τὰ φωνηεντόληκτα ῥήματα, τὰ ὅποια ἔχουν χαρακτῆρο α ἢ ε ἢ ο. Ταῦτα διαιροῦνται εἰς τρεῖς τάξεις, ἦτοι

1) τὴν τάξιν τῶν εἰς -άω : τιμάω - τιμῶ (2).

2) τὴν τάξιν τῶν εἰς -έω : ποιέω - ποιῶ.

3) τὴν τάξιν τῶν εἰς -όω : δουλόω - δουλώ.

Κλίνονται δὲ ταῦτα εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν παρατατικὸν κατὰ τὰ ἐπόμενα παραδείγματα :

1. Μόνον τὸ ῥ. τρέπω ἔχει πάντας τοὺς ἀορίστους α' καὶ β' : ἔτρεφα — ἔτραπον (ποιητικός), ἐτρεψάμην — ἐτραπόμην, ἐτρέφθην — ἐτράπην.

2. Τὰ ῥ. κᾱ'ω καὶ κλα'ω, τὰ ὅποια ἀρχῆθεν ἦσαν κᾱF-ιω, κλαF-ιω, ἔπειτα κᾱiF-ω, κλαiF-ω, καὶ τέλος κᾱi-ω, κλαi-ω, μένουν ἀσυναίρετα (πρβλ. § 33, 3 καὶ § 35).

§ 227. Παράδειγμα συνηρημένου ρήματος εις -άω (θ. τιμᾶ -)

		Ἐνεργητικὸν	Μέσον καὶ Παθητικὸν
Ὅρισις	Ἐνεστῶτος	(τιμάω) τιμῶ (τιμάεις) τιμᾶς (τιμάει) τιμᾶ (τιμάομεν) τιμῶμεν (τιμάετε) τιμᾶτε (τιμάουσι) τιμῶσι	(τιμάομαι) τιμῶμαι (τιμάῃ, -ει) τιμᾶ (τιμάεται) τιμᾶται (τιμάομεθα) τιμῶμεθα (τιμάεσθε) τιμᾶσθε (τιμάονται) τιμῶνται
	Παρατατικῶ	(ἐτίμαον) ἐτίμων (ἐτίμαες) ἐτίμας (ἐτίμαε) ἐτίμα (ἐτιμάομεν) ἐτιμῶμεν (ἐτιμάετε) ἐτιμᾶτε (ἐτίμαον) ἐτίμων	(ἐτιμάομην) ἐτιμῶμην (ἐτιμάου) ἐτιμῶ (ἐτιμάετο) ἐτιμᾶτο (ἐτιμάομεθα) ἐτιμῶμεθα (ἐτιμάεσθε) ἐτιμᾶσθε (ἐτιμάοντο) ἐτιμῶντο
	Ἵποτακτικῆ	(τιμάω) τιμῶ (τιμάῃς) τιμᾶς (τιμάῃ) τιμᾶ (τιμάωμεν) τιμῶμεν (τιμάῃτε) τιμᾶτε (τιμάωσι) τιμῶσι	(τιμάωμαι) τιμῶμαι (τιμάῃ) τιμᾶ (τιμάῃται) τιμᾶται (τιμάωμεθα) τιμῶμεθα (τιμάῃσθε) τιμᾶσθε (τιμάωνται) τιμῶνται
	Ἐὐκτικῆ	(τιμάοιμι) τιμῶμι ἢ τιμῶην (τιμάοις) τιμῶς ἢ τιμῶης (τιμάοι) τιμῶ ἢ τιμῶῃ (τιμάοιμεν) τιμῶμεν (τιμάοιτε) τιμῶτε (τιμάοιεν) τιμῶεν	(τιμαοίμην) τιμῶμην (τιμάοιο) τιμῶο (τιμάοιτο) τιμῶτο (τιμαοίμεθα) τιμῶμεθα (τιμάοισθε) τιμῶσθε (τιμάοιεντο) τιμῶντο
	Προστακτικῆ	(τίμαε) τίμα (τιμάετω) τιμάτω (τιμάετε) τιμάτε (τιμάόντων) τιμώντων	(τιμάου) τιμῶ (τιμάεσθω) τιμάσθω (τιμάεσθε) τιμᾶσθε (τιμάεσθων) τιμάσθων
	Ἄπαρ.	(τιμάειν) τιμᾶν	(τιμάεσθαι) τιμᾶσθαι
	Μετοχή	(τιμάων) τιμῶν (τιμάουσα) τιμῶσα (τιμάον) τιμῶν	(τιμαόμενος) τιμῶμενος (τιμαομένη) τιμῶμένη (τιμαόμενον) τιμῶμενον

§ 228. Παράδειγμα συνηρημένου ῥήματος εἰς -έω (θ. ποιε-)

	Ἐνεργητικόν	Μέσον και Παθητικόν	
Ὅριστική	Ἐνεστώτος	(ποιέω) ποιῶ (ποιεῖς) ποιεῖς (ποιεῖ) ποιεῖ (ποιέομεν) ποιούμεν (ποιέετε) ποιεῖτε (ποιέσουσι) ποιούσι	(ποιέομαι) ποιούμαι (ποιέη, -ει) ποιῆ ἢ ποιεῖ (ποιέεται) ποιεῖται (ποιεόμεθα) ποιούμεθα (ποιέεσθε) ποιεῖσθε (ποιέονται) ποιούνται
	Παρατατικού	(ἐποιέον) ἐποιούν (ἐποιεες) ἐποιεῖς (ἐποιεε) ἐποιεῖ (ἐποιέομεν) ἐποιούμεν (ἐποιέετε) ἐποιεῖτε (ἐποιέον) ἐποιούν	(ἐποιεόμην) ἐποιούμεν (ἐποιέου) ἐποιού (ἐποιέετο) ἐποιεῖτο (ἐποιεόμεθα) ἐποιούμεθα (ἐποιέεσθε) ἐποιεῖσθε (ἐποιέοντο) ἐποιούντο
Ἑυποτακτική	(ποιέω) ποιῶ (ποιέης) ποιῆς (ποιέη) ποιῆ (ποιέωμεν) ποιῶμεν (ποιέητε) ποιῆτε (ποιέωσι) ποιῶσι	(ποιέωμαι) ποιῶμαι (ποιέη) ποιῆ (ποιέηται) ποιῆται (ποιεώμεθα) ποιώμεθα (ποιέησθε) ποιῆσθε (ποιέωνται) ποιῶνται	
Εὐκτική	(ποιέοιμι) ποιοῖμι ἢ ποιοίην (ποιέοις) ποιοῖς ἢ ποιίης (ποιέοι) ποιοῖ ἢ ποιοίη (ποιέοιμεν) ποιοῖμεν (ποιέοιτε) ποιοῖτε (ποιέοιεν) ποιοῖεν	(ποιεοίμην) ποιοίμην (ποιέοιο) ποιοῖο (ποιέοιτο) ποιοῖτο (ποιεοίμεθα) ποιοίμεθα (ποιέοισθε) ποιοῖσθε (ποιέοιντο) ποιοῖντο	
Προστα- κτική	(ποιεε) ποιεῖ (ποιεέτω) ποιεῖτω (ποιεέετε) ποιεῖτε (ποιεόντων) ποιούντων	(ποιέου) ποιού (ποιεέσθω) ποιεῖσθω (ποιεέσθε) ποιεῖσθε (ποιεέσθων) ποιεῖσθων	
Ἄπαρ.	(ποιέειν) ποιεῖν	(ποιέεσθαι) ποιεῖσθαι	
Μετοχή	(ποιέων) ποιῶν (ποιέουσα) ποιούσα (ποιέον) ποιούν	(ποιεόμενος) ποιούμενος (ποιεομένη) ποιουμένη (ποιεόμενον) ποιούμενον	

§ 229. Παράδειγμα συνηρημένου ῥήματος εἰς -ῶ (θ. δουλο-)

	Ἐνεργητικόν	Μέσον και Παθητικόν	
Ὀριστική	Ἐνεστώτος	(δουλῶ) δουλῶ (δουλῶεις) δουλῶεις (δουλῶει) δουλῶει (δουλῶμεν) δουλῶμεν (δουλῶετε) δουλῶετε (δουλῶουσι) δουλῶουσι	(δουλῶμαι) δουλῶμαι (δουλῶῃ, ει) δουλῶῃ (δουλῶεται) δουλῶεται (δουλῶμεθα) δουλῶμεθα (δουλῶεσθε) δουλῶεσθε (δουλῶονται) δουλῶονται
	Παρατατικού	(ἐδούλων) ἐδούλων (ἐδούλους) ἐδούλους (ἐδούλοε) ἐδούλοε (ἐδουλόμεν) ἐδουλούμεν (ἐδουλόετε) ἐδουλούετε (ἐδούλων) ἐδούλων	(ἐδουλόμην) ἐδουλούμην (ἐδουλόου) ἐδουλούου (ἐδουλόετο) ἐδουλούετο (ἐδουλόμεθα) ἐδουλούμεθα (ἐδουλόεσθε) ἐδουλούεσθε (ἐδουλόοντο) ἐδουλούοντο
Ἑποτακτική	(δουλῶ) δουλῶ (δουλῶῃς) δουλῶῃς (δουλῶῃ) δουλῶῃ (δουλῶμεν) δουλῶμεν (δουλῶῃτε) δουλῶῃτε (δουλῶουσι) δουλῶουσι	(δουλῶμαι) δουλῶμαι (δουλῶῃ) δουλῶῃ (δουλῶῃται) δουλῶῃται (δουλῶμεθα) δουλῶμεθα (δουλῶῃσθε) δουλῶῃσθε (δουλῶονται) δουλῶονται	
Εὐκτική	(δουλῶοιμι) δουλῶοῖμι ἤ -οίην (δουλῶοις) δουλῶοῖς ἤ -οίης (δουλῶοι) δουλῶοῖ ἤ -οίη (δουλῶοιμεν) δουλῶοῖμεν (δουλῶοιτε) δουλῶοῖτε (δουλῶοιεν) δουλῶοῖεν	(δουλῶοίμην) δουλῶοίμην (δουλῶοιο) δουλῶοῖο (δουλῶοιτο) δουλῶοῖτο (δουλῶοίμεθα) δουλῶοίμεθα (δουλῶοίσθε) δουλῶοῖσθε (δουλῶοίντο) δουλῶοῖντο	
Προστακτική	(δούλοε) δούλου (δουλῶέτω) δουλῶέτω (δουλῶετε) δουλῶέτω (δουλῶόντων) δουλῶόντων	(δουλῶου) δουλῶου (δουλῶέσθω) δουλῶέσθω (δουλῶεσθε) δουλῶέσθε (δουλῶέσθων) δουλῶέσθων	
Ἄπαρ.	(δουλῶειν) δουλῶειν	(δουλῶέσθαι) δουλῶέσθαι	
Μετοχή	(δουλῶων) δουλῶων (δουλῶουσα) δουλῶουσα (δουλῶον) δουλῶον	(δουλῶόμενος) δουλῶόμενος (δουλῶομένη) δουλῶομένη (δουλῶόμενον) δουλῶόμενον	

§ 230. Εἰς τὰ συνηρημένα ῥήματα γίνονται αἱ ἐξῆς συναϊρέσεις :

1) Εἰς τὰ εἰς -άω, -ῶ ῥήματα συναϊροῦνται

α') τὸ α + ε ἢ α + η εἰς ᾱ : (τίμαε) τίμᾱ, (τιμάητε) τιμᾱτε·

β') τὸ α + εἰ ἢ α + η εἰς α : (τιμάει) τιμᾱ, (τιμάη) τιμᾱ·

γ') τὸ α + ο ἢ α + ω ἢ α + ου εἰς ω : (τιμάομεν) τιμῶμεν,
(τιμάομεν) τιμῶμεν, (τιμάουσι) τιμῶσι·

δ') τὸ α + οἱ εἰς ω : (τιμάοιμι) τιμῶμι.

Σημείωσις. Εἰς τὸ ἐνεργητικὸν ἀπαρέμφατον τὸ α + εἰ συναϊρεῖται εἰς α ἀπλοῦν (καὶ ὄχι εἰς α), διότι ἡ κατάληξις αὐτοῦ -εἰν προῆλθεν ἀπὸ τὴν κατάληξιν -εεν καὶ δὲν περιεῖχεν ἐξ ἀρχῆς ι (βλ. § 201, Σημ.).

2) Εἰς τὰ εἰς -έω, -ῶ ῥήματα συναϊροῦνται

α') τὸ ε + ε εἰς εἰ : (ποίεε) ποίει, (ποιέετε) ποιεῖτε·

β') τὸ ε + ο εἰς ου : (ποιόομεν) ποιούμεν·

γ') τὸ ε μὲ μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον εἰς τὸ ἴδιον μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον (ἦτοι ε + ω = ω, ε + η = η, ε + εἰ = εἰ κτλ.) :
(ποιέω) ποιῶ, (ποιέητε) ποιῆτε, (ποιέεις) ποιεῖς, (ποιέουσι) ποιούσι κτλ.

3) Εἰς τὰ εἰς -όω, -ῶ ῥήματα συναϊροῦνται

α') τὸ ο + ε ἢ ο + ο ἢ ο + ου εἰς ου : (δηλόετε) δηλοῦτε, (δηλόομεν) δηλοῦμεν, (δηλόουσι) δηλοῦσι·

β') τὸ ο + η ἢ ο + ω εἰς ω : (δηλόητε) δηλῶτε, (δηλόω) δηλῶ·

γ') τὸ ο + εἰ ἢ ο + η ἢ ο + οἱ εἰς οἱ : (δηλόει) δηλοῖ, (δηλόη) δηλοῖ, (δηλόοιμι) δηλοῖμι.

Σημείωσις. Εἰς τὸ ἐνεργητικὸν ἀπαρέμφατον τὸ ο + εἰ συναϊρεῖται εἰς ου (καὶ ὄχι εἰς οἱ), διότι ἡ κατάληξις αὐτοῦ -εἰν προῆλθεν ἀπὸ τὴν κατάληξιν -εεν καὶ δὲν περιεῖχον ἐξ ἀρχῆς ι (βλ. § 201, Σημ.).

§ 231. Τὰ ῥ. ζῶ, πεινῶ, διψῶ καὶ χρῶμαι ἔχουν θέμα μὲ χαρακτηριστῆρα η (καὶ ὄχι α) καὶ διὰ τοῦτο ταῦτα, ἂν καὶ ἐν γένει κλίνωνται κατὰ τὰ εἰς -άω συνηρημένα ῥήματα, ἐν τούτοις ἔχουν η (ἢ η), ὅπου τὰ εἰς -άω ἔχουν ᾱ (ἢ α).

(ζή-ω) ζῶ, ζῆς, ζῆ, ζῶμεν, ζῆτε κτλ.

(ἔζη-ον) ἔζων, ἔζης, ἔζη, ἔζῶμεν, ἔζητε κτλ.

ζῆ, ζήτω κτλ.

ζῆν — ζῶν, ζῶσα, ζῶν.

(πεινή-ω) πεινῶ, πεινῆς, πεινῆ πεινῶμεν, πεινῆτε κτλ.

- (ἐπείνη-ον) ἐπείνων, ἐπείνης, ἐπείνη, ἐπεινώμεν, ἐπεινήτε κτλ.
πεινήν κτλ.
- (διψή-ω) διψῶ, διψῆς, διψῆ, διψῶμεν, διψήτε κτλ.
- (ἐδήψη-ον) ἐδίψων, ἐδίψης, ἐδίψη, ἐδιψῶμεν, ἐδιψήτε κτλ.
διψῆν κτλ.
- (χρή-ομαι) χρῶμαι, χρῆ, χρῆται, χρώμεθα, χρῆσθε κτλ.
- (ἐχρη-όμην) ἐχρώμην, ἐχρῶ, ἐχρητο, ἐχρώμεθα, ἐχρησθε κτλ.
χρῶ, χρήσθω κτλ.
χρησθαι — χρώμενος, χρωμένη, χρώμενον.

Σημείωσις. Τοῦ ῥ. ζῶ οἱ τύποι ζῶ, ζῆς, ζῆ, ζῆτε, ζήτω ὑπάρχουν καὶ εἰς τὴν κοινὴν ὁμιλουμένην.

§ 232. Τὰ εἰς **-έω** ῥήματα μὲ μονοσύλλαβον θέμα (ὡς πλέ-ω, πνέ-ω, δέ-ομαι) συναيروῦνται μόνον, ὅπου μετὰ τὸν χαρακτῆρα **ε** ἀκολουθεῖ **ε** ἢ **ει** τῆς καταλήξεως :

- (πλέ-ω) πλεῖς, πλεῖ, πλέ-ομεν, πλεῖτε κτλ.
- (ἔ-πλε-ον) ἔπλειν, ἔπλει, ἐπλέ-ομεν, ἐπλεῖτε κτλ. πλεῖν κτλ.
- (δέ-ομαι) δέη (ἢ δέει), δεῖται, δε-όμεθα, δεῖσθε κτλ.
- (ἐ-δε-όμην) ἐδέου, ἐδεῖτο, ἐδε-όμεθα, ἐδεῖσθε κτλ.
δεῖσθαι—δε-όμενος, δε-ομένη, δε-όμενον.

Σημείωσις. Τὸ ῥ. δέω, τὸ ὁποῖον σημαίνει δένω (καὶ ὄχι ἔχω ἀνάγκη) , συνήθως συναιρεῖται εἰς πάντας τοὺς τύπους :

- (δέ-ω) δῶ, δεῖς, δεῖ, δοῦμεν, δεῖτε, δοῦσι—(ἐ-δε-ον) ἔδουν, ἔδεις, ἔδει κτλ.

§ 233. Τὸ ῥ. **ρίγῶ**, τὸ ὁποῖον κλίνεται ἐν γένει κατὰ τὰ εἰς **-όω**, ἔχει θέμα μὲ χαρακτῆρα **ω** (καὶ ὄχι **ο**) καὶ διὰ τοῦτο συνηρημένον ἔχει **ω** ἢ **ω**, ὅπου τὰ εἰς **-όω** ἔχουν **ου** ἢ **οι** :

- (ῥιγώ-ω) ῥιγῶ, ῥιγῶς, ῥιγῶ κτλ. — (ἐρρίγω-ον) ἐρρίγων, ἐρρίγως κτλ.
(ῥιγω-οίην) ῥιγώην, ῥιγώης κτλ. — (ῥιγώ-ειν) ῥιγῶν, (ῥιγώ-ων) ῥιγῶν, ῥιγῶντος κτλ.

§ 234. Τῆς εὐκτικῆς τοῦ ἐνεστώτος τῶν συνηρημένων ῥημάτων τὰ τρία ἐνικὰ σχηματίζονται συνηθέστερον μὲ τὰς καταλήξεις **-οίην**, **-οίης**, **-οίη**, αἱ ὁποῖαι λέγονται Ἄ τ τ ι κ α ἰ καταλήξεις :

- (τιμαοίην) τιμώην (τιμαοίης) τιμώης (τιμαοίη) τιμώη
(καλοοίην) καλοοίην (καλοοίης) καλοοίης (καλοοίη) καλοοίη
(δηλοοίην) δηλοοίην (δηλοοίης) δηλοοίης (δηλοοίη) δηλοοίη.

β') Οι άλλοι χρόνοι

§ 235. Οι άλλοι πλὴν τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ χρόνοι τῶν φωνηεντολήκτων ῥημάτων ἐν γένει, συνηρημένων καὶ ἀσυναιρέτων, σχηματίζονται, ἀφοῦ προστεθοῦν εἰς τὸ ῥηματικὸν θέμα αἱ σχετικαὶ καταλήξεις (-σω, -σα, -κα, -κειν, -σομαι, -σάμην, -θήσομαι, -θην, -μαι, -μην).

Ἄλλὰ εἰς τοὺς χρόνους τούτους ὁ βραχὺς χαρακτήρ τοῦ θέματος πρὸ τῶν (ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένων) καταλήξεων τούτων κανονικῶς ἐκτείνεται, ἤτοι τὸ ἄ γίνεται ἠ (ἢ ἄ κατόπιν ε ἢ ι ἢ ρ), τὸ ε γίνεται ὡσπύτως ἠ, τὸ ο γίνεται ω καὶ τὸ (ἰ ἢ) ὤ γίνεται (ἰ ἢ) ὤ :

τιμῶ (θ. τιμᾶ-), τιμήσω, ἐτίμη-σα, τετίμη-κα, ἐτετιμή-κειν
τιμή-σομαι, ἐτιμη-σάμην, τιμη-θήσομαι, ἐτιμή-θην

τε-τίμη-μαι, ἐτετιμή-μην

εἰῶ (θ. εἰᾶ-), εἰᾶ'-σω, εἰᾶ-σα, εἰᾶ-κα

εἰᾶ'-σομαι, εἰᾶ'-θην

εἰᾶ-μαι

ἰῶμαι (θ. ἰᾶ-), ἰᾶ'-σομαι, ἰᾶ-σάμην, ἰᾶ'-θην

θηρῶ (θ. θηρᾶ-), θηρᾶ'-σω, ἐθήρᾶ-σα, τεθήρᾶ-κα, ἐτεθηρᾶ'-κειν

θηρᾶ'-σομαι, ἐθηρᾶ-σάμην

θηρᾶ-θήσομαι, ἐθηρᾶ'-θην

τεθήρᾶ-μαι, ἐτεθηρᾶ'-μην

μηνῶ (θ. μηνῦ-), μηνῦ'-σω, ἐμήνῦ-σα, μεμήνῦ-κα, ἐμεμηνῦ'-κειν

μηνῦ'-σομαι, ἐμηνῦ-σάμην

μηνῦ-θήσομαι, ἐμηνῦ'-θην

μεμήνῦ-μαι, ἐμεμηνῦ'-μην

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. (Ἀκροά-ομαι, ἀκροῶμαι), ἀκροᾶ'-σομαι, ἠκροᾶ-σάμην, ἄπως (θηρά-ομαι, θηρῶμαι), θηρᾶ'-σομαι, ἐθηρᾶ-σάμην.

§ 236. Παρὰ τὸν προηγούμενον κανόνα, ἀρκετὰ φωνηεντόληκτα ῥήματα εἰς τοὺς ἄλλους, πλὴν τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ, χρόνους πάντας ἢ τινὰς μόνον

1) διατηροῦν τὸν βραχὺν χαρακτήρα τοῦ θέματος

2) διατηροῦν τὸν χαρακτήρα βραχὺν ἢ τὸν ἐκτείνουν καὶ συγχρόνως προσλαμβάνουν σ πρὸ τοῦ θ τοῦ προσφύματος θη (θε) ἢ καὶ πρὸ τούτου καὶ πρὸ τῶν καταλήξεων, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουσιν ἀπὸ μ ἢ τ

3) παρουσιάζουσιν προσέτι διαφόρους ἄλλας ἀνωμαλίας, οἷον :

ἐπ-αινέω, -ῶ	(παρ-)αινέ-σω ἐπ-αινέ-σομαι (=θά ἐπαινέσω)	(ἐπ-)ήνε-σα (ἐπ-)ηνέ-θην	(ἐπ-)ήνεκ-α (ἐπ-)ήνη-μαι
αἰρέ-ω, -ῶ (=συλλαμ- βάνω, κυριεύω θ. αἶρε-, Fελ-)	αἰρή-σω	εἰλ-ον	ἤρη-κα
αἰροῦμαι (= ἐκλέγω, προτιμῶ)	αἰρή-σομαι	εἰ-λόμην	ἤρη-μαι
αἰροῦμαι (=ἐκλέγομαι)	αἶρε-θήσομαι	ἤρέ-θην	ἤρη-μαι
δέ-ω, δῶ (= δένω)	δή-σω	ἔδη-σα	δέ-δε-κα
δέ-ομαι, δοῦμαι	δε-θήσομαι	ἔδέ-θην	δέ-δε-μαι
δύω (= βυθίζω)	δῦ'-σω	ἔδῦ-σα	δέ-δῦ-κα
δύ-ομαι (=βυθίζομαι)	δῦ'-σομαι	ἔδῦ-ν	δέ-δῦ-μαι
	δῦ-θήσομαι	ἔδῦ'-θην	
θύ-ω (= θυσιάζω)	θύ'-σω	ἔθῦ-σα	τέ-θῦ-κα
θύομαι (= προσφέρω θυσίαν)	θύ'-σομαι	ἔθῦ-σάμην	τέ-θῦ-μαι
θύ-ομαι (=θυσιάζομαι)	τῦ-θήσομαι	ἐτῦ'-θην § 37,7	
λύ-ω	λῦ'-σω	ἔλῦ-σα	λέ-λῦ-κα
λύ-ομαι	λῦ'-σομαι	ἔλῦ-σάμην	λέ-λῦ-μαι
	λῦ-θήσομαι	ἐλῦ'-θην	
χέ-ω (= χύνω, θ. χευ-, χεF-, χυ-)	χέ-ω	ἔχε-α	κέ-χῦ-κα
χέ-ομαι	χέ-ομαι	ἔχε-άμην	κέ-χῦ-μαι
	χῦ-θήσομαι	ἐχύ-θην	
αἰδέ-ομαι (= ἐντρέπο- μαι, σέβομαι, θ. αἰ- δεσ-, αἶδε-)	αἰδέ-σομαι	ἦδε-σάμην ἦδέ-σ-θην	ἦδε-σ-μαι
άνύ-ω ἢ άνύτ-ω (=τε- λειώνω)	άνῦ'-σω	ἦνῦ-σα ἦνῦ'-σ-θην	ἦνῦ-κα ἦνῦ-σ-μαι
γελά-ω, -ῶ (θ. γελασ-, γελα-)	γελαῖ'-σομαι (=θά γελάσω)	ἐγέλαᾶ-σα	γε-γέλαᾶ-κα
	γελα-σ-θήσομαι	ἐγέλαᾶ'-σ-θην	γε-γέλα-σ-μαι
σπά-ω, σπῶ (= ἔλκω, θ. σπασ-, σπα-) (σπά-ομαι, -ῶμαι)	σπᾶ'-σω	ἔσπᾶ-σα	εἰ-σπᾶ-κα
	σπᾶ'-σομαι	ἔσπᾶ-σάμην	εἰ-σπᾶ-σ-μαι
	σπᾶ-σ-θήσομαι	ἔσπᾶ'-σ-θην	
χαλά-ω, -ῶ (=χαλα- ρώνω)	χαλαῖ'-σω	ἐχάλαᾶ-σα	
τελέ-ω, -ῶ (=ἐκτελῶ)	τελῶ	ἐχαλαᾶ'-σ-θην	
τελέ-ομαι, -οῦμαι		ἔτέλε-σα	τε-τέλε-κα
	τελε-σ-θήσομαι	ἔτελε-σάμην	τε-τέλε-σ-μαι
		ἔτελέ-σ-θην	

καλέ-ω, -ῶ καλέ-ομαι, -οῦμαι δρά-ω, -ῶ (= πράττω) χό-ω ἢ χών-νυμι (= σκεπάζω με χῶμα) χρῖ'-ω (= ἀλείφω, μυ- ρώνω)	καλῶ καλοῦμαι κλη-θήσομαι δραΐ'-σω χώ-σω χρῖ'-σω	ἐκάλε-σα ἐκάλε-σάμην ἐκλή-θην ἔδρα-σα ἔδρα'-σ-θην ἔχω-σα ἔχώ-σ-θην ἔχρῖ-σα ἔχρῖ-σάμην ἔχρῖ'-σ-θην	κέκλη-κα κέκλη-μαι δέδρα-κα δέδρα-μαι κέχω-κα κέχω-σ-μαι κέχρῖ-κα κέχρῖ-μαι
ἀκού-ω (θ. ἀκου-, ἀκοF-, ἀκο-) θραύ-ω (= σπῶ, συν- τρίβω) κελεύ-ω (= διατάσσω) κλεί-ω ἢ (κλή-ω) παύ-ω (θ. παυσ-, παύ-) σει-ω πλέ-ω (θ. πλευ-, πλεF-, πλε-) πνέ-ω (θ. πνευ-, πνεF-, πνε-)	ἀκού-σομαι (= θα ἀκούσω) — — κελεύ-σω κλεί-σω κλει-σ-θήσομαι παύ-σω παύ-σομαι παυ-σ-θήσομαι σει-σω πλεύ-σομαι ἢ πλευ-σοῦμαι πνεύ-σομαι ἢ πνευ-σοῦμαι	ἤκου-σα ἤκου-σ-θην ἔθραυ-σα ἔθραύ-σ-θην ἐκέλευ-σα ἐκελεύ-σ-θην ἔκλει-σα ἔκλει-σάμην ἐκλεί-σ-θην ἔπαυ-σα ἔπαυ-σάμην ἐπαύ-σ-θην ἔσει-σα ἔσει-σάμην ἔσει-σ-θην ἔπλευ-σα ἔπνευ-σα	ἀκήκο-α ἤκου-σ-μαι τέθραυ-σ-μαι κεκέλευ-κα κεκέλευ-σ-μαι κέκλει-κα κέκλει-μαι πέπαυ-κα πέπαυ-μαι σέσει-κα σέσει-σ-μαι πέπλευ-κα πέπλευ-σ-μαι πέπνευ-κα

Σημείωσις. Τὸ σ, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει μεταξύ τοῦ θέματος καὶ τῶν ἀπὸ θ, μ, τ ἀρχομένων καταλήξεων, εἰς μερικά ἐκ τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων ὑπῆρχεν ἐξ ἀρχῆς εἰς τὸ θέμα αὐτῶν, καὶ ἀόριστοι, ὡς ὁ ἐτέλε-σα, ἐγέλα-σα, προῆλθεν ἀπὸ παλαιότερους τύπους ἐτέλεσ-σα, ἐγέλασ-σα, με ἀπλοποίησιν τῶν δύο σ εἰς ἓν (βλ. § 33, 3. Σημ.).

Εἰς ἄλλα τὸ σ τοῦτο παρενεβλήθη κατ' ἀναλογίαν.

Ὁ συνηρημένος μέλλων τῶν ῥημάτων καλῶ καὶ τελῶ προῆλθεν ἐξ ἀρχικῶν τύπων καλέ-σω, τελέ-σω (βλ. § 217, 1, Σημ.).

Ὁ ἔνσιγμος καὶ συγχρόνως συνηρημένος μέλλων πλευσοῦμαι, πνευσοῦμαι τῶν ῥημάτων πλέω καὶ πνέω καλεῖται Δ ω ρ ι κ ό ς .

2. Συζυγία τῶν εἰς -μι ῥημάτων

§ 237. Τὰ εἰς -μι ῥήματα διαιροῦνται εἰς δύο τάξεις :

1) τὰ φωνηεντόληκτα εἰς -μι, ἤτοι ὅσα ἔχουν ῥηματικὸν θέμα μὲ χαρακτῆρα φωνῆεν : (ῥ. θ. δω-) *δί-δω-μι*.

2) τὰ συμφωνόληκτα εἰς -μι, ἤτοι ὅσα ἔχουν ῥηματικὸν θέμα μὲ χαρακτῆρα σύμφωνον : (ῥ. θ. δεικ-) *δείκ-νυ-μι*.

§ 238. Τὰ εἰς -μι ῥήματα ἐν γένει κλίνονται διαφόρως ἀπὸ τὰ εἰς -ω ῥήματα μόνον εἰς τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν παρατατικόν. Τεσσάρων μόνον φωνηεντολήκτων εἰς -μι ῥημάτων, ἤτοι τῶν ῥημάτων *ἴστημι*, *τίθημι*, *ἴημι* καὶ *δίδωμι* κλίνεται διαφόρως ἀπὸ τὰ εἰς -ω ῥήματα καὶ ὁ ἀόριστος β', ἐνεργητικὸς καὶ μέσος.

§ 239. Τὸ θέμα τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ :

1) τῶν φωνηεντολήκτων, τῶν πλείστων, σχηματίζεται ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα, ἀφοῦ τοῦτο λάβῃ *ἐνεστωτικὸν ἀναδιπλασιασμόν*. Ἐνεστωτικὸς δὲ ἀναδιπλασιασμός εἶναι ἡ ἐπανάληψις τοῦ ἀρκτικοῦ συμφώνου τοῦ θέματος μὲ ἐν *ι* κατόπιν αὐτοῦ :

(ῥ. θ. δω-) *δί-δω-μι*, (ῥ. θ. θη-, *θί-θη-μι*) *τί-θη-μι*, (ῥ. θ. στη-, *σί-στη-μι*) *ἴ-στη-μι*, (ῥ. θ. ἵη-, *ἵι-ἵη-μι*) *ἴ-η-μι* (βλ. § 33, 3 καὶ § 37, 7).

2) τῶν συμφωνολήκτων σχηματίζεται ἀπὸ τὸ ῥηματικὸν θέμα, ἀφοῦ προστεθῇ εἰς αὐτὸ τὸ πρόσφυμα *νυ* :

(ῥ. θ. ζευγ-) *ζεύγ-νυ-μι*, (ῥ. θ. μειγ-) *μείγ-νυ-μι*.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τῶν σιγμολήκτων εἰς -μι ῥημάτων ὁ χαρακτῆρ *σ* ἀφωμοιώθη πρὸς τὸ ἐπόμενον *ν* τοῦ προσφύματος *νυ* καὶ διὰ τοῦτο ταῦτα λήγουν εἰς -*ννυμι* : (ρ. θ. κερασ-, *κεράσ-νυμι*) *κερά-ννυμι*, (ῥ. θ. σβες-, *σβέσ-νυμι*) *σβέ-ννυμι* (πρβλ. *Πέλοπος νῆσος* = *Πελοπόννησος*).

Κατὰ ταῦτα ἐσχηματίσθη *κί* τὸ ρ. στρώ-*ννυμι*, τοῦ ὁποίου τὸ ῥηματικὸν θέμα εἶναι στρω-. Τὸ (*ἀπ*)*όλλυμι* προῆλθεν ἐξ ἀρχικοῦ τύπου (*ἀπ*)*όλνυμι*. (Πρβλ. § 216,2 Σημ.).

§ 240. Τὸ ἐνεστωτικὸν θέμα τῶν εἰς -μι ῥημάτων εἶναι *ἰσχυρόν* (*ἴστη-*, *δεικνῦ-* κτλ.) καὶ *ἀσθενές* (*ἰστιά*, *δεικνῦ-* κτλ. Πρβλ. § 64). Καὶ ἀπὸ μὲν τὸ ἰσχυρόν θέμα σχηματίζονται τὰ τρία ἐνικά πρόσωπα τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος καὶ παρατατικοῦ, τὸ β' ἐνικὸν πρόσωπον τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος καὶ ἡ ὑποτακτικὴ ἐν γένει, ἀπὸ δὲ τὸ ἀσθενές θέμα σχηματίζονται πάντες οἱ ἄλλοι τύποι αὐτῶν.

§ 241. Παράδειγμα κλίσεως συμφωνολήκτου ρήματος εις -μι,
ἤτοι εις -νυμι (ἤ -ννυμι)

		Ἐνεργητικὴ φωνή	Μέση φωνή
Ἄοριστή	Ἐνεστώσ	δείκ-νῦ-μι δείκ-νῦ-ς δείκ-νῦ-σι δείκ-νῦ-μεν δείκ-νῦ-τε δει-κνῦ'-ασι	δείκ-νῦ-μαι δείκ-νῦ-σαι δείκ-νῦ-ται δεικ-νῦ'-μεθα δείκ-νῦ-σθε δείκ-νῦ-νται
	Παρατατικός	ἐ-δείκ-νῦ-ν ἐδείκ-νῦ-ς ἐδείκ-νῦ ἐδείκ-νῦ-μεν ἐδείκ-νῦ-τε ἐδείκ-νῦ-σαν	ἐ-δεικ-νῦ'-μην ἐδείκ-νυ-σο ἐδείκ-νυ-το ἐδεικ-νῦ'-μεθα ἐδείκ-νυ-σθε ἐδείκ-νυ-ντο
Ἐποτακτικὴ		δεικ-νύ-ω, δεικ-νύ-ης, δεικ-νύ-η κτλ.	δεικ-νύ-ωμαι, δεικ-νύ-η, δεικ-νύ-ηται κτλ.
Εὐκτικὴ		δεικ-νύ-οιμι, δεικ-νύ-οις δεικ-νύ-οι κτλ.	δεικ-νυ-οίμην, δεικ-νύ-οιο, δεικ-νύ-οιτο κτλ.
Προστακτικὴ		δείκ-νῦ, δεικ-νῦ'-τω δείκ-νυ-τε, δεικ-νύ-ντων	δείκ-νῦ-σο, δεικ-νύ-σθω δείκ-νυ-σθε, δεικ-νύ-σθων
Ἀπαρέμφατον		δεικ-νῦ'-ναι	δείκ-νῦ-σθαι
Μετοχή		δεικ-νύ-ς δεικ-νῦ-σα δεικ-νύ-ν (§ 134,7, Σημ.)	δεικ-νύ-μενος δεικ-νυ-μένη δεικ-νύ-μενον
Μέλλων Ἄοριστος Παρακείμενος		δείξω ἐδείξα δέδειχα (§ 212, 2)	δείξομαι — δειχ-θήσομαι ἐδείξάμην — ἐδείχ-θην δέδειγ-μαι

§ 242. Παράδειγμα κλίσεως φωνηεντολήκτων εις -μι βημάτων

Α') 'Ενεργητική φωνή

1. 'Ενεστώς και Παρατατικός

(θ. ιστη-, ιστα-) (θ. τιθη-, τιθε-) (θ. ιη-, ιε-) (θ. διδω-, διδο-)

'Οριστική	'Ενεστώς	ἴ-στη-μι ἴστη-ς ἴστη-σι ἴσᾱ-μεν ἴσᾱ-τε ἴσᾱσι	τί-θη-μι τίθ-ης τίθη-σι τίθε-μεν τίθε-τε τιθέ-ασι	ἴ-η-μι ἴη-ς ἴη-σι ἴε-μεν ἴε-τε ἴᾱσι	δί-δω-μι διδω-ς διδω-σι δίδο-μεν δίδο-τε διδό-ασι
	Παρατατικός	ἴ-στη-ν ἴστη-ς ἴστη ἴσᾱ-μεν ἴσᾱ-τε ἴσᾱ-σαν	ἐ-τί-θη-ν ἐτίθει-ς ἐ-τίθει ἐτίθε-μεν ἐτίθε-τε ἐτίθε-σαν	ἴ-η-ν ἴει-ς ἴει ἴε-μεν ἴε-τε ἴε-σαν	ἐ-δί-δουν ἐδίδου-ς ἐδίδου ἐδίδο-μεν ἐδίδο-τε ἐδίδο-σαν
'Υποτακτική	ἴ-στῶ ἴσῆς ἴσῆ ἴσῶμεν ἴσῆτε ἴσῶσι	τι-θῶ τιθῆς τιθῆ τιθῶμεν τιθῆτε τιθῶσι	ἴ-ῶ ἴῆς ἴῆ ἴῶμεν ἴῆτε ἴῶσι	δί-δῶ διδῶς διδῶ διδῶμεν διδῶτε διδῶσι	
Εὐκτική	ἴ-σταίη-ν ἴσταίη-ς ἴσταίη ἴσταίη-μεν, ἴσταῖ-μεν ἴσταίη-τε, ἴσταῖ-τε ἴσταίη-σαν, ἴσταῖ-εν	τι-θειή-ν τιθειή-ς τιθειή τιθειή-μεν, τιθει-μεν τιθειή-τε, τιθει-τε τιθειή-σαν, τιθει-εν	ἴ-εῖη-ν ἴειη-ς ἴειη ἴειη-μεν, ἴει-μεν ἴειη-τε, ἴει-τε ἴειη-σαν, ἴει-εν	δί-δοίη-ν διδοίη-ς διδοίη διδοίη-μεν, διδοῖ-μεν διδοίη-τε, διδοῖ-τε διδοίη-σαν, διδοῖ-εν	
Προστακτική	ἴ-στη ἴστά-τω ἴστα-τε ἴστά-ντων	τί-θει τιθέ-τω τίθε-τε τιθέ-ντων	ἴ-ει ἴε-τω ἴε-τε ἴε-ντων	δί-δου διδό-τω δίδο-τε διδό-ντων	
'Απαρ.	ἴ-σᾱ'-ναι	τι-θέ-ναι	ἴ-έ-ναι	δί-δό-ναι	
Μετοχή	ἴ-σᾱς (ἴσάν-τος) ἴ-σᾱσα (ἴσᾱ-σης) ἴ-σάν (ἴσάν-τος)	τι-θείς (τιθέν-τος) τι-θείσα (τι-θείσης) τι-θέν (τιθέν-τος)	ἴ-εις (ἴέντος) ἴ-εῖσα (ἴείσης) ἴ-έν (ἴέντος)	δί-δους (διδόν-τος) δί-δοῦσα (δι-δούσης) δί-δόν (διδόντος)	

2. Ἀόριστος

Ὄριστική	ἔ-στη-ν ἔ-στη-ς ἔ-στη ἔ-στη-μεν ἔ-στη-τε ἔ-στη-σαν	ἔ-θη-κα ἔ-θη-κας ἔ-θη-κε ἔ-θε-μεν ἔ-θε-τε ἔ-θε-σαν	ἦ-κα ἦ-κας ἦ-κε εἶμ-εν εἶ-τε εἶ-σαν	ἔ-δω-κα ἔ-δω-κας ἔ-δω-κε ἔ-δο-μεν ἔ-δο-τε ἔ-δο-σαν
Ὑποτακτική	στῶ στῆς στῆ στῶμεν στῆτε στῶσι	θῶ θῆς θῆ θῶμεν θῆτε θῶσι	ῶ ῆς ῆ ῶμεν ῆτε ῶσι	δῶ δῶς δῶ δῶμεν δῶτε δῶσι
Εὐχτική	σταίη-ν σταίη-ς σταίη σταίη-μεν, σταῖ-μεν σταίη-τε, σταῖ-τε σταίη-σαν, σταῖ-εν	θείη-ν θείη-ς θείη θείη-μεν θεῖ-μεν θείη-τε, θεῖ-τε θείη-σαν, θεῖ-εν	εἶη-ν εἶη-ς εἶη εἶη-μεν, εἶ-μεν εἶη-τε, εἶ-τε εἶη-σαν, εἶ-εν	δοίη-ν δοίη-ς δοίη δοίη-μεν δοῖ-μεν δοίη-τε, δοῖ-τε δοίη-σαν, δοῖ-εν
Προστακτική	στή-θι στή-τω στή-τε στά-ντων	θέ-ς θέ-τω θέ-τε θέ-ντων	ἔ-ς ἔ-τω ἔ-τε ἔ-ντων	δὸ-ς δὸ-τω δὸ-τε δὸ-ντων
Ἄπαρ.	στήναι	θεῖναι	εἶναι	δοῦναι
Μετοχή	στάς, στάντος στάσα, στάσης σάν, σάντος	θείς, θέντος θεισα, θείσης θέν, θέντος	εἷς, έντος εἷσα, εἷσης έν, έντος	δούς, δόντος δοῦσα, δούσης δόν, δόντος

Β') Μέση φωνή
1. Ένεστώς και Παρατατικός

Οριστική	Ένεστώς	ἴ-σᾶ-μαι ἴστα-σαι ἴστα-ται ἴσά-μεθα ἴστα-σθε ἴστα-νται	τίθε-σαι τίθε-σαι τίθε-ται τιθέ-μεθα τίθε-σθε τίθε-νται	ἴ-ε-μαι ἴε-σαι ἴε-ται ἴέ-μεθα ἴε-σθε ἴε-νται	δί-δο-μαι δίδο-σαι δίδο-ται διδό-μεθα δίδο-σθε δίδο-νται
	Παρατατικός	ἴ-σᾶ'-μην ἴστα-σο ἴστα-το ἴσά-μεθα ἴστα-σθε ἴστα-ντο	ἔ-τι-θέ-μην ἔτιθε-σο ἔτιθε-το ἔτιθέ-μεθα ἔτιθε-σθε ἔτιθε-ντο	ἴ-έ-μην ἴε-σο ἴε-το ἴέ-μεθα ἴε-σθε ἴε-ντο	ἔ-διδό-μην ἔδιδο-σο ἔδιδο-το ἔδιδό-μεθα ἔδιδο-σθε ἔδιδο-ντο
Υποτακτική	ἴ-σᾶμαι ἴσῆ ἴσῆται ἴσῶμεθα ἴσῆσθε ἴσῶνται	τι-θῶμαι τιθῆ τιθῆται τιθῶμεθα τιθῆσθε τιθῶνται	ἴ-ῶμαι ἴῆ ἴῆται ἴῶμεθα ἴῆσθε ἴῶνται	δι-δῶμαι διδῶ διδῶται διδῶμεθα διδῶσθε διδῶνται	
	Εὐχτική	ἴ-σταῖ-μην ἴσταῖ-ο ἴσταῖ-το ἴσταῖ-μεθα ἴσταῖ-σθε ἴσταῖ-ντο	τι-θει-μην τιθει-ο τιθει-το τιθει-μεθα τιθει-σθε τιθει-ντο	ἴ-εῖ-μην ἴεῖ-ο ἴεῖ-το ἴεῖ-μεθα ἴεῖ-σθε ἴεῖ-ντο	δι-δοῖ-μην διδοῖ-ο διδοῖ-το διδοῖ-μεθα διδοῖ-σθε διδοῖ-ντο
Προστα-κτική	ἴ-σᾶ-σο ἴσά-σθω ἴστα-σθε ἴσά-σθων	τί-θε-σο τιθέ-σθω τίθε-σθε τιθέ-σθων	ἴ-ε-σο ἴέ-σθω ἴε-σθε ἴέ-σθων	δί-δο-σο διδό-σθω δίδο-σθε διδό-σθων	
	Ἄπαρ.	ἴ-σᾶ-σθαι	τί-θε-σθαι	ἴ-ε-σθαι	δί-δο-σθαι
Μετοχή	ἴ-σᾶ'-μενος ἴστα-μένη ἴσά-μενον	τι-θέ-μενος τιθε-μένη τιθέ-μενον	ἴ-έ-μενος ἴε-μένη ἴέ-μενον	δι-δό-μενος διδο-μένη διδό-μενον	

2. Ἀόριστος

Ἄοριστική		ἔ-θέ-μην ἔ-θου ἔ-θε-το ἔ-θέ-μεθα ἔ-θε-σθε ἔ-θε-ντο	εἵ-μην εἵ-σο εἵ-το εἵ-μεθα εἵ-σθε εἵ-ντο	έ-δό-μην έ-δου έ-δο-το έ-δό-μεθα έ-δο-σθε έ-δο-ντο
Ἑποτακτική		θῶμαι θῆ θῆται θώμεθα θῆσθε θῶνται	ζῶμαι ζῆ ζῆται ώμεθα ζῆσθε ζῶνται	δῶμαι δῶ δῶται δώμεθα δώσθε δῶνται
Εὐκτική		θεί-μην θεῖ-ο θεῖ-το θεί-μεθα θεῖ-σθε θεῖ-ντο	εἶ-μην εἶ-ο εἶ-το εἶ-μεθα εἶ-σθε εἶ-ντο	δοί-μην δοῖ-ο δοῖ-το δοί-μεθα δοῖ-σθε δοῖ-ντο
Προστακτική		θοῦ θέ-σθω θέ-σθε θέ-σθων	οὔ ἔ-σθω ἔ-σθε ἔ-σθων	δοῦ δό-σθω δό-σθε δό-σθων
Ἄπαρ.		θέ-σθαι	ἔ-σθαι	δό-σθαι
Μετοχή		θέ-μενος θε-μένη θέ-μενον	ἔ-μενος έ-μένη ἔ-μενον	δό-μενος δο-μένη δό-μενον

Παρατηρήσεις

§ 243. 1) Οἱ τύποι τῶν εἰς -μι ῥημάτων, ὅσοι κλίνονται διαφόρως ἀπὸ τὰ εἰς -ω ῥήματα, σχηματίζονται χωρὶς θεματικὸν φωνῆεν, αἱ δὲ προσωπικαὶ καταλήξεις προστίθενται ἀμέσως εἰς τὸ θέμα. Πρβλ. ἴστα-μεν, δείκνυ-μεν· ἀλλὰ λέγ-ο-μεν (§ 201).

2) Πάντα τὰ εἰς -μι ῥήματα εἰς τὴν ὑποτακτικὴν ἔχουν τὰς καταλήξεις τῶν εἰς -ω ῥημάτων, τὰ δὲ εἰς -νυμι ἔχουν τὰς καταλήξεις τῶν εἰς -ω καὶ εἰς τὴν εὐκτικὴν : *δεικνύ-οιμι, δεικνυ-οίμην.*

3) Εἰς τὰ φωνηεντόληκτα εἰς -μι ῥήματα αἱ καταλήξεις τῆς ὑποτακτικῆς συναيروῦνται μὲ τὸ προηγούμενον φωνῆεν τοῦ θέματος, ἤτοι α') τὸ *η + η* εἰς *η* καὶ τὸ *η + η* εἰς *η* : (*ιστή-ητε*) *ιστήτε, (τιθή-ης) τιθής.*

β') τὸ *η + ω ἢ ω + η ἢ ω + ω* εἰς *ω* καὶ τὸ *ω + η* εἰς *ω* : (*ιστή-ω*) *ιστῶ, (διδώ-ητε) διδῶτε, (διδώ-ω) διδῶ, (διδώ-η) διδῶ.*

4) Εἰς τὴν εὐκτικὴν τῶν φωνηεντόληκτων εἰς -μι ῥημάτων τὸ *ι* τῶν ἐγκλιτικῶν φωνηέντων *ιη ἢ ι* συναϊρεῖται μὲ τὸ προηγούμενον φωνῆεν τοῦ (ἀσθενοῦς) θέματος *α ἢ ε ἢ ο* εἰς *αι, ει, οι* : (*ιστᾶ-ιη-ν*) *ισταίην (τιθε-ί-μεθα) τιθειμεθα (διδο-ιη-ν) διδοίην (πρβλ. § 208).*

5) Τῆς καταλήξεως τῆς μέσης φωνῆς -σο τὸ *σ* διατηρεῖται εἰς τὸ β' ἐνικὸν τοῦ παρατατικοῦ, εἰς τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεστώτος καὶ εἰς τὸ β' ἐνικὸν τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἀόριστου β' *εἴμην* : *ἐδείκνυσο — δεικνυσο, ἐτίθεσο — τίθεσο, ἴστασο, εἴσο (ἀλλὰ ἴσταῖο, ἔθου, δοῦ κτλ. § 33, 3).*

§ 244. 1) Τῶν ῥημάτων *τίθημι* καὶ *ἴημι* τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος καὶ τὸ β' καὶ γ' ἐνικὸν τῆς ὀριστικῆς τοῦ παρατατικοῦ αὐτῶν κανονικῶς σχηματίζονται κατὰ τὰ συνηρημένα ῥήματα (εἰς -έω) : *τίθει, ἴει — ἐτίθεις, ἐτίθει — ἴεις, ἴει.* Οὕτω σχηματίζεται σπανίως καὶ τὸ β' ἐνικὸν τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεστώτος : *τιθεῖς (= τίθης), ἴεις (= ἴης).*

2) Τοῦ ῥ. *δίδωμι* τὰ τρία ἐνικά τῆς ὀριστικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ παρατατικοῦ καὶ τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος αὐτοῦ σχηματίζονται ὁμοίως κατὰ τὰ συνηρημένα ῥήματα (εἰς -οω) : *ἐδίδουν, ἐδίδους, ἐδίδου — δίδου.*

§ 245. Ἀόριστον β' κατὰ τὰ εἰς -μι κλινόμενον τὸ μὲν ῥῆμα *ἴστημι* ἔχει μόνον ἐνεργητικῆς φωνῆς (*ἔστην*), τὰ δὲ ῥήματα *τίθημι, ἴημι* καὶ *δίδωμι* ἔχουν καὶ ἐνεργητικῆς καὶ μέσης φωνῆς : *ἔθηκα, ἐθέμην — ἦκα, εἴμην — ἔδωκα, ἐδόμην.*

§ 246. Ὁ ἀόριστος *ἔστην*

1) εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις, πλὴν τῆς εὐκτικῆς καὶ τῆς μετοχῆς (καὶ τοῦ δευτέρου τύπου τοῦ γ' πληθυντικοῦ τῆς προστακτικῆς **στάντων**), σχηματίζεται ἀπὸ τὸ ἰσχυρὸν θέμα (**στη-**)·

2) εἰς τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς ἔχει κατάληξιν **-θι** : **στη-θι**.

§ 247. Οἱ ἀόριστοι β' ἔθηκα, ἦκα καὶ ἔδωκα

1) εἰς τὰ τρία ἐνικά τῆς ὀριστικῆς σχηματίζονται ὡς πρῶτοι ἀόριστοι, ἀλλὰ μὲ χαρακτῆρα **κ** (πρβλ. § 199)·

2) εἰς τὸ β' ἐνικὸν τῆς προστακτικῆς ἔχουν κατάληξιν **-ς** : **θέ-ς**, **ἔ-ς**, **δό-ς**·

3) εἰς τὰς ἄλλας, πλὴν τῆς ὀριστικῆς καὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου, ἐγκλίσεις ἐν γένει σχηματίζονται ὅπως αἱ ἀντίστοιχοι ἐγκλίσεις τοῦ ἐνεργητικοῦ ἐνεστώτος (χωρὶς ἐνεστωτικὸν ἀναδιπλασιασμόν)· πρβλ. **θῶ**, **θῆς**, **θῆ** κτλ. — **τιθῶ**, **τιθῆς**, **τιθῆ** κτλ.

Σημείωσις. Καὶ τῶν μέσων ἀορίστων **ἐθέμην**, **εἶμην**, **ἔδομην** αἱ ἄλλαι, πλὴν τῆς ὀριστικῆς, ἐγκλίσεις σχηματίζονται ὅπως αἱ ἀντίστοιχοι ἐγκλίσεις τοῦ μέσου ἐνεστώτος (χωρὶς ἐνεστωτικὸν ἀναδιπλασιασμόν)· πρβλ. **θῶμαι**, **θείμην** κτλ., **τι-θῶμαι**, **τι-θείμην** κτλ.

§ 248. Ὁ τόνος τῶν εἰς **-μι** ῥημάτων, ὅταν ταῦτα συντίθενται μετὰ προθέσεως

1) εἰς τὴν προστακτικὴν τοῦ ἐνεργητικοῦ καὶ τοῦ μέσου ἀορίστου β' ἀναβιβάζεται, ἀλλ' ὄχι καὶ πέραν τῆς ληγούσης τῆς προθέσεως, ἐὰν αὕτη εἶναι δισύλλαβος : **ἀνά-στηθι**, **ἀπό-δος**, **ἐπί-θες**, **ἀπό-δοτε**, **κατά-θου**, **κατά-θεσθε**. Ἀλλὰ τοῦ β' ἐνικοῦ τῆς προστακτικῆς τοῦ μέσου ἀορίστου β' ὁ τόνος δὲν ἀναβιβάζεται, ὅταν τοῦτο συντίθεται μὲ πρόθεσιν μονοσύλλαβον ἢ μὲ δισύλλαβον, ἢ ὅποια πάσχει πρὸ αὐτοῦ ἐκθλιψιν : (**θοῦ**) **ἐν-θοῦ** (οὔ, ἀπὸ — οὔ) **ἀφοῦ**, (τοῦ **ῥ**. **ἀφ-ίεμαι**)·

2) εἰς τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν διατηρεῖται ὅπου καὶ ἐπὶ τοῦ ἀπλοῦ : (**ιστάναι**) **ἀφιστάναι**, (**τιθέναι**) **συντιθέναι**, (**δοῦναι**) **ἀποδοῦναι**, (**θέσθαι**) **μεταθέσθαι**, (**ιστάς**) **συνιστάς**, (**τιθεῖς**) **μετατιθεῖς**.

§ 249. Οἱ ἄλλοι χρόνοι τῶν φωνηεντολήκτων εἰς **-μι** ῥημάτων **ἰστημι**, **τίθημι**, **ἴημι** καὶ **δίδωμι** σχηματίζονται ὅπως τῶν φωνηεντολήκτων ἐν γένει ῥημάτων, ἤτοι ἄλλοι ὁμαλῶς καὶ ἄλλοι ἀνωμάλως (βλ. § 235 κ. ἐ.).

Ἐνεστῶς	Μέλλον	Ἀόριστος	Παρακείμενος
ἴσθημι (= στήνω, ρ. θ. στή-, στή-)	στή-σω στή-σομαι στή-θήσομαι ἑστήξω	ἔστη-σα ἔστη-σάμην (ἔστη-ν) ἑστά-θην	ἔστη-κα (= στέκομαι) εἰστή-κειν (= ἑστεκόμην)
τίθημι (= θέτω, ρ. θ. θη-, θε-)	θή-σω θή-σομαι τε-θήσομαι	(ἔθη-κα) ἔτέ-θην (§ 37 , 7)	τέθη-κα (ἤ τέθει-κα) τέθει-μαι (παθητ. κείμεναι = εἶμαι τοποθε- τημένος)
ἵημι (= ῥίπτω, ρ. θ. ἦ-, ἔ-) (§ 239 , 1)	ἦ-σω ἦ-σομαι ἔ-θήσομαι	(ἦ-κα) εἶ-θην	εἶ-κα εἶ-μαι
δίδωμι (= δίδω, ρ. θ. δω-, δο-)	δώ-σω δώ-σομαι δο-θήσομαι	ἔδω-κα ἔδό-θην	δέδω-κα δέδο-μαι

§ 250. Ὁ παρακείμενος ἔστηκα καὶ ὁ ὑπερσυντέλικος εἰστήκειν ἐκτὸς τῶν κανονικῶν τύπων ἔχουν καὶ δευτέρους τύπους, οἱ ὅποιοι σχηματίζονται κατὰ τὰ εἰς -μι ἐκ τοῦ θέματος ἔστα-. Τοιοῦτοι τύποι συνήθεις εἶναι οἱ ἐξῆς: Ὀριστ. Παρακ. ἔστα-μεν, ἔστα-τε, ἑστά-σι. Ὑπερσ. ἔστα-σαν. Ἀπαρ. ἐστά-ναι. Μετχ. ἐστῶς, ἐστῶσα, ἐστῶς (ἢ ἐστός, κατὰ τὰ πολλὰ οὐδέτερα τῆς μετοχῆς τοῦ ἐνεργ. παρακειμένου, π. χ. τὸ γεγον-ός), γεν. ἐστῶτος, ἐστῶσης, ἐστῶτος.

§ 251. Ἄλλα ῥήματα εἰς -μι συμφωνόληκτα κλινόμενα εἰς τὸν ἐνεστῶτα καὶ τὸν παρατατικὸν κατὰ τὸ δείκνυμι ὑπάρχουν ἀρκετά, ὡς κατ-άγνυμι, ἀμφι-έννυμι, ζεύγνυμι, ζώννυμι, μείγνυμι κτλ.

Φωνηεντόληκτα δὲ εἰς -μι ῥήματα συνήθη εἶναι τὰ ἐξῆς ἔξ, τὰ ὅποια κλίνονται κατὰ τὸ ἴσθημι — ἴσταμαι.

Ἐνεστώς Παρατατικός	Μέλλων	Ἄοριστος	Παρακεί- μενος	
ὀ-νί-νη-μι (= ὠφελῶ) παρτ. ὠφέλουν ὀ-νί-να-μαι ὠνινά-μην	ὀνή-σω ὀνή-σομαι	ὠνη-σα ὠνή-μην ὠνή-θην		ῥ. θ. ὀνη-, ἐνεστ. θ. ὀ-νι-νη-, ὀ-νι-να-
πίμ-πλη-μι (= γεμίζω) ἐ-πίμπλη-ν πίμ-πλα-μαι ἐ-πιμπλά-μην	πλή-σω πλη-σ-θή- σομαι	ἐπλη-σα ἐπλησά-μην ἐπλή-σ-θην	πέπλη-κα πέπλη-σ-μαι	ῥ. θ. πλη-, ἐνεστ. θ. πι-μ-πλη-, πι-μ-πλα-
πίμ-πρη-μι (= πυρπολῶ, καίω) ἐ-πίμπρη-ν πίμ-πρα-μαι (ἐ-πιμπρά-μην)	πρή-σω	ἐπρη-σα ἐπρή-σ-θην		ῥ. θ. πρη-, ἐνεστ. θ. πι-μ-πρη-, πι-μ-πρα-
ἄγα-μαι (= θαυμάζω) ἡγά-μην	(ἀγά-σο- μαι)	(ἡγα-σά- μην) ἡγά-σ-θην		ῥ. θ. ἀγα-
δύνα-μαι ἐ-δυνά-μην (ἐδύνω, ἐδύνα- το κτλ.)	δυνή-σομαι	ἐδυνή-θην (ἢ ἐδυνά- σ-θην)	δεδύνη-μαι	ῥ. θ. δυνα- (βλ. § 188,1)
ἐπί-στα-μαι (= γνωρίζω καλῶς) ἡπιστά-μην (ἡπίστω, ἡπί- στα-το κτλ.)	ἐπιστή-σο- μαι	(ἡπιστή- θην)		ῥ.θ. ἐπι-στα- (βλ. § 188,6)

Ὁμοίως πρὸς τὸν παρατατικὸν καὶ τὸν ἐνεστώτα τῶν τριῶν τελευταίων (ἀποθετικῶν) ῥημάτων κλίνεται καὶ ὁ (ἄσιγμος) μέσος ἀόριστος α' (τοῦ ῥ. ὠνοῦμαι) ἐπριάμην (= ἠγόρασα), ἐπρίω, ἐπρίατο, ἐπριάμεθα κτλ.

Ἡ ὑποτακτικὴ καὶ ἡ εὐκτικὴ πάντων τούτων τονίζονται κατὰ τὰ βαρύτενα :

Ἵποτ.	δύνωμαι	δύνη	δύνηται	κτλ.
	ἐπίστωμαι	ἐπίστη	ἐπίστηται	κτλ.
	πρίωμαι	πρίη	πρίηται	κτλ.
Εὐκτ.	δυναίμην	δύναιο	δύναιτο	κτλ.

ια') Ἀόριστοι β' βαρυτόνων ῥημάτων κλινόμενοι κατὰ τὰ εἰς -μι

§ 252. Ὁ ἀόριστος β' μερικῶν βαρυτόνων ῥημάτων κλίνεται κατὰ τὰ εἰς -μι, ὁμοίως μὲ τὸν ἀόριστον β' ἔστην (βλ. § 246).

Τὸ ῥηματικὸν θέμα τῶν ῥημάτων τούτων ἔχει χαρακτῆρα

1) $\bar{\alpha}$ ἢ η — $\bar{\alpha}$: ἀποδιδράσκω — ἀπ-έ-δρᾶ-ν (θ. δρᾶ-, δρᾶ-), βαίνω — ἔβη-ν (θ. βη-, βᾶ-), φθάνω — ἔφθη-ν (θ. φθη-, φθᾶ-).

2) η — ϵ : ῥέω — ἐρρέη-ν (θ. ῥη-, ῥε-), χαίρω — ἐχάρη-ν (θ. χαρη-, χαρε-).

3) ω — σ : ἀλίσκομαι — ἐάλω-ν (θ. Φάλω-, ἄλω-, ἄλο-), ζῶ — ἐβίω-ν (θ. βιω-, βιο-), γινώσκω — ἔγνω-ν (θ. γνω-, γνο-).

4) $\bar{\upsilon}$ — $\bar{\upsilon}$: δύομαι — ἐδῦ-ν (θ. δῦ-, δῦ-), φύομαι — ἔφῦ-ν (θ. φῦ-, φῦ-).

'Αόριστος β'

'Οριστική	(ἀπ-)ἔδρα-ν ἔδρα-ς ἔδρα ἔδρα-μεν ἔδρα-τε ἔδρα-σαν	ἔβη-ν ἔβη-ς ἔβη ἔβη-μεν ἔβη-τε ἔβη-σαν	ἔρρῦη-ν ἔρρῦη-ς ἔρρῦη ἔρρῦη-μεν ἔρρῦη-τε ἔρρῦη-σαν	ἔγνω-ν ἔγνω-ς ἔγνω ἔγνω-μεν ἔγνω-τε ἔγνω-σαν	ἔδου-ν ἔδου-ς ἔδου ἔδου-μεν ἔδου-τε ἔδου-σαν
'Υποτακτική	δρῶ δραῖς δραῖ δρῶμεν κτλ.	βῶ (πρβλ.στώ) βῆς βῆ βῶμεν κτλ.	ρῶ (πρβλ.θῶ) ρῆς ρῆ ρῶμεν κτλ.	γνῶ (πρβλ.δῶ) γνῶς γνῶ γνῶμεν κτλ.	δύ-ω (πρβλ. δεικνύ-ω) -ης -η δου-ῶμεν κτλ.
Εὐκτική	δραίη-ν δραίη-ς δραίη δραῖ-μεν κτλ.	βαίη-ν βαίη-ς βαίη βαῖ-μεν κτλ.	ρῦεῖη-ν ρῦεῖη-ς ρῦεῖη ρῦεῖ-μεν κτλ.	γνοίη-ν γνοίη-ς γνοίη γνοῖ-μεν κτλ.	
Προστακτική	δραῖ-θι δρά-τω δραῖ-τε δρά-ντων	βῆ-θι βή-τω βῆ-τε βά-ντων		γνῶ-θι γνώ-τω γνῶ-τε γνό-ντων	δῦ-θι δύ-τω δῦ-τε δύ-ντων
'Απαρ.	δραῖ-ναι	βῆ-ναι	ρῦῆ-ναι	γνῶ-ναι	δῦ-ναι
Μετοχή	δράς, δράντος δραῖσα, δράσης δράν, δράντος	βάς, βάντος βᾶσα, βάσης βάν, βάντος	ρῦεῖς, ρῦέντος ρῦεῖσα, ρῦείσης ρῦέν, ρῦέντος	γνοῖς, γνόντος γνοῖσα, γνοῖσης γνόν, γνόντος	δύς, δύντος δῦσα, δύσης δύν, δύντος

§ 253. Κατὰ τὰ εἰς -μι μὲ διαφόρους ἀνωμαλίας κλίνονται προσέτι τὰ ἐξῆς ῥήματα :

1. **Φημι** = λέγω, συμφωνῶ, ἰσχυρίζομαι (ῥ. θ. φη-, φᾶ- βλ. καὶ § 240).

Ὅριστικὴ		Ὑποτακτικὴ	Εὐκτικὴ	Προστακτικὴ
Ἐνεστώς	Παρατατικὸς			
φη-μι	ἔ-φη-ν	φῶ	φαίη-ν	—
φή-ς (ἢ φῆς)	ἔ-φη-σθα	φῆς	φαίη-ς	φά-θι
φη-σὶ	ἔ-φη	φῆ	φαίη	φά-τω
φᾶ-μὲν	ἔ-φα-μεν	φῶ-μεν	φαῖ-μεν	—
φᾶ-τέ	ἔ-φα-τε	φῆ-τε	φαῖ-τε	φά-τε
φᾶ-σὶ	ἔ-φα-σαν	φῶσι	φαῖ-εν	φά-ντων

Ἄπαρ. φά-ναι. Μετοχὴ φά-σκ-ων, φά-σκ-ουσα, φά-σκ-ον.

Μέλλων φή-σω. Ἀόριστος ἔ-φη-σα.

Σημείωσις 1. Τοῦ φημι ὁ παρατατικὸς ἔφην, καθὼς καὶ ἡ ὑποτακτικὴ, ἢ εὐκτικὴ καὶ τὸ ἀπαρέμφατον αὐτοῦ ἔχουν προσέτι σημασίαν ἀόριστου (= εἶπα κτλ.).

Σημείωσις 2. Ὄταν τὸ φημι σημαίη ἀπλῶς λέγω, τότε μέλλων αὐτοῦ εἶναι ἐρῶ ἢ λέξω καὶ ἀόριστος εἶπον ἢ ἔφην. Ὄταν δὲ σημαίη συμφωνῶ ἢ ἰσχυρίζομαι, τότε μέλλων αὐτοῦ εἶναι φήσω καὶ ἀόριστος ἔφησα.

2. **Εἶμι** = θὰ πάω (ῥ. θ. εἶ-, ἰ-).

Ὅριστικὴ		Ὑποτακτικὴ	Εὐκτικὴ	Προστακτ.
Ἐνεστώς	Παρατατικὸς			
εἶ-μι	ἦ-α ἢ ἦ-ειν	ἶ-ω	ἶ-οιμι	—
εἶ	ἦ-εις ἢ ἦ-εισθα	ἶ-ης	ἶ-οις	ἶ-θι
εἶ-σι	ἦ-ει	ἶ-η	ἶ-οι	ἶ-τώ
ἶ-μεν	ἦ-μεν	ἶ-ωμεν	ἶ-οιμεν	—
ἶ-τε	ἦ-τε	ἶ-ητε	ἶ-οιτε	ἶ-τε
ἶ-ασι	ἦ-σαν ἢ ἦ-εσαν	ἶ-ωσι	ἶ-οιεν	ἶ-όντων

Ἄπαρ. ἰ-έναι. Μετοχὴ ἰ-ὼν (ἰόντος), ἰ-οῦσα (ἰούσης), ἰ-ὸν (ἰόντος).

Σημείωσις 1. Εἰς τὰ σύνθετα τοῦ φημι καὶ τοῦ εἶμι ὁ τόνος εἰς τὴν ὀριστικὴν τοῦ ἐνεστώτος καὶ εἰς τὴν προστακτικὴν ἀναβιβάζεται : ἀπόφημι, σύμφαθι—ἄπειμι, ἄπιθι.

Σημείωσις 2. Ὁ ἐνεστώσ **εἶμι** εἰς μὲν τὴν ὀριστικὴν ἔχει πάντοτε σημασίαν μέλλοντος, εἰς δὲ τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις, τὸ ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχὴν ἄλλοτε ἐνεστώτος καὶ ἄλλοτε μέλλοντος (τοῦ **ἔρχομαι**).

3. **Οἶδα** = γνωρίζω, ἤξεύρω (ῥ. θ. **Γειδ-**, ἐξ οὗ **οἶδ-**, **ιδ-**).

Ὀριστικὴ		Ἐγκλιτικὴ	Εὐκτικὴ	Προστακτικὴ
Ἐνεστώσ	Παρατατικὸς			
οἶδ-α	ἤδ-η ἤ ἤδ-ειν	εἶδῶ	εἶδείη-ν	—
οἶ-σθα	ἤδ-ησθα ἤ ἤδ-εις	εἶδῆς	εἶδείη-ς	ἴσ-θι
οἶδ-ε	ἤδ-ει ἤ ἤδ-ειν	εἶδῃ	εἶδείη	ἴσ-τω
ἴσ-μεν	ἤδ-ε-μεν ἤ ἤσ-μεν	εἶδῶμεν	εἶδεῖ-μεν	—
ἴσ-τε	ἤδ-ε-τε ἤ ἤσ-τε	εἶδῆτε	εἶδεῖ-τε	ἴσ-τε
ἴσ-ασι	ἤδ-ε-σαν ἤ ἤσ-αν	εἶδῶσι	εἶδεῖ-εν	ἴσ-των

Ἄπαρ. **εἶδ-έναι**. **Μετοχὴ** **εἶδ-ὼς** (εἰδότης), **εἶδ-υῖα** (εἰδυῖας), **εἶδ-ός** (εἰδότης). **Μέλλων** **εἶ-σομαι** καὶ **εἶδή-σω**.

Σημείωσις. Εἰς τὰ σύνθετα τοῦ **οἶδα** ὁ τόνος εἰς τὴν ὀριστικὴν τοῦ ἐνεστώτος καὶ εἰς τὴν προστακτικὴν ἀναβιβάζεται : **σύνουδα**, **σύνουσι**.

4. **Δέδοικα** ἢ **δέδια** = φοβοῦμαι (παρακείμενος μὲ σημασίαν ἐνεστώτος τοῦ οὐχὶ εὐχρήστου ῥ. **δειδω**) καὶ **τέθνηκα** = ἔχω ἀποθάνει (παρακείμενος τοῦ ῥ. **θνήσκω**).

Ταῦτα ἐκτὸς τῶν κανονικῶν τύπων ἔχουν καὶ τοὺς ἐξῆς εὐχρήστους τύπους κατὰ τὰ εἰς **-μι** :

α') Ὀριστ. **δέδι-α**, **δέδι-ας**, **δέδι-ε**, **δέδι-μεν**, **δέδι-τε**, **δεδί-ασι**. Ἐπερσ. **ἐδέδι-σαν**. Ἄπαρφ. **δεδι-έναι**. Μτχ. **δεδι-ὼς** (δεδιότης), **δεδι-υῖα** (δεδιυῖας), **δεδι-ός** (δεδιότης).

β') Ὀριστ. **τέθνα-μεν**, **τέθνα-τε**, **τεθναῖσι**. Ἐπερσ. **ἐτέθνα-σαν**. Ἄπαρφ. **τεθνά-ναι**. Μτχ. **τεθνε-ὼς** (γεν. τεθνεώτος), **τεθνε-ῶσα** (γεν. τεθνεώσης), **τεθνεῶς** ἢ **τεθνεός** (γεν. τεθνεώτος)· πρβλ. § 250.

5. **Ἔοικα** = ὁμοιάζω. Παρακείμενος μὲ σημασίαν ἐνεστώτος (ῥ. θ. **Γεικ-**, ἐξ οὗ **οἶκ-**, **έοικ-**, βλ. § 188, 5, Σημ.).

Ὀριστ. **έοικ-α**, **έοικ-ας**, **έοικ-ε**, **έοικ-αμεν** κτλ. Ἐπερσ. **έέοικ-ειν**, **έέοικ-εις**, **έέοικ-ει** κτλ. (βλ. § 32, 4). Ἄπαρφ. **εἰκ-έναι**. **Μετοχὴ** **εἰκ-ὼς** (εἰκότος), **εἰκ-υῖα** (εἰκυῖας), **εἰκ-ός** (εἰκότος).

6. **Κεῖμαι** = κοίτομαι, εἶμαι βαλμένος (βλ. § 249).

Ὀριστική		Προστακτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
Ἐνεστώς	Παρατατικός		
κεῖ-μαι	ἐ-κεῖ-μην	—	κεῖ-σθαι
κεῖ-σαι	ἔ-κει-σο	κεῖ-σο	κεῖ-μενος κει-μένη κεῖ-μενον
κεῖ-ται	ἔ-κει-το	κεῖ-σθω	
κεῖ-μεθα κτλ.	ἐ-κεῖ-μεθα κτλ.	— κεῖ-σθε κτλ.	

Μέλλων *κεῖ-σομαι, κεί-ση, κεί-σεται* κτλ.

Σημείωσις. Εἰς τὰ σύνθετα, ἐξαιρέσει τοῦ ἀπαρεμφάτου, ὁ τόνος ἀναβιβάζεται : *κατάκειμαι, κατάκεισο, ἀλλά κατακεῖσθαι*.

7. **Κάθ-ημαι** (ῥ. θ. καθ-ησ-, καθ-η-).

Ὀριστική		Προστακτική	Ἀπαρέμφατον Μετοχή
Ἐνεστώς	Παρατατικός		
κάθη-μαι	ἐ-καθή-μην	—	καθῆ-σθαι
κάθη-σαι	ἐ-κάθη-σο	κάθη-σο	καθή-μενος καθη-μένη καθή-μενον
κάθη-ται	ἐ-κάθη-το	καθή-σθω	
καθή-μεθα κτλ.	ἐ-καθή-μεθα κτλ.	— κάθη-σθε κτλ.	

Μέλλων (συνηρημένος) *καθ-εδοῦμαι* (ἐκ τοῦ ῥ. καθ-έζομαι)

8. **Χρῆ** = ὑπάρχει χρεία, χρειάζεται.

Ὀριστ. Ἐνεστ. *χρή*. Παρατ. *χρήν ἢ ἐχρήν*. Ὑποτ. *χρή*. Εὐκτ. *χρεία*. Ἀπφ. *χρήναι*. Μτχ. (τὸ) *χρεῶν* (βλ. § 104, 6, α').

Σημείωσις. Τὸ *χρή* εἶναι ἀρχῆθεν ὄνομα οὐσιαστικὸν (= χρεία, ἀνάγκη), οἱ δὲ ἀνωτέρω τύποι προῆλθον ἐκ συνεκφορᾶς τῶν λέξεων *χρή ἦν — χρεῖ ἢ — χρεῖ εἶη — χρεῖ εἶναι — χρεῖ ὄν* (βλ. § 154, Σημ. 2 καὶ § 32, 4).

16') Ἀνώμαλα ῥήματα κατὰ τὸν σχηματισμὸν ἢ τὴν σημασίαν τῶν χρόνων

§ 254. Α') Πλείστων ῥημάτων τὸ ῥηματικὸν θέμα μεταβάλλεται ποικιλοτρόπως κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν διαφόρων χρόνων αὐτῶν. Οὕτω μερικῶν ῥημάτων

1) τὸ ῥηματικὸν θέμα ἐπαυξάνεται μὲ ἐν ε̄ πρὸς σχηματισμὸν τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ ἢ μερικῶν ἢ πάντων τῶν ἄλλων χρόνων, π. χ.

α') ῥ. θ. δοκ-, ἐξ οὗ **δοκε-**. (Δοκ-έ-ω) δοκῶ (= φαίνομαι), παρατ. (ἐδόκ-ε-ον) ἐδόκουν, μέλλ. δόξω, ἀόρ. ἔδοξα, παθ. πρκμ. δέδοκ-ται, ὑπερσ. ἐδέ-δοκ-το

β') ῥ. θ. νεμ-, ἐξ οὗ **νεμε-**. Νέμ-ω (= μοιράζω, βόσκω), παρατ. ἐνεμ-ον, μέλλ. νεμ-ῶ (ἐκ τοῦ νεμ-έ-σω), ἀόρ. ἐνειμα, παρακ. νενέμη-κα — νέμ-ομαι, παρατ. ἐνεμ-όμην, μέσ. μέλλ. νεμοῦμαι (ἐκ τοῦ νεμ-έ-σομαι), μέσ. ἀόρ. ἐνειμάμην, παθ. ἀόρ. ἐνε-μή-θην πρκμ. νενέμη-μαι (βλ. § 235)

γ') ῥ. θ. βουλ-, ἐξ οὗ **βουλε-**. Βούλομαι (= θέλω), παρατ. ἐβουλ-όμην, μέσ. μέλλ. βουλ-ή-σομαι, παθ. ἀόρ. ἐβουλή-θην, παρακμ. βεβούλη-μαι (βλ. § 188, 1).

2) Τὸ ῥηματικὸν θέμα ἐπαυξάνεται μὲ τὸ πρόσφυμα **σκ** ἢ **ισκ** πρὸς σχηματισμὸν τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ, πολλάκις δὲ πυγχρόνως καὶ μὲ ἐνεστωτικὸν ἀναδιπλασιασμὸν (§ 239, 1), π. χ.

α') ῥ. θ. γνω-, ἐξ οὗ **γι-γνω-σκ-**. Γινώσκ-ω (= γνωρίζω, φρονῶ), παρατ. ἐγίνωσκ-ον, μέσ. μέλλ. γνώ-σομαι, ἀόρ. β' ἔγνω-ν (§ 252), πρκμ. ἔγνω-κα, ὑπερσ. ἐγνώ-κειν — γινώσκ-ομαι, παρατ. ἐγίνωσκ-όμην, παθ. μέλλ. γνω-σ-θήσομαι, παθ. ἀόρ. ἐγνώ-σ-θην, πρκμ. ἔγνω-σ-μαι, ὑπερσ. ἐγνώ-σ-μην

β') ῥ. θ. εὖρ-, ἐξ οὗ **εὖρ-ισκ**, **εὖρε-**. Εὐρίσκ-ω, παρατ. ἠῦρι-σκ-ον, μέλλ. εὖρ-ή-σω, ἀόρ. β' ἠῦρ-ον, πρκμ. ἠῦρ-η-κα — εὐρίσκομαι, παρατ. ἠῦρισκ-όμην, μέσ. μέλλ. εὖρ-ή-σομαι, μέσ. ἀόρ. β' ἠῦρ-όμην, παθ. μέλλ. εὖρ-ε-θήσομαι, παθ. ἀόρ. ἠῦ-ρέ-θην, πρκμ. ἠῦ-ρη-μαι, ὑπερσ. ἠῦρ-ή-μην

γ') ῥ. θ. μνη-, ἐξ οὗ (**μι-μνη-ισκ**) **μιμνησκ-**. Ἄνα-μιμνήσκ-ω (= ἐνθυμίζω), παρατ. ἀν-εμίμνησκ-ον, μέλλ. ἀνα-μνή-σω, ἀόρ. ἀν-έ-μνη-σα — ἀνα-μιμνήσκ-ομαι, παρατ. ἀν-ε-μιμνησκ-όμην, παθ. μέλλ. (ἀνα)-μνη-σ-θήσομαι, παθ. ἀόρ. ἀν-εμνή-σ-θην, πρκμ. μέ-μνη-μαι, ὑπερσ. ἐμε-μνή-μην, τετελ. μέλλ. με-μνή-σομαι.

3) Τὸ ῥηματικὸν θέμα ἐπαυξάνεται πρὸς σχηματισμὸν τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ

α') μὲ τὸ πρόσφυμα **ν** : ῥ. θ. καμ-, ἐκ τούτου δὲ **καμν-**. Κάμν-ω

(= κοπιάζω, κουράζομαι), παρατ. *ἔκαμν-ον*, μέσ. μέλλ. *καμοῦμαι* (§ 217, 1), ἀόριστος β' *ἔκαμ-ον*, πρκμ. *κέ-κμη-κα*

β') μετὰ τὸ πρόσφυμα *αν* (πολλάκις συγχρόνως καὶ μετὰ ἐν *ν* πρὸ τοῦ χαρακτηῆρος αὐτοῦ) : ῥ. θ. *βλαστ-*, ἐκ τούτου δὲ *βλαστ-αν-*. *Βλαστάν-ω*, παρατ. *ἐβλάσταν-ον*, ἀόρ. β' *ἔβλαστ-ον*, ὑπερσ. *ἐβλαστ-ή-κειν*. ῥ. θ. *μαθ-*, ἐκ τούτου δὲ *μα-ν-θ-αν-*. *Μανθάν-ω*, παρατ. *ἐμάνθαν-ον*, μέσ. μέλλ. (μετὰ ἐνεργ. σημασίαν) *μαθ-ή-σομαι*, ἀόρ. β' *ἔμαθ-ον*, πρκμ. *με-μάθ-η-κα*, ὑπερσ. *ἐμε-μαθ-ή-κειν* — *μανθάν-ομαι*

γ') μετὰ τὸ πρόσφυμα *νε* : ῥ. θ. *ίκ-*, ἐκ τούτου δὲ *ίκ-νε-*. (*Ἄφ-ικ-νέ-ομαι*) *ἀφικνοῦμαι* (= φθάνω), παρατ. (*ἀφι-ικ-νε-όμην*) *ἀφικνούμην*, μέσ. μέλλ. *ἀφ-ίξομαι*, μέσ. ἀόρ. β' *ἀφ-ικ-όμην*, πρκμ. *ἀφ-ίγ-μαι*, ὑπερσ. *ἀφ-ίγ-μην*

δ') μετὰ τὸ πρόσφυμα *νι* ἢ *νυ* (μετὰ θέσιν τοῦ *ι* ἢ τοῦ *υ* τούτου πρὸ τοῦ χαρακτηῆρος τοῦ θέματος· πρβλ. § 35) : ῥ. θ. *βη-*, *βα-*, ἐκ τούτου δὲ *βα-νι* καὶ ἐκ τούτου *βαίν-*. *Βαίν-ω* (= βαδίζω), παρατ. *ἔ-βαι-νον*, μέσ. μέλλ. (μετὰ ἐνεργ. σημασίαν) *βή-σομαι*, ἀόρ. β' *ἔ-βη-ν* (§ 252), πρκμ. *βέ-βη-κα*, ὑπερσ. *ἐβε-βήκ-ειν* — *βαίνομαι*, παθ. ἀόρ. (*παρ*) *ε-βά-θην*, πρκμ. *βέ-βα-μαι*. ῥ. θ. *ἐλα-*, ἐκ τούτου δὲ *ἐλα-νυ-* καὶ ἐκ τούτου *ἐλαυν-*. *Ἐλαύν-ω*, παρατ. *ἤλαυν-ον*, μέλλ. (συνηρημένος) *ἐλῶ* (*ἐλᾶς ἐλᾶ* κτλ., ἐκ τοῦ ἐλά-σω), ἀόρ. *ἤλα-σα*, πρκμ. *ἐλήλα-κα* — *ἐλαύν-ομαι*, πρκμ. *ἐλήλα-μαι*, ὑπερσ. *ἐληλά-μην* (βλ. § 190).

4) Οἱ χρόνοι δὲν σχηματίζονται πάντες ἀπὸ ἐν θέμα, ἀλλ' ἀπὸ διάφορα θέματα συγγενῆ κατὰ τὴν σημασίαν· π.χ. *ἀγορεύ-ω*, παρατ. *ἠγόρευ-ον*, μέλλ. *ἀγορεύ-σω* καὶ (*ἀπ-*, *συν-*, *προσ-*) *ἐρῶ*, ἀόρ. *ἠγόρευ-σα* καὶ (*ἀν-*, *ἀπ-*, *κατ-*, *προσ-*) *εἶπον*, πρκμ. (*ἀν-*, *συν-*, *ἀπ-*) *εἶρηκα*, ὑπερσ. *εἰρήκειν* — *ἀγορεύ-ομαι*, παρατ. *ἠγορευ-όμην*, παθ. μέλλ. (*ἀνα-*, *προσ-*) *ῥηθήσομαι*, παθ. ἀόρ. (*ἀν-*, *ἀπ-*) *ἐρρήθην* (θ. *ἀγορευ-*, *ἔρε-*, *ῥε-*, *εἶπ-*).

§ 255. Β') Πολλῶν ῥημάτων μερικοὶ χρόνοι δὲν ἔχουν σημασίαν σύμφωνον μετὰ τὴν κατάληξιν αὐτῶν. Οὕτω μερικά ῥήματα ἔχουν

1) ἐνεργητικὸν ἀόριστον ἢ παρακειμένον μετὰ σημασίαν μέσου ἢ παθητικοῦ ἀόριστου ἢ παρακειμένου

ἴστημι — *ἔστην* (= ἐστάθην, ἐσταμάτησα), *ἔστηκα* (= στέκομαι)
φύω — *ἔφυν* (= ὑπῆρξα ἐκ φύσεως), *πέφνκα* (= εἶμαι ἐκ φύσεως)

2) μέσον μέλλοντα με σημασίαν ενεργ. ἢ παθ. μέλλοντος : ᾄδω—ᾄσομαι (= θὰ τραγουδήσω), ἀδικῶ—ἀδικήσομαι (= θὰ ἀδικηθῶ ὑπ' ἄλλου)·

3) παθητικὸν μέλλοντα ἢ ἀόριστον με σημασίαν μέσου μέλλοντος ἢ ἀορίστου : ἀπαλλάττω—ἀπαλλαγῆσομαι (= θὰ ἀπαλλάξω τὸν ἑαυτὸν μου), ἀπηλλάγην (= ἀπήλλαξα τὸν ἑαυτὸν μου), ἀνιῶ—ἠνιάθην (= ἐλύπησα τὸν ἑαυτὸν μου).

Σημείωσις. Ὅπως βλέπομεν εἰς τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα (§ 253 κ.ε.), πολλὰ ῥήματα ἔχουν πολλὰς συγχρόνως ἀνωμαλίας.

ιγ') Ἀποθετικά ῥήματα *

§ 256. Ἀποθετικὰ ῥήματα λέγονται τὰ ῥήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν μόνον τὴν μέσην φωνὴν (§ 173) : δέχομαι, ἔρχομαι, μάχομαι (δέχω, ἔρχω κτλ. δὲν ὑπάρχουν).

Τῶν ἀποθετικῶν ῥημάτων

1) ἄλλα ἔχουν μόνον μέσον ἀόριστον (α' ἢ β') με ἐνεργητικὴν σημασίαν : ἀσπάζομαι—ἠσπασάμην (= ἐχαίρετίσα), αἰσθάνομαι—ἠσθόμην (= ἐκατάλαβα)· ταῦτα λέγονται ἀποθετικὰ μέσα·

2) ἄλλα ἔχουν μόνον παθητικὸν ἀόριστον με ἐνεργητικὴν σημασίαν : βούλομαι—ἐβουλήθην (= ἤθέλησα), ἐπιμέλομαι—ἐπεμελήθην (= ἐφρόντισα)· ταῦτα λέγονται ἀποθετικὰ παθητικά·

3) ἄλλα ἔχουν καὶ μέσον καὶ παθητικὸν ἀόριστον, τὸν μὲν μέσον με σημασίαν ἐνεργητικοῦ ἀορίστου, τὸν δὲ παθητικὸν με σημασίαν παθητικοῦ : αἰτιῶμαι, ἠτιασάμην (= κατηγορήσα), ἠτιάθην (= κατηγορήθην)—ἰῶμαι, ἰασάμην (= ἐθεράπευσα), ἰάθην (= ἐθεραπεύθην)· ταῦτα λέγονται ἀποθετικὰ μεικτά.

* Ἐκλήθησαν ἀποθετικὰ ὑπὸ τῶν παλαιῶν γραμματικῶν τὰ ῥήματα ταῦτα, διότι ἐσφαλμένως ἐνομιζέτο ὑπ' αὐτῶν, ὅτι ταῦτα εἶχον ἀρχῆθεν καὶ τὴν ἐνεργητικὴν φωνήν, ἔπειτα δὲ (ἀπέθεντο, ἤτοι) ἀπέβαλον αὐτήν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

'ΚΛΙΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

1. 'Επιρρήματα

§ 257. 'Επιρρήματα λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι προσδιορίζουν συνήθως τὰ ῥήματα, δηλοῦσαι **τόπον, χρόνον, τρόπον, ποσόν** κτλ.

1) **Τοπικά** ἐπιρρήματα : ἐνθάδε (= ἐδῶ), ἐνταῦθα, ἐκεῖ, ἄνω, κάτω κτλ.

2) **Χρονικά** ἐπιρρήματα : νῦν (= τώρα), σήμερον, χθές, αὔριον, τότε κτλ.

3) **Τροπικά** ἐπιρρήματα : ὤδε, οὕτω (= ἔτσι), εὖ, καλῶς, κακῶς κτλ.

4) **Ποσοτικά** ἐπιρρήματα : ἄγαν, λίαν (= πολύ), ἄπαξ, δις κτλ.

5) **Βεβαιωτικά ἢ ἄρνητικά** ἐπιρρήματα : ναί, μάλιστα, δή, δῆτα — οὐ, μὴ — ἄρα, μῶν (= μήπως) κτλ.

Σημείωσις. Ὅς ἐπιρρήματα λαμβάνονται πολλάκις καὶ τύποι ὀνομάτων ἢ ῥημάτων : δημοσίᾳ, ἰδίᾳ, προῖκα (= δωρεάν) — ἄγε, ἴθι, φέρε (= ἔλα) κτλ.

2. Προθέσεις

§ 258. Προθέσεις λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις (ἀρχῆθεν ἐπιρρήματα καὶ αὐταί), αἱ ὁποῖαι συνήθως τίθενται πρὸ τῶν κλιτῶν λέξεων πρὸς δήλωσιν διαφόρων ἐπιρρηματικῶν σχέσεων, ἅλλαι μὲν καὶ ἐν συντάξει καὶ ἐν συνθέσει, ἅλλαι δὲ μόνον ἐν συντάξει : **παρὰ τὴν θάλασσαν, παραθαλάσσιος, παραπλέω — μέχρι τοῦ θέρους.**

§ 259. 1) Αἱ προθέσεις, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται καὶ ἐν συντάξει καὶ ἐν συνθέσει, λέγονται **κύριαι** καὶ εἶναι 18, ἐξ μονοσύλλαβοι καὶ δώδεκα δισύλλαβοι : εἰς, ἐν, ἐξ, ἡ ἐκ, πρό, πρὸς, σὺν — ἀνά, διά, κατά, μετά, παρὰ, ἀντί, ἀμφί, ἐπί, περί, ἀπό, ὑπό, ὑπὲρ (βλ. § 30, Σημ., § 33, 6 καὶ § 37, 6).

2) Αἱ προθέσεις, αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται μόνον ἐν συντάξει, λέγονται **καταχρηστικαὶ** καὶ εἶναι 9 : α') ἄχρι, μέχρι, ἄνευ, χωρὶς, πλὴν, ἔνεκα ἢ ἔνεκεν, αἱ ὁποῖαι συντάσσονται μετὰ γενικῆς, καὶ β') ὥς, νή, μά, αἱ ὁποῖαι συντάσσονται μετ' αἰτιατικῆς.

3. Σύνδεσμοι

§ 260. Σύνδεσμοι λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις (ἀρχῆθεν αἱ πλεῖσται ἐπιρρήματα καὶ αὐταῖ), αἱ ὁποῖαι λαμβάνονται, ἵνα συνδέουσι λέξεις ἢ προτάσεις πρὸς ἀλλήλας: Πλάτων τε καὶ Ἀριστοτέλης. Χαίρω **ὅτι** εὐδοκιμεῖς.

Οἱ σύνδεσμοι εἶναι

- 1) **συμπλεκτικοί**: *τέ, καί, οὔτε, μήτε, οὐδέ, μηδέ*
- 2) **διαζευκτικοί**: *ἢ, ἦτοι — ἢ, εἴτε — εἴτε, ἐάντε — ἐάντε, ἄντε — ἄντε, ἦντε — ἦντε*
- 3) **ἀντιθετικοί**: *μέν, δέ, μέντοι, ἀλλά, μήν, ἀλλὰ μήν, εἰ καί, καίτοι, καίπερ, καὶ μήν*
- 4) **αἰτιολογικοί**: *γάρ, ὅτι, ὥς, διότι, ἐπεὶ, ἐπειδή*
- 5) **τελικοί**: *ἵνα, ὅπως, ὥς*
- 6) **συμπερασματικοί**: *ἄρα, δὴ, οὖν, τοίνυν, ὥς, οὐκουν, οὐκοῦν, τοιγάρτοι, τοιγαροῦν, ὥστε*
- 7) **χρονικοί**: *ὥς, ὅτε, ὁπότε, ἐπεὶ, ἐπειδή, ἕως, ἔστε, ἄχρι, μέχρι, ἠνίκα, πρὶν*
- 8) **εἰδικοί**: *ὅτι, ὥς*
- 9) **ὑποθετικοί**: *εἰ, ἐάν, ἄν, ἦν*.

4. Ἐπιφωνήματα

§ 261. Ἐπιφωνήματα λέγονται αἱ ἄκλιτοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι δηλοῦν ψυχικόν τι πάθημα, ὥς ἐκρηξιν χαρᾶς, λύπης, θαυμασμοῦ, ἀγανακτήσεως κτλ.

Τὰ ἐπιφωνήματα εἶναι

- 1) **γελαστικά**: *ᾄ-ᾄ-ᾄ*
- 2) **θαυμαστικά**: *ᾗ, ᾧ, βαβαί, παπαῖ!*
- 3) **θειαστικά** (ἦτοι δηλοῦντα ἐνθουσιασμόν) : *εὐοῖ*
- 4) **σχετλιαστικά** (ἦτοι δηλοῦντα σφοδρὰν λύπην ἢ ἀναγάκτησιν) : *παπαῖ, οὐαῖ, οἶμοι, φεῦ, ιῶ, ιού!*
- 5) **κλητικόν**: *ὦ* (βλ. § 42, Σημ.).

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ *

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'

§ 262. Αἱ πλεῖσται λέξεις προέρχονται ἀπὸ ἄλλας λέξεις διὰ παραγωγῆς ἢ διὰ συνθέσεως. Πρβλ. γράφ-ω, γραφ-εύς, γραφ-ή, γραμ-μή, γράμ-μα, γραμματ-εύς, γραμματεύ-ω — (βιβλίον, πωλῶ) βιβλιοπώλης — (πρῶτος ἀγωνιστής) πρωταγωνιστής.

1) Λέξις, ἡ ὁποία δὲν προέρχεται ἀπὸ ἄλλην λέξιν, ἀλλὰ σχηματίζεται (ἀπὸ κάποιαν ρίζαν, ἤτοι) ἀπὸ ἓν ἀρχικὸν θέμα μὲ τὴν προσθήκην ἀμέσως εἰς αὐτὸ καταλήξεως μόνον, λέγεται **πρωτότυπος ἢ ἀπλῆ** λέξις : (θ. γραφ-) γράφ-ω, (πολι-) πόλι-ς.

2) Λέξις, ἡ ὁποία προέρχεται ἀπὸ μίαν ἄλλην λέξιν μὲ τὴν προσθήκην εἰς τὸ θέμα αὐτῆς ἐνὸς παραγωγικοῦ προσφύματος, λέγεται **παράγωγος** : (φύσι-ς) φυσι-κό-ς, (ἰά-ομαι, ἰῶμαι) ἰα-τρό-ς.

3) Λέξις, ἡ ὁποία προέρχεται ἀπὸ δύο ἄλλας λέξεις πρωτοτύπους ἢ παραγώγους μὲ τὴν ἔνωσιν τῶν θεμάτων αὐτῶν, λέγεται **σύνθετος** : (ναῦ-ς, πήγ-νυμι) ναυ-πηγ-ός, (λόγο-ς, γράφ-ω) λογο-γράφ-ος.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Μία καὶ ἡ αὐτὴ λέξις εἰς μίαν σειρὰν συγγενῶν πρὸς αὐτὴν ἐτυμολογικῶς λέξεων δύναται νὰ εἶναι παράγωγος ὡς πρὸς τὴν προηγουμένην καὶ πρωτότυπος ὡς πρὸς τὴν ἐπομένην. Πρβλ. πόλι-ς, (ἐκ ταύτης) πολί-της, (ἐκ ταύτης) πολιτ-ικός καὶ πολιτ-εύω, (ἐκ ταύτης) πολίτευ-μα.

§ 263. Κατὰ τὴν παραγωγὴν καὶ τὴν σύνθεσιν κανονικῶς λαμβάνονται θέματα λέξεων καὶ οὐχὶ ἀκέραιαι λέξεις Πρβλ. (πόλι-ς) πολί-της, (λόγο-ς, γράφ-ω) λογο-γράφ-ος.

* Ἔτυμος = ἀληθής, βέβαιος, πραγματικός. Ἐτυμολογία δὲ λέγεται ἡ ἀνάλυσις λέξεως εἰς τὰ συστατικά της μέρη καὶ ἡ εὑρεσις τῆς προελεύσεως καὶ τῆς ἀληθοῦς σημασίας αὐτῆς.

Α') ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Γενική προεισαγωγική παρατήρησις

§ 264. 1) Κατά την παραγωγήν τὰ θέματα τῶν πρωτοτύπων λέξεων σπανίως μένουσιν ἀκέραια καὶ ἀμετάβλητα, συνήθως δὲ ἀποβάλλουσι ἓνα ἢ περισσοτέρους ἐκ τῶν τελικῶν φθόγγων αὐτῶν, ὑφίστανται ποιοτικὴν μεταβολὴν τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος ἢ ἄλλας μεταβολὰς (§ 32 κ. ἐ.). Πρβλ. ὦρα (θ. ὦρα-), ὠραιῖος (ἐκ τοῦ ὠρά-ιος), ἀλλὰ ὠρο-μος — τέλος (θ. τελεσ-, πρβλ. τελεσ-φόρος), τέλειος (ἐκ τοῦ τέλεσ-ιος, τέλε-ιος), ἀλλὰ τελ-ικός — φρῆν (θ. φρην-, φρεν-), φρον-έω.

2) Αἱ πλεῖσται παραγωγικαὶ καταλήξεις προέρχονται ἀπὸ ἄλλας καταλήξεις διὰ τῆς ἐνώσεως μετὰ τινος ἢ μετὰ τινῶν ἐκ τῶν τελικῶν φθόγγων τοῦ θέματος μιᾶς λέξεως ἢ διὰ τῆς ἐνώσεως τῶν στοιχείων δύο ὁμοειδῶν καταλήξεων. Πρβλ. βασιλεὺς — βασιλεύ-ω, ἰδιώτ-ης — ἰδιωτ-εύω, πίναξ (πίνακ-ος) — πινακ-ίς (πινακ-ίδ-ος) πινακ-ίδ-ιον.

1. Παράγωγα ῥήματα

α') Ἐξ ὀνομάτων (οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων)

§ 265. Τὰ ῥήματα τὰ παράγωγα ἐξ ὀνομάτων ἔχουσιν ποικίλας σημασίας, συνήθως δὲ σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον εἶναι ἢ γίνεσθαι ἢ ἔχει ἢ παρέχει ἢ ποιεῖ ὅ,τι δηλοῖ τὸ πρωτότυπον.

1) Ἀρχικὴ παραγωγικὴ κατάληξις εἶναι -jω: τιμῆ (θ. τιμα-, τιμά-jω), τιμάω-ῶ· ἀνία (ἀνια-, ἀνιά-jω), ἀνιάω-ῶ· ὀφθαλμία (ὀφθαλμιά-jω), ὀφθαλμιάω-ῶ· πόνος (θ. πονε-, πονέ-jω), πονέω-ῶ· δούλος (θ. δουλο-, δουλό-jω), δουλόω-ῶ· βασιλεὺς (βασιλεύ-jω), βασιλεύ-ω· φύλαξ (φυλάκ-jω) φυλάσσω· παῖς (παῖδ-jω), παίζω· ἐλπίς (ἐλπιδ-jω), ἐλπίζω· μέλας (μελάν-jω), μελαίνω· καθαρὸς (καθάρ-jω), καθαίρω (βλ. § 33 κ. ἐ.).

2) Ἀπὸ παραδείγματα ὡς τὰ προηγούμενα προῆλθον αἱ παραγωγικαὶ καταλήξεις -άω, -ιάω, -έω, -όω, -εύω, -ζω, -άζω, -ίζω, -νω, -αίνω, -ύνω, -αίρω κτλ. (βλ. § 264, 2): σφριγος — σφριγ-άω-ῶ (= ἔχω σφριγος), ἐρυθρός — ἐρυθρ-ιάω-ῶ (= γίνομαι ἐρυθρός), εὐδαιμών — εὐδαιμον-έω-ῶ (= εἶμαι εὐδαιμών), πλήρης — πληρ-όω-ῶ (= ποιῶ πλήρης), δοῦλος — δουλ-εύω (= εἶμαι δοῦλος), δόξα — δοξα-ζω (= παρέχω δόξαν), ἡσυχος — ἡσυχ-άζω, φενάκη — φενακ-ίζω,

ὑστερος — ὑστερ-ίζω, ἡδὺς — ἡδύ-νω, ὑγιής — ὑγι-αίνω, χαλεπός — χαλεπ-αίνω, λαμπρός — λαμπρ-ύνω, μέγας — μεγαλ-ύνω, μῆκος — μηκ-ύνω, μέγας — μεγ-αίρω κτλ.

Σημείωσις 1. Ῥήματα παράγωγα ἀπὸ ὀνόματα κύρια ἢ ἔθνικα ἢ ἀπὸ ὀνόματα ζώων μὲ τὴν κατάληξιν -άζω ἢ συνηθέστερον -ίζω, σημαίνουν συνήθως ὅτι τὸ ὑποκείμενον μιμεῖται ἢ ἀκολουθεῖ τὰ φρονήματα ἐκείνου, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον: Βοιωτός — βοιωτ-ιάζω (= μιμοῦμαι τὰ ἔθνη ἢ τὴν γλώσσαν τῶν Βοιωτῶν), Φίλιππος — φιλιππ-ίζω (= ἀκολουθῶ τὰ πολιτικά φρονήματα τοῦ Φιλίππου), πῖθηκος — πῖθηκ-ίζω (πρβλ. παπαγάλος — παπαγαλ-ίζω = μιμῶ σὰν παπαγάλος).

Σημείωσις 2. Ῥήματα παράγωγα ἀπὸ ὀνόματα μὲ τὴν κατάληξιν -άω ἢ -ιάω σημαίνουν συνήθως ἔφρασις, ἤτοι σφοδρὰν ἐπιθυμίαν πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον, ἢ πάθησιν: θάνατος — θανατ-άω (= ἐπιθυμῶ σφοδρῶς τὸν θάνατον), στρατηγός — στρατηγ-ιάω, λίθος — λιθι-άω (= πάσχω ἀπὸ λιθιασίν), σπλῆν — σπλην-ιάω.

β') Ῥήματα

§ 266. Τὰ Ῥήματα τὰ παράγωγα ἐξ ἄλλων Ῥημάτων εἶναι

1) ἑναρκτηκά, ἤτοι σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἀρχίζει νὰ κάμνη ἢ νὰ πάσχη ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον· κατάληξις αὐτῶν εἶναι -σκω: γηράω-ῶ — γηρά-σκω, ἡβάω-ῶ — ἡβά-σκω (= ἀρχίζω νὰ γίνωμαι ἔφηβος).

2) θαμιστικά, ἤτοι σημαίνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐκτελεῖ (θαμά, ἤτοι) συχνὰ καὶ εἰς μέγαν βαθμὸν ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι -άζω, -ίζω, -ύζω: στενῶ — στεν-άζω, αἰτῶ — αἰτ-ίζω (= αἰτῶ συχνὰ καὶ πολύ), ἔρω — ἔρω-ύζω.

3) ἑφρετικά, ἤτοι σημαίνουν ἔφρασις, δηλαδή σφοδρὰν ἐπιθυμίαν πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον. Κατάληξις αὐτῶν εἶναι -ιάω ἢ -είω καὶ προσαρτᾶται εἰς τὸ χρονικὸν θέμα τοῦ μέλλοντος τοῦ πρωτοτύπου: κλαίω — (κλαύσ-ομαι) κλαυσ-ιάω-ῶ, τυραννῶ (τυραννήσ-ω) τυραννησ-είω (ἐπιθυμῶ νὰ τυραννήσω, ἤτοι νὰ γίνω τύραννος). Πρβλ. § 265, 2, Σημ. 2.

γ') Ῥήματα ἐπιρρημάτων καὶ ἐπιφωνημάτων

§ 267. Τὰ Ῥήματα τὰ παράγωγα ἐξ ἐπιρρημάτων ἢ ἐπιφωνημάτων σημαίνουν συνήθως, ὅτι τὸ ὑποκείμενον εἶναι ἢ ποιεῖ ἐκεῖνο,

τὸ ὁποῖον δηλοῦ τὸ πρωτότυπον. Κατάληξις αὐτῶν εἶναι **-ζω** (**-άζω, -ίζω, -ύζω**)· **δίχα** — **διχά-ζω**, **ἀλαλά** — **ἀλαλά-ζω**, **ἐγγὺς** — **ἐγγ-ίζω**, **ἐλελεῦ** — **ἐλελ-ίζω**, **γρῦ** — **γρῦ-ζω** (πρβλ. νῦν : **γαῦ**, **γαῦ** — **γαυγίζω**, **τσακ** — **τσακίζω**).

2. Παράγωγα οὐσιαστικά

α') Ἐκ ῥημάτων

§ 268. Τὰ οὐσιαστικά τὰ παράγωγα ἐκ ῥημάτων σημαίνουν

1) τὸ **ἐνεργοῦν πρόσωπον**· συνήθεις κατάληξεις αὐτῶν εἶναι **-εύς, -ός, -της, -τήρ, -τωρ**· (θηλυκά τῶν εἰς **-της, -τήρ, -τωρ** σχηματίζονται μὲ τὰς κατάληξεις **-τις, -τειρα, -τρια, -τρίς**) : **γράφω** — **γραφ-εύς**, **νέμω** — **νομ-εύς**, **πέμπω** — **πομπ-ός**, **τρέφω** — **τροφ-ός**, **ποιέω** — **ποιη-τής** (ποιή-τρια), **προφήμι** — **προφήτης** (προφῆ-τις), **αἰτέω** — **αἰτη-τής** (αἰτη-τρίς), **καλέω** — **κλη-τήρ**, **σώζω** — **σω-τήρ** (σώ-τειρα), **συλλαμβάνω** — **συλ-λήπ-τωρ** (συλ-λήπ-τρια).

Σημείωσις. Παράγωγα ἐκ ῥημάτων οὐσιαστικά εἰς **-τήρ**, τὰ ὁποῖα δηλοῦν τὸ ἐνεργοῦν πρόσωπον, ὀλίγα εἶναι εὐχρηστα εἰς τοὺς πεζοὺς συγγραφεῖς, ὡς **κλητήρ, μνηστήρ, σωτήρ**. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ εἰς τοὺς εἰρημένους συγγραφεῖς τὰ τοιαῦτα παράγωγα εἰς **-τήρ** δηλοῦν τὸ ὄργανον : **ζώννυμι** — **ζωσ-τήρ**, **καίω** — **καυ-τήρ**, **νίπτω** (ἢ **νίζω**) — **νιπ-τήρ** κτλ.

2) τὴν **ἐνέργειαν**· συνήθεις κατάληξεις αὐτῶν εἶναι **-α, -η, -ος** (γεν. **-ου**), **-ία** (**-εία**), **-μός, -σις, -σία** : **φθείρω** (θ. φθερ-) — **φθορ-ά**, **τρέπω** — **τροπ-ή**, **ἀμείβω** — **ἀμοιβ-ή**, **λέγω** — **λόγ-ος**, **μαίνομαι** (θ. **μαν-**) — **μαν-ία**, **βασιλεύω** — **βασιλεία**, **κολακεύω** — **κολακεία**, **ὀδύρομαι** — **ὀδυρ-μός**, **λύω** — **λύ-σις**, **πράττω** — (πρᾶγ-σις) **πρᾶξις**, **θύω** — **θυ-σία**.

3) τὸ **ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας**· συνήθεις κατάληξεις αὐτῶν εἶναι **-μα, -μή, -ος** (γεν. **-ους**) : **ποιέω** — **ποίη-μα**, **γράφω** — **γράμ-μα**, **γραμ-μή**, **γιγνώσκω** — **γνώ-μη**, **ψεύδομαι** — **ψεῦδ-ος**.

4) τὸ **ὄργανον**· συνήθεις κατάληξεις αὐτῶν εἶναι **-τρον, -θρον** : **ἀρόω**, **-ῶ** — **ἄρο-τρον**, **πλήττω** (θ. **πληγ-**) — **πληκ-τρον**, **κλείω** — **κλει-θρον**.

5) τὸν **τόπον**· συνήθεις κατάληξεις αὐτῶν εἶναι **-τήριον, -τρον, -θρον** : **βουλεύομαι** — **βουλευ-τήριον**, **δικάζω** (θ. **δικαδ-**) — **δικασ-τήριον**, **θεάομαι**, **-ῶμαι** — **θέατρον**, **βαίνω** (θ. **βα-**) — **βά-θρον**.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τὸ ὄργανον σημαίνουν καὶ μερικὰ ἐκ τῶν εἰς -εὐς : σφάττω — σφαγ-εὐς (= τὸ ξίφος), τέμνω — τομ-εὐς (= σκυτοτομικὸν ὄργανον, τὸ κοπίδι).

Μερικὰ δὲ ἐκ τῶν εἰς -τρον, ἰδίᾳ εἰς τὸν πληθυντικὸν ἀριθμὸν, σημαίνουν τὴν ἀμοιβὴν διὰ τὴν σχετικὴν ἐνέργειαν : λύω — τὰ λύ-τρα, διδάσκω — τὰ δίδακ-τρα, τρέφω (θ. θρεφ.) — τὰ θρέπ-τρα (= ἡ ἀμοιβὴ διὰ τὴν τροφήν).

β') Ἐξ ἐπιθέτων

§ 269. Τὰ οὐσιαστικὰ ἐν γένει τὰ παράγωγα ἐξ ἐπιθέτων εἶναι ἀφηρημένα (βλ. § 43, 2). Συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι -ία, -ιά, (-ειᾶ, -οιά), -ος (γεν. -ους), -σύνη, -οσύνη, -της (γεν. -τητος) ἢ -τῆς (γεν. -τῆτος)· σοφός — σοφ-ία, κακός — κακ-ία, ἀληθής (θ. ἀληθεσ-, ἀλήθεσ-ια, ἀλήθε-ια) — ἀλήθεια, εὔνοος (εὔνο-ια) — εὔνοια, εὐρύς — εὐρ-ος, δίκαιος — δικαιο-σύνη, σώφρων — σωφρ-οσύνη, κέρδος — κερδ-οσύνη, ἱερός — ἱερω-σύνη, ταχύς — ταχύ-της (ταχύ-τητος) ἢ ταχυ-τῆς (ταχυ-τῆτος).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 1. Τὰ παράγωγα οὐσιαστικὰ τῶν ἐπιθέτων βοηθός καὶ ἐνεργός εἶναι βοήθεια, ἐνέργεια (ὅπως ἀλήθεια). Ἀντιθέτως δὲ τοῦ ἐπιθέτου ἀμαθής παράγωγον οὐσιαστικὸν εἶναι ἀμαθία (ὅπως σοφία). Τῶν δὲ ἐπιθέτων ἀγαθός, καλός, ῥάδιος οὐσιαστικὰ εἶναι ἡ ἀρετή, ἡ καλλονὴ ἢ τὸ κάλλος, ἡ ῥαστώνη (πρβλ. ὑπερθ. ῥᾶστος, § 141).

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 2. Μερικῶν ἐπιθέτων τὸ ἀφηρημένον οὐσιαστικὸν γίνεται ἀπὸ τὸ θηλυκὸν αὐτῶν, ὅπως εἶναι ἢ μὲ ἀναβιβασμὸν τοῦ τόνου : αἴτιος (αἰτία) ἢ αἰτία, ἀξιος (ἀξία) — ἡ ἀξία, ἀνδρείος (ἀνδρεία) — ἡ ἀνδρεία, ἐχθρός (ἐχθρά) — ἡ ἐχθρα. Πρβλ. νῦν : θερμός, θερμή — ἡ θέρμη, ζεστός, ζεστή — ἡ ζέστη. Παρομοίως δὲ παράγονται οὐσιαστικὰ ἐν γένει καὶ ἀπὸ μετοχᾶς διὰ καταβιβασμοῦ τοῦ τόνου : (ἀκούμαι) ἀκούμενος — Ἄκουμενος, (ἐδεξάμην, δεξάμενος) δεξαμένη — δεξαμένη.

γ') Ἐξ οὐσιαστικῶν

§ 270. Τὰ οὐσιαστικὰ τὰ παράγωγα ἐξ ἄλλων οὐσιαστικῶν εἶναι

1) παρώνυμα, ἤτοι ὀνόματα παράγωγα, τὰ ὅποια σημαίνουν ἀπλῶς τὸν ἔχοντα σχέσιν μὲ ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον, ἢ τὸν ἀνήκοντα εἰς αὐτό· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι -εὐς (θηλ. -εια), -της (θηλ. -τις), -έτης, -ίτης, -ώτης, -ιώτης : ἵππος — ἵππ-εὐς, ἱερόν — ἱερ-εὐς (ἱέρ-εια), δῆμος — δημό-της, πόλις — πολί-της (πολίτις), φυλὴ — φυλ-έτης, δπλον — ὄπλ-ίτης, θίασος — θιασ-ώτης, στρατιὰ — στρατιώτης (πρβλ. § 268, 1)·

2) **ὕποκοριστικά**, ἤτοι παριστάνουν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ πρωτότυπον, ὡς **μικρόν**, εἴτε διότι τοῦτο ὄντως εἶναι μικρόν εἴτε χάριν θωπείας ἢ σκώμματος ἢ καταφρονήσεως· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-άριον, -ιον, -ίδιον, -ις** (γεν. **-ίδος**), **-σκος, -ίσκος, -ίσκη, -ύδριον, -ύλλιον** : **παῖς — παιδ-άριον, ῥύαξ — ῥυάκ-ιον, θυγάτηρ — θυγάτρ-ιον, πίναξ — πινάκ-ιον, πινακίς — πινακίδ-ιον, ξίφος — ξιφ-ίδιον, πύλη — πυλ-ίς, νεανίας — νεανί-σκος, οἶκος — οἰκ-ίσκος, παῖς — παιδ-ίσκη, νέφος — νεφ-ύδριον, δένδρον — δενδρ-ύλλιον** (πρβλ. νῦν : παιδ-άκι, ἀνθρωπ-άκος, πορτ-ούλα κτλ.)

Σ η μ ε ῖ ω σ ι ς. Μερικῶν ὑποκοριστικῶν ἀπεβλήθη σὺν τῷ χρόνῳ ἡ ἔννοια τῆς μικρότητος : βιβλίον (= βίβλος), θηρίον (= θήρ).

3) **μεγεθυντικά**, ἤτοι παριστάνουν, ὅτι κάποιος ἔχει μέγα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ πρωτότυπον· συνήθεις καταλήξεις τούτων εἶναι **-ίας, -ων** : **μέτωπον — μετωπ-ίας, γαστήρ — γάστρ-ων, χεῖλος — χεῖλ-ων** (πρβλ. νῦν : κεφάλ-ας, δοντ-ᾶς, κοιλ-αρᾶς κτλ.)·

4) **τοπικά**, ἤτοι σημαίνουν τὸν τόπον, ὅπου διαμένει ἡ δρᾶ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σημαίνει τὸ πρωτότυπον· συνήθεις καταλήξεις τούτων εἶναι **-ιον, -εῖον** : **στρατηγός — στρατήγ-ιον** (νῦν στρατηγ-εῖον), **ἔμπορος — ἐμπόρ-ιον** (= ἐμπορικὸς λιμὴν), **χαλκεὺς (χαλκῆως, χαλκέ-ιον) — χαλκεῖον, ἱατρός — ἱατρ-εῖον, διδάσκαλος — διδασκαλ-εῖον** (= οἰκία διδασκάλου, σχολεῖον)·

5) **περιεκτικά**, ἤτοι σημαίνουν τόπον, ὃ ὁποῖος περιέχει πολλὰ ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα δηλοῖ τὸ πρωτότυπον· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-ών, -ιά, -ωνιά** : **ἐλαία — ἐλαι-ών, ὄρνις — ὄρνιθ-ών, μύρμηξ — μυρμηκ-ιά, ῥόδον — ῥοδ-ών καὶ ῥοδ-ωνιά**· οὕτω καὶ στρατός — στρατ-ιά·

6) **πατρωνυμικά**, ἤτοι σημαίνουν τὸν υἱὸν ἢ τὴν θυγατέρα ἢ τὸν ἀπόγονον ἐκείνου, τὸν ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον (ὄνομα πατρὸς ἢ μητρὸς ἢ προγόνου τινός)· συνήθεις καταλήξεις αὐτῶν εἶναι **-δης, -άδης, -ιάδης, -ίδης (-είδης, -οίδης), -ίων** (θηλ. **-άς**, γεν. **-άδος, -ίς**, γεν. **-ίδος**) : **Βούτης — Βουτά-δης, Βορέας — Βορεά-δης, Ἀσκληπιός — Ἀσκληπι-άδης, Πέλοψ — Πελοπ-ίδης, Ἀτρεὺς — Ἀτρείδης, Ἡρακλῆς — Ἡρακλείδης, Λητώ — Λητοῖδης, Κρόνος — Κρον-ίων, Θέστιος — Θεστι-άς (Θεστι-άδος), Δαναός — Δανα-ῖς (Δανα-ῖδος)** (πρβλ. νῦν κατάληξιν **-πουλλος, -πουλλο**, π.χ. τὸ ἀρχοντόπουλλο)·

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Μὲ τὰ πατρωνυμικά ἔχουν σχέσιν καὶ τὰ ὀνόματα τὰ παραγόμενα ἐκ συγγενικῶν ὀνομάτων μὲ τὰς καταλήξεις **-αδοῦς, -αδῆ, -ιδουῖς, -ιδῆ**: ἀνεψι-αδοῦς (= υἱὸς ἀνεψιοῦ ἢ ἀνεψιάς, ἦτοι ἐξαδέλφου ἢ ἐξαδέλφης), ἀνεψ-ιαδῆ — ἀδελφ-ιδουῖς, ἀδελφ-ιδῆ (= κόρη ἀδερφοῦ ἢ ἀδερφῆς).

7) **γονεωνυμικά**, ἦτοι σημαίνουν νεογνὸν ζώου ἢ μικρὸν κατὰ τὴν ἡλικίαν ζῶον εἶδους τινός· κατάληξις αὐτῶν εἶναι **-ιδεύς**: ἀετός — ἀετ-ιδεύς, λύκος — λυκ-ιδεύς, λαγῶς — λαγ-ιδεύς· μερικῶν ὅμως ζώων τὸ νεογνὸν δηλοῦται συνήθως μὲ ἰδιαιτέρον ὄνομα, ὡς ἀμνός (= τὸ νεογνὸν τοῦ προβάτου, ἀρνάκι), δέλφαξ (= χοιρίδιον), ἔριφος (= κατσικάκι), μόσχος (= μοσχάρι), νεβρός (= ἐλαφάκι), νεοσσός (= πουλάκι), πῶλος (= ἀλογάκι ἢ γαῖδουράκι· πρβλ. πουλάρι), σκύλαξ (= σκυλάκι), σκύμνος (= λεονταράκι).

8) **ἔθνικά**, ἦτοι σημαίνουν τὸν καταγόμενον ἐκ τινος χώρας ἢ πόλεως ἢ τόπου ἐν γένει, τὸν ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον· συνήθεις κατάληξεις αὐτῶν εἶναι **-ιος** (θηλ. **-ία**), **-εὺς** (θηλ. **-ίς**), **-νός, -ηνός, -ῖνος, -της** (θηλ. **-τις**), **-άτης, -ιάτης, -ήτης, -ίτης, -ώτης**: Κόρινθος — Κορινθ-ιος (Κορινθ-ία), Μέγαρα — Μεγαρ-εὺς (Μεγαρ-ίς), Ἀσία — Ἀσια-νός, Λάμψακος — Λαμψακ-ηνός, Τάρας — Ταραντ-ῖνος, Τεγέα — Τεγεά-της (Τεγεά-τις), Γύθειον — Γυθε-άτης, Κρότων — Κροτων-ιάτης, Αἴγινα — Αἰγινή-της, Ἴος — Ἰ-ήτης, Στάγιρα — Σταγιρ-ίτης, Σικελία — Σικελι-ώτης, Λαύρειον — Λαυρε-ώτης. Κατὰ ταῦτα καὶ ἠπειρος — ἠπειρ-ώτης, νῆσος — νησ-ιώτης.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 1. Τῶν παραγωγικῶν καταλήξεως **-ιον, -ίδιον, -ιος, -ίδης** τὸ **ι**, ἐὰν μὲν προηγῆται βραχὺ φωνῆεν, κανονικῶς συναιρεῖται μὲ αὐτό, ἐὰν δὲ προηγῆται μακρὸν φωνῆεν, ὑπογράφεται ὑπ' αὐτό: χαλκεὺς (θ. χαλκε-) χαλκείον, λέξις (θ. λέξε-) λεξειδίον, βοῦς (θ. βο-) βοῖδιον, Ἄτρεὺς (θ. Ἄτρε-) Ἄτρείδης, Λητώ (θ. Λητο-) Λητοΐδης, Χίος (θ. Χί-, ὁ Χί-ιος) Χίος, Λάρισα (θ. Λάρισα-) Λαρισσαῖος, Ἄργος (θ. Ἄργεσ-) Ἄργεῖος, γραῦς (θ. γραῖ-) γραΐδιον, λαγῶς (θ. λαγω-) λαγώδιον, Κῶς (θ. Κω-) Κῶος.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς 2. Εἰς τὰ εἰς **-ος** οὐδέτερα τριτόκλιτα μετὰ τὴν προσθήκην τῆς ὑποκοριστικῆς κατάληξεως **-ίδιον** ἀποβάλλεται ὄχι μόνον ὁ χαρακτήρ τοῦ θέματος **σ**, ἀλλὰ καὶ τὸ **ε** πρὸ αὐτοῦ: ξίφος (θ. ξιφεσ-) ξιφ-ίδιον, σκάφος (θ. σκαφεσ-) σκαφ-ίδιον, (ὄξος — ὄξ-ιδιον = ξίδι).

3. Παράγωγα επίθετα

α') Ἐκ ῥημάτων

§ 271. Ἐπίθετα ἐκ ῥημάτων παράγονται

1) μὲ τὰς καταλήξεις **-τος** καὶ **-τέος** (κυρίως **ῥηματικά ἐπίθετα**)· ἐκ τούτων

α') τὰ εἰς **-τος** σημαίνουν ὅ,τι καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου τοῦ ῥήματος ἢ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος δύναται ἢ εἶναι ἄξιος νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα : γράφω — γραπ-τός (= γεγραμμένος), μείγνυμι — μεικ-τός (= μεμειγμένος), ἀλίσκομαι — ἀλω-τός (= ὁ δυνάμενος νὰ ἀλωθῇ), βαίνω — βα-τός, ἄβα-τος (= ὁ δυνάμενος ἢ μὴ δυνάμενος νὰ πατηθῇ), ἐπαινῶ — ἐπαινε-τός, θαυμάζω — θαυμασ-τός (= ἄξιος νὰ ἐπαινῆται — νὰ θαυμάζεται)·

β') τὰ εἰς **-τέος** σημαίνουν ὅτι ὀφείλει τις νὰ πάθῃ ὅ,τι δηλοῖ τὸ ῥῆμα : γράφω = γραπ-τέος (= ὅστις πρέπει νὰ γραφῇ), διαβαίνω — διαβα-τέος (= ὅστις πρέπει νὰ διαβαθῇ)· Πρβλ. τὸ ἐνοίκιον προπληρω-τέον· ἀφαιρε-τέος, πολλαπλασιασ-τέος, διαυρε-τέος κτλ.

2) μὲ τὰς καταλήξεις **-άς, -ής, -ός, -νός, -ανός, -ρός, -ερός**· ταῦτα σημαίνουν ὅ,τι καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ ἐνεστώτος ἢ τοῦ παρακειμένου τοῦ ῥήματος : φεύγω (θ. φυγ-) — φυ-γὰς (= ὁ φεύγων), μείγνυμι (θ. μιγ-) μιγ-ὰς (= ὁ μεμειγμένος), ἀ-μιγ-ής (= ὁ μὴ μεμειγμένος), λείπο-μαι — λοιπ-ός (= ὁ ὑπολειπόμενος), στίλβω — στιλπ-νός (= ὁ στίλβων), στέγω — στεγ-ανός (= ὁ καλῶς στέγων, ἤτοι καλύπτων), λάμπω — λαμπ-ρός, θάλλω — θαλ-ερός, μαινώ (θ. μιαν-) — μια-ρός·

3) μὲ τὰς καταλήξεις **-ικός, -τικός, -ιμος, -μων, -τήριος**· ταῦτα σημεινούν ἰκανότητα ἢ ἐπιτηδειότητα ἢ κλίσιν πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον : ἄρχω — ἀρχ-ικός (= ἰκανὸς νὰ ἀρχῇ), ἀμύνομαι — ἀμυν-τικός (= ἐπιτηδεῖος εἰς τὸ ἀμύνεσθαι), ἐρίζω (θ. ἐριδ-) — ἐρισ-τικός (= ὁ ἔχων κλίσιν εἰς τὸ ἐρίζειν), ὠφελῶ — ὠφέλ-ιμος, μάχομαι — μάχ-ιμος (= ἰκανὸς νὰ μάχεται), φρονῶ — φρόν-ιμος, νοέω-ῶ — νοή-μων (= ἐπιτηδεῖος εἰς τὸ νὰ νοῇ), ἐλεέω-ῶ — ἐλεή-μων (= ὁ ἔχων κλίσιν εἰς τὸ νὰ ἐλεῇ), ἐπιλανθάνομαι (θ. ἐπιληθ-) — ἐπιλήσ-μων, σφάζω (θ. σω-) — σωτήριος (= ὁ ἰκανὸς νὰ σφάζῃ)·

β') Ἐξ ὀνομάτων

§ 272. Ἐπίθετα ἐξ ὀνομάτων (οὐσιαστικῶν καὶ σπανίως ἐπιθέτων) παράγονται

1) με τὰς καταλήξεις **-ιος** (**-αίος, -εἰος, -οἰος, -ῶος**), **-κός** (**-ικός, -ακός**)· ταῦτα σημαίνουν ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἀνήκει ἢ ἔχει σχέσιν πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον : οὐρανός — οὐράνιος, ἀγορὰ (ἀγορά-ιος) — ἀγοραῖος, κῆπος — κηπ-αῖος, χέρσος — χερσαῖος, οἶκος (θ. οἶκε-, οἰκέ-ιος) — οἰκεῖος, ἵππος — ἵππειος, βασιλεὺς (βασίλε-ιος) — βασιλείος (= τοῦ βασιλέως), Κίμων — Κιμών-εἰος, γέλως (θ. γελο (σ-), γελό-ιος) — γελοῖος, ἦρωσ — (ἡρώ-ιος) — ἡρώως, πάππος — παππ-ῶος, φύσι-ς — φυσι-κός, πανήγυρι-ς, πανηγυρι-κός, λίβυς — λιβυ-κός, θῆλυ-ς — θηλυ-κός, Ἀθηναῖος — Ἀθηναῖ-κός, Ῥόδιος — Ῥοδι-ακός (= τῶν Ῥοδίων).

Σημεῖωσις. Εἰς **-εἰος** (καὶ ὅχι εἰς **-ιος**) κανονικῶς λήγουν τὰ ἐπίθετα, τὰ ὅποια παράγονται ἀπὸ ὀνόματα προσώπων ἢ ζώων: Ὀμηρος — Ὀμήρ-εἰος, Πυθαγόρας — Πυθαγόρ-εἰος, ὄνος — ὄν-εἰος, κύκνος — κύκν-εἰος, βοῦς (βο-ός) — βό-εἰος κτλ.

2) με τὰς καταλήξεις **-εος** (**-οῦς**), **-ινος**· ταῦτα σημαίνουν ὕλην ἢ (σπανίως) χρῶμα : ἄργυρος — (ἀργύρεος) ἀργυροῦς, χρυσός — (χρύσειος) χρυσοῦς, κύανος — (κυάνεος) κυανοῦς, λίθος — λίθινος·

3) με τὰς καταλήξεις **-μος, -ιμος**· ταῦτα σημαίνουν τὸν κατάλληλον πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον : καῦσις — καῦσι-μος (= κατάλληλος πρὸς καῦσιν), χρῆσις — χρήσι-μος, ἐδωδὴ — ἐδωδ-ιμος (= φαγώσιμος), πένθος — πένθ-ιμος·

4) με τὰς καταλήξεις **-εις** (γεν. **-εντος**), **-όεις, -νός, -εινός, -λός, -ηλός, -λέος, -ρός, -αρός, -ερός, -ηρός, -ώδης**· ταῦτα σημαίνουν πλησμονήν, ἤτοι ἀφθονίαν ἐκεῖνου, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ πρωτότυπον : χάρις — χαρῖ-εις (= πλήρης χάριτος), ἀστὴρ — ἀστερ-όεις, ἰχθὺς — ἰχθυ-όεις, σκότος (θ. σκοτεσ-, σκοτεσ-νός, σκοτεν-νός =) σκοτεινός, φῶς — φωτ-εινός (πρβλ. § 36, 3), δέος (θ. δεεσ-) — δει-λός, παχὺς — παχυ-λός, φειδῶ — φειδω-λός, ἀπάτη — ἀπατη-λός, ὕψος — ὕψ-ηλός, δίψα — διψα-λέος, ψώρα — ψωρα-λέος, ἀνία — ἀνια-ρός, ἰσχύς — ἰσχυ-ρός, φθόνος — φθονε-ρός, λίπος — λιπαρός, σκιά — σκι-ερός, λύπη — λυπη-ρός, ὄγκος — ὄγκ-ηρός, ἄνθος — ἀνθ-ηρός, ἀφρός — ἀφρ-ώδης (= πλήρης ἀφροῦ)·

Σημεῖωσις. Τὰ εἰς **-ώδης** σημαίνουν πολλάκις ὁμοιότητα ἢ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἀρμόζει εἰς ὅ,τι δηλοῖ τὸ πρωτότυπον : γάλα — γαλακτ-ώδης (= γαλακτο-ειδής), σφήξ — σφηκ-ώδης (= σφηκτο-ειδής), παιδάριον — παιδαρι-ώδης (= ἀρμόζων εἰς παιδάριον).

5) με τὰς καταλήξεις **-αῖος, -ιαῖος, -ήσιος, -ινός, -ερινός**· ταῦτα σημαίνουν μέτρον ἢ χρόνον: πῆχυς — πηχυ-αῖος (= ἔχων μῆκος ἑνὸς πῆχεως), στάδιον — σταδι-αῖος, πλέθρον — πλεθρ-ιαῖος, σπιθαμῆ — σπιθαμ-ιαῖος, ἔτος — ἐτ-ήσιος, ἡμέρα — ἡμερ-ινός, ἔαρ — ἔαρ-ινός, θέρος — θερ-ινός, φθινόπωρον — φθινοπωρ-ινός, μεσημβρία — μεσημβρ-ινός, νύξ — νυκτ-ερινός, χειμὼν — χειμ-ερινός.

γ') Ἐξ ἐπιρρημάτων

§ 273. Ἐξ ἐπιρρημάτων (ἰδίως τοπικῶν καὶ χρονικῶν) παράγονται ἐπίθετα

1) με τὰς καταλήξεις **-ιος, -ιμος, -νός, -ινός**: πρόσθεν—πρόσθ-ιος, ὀπισθεν—ὀπίσθ-ιος, ὄψε—ὄψ-ιος καὶ ὄψ-ιμος, πρῶ ἢ πρῶι—πρῶ-ιος ἢ πρῶος καὶ πρῶ-ιμος, πέρυσι—περυσι-νός, χθές—χθεσ-ινός (βλ. καὶ § 145)·

2) με τὰς καταλήξεις **-αῖος, -ικός**: ῥάδγην—ῥαγδ-αῖος, χύδην—χυδ-αῖος, καθόλου—καθολ-ικός.

4. Παράγωγα ἐπιρρήματα

§ 274. Ἐπιρρήματα παράγονται ἀπὸ πᾶν κλιτὸν μέρος τοῦ λόγου ἢ ἀπὸ ἄλλα ἐπιρρήματα.

1) **Τοπικά** ἐπιρρήματα παράγονται με τὰς καταλήξεις

α') **-ασι, -ησι, -οι, -θι** πρὸς δῆλωσιν στάσεως ἐν τόπῳ: Πλαταιαὶ — Πλαται-ασι (= ἐν Πλαταιαῖς), Ἀθῆναι — Ἀθῆν-ησι, Μέγαρα — Μεγαρ-οῖ, οἶκος — οἶκ-οι, ἄλλος — ἄλλο-θι, αὐτός — αὐτό-θι·

β') **-θεν, -οθεν, -ωθεν** πρὸς δῆλωσιν κινήσεως ἀπὸ τόπου: οἶκος — οἶκο-θεν (= ἐκ τοῦ οἴκου), ἄλλος — ἄλλο-θεν, ἐκεῖ — ἐκεῖ-θεν, ἄνω — ἄνω-θεν, πᾶς — πάντ-οθεν, ἀμφοτέροι — ἀμφοτέρ-ωθεν·

γ') **-δε, -ζε, -σε** πρὸς δῆλωσιν κινήσεως εἰς τόπον: Μέγαρα — Μεγαρά-δε (= εἰς τὰ Μέγαρα), Ἀθῆναι — (Ἀθήνας-δε) Ἀθήναζε, ἄλλος — ἄλλο-σε (= εἰς ἄλλο μέρος).

2) **Τροπικά** ἐπιρρήματα παράγονται με τὰς καταλήξεις

α') **-ως, -ῶς**: δίκαιος — δικαί-ως, κακός — κακ-ῶς, βαρὺς — βαρῆ-ως, εὐγενής — εὐγεν-ῶς, ἄλλος — ἄλλ-ως, ὁμολογούμενος — ὁμολογουμέν-ως, ἐσκεμμένος — ἐσκεμμέν-ως·

β') **-δην, -άδην, -ίνδην, -δόν, -ηδόν**: βαίνω (θ. βα-) — βά-

δην, μείγ-νυμι — μίγ-δην, τρέχω — τροχ-άδην, ἄριστος — ἀριστ-ίνδην, ἀγέλη — ἀγελη-δόν, ταῦρος — ταυρ-ηδόν.

γ') -ί, -εί, -τί: ἄμισθος — ἀμισθ-ί, ἐθέλων — ἐθελοντ-ί, πάνδημος — πανδημ-εί, ἐλληνίζω — ἐλληνισ-τί, ὀνομάζω — ὀνομασ-τί.

δ') -ς: ἀναμείγ-νυμι (ἀναμίγ-ς) — ἀναμίξ, ἐναλλάσσω (ἐναλλάγ-ς) ἐναλλάξ.

3) Ποσοτικά ἐπιρρήματα παράγονται μὲ τὰς καταλήξεις -κίς, -άκίς: ἐπτὰ — ἐπτά-κίς, δέκα — δεκά-κίς, μύριοι — μυριάκίς, πολὺς — πολλ-άκίς, πόσος — ποσ-άκίς (βλ. § 168).

4) Χρονικά ἐπιρρήματα παράγονται μὲ τὴν κατάληξιν -τε: ἄλλος — ἄλλο-τε, ἕκαστος — ἐκάστο-τε.

Β') ΣΥΝΘΕΣΙΣ

§ 275. Εἰσαγωγή. Ἐκ τῶν δύο λέξεων, αἱ ὁποῖαι ἐνοῦνται καὶ σχηματίζουν μίαν ἄλλην λέξιν σύνθετον, ἐκείνη, ἢ ὁποῖα ἔχει τὴν πρῶτην θέσιν ἐν τῇ συνθέτῳ, λέγεται **πρῶτον συνθετικὸν** (μέρος) αὐτῆς, ἐκείνη δέ, ἢ ὁποῖα ἔχει τὴν δευτέραν θέσιν, λέγεται **δευτέρον συνθετικὸν** (μέρος) αὐτῆς. Π.χ. ἐν τῇ συνθέτῳ λέξει **ναυπηγός** ἡ λέξις **ναῦς** εἶναι α' συνθετικὸν (μέρος) αὐτῆς, ἡ δὲ λέξις **πήγνυμι** β' συνθετικὸν ἐν τῇ συνθέτῳ **κατάγω** ἡ λέξις **κατά** εἶναι α' συνθετικὸν καὶ ἡ λέξις **ἄγω** β' συνθετικὸν.

Ἐκαστον ἐκ τῶν δύο συνθετικῶν μερῶν μιᾶς συνθέτου λέξεως δύναται νὰ εἶναι κλιτὸν ἢ ἄκλιτον: **φυγόπονος** (φεύγω, πόνος), **εὐγενής** (εὖ, γένος), **ὑπεράνω** (ὑπέρ, ἄνω).

Γενικὴ προεισαγωγικὴ παρατήρησις

§ 276. 1) Πρωτοκλίτου ἢ δευτεροκλίτου ὀνόματος ὁ χαρακτήρ **α** ἢ **ο** τοῦ θέματος αὐτοῦ ὡς πρώτου συνθετικοῦ, ὅταν τὸ β' συνθετικὸν ἀρχίζῃ ὡσαύτως ἀπὸ φωνῆεν, κανονικῶς ἀποβάλλεται: (κιθάρα, θ. κιθαρα-, φῶδῃ) **κιθαρ-φῶδός**, (ἵππος, θ. ἵππο-, ἄρχω) **ἱππ-αρχος**.

2) Τὸ ἀρκτικὸν φωνῆεν τοῦ β' συνθετικοῦ, ὅταν εἶναι βραχύ, (**α**, **ε**, **ο**), κανονικῶς ἐκτείνεται (§ 32,6): (ἄ, ἀκέομαι) **ἀν-ἤκεστος**, (ὑπό, ἀκούω) **ὑπῆ-κοος**, (στρατός, ἄγω) **στρατ-ηγός**, (λόχος, ἄγω) **λοχ-ἄγός**, (ἄρμα, ἐλαύνω) **ἀρματ-ηλάτης**, (εὖ, ὄνομα) **εὖ-ώνυμος**.

Σημείωσις 1. Ἄν τὸ β' συνθετικὸν ἤρχιζέ ποτε ἀπὸ **F** ἢ **σ**, τότε διατη-

ρεῖται τὸ τελικὸν α ἢ ο τοῦ θέματος τοῦ πρώτου συνθετικοῦ καὶ συνήθως συναιρεῖται μὲ τὸ ἀρκτικὸν φωνῆν τοῦ β' συνθετικοῦ : (θεός, εἶδος, Γεῖδος) *θεο-ειδής*, (θύρα, ὄραω, Φοράω — θυρα-ορός) *θυρωρός*, (κακός, ἔργον, Φέργον — κακό-εργός) *κακούργος*, (κληρός, ἔχω, σέχω — κληρό-οχος) *κληροῦχος*.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς 2. Καὶ τὸ ἀρκτικὸν φωνῆν τοῦ β' συνθετικοῦ δὲν ἐκτείνεται, ἂν τὸ β' τοῦτο συνθετικὸν ἤρχιζέ ποτε ἀπὸ F ἢ σ, ἢ ἂν τὸ ἀρκτικὸν φωνῆν αὐτοῦ εἶναι θέσει μακρὸν (§ 11, 2) : (αἰχμή, ἄλωτός, Φαλίσκομαι) *αἰχμ-άλωτος*, (ἡνία, ἔχω, σέχω) *ἡνίοχος*, (ἄγχι, ἄλς, σάλς) *ἀγγί-αλος*, (ναῦς, ἄρχω) *ναύ-αρχος* (τὸ α τοῦ ἄρχω εἶναι θέσει μακρὸν).

Αἱ λέξεις *ἄλεθρος* καὶ *δροφος* ὡς β' συνθετικά δὲν ἐκτείνουν τὴν ἀρκτικὴν ο, ὅταν ἢ πρὸ αὐτῶν συλλαβὴ εἶναι μακρὰ (φύσει ἢ θέσει) : *δι-ώροφος*, *παν-ωλεθρία*, ἀλλὰ *χεῦσ-όροφος*, *ψῦχ-άλεθρος*, *ὑψ-όροφος* (τὸ υ τῆς λέξεως ὕψος εἶναι θέσει μακρὸν)· πρβλ. καὶ § 34, 1, β'.

Α'. Πρῶτον συνθετικόν

1. Κ λ ι τ ὸ ν

α') Ὀνομα οὐσιαστικόν

§ 277. Τὸ θέμα οὐσιαστικοῦ, ὅταν τοῦτο λαμβάνεται ὡς α' συνθετικόν, κανονικῶς μένει ἀμετάβλητον, ἰδίᾳ ὅταν τὸ οὐσιαστικὸν τοῦτο εἶναι δευτερόκλιτον : (ἀγορά, θ. ἀγορα-) *ἀγορα-νόμος*, (σκιά, θ. σκια-) *σκια-μαχῶ*, (νίκη, θ. νικη-) *νικη-φόρος*, (δῆμος, θ. δημο-) *δημο-κρατία*, (λίθος, θ. λιθο-) *λιθό-στρωτος*, (βοῦς, θ. βου-) *βου-κέφαλος*, (ναῦς, θ. ναυ-) *ναυ-μάχος*, (τέλος, θ. τελεσ-) *τελεσ-φόρος* (βλ. § 46 κ.έ.). Ἄλλὰ

1) συνήθως τὸ θέμα πρωτοκλίτων καὶ τριτοκλίτων ὀνομάτων ὡς πρώτων συνθετικῶν μετασχηματίζεται κατὰ τὰ δευτερόκλιτα, ἥτοι λήγει εἰς ο : (θ. ἡμερα-) *ἡμερο-δρόμος*, (θ. ὕλη-) *ὑλο-τόμος*, (θ. ἄμαξα-) *ἀμαξο-πηγός*, (θ. παιδ-) *παιδ-ο-νόμος*, (θ. ἰχθυ-) *ἰχθυ-ο-πώλης*, (θ. κρεασ-) *κρε-ο-πώλης*, (θ. ἀνθεσ-) *ἀνθ-ο-πώλης*, (θ. ριν-) *ῥιν-ό-κερωσ*.

2) σπανίως καὶ τὸ θέμα τῶν δευτεροκλίτων καὶ τριτοκλίτων ὀνομάτων ὡς πρώτων συνθετικῶν, μετασχηματίζεται κατὰ τὰ πρωτόκλιτα, ἥτοι λήγει εἰς η ἢ α : (θ. ἔλαφο-) *ἐλαφη-βόλος*, (θ. θανατο-) *θανατη-φόρος*, (θ. βιβλιο-) *βιβλια-γράφος*, (θ. λαμπαδ-) *λαμπαδ-η-φόρος*.

Σημείωσις 1. Τῶν εἰς **-μα** οὐδετέρων τριτοκλίτων ὀνομάτων ὡς πρώτων συνθετικῶν πολλάκις τὸ θέμα ἀποβάλλει τὴν τελικὴν συλλαβὴν **ατ** : (θ. ἀρματ-) **ἀρματ-ηλάτης**, (θ. αἱματ-) **αἱματ-ο-σταγής**, (θ. σωματ-) **σωματ-ο-ειδής**, ἀλλὰ **σωμ-ασκῶ**, **αιμ-ο-βαφής**.

Σημείωσις 2. Τῶν ὀνομάτων **γῆ**, **πῦρ**, **ὕδωρ** ὡς πρώτων συνθετικῶν θέμα εἶναι **γῆ-** ἢ **γεω-**, **πυρ-** ἢ **πυρι-** ἢ **πυρο**, **ὕδατο-** ἢ **ὕδρο-** ἢ **ὕδρ** : **γῆ-γενής**, **γεω-μέτρης**, **γεω-γράφος** — **πυρ-φόρος**, **περι-φλεγής**, **πυρο-ειδής** — **ὕδατο-ειδής**, **ὕδρο-πότης**, **ὕδρ-αγωγός**.

β') 'Επίθετον

§ 278. Τῶν ἐπιθέτων, ὡς πρώτων συνθετικῶν, λαμβάνεται κανονικῶς τὸ θέμα τοῦ ἀρσενικοῦ, οἰουδήποτε γένους καὶ ἂν εἶναι τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον λαμβάνεται ὡς β' συνθετικόν, ἢ τὸ ὅλον σύνθετον : (ἄκρα, πόλις) **ἀκρό-πολις**, (Μεγάλη, πόλις) **Μεγαλό-πολις**, (Θερμάκι, πύλαι) **Θερμο-πύλαι**, (ἄξιος, νίκη) **ἀξιό-νικος**, (διακόσιοι, μέδιμνοι) **διακασιο-μέδιμνος**, (χίλια, τάλαντα) **χιλιο-τάλαντος**.

Σημείωσις 1. Τοῦ ἐπιθέτου **καλός** ὡς πρώτου συνθετικοῦ θέμα εἶναι **καλλι-** (**καλλί-μορφος**, **καλλί-νικος**) καὶ τοῦ ἐπιθέτου **πᾶς** εἶναι **παντο-** ἢ **παν-** (**παντο-λόρος**, **παν-σέληνος**).

Σημείωσις 2. Τῶν τεσσάρων πρώτων κλιτῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν **εἰς**, **δύο**, **τρεις**, **τέσσαρες**, ὅταν ταῦτα λαμβάνωνται ὡς πρῶτα συνθετικά, θέμα εἶναι **μονο-**, **δι-**, **τρι-**, **τετρα-** : (ἐν εἶδος) **μονο-ειδής**, **δί-δραχμον**, **τρί-πους**, **τετρά-πηχys**.

Τὰ δὲ ἄκλιτα ἀπόλυτα ἀριθμητικά ὡς πρῶτα συνθετικά ἢ μένουσι ἀμετάβλητα ἢ μετασχηματίζονται καὶ λήγουν εἰς **α** (κατὰ τὸ **ἑπτά**, **ἑννέα**, **δέκα**) : **πεντά-δραχμον**, **ἕξα-έτης**, **εἰκοσί-πηχys**, **εἰκοσά-πηχys**, **ἑκατόμ-πεδος**, **ἑκατοντα-έτης**.

γ') 'Ρῆμα

§ 279. Τοῦ ῥήματος ὡς πρώτου συνθετικοῦ λαμβάνεται τὸ θέμα ἢ τὸ ῥηματικόν ἢ τὸ χρονικόν (κανονικῶς τοῦ **ἐνεργητικοῦ ἀορίστου** ἢ τοῦ **μέλλοντος**) :

1) **ἀμετάβλητον**, ὅταν τὸ β' συνθετικόν ἀρχίζῃ ἀπὸ φωνῆεν : (ἔχω, ἐγγύη) **ἐχ-έγγυον**, **φθιν-όπωρον**, **πειθ-αρχῶ**, **εἰψ-ασπις**.

2) **μετεσχηματισμένον** διὰ τῆς προσλήψεως ἐνὸς **ε** ἢ **ι** ἢ **ο**, ὅταν τὸ β' συνθετικόν ἀρχίζῃ ἀπὸ σύμφωνον : **ἐχ-έ-φρων**, **χαιρ-έ-**

κακος, **ἀρχ-ι-τέκτων**, **κρυψ-ί-νους**, **φυγ-ό-δικος**, **στρεψ-ό-δικος**, **δωσ-ί-δικος**, **εὐρησ-ί-λογος**.

Σημείωσις. Οὕτω καὶ ἐκ τῶν εἰς -έω συνηρημένων ῥημάτων ὡς πρώτων συνθετικῶν πρὸ φωνήεντος μὲν λαμβάνεται τὸ θέμα ἄνευ τοῦ χαρακτῆρος **ε**, πρὸ συμφώνου δὲ λαμβάνεται τὸ θέμα μὲ **ο** ἀντὶ τοῦ χαρακτῆρος **ε**: (φιλέ-ω) **φιλό-άνθρωπος**, (μισέ-ω) **μισο-γύνης**.

2. Ἄκλιτον

§ 280. Ἐκ τῶν ἀκλίτων ὡς πρῶτα συνθετικὰ δύνανται νὰ λαμβάνωνται

1) **ἐπιρρήματα**. ταῦτα ἢ μένουσιν ἀπαθῆ ἢ πάσχουσιν φθογγικὰς παθήσεις ἢ ἀναλογικoὺς μετασχηματισμοὺς κατὰ τὸ τέλος αὐτῶν: **δει-μνηστος**, **ἀγχι-νους**, **ἀνω-φερής**, **ἀρι-μελής**, **εὐ-γενής**, **παλινο-φδία**, **παλιρ-ροια**, **χαμαί-ζηλος**, **ὑψι-πέτης** — (ἄγχι) **ἀγχέ-μαχος**, (χαμαί) **χαμ-ερτής**, (ὄψε) **ὄψι-μαθής**, (ἔνδον) **ἐνδό-μυχος**, (ὀπισθεν) **ὀπισθό-δομος**, **ὀπισθο-φύλαξ**.

2) αἱ κύριαι προθέσεις. αὗται

α') ὅταν τὸ β' συνθετικὸν εἶναι ῥῆμα, ἔχουσιν κανονικῶς ἐπιρρηματικὴν σημασίαν: **εἰσ-άγω** (= ἄγω ἐντός), **ἐπι-τίθημι** (= θέτω ἐπάνω), **συμ-μένω** (= μένω μαζί).

β') ὅταν τὸ β' συνθετικὸν εἶναι ὄνομα, ἄλλοτε μὲν ἔχουσιν ἐπιρρηματικὴν σημασίαν, ὡς **ἀμφι-θάλασσος** (= ὁ ἔχων ἀμφοτέρωθεν θαλασσαν), **σύν-τροφος** (= ὁ τρεφόμενος μαζί), ἄλλοτε δὲ τὴν συνήθη προθετικὴν σημασίαν, ὡς **ἀνά-λογος** (= ὁ ἀνά λόγον), **παρά-λογος** (= ὁ παρὰ λόγον), **ἐν-τιμος** (= ὁ ἐν τιμῇ), **ὑπερ-άνθρωπος** (= ὁ ὑπὲρ ἄνθρωπον): βλ. § 28 κ.έ. καὶ § 33, 6, Σημ.

3) **ἀχώριστα μόρια**. οὕτω καλοῦνται μερικαὶ ἐπιρρηματικαὶ λέξεις, αἱ ὁποῖαι οὐδέποτε λαμβάνονται μεμονωμέναι, ἀλλὰ πάντοτε ἐν συνθέσει ὡς πρῶτα συνθετικὰ (πρβλ. νῦν: **ξε**, π.χ. γράφω—ξεγράφω, λέω—ξελέω).

Ἄχώριστα μόρια τῆς ἀρχαίας γλώσσης συνήθη εἶναι:

α') τὸ στερητικὸν **ἀ-** καὶ τὸ στερητικὸν **νη-**, τὰ ὁποῖα ἔχουσιν τὴν ἔννοιαν τοῦ **ἄνευ** ἢ **ὄχι**: **ἄ-καρπος** (= ἄνευ καρποῦ), **ἄ-γνωστος** (= ὄχι γνωστός), **ἄ-τυχής** (= ἄτυχος), **νη-ποιεῖ** (= ἀτιμωρητί), **νηνεμία** (= ἔλλειψις ἀνέμου), **νωδός** (ἐκ τοῦ νη-ὁδοῦς = ἄνευ ὀδόντων).

Σημείωσις. Τὸ στερητικὸν **α-** πρὸ φωνήεντος συνήθως γίνεται **ἀν-**: **ἀν-εὐθνος**. ἀλλά: **ἀ-ήττητος**, **ἄ-οπλος**, **ἄ-υπνος**, **ἄκων** (ἐκ τοῦ ἀ-έκων), **ἀργός** (ἐκ τοῦ ἀ-εργός): πρβλ. § 276, 2, Σημ. 1.

β') τὸ **δυσ-**, τὸ ὁποῖον ἔχει τὴν ἔννοιαν τοῦ **κακὸς** ἢ τοῦ **δύσ-**
κολος: **δυσ-ώδης** (= κακῶς ὄζων), **δυσ-ειδής** (= ἔχων κακὴν μορ-
φήν, ἀσχημος), **δυσ-άλωτος** (= δυσκόλως ἀλίσκόμενος)·

γ') τὰ ἐπιτακτικὰ μόρια **ἀ-**, **ἀρι-**, **ἐρι-**, **ζα-**, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὴν
ἐννοιαν τοῦ **πολύ**, **πάρα πολύ**: **ἀ-τενής** (= λίαν τεταμένος), **ἀ-χανής**
(= λίαν χαίνων, πολὺ ἐκτεταμένος), **ἀρι-ζήλωτος** (= λίαν ζηλωτός),
ἐρί-τιμος (= πολύτιμος), **ζά-πλουτος** (= βαθύπλουτος)·

δ') τὸ **ἡμι-** (ἐξ οὗ τὸ ἐπίθετον **ἡμισυς**) : **ἡμί-θεος**, **ἡμι-τάλαντος**.

Β'. Δεύτερον συνθετικόν

1. Κ λ ι τ ὸ ν

α') Ὄνομα οὐσιαστικόν

§ 281. Σύνθετον ὄνομα μὲ οὐσιαστικόν ὡς β' συνθετικόν δυνα-
τὸν νὰ εἶναι καὶ αὐτὸ οὐσιαστικόν, δυνατόν ὁμως νὰ εἶναι ἐπίθετον.

1) Ὄταν ἐν σύνθετον ὄνομα μὲ οὐσιαστικόν ὡς β' συνθετικόν
εἶναι καὶ αὐτὸ οὐσιαστικόν, τότε τὸ β' συνθετικόν συνήθως μένει ἀμε-
τάβλητον : (ἄρμα, ἄμαξα) **ἀρμ-άμαξα**, (ξίφος, μάχαιρα) **ξιφο-μά-
χαιρα**, (ἵππος, δρόμος) **ἱπλό-δρομος**, (ἀμφί, θέατρον) **ἀμφι-θέατρον**,
(ὀπισθεν, φύλαξ) **ὀπισθο-φύλαξ**.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Εἰς μερικὰ τοιαῦτα σύνθετα τὸ οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον εἶναι
β' συνθετικόν, μετασχηματίζεται εἰς **-ον** ἢ **-ιον** : (πρό, θύρα) **πρό-θυ-ρον**, (ἡμισυς,
μέδιμνος) **ἡμι-μέδιμν-ον**, (ἡμισυς, ὀβολός) **ἡμι-ωβόλ-ιον** (πρβλ. **ἡμι-τά-
λαντ-ον**), (πρό, ἄστρ) **προ-άστ-ιον**.

2) Ὄταν σύνθετον ὄνομα μὲ οὐσιαστικόν ὡς β' συνθετικόν εἶναι
ἐπίθετον, τότε τὸ β' συνθετικόν

α') μένει ἀμετάβλητον, ἂν εἰς τὸ ὄλον σύνθετον παρέχεται μορφή
ἐπιθέτου (δικαταλήκτου ἢ μονοκαταλήκτου) : **ἄ-υπνος**, **εὐ-ἀριθμος**,
πάν-δημος, **ἄ-τοπος**, **εὐ-δαίμων**, **ἀ-χίτων**, **εὐ-χαρις**, **ῥίψ-ασπις**,
εὐ-παις, **μακρό-χειρ**·

β') μετασχηματίζεται κατὰ τὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα λήγουν εἰς **-ος**,
-ιος, **-ης**, **-ων** : (μηχανή) **πολυ-μήχαν-ος**, (σπονδῆ) **ὀμό-σπον-δος**,
(σῶμα) **ἀ-σώματ-ος**, (αἷμα) **ὄμ-αιμ-ος**, (ἀνήρ) **ἄν-ανδρ-ος**, (θάλαττα)

ἐπι-θαλάττι-ιος, (πατήρ, μήτηρ, γαστήρ) *ὄμο-πάτρ-ιος*, *ὄμο-μήτρ-ιος*, *ὄμο-γαστρ-ιος*, (άλς) *ἐν-άλ-ιος*, (τέλος) *εὐ-τελ-ής*, (εἶδος) *εὐ-εἰδ-ής*, (μέγεθος) *ὑπερ-μεγέθ-ης*, (φρὴν) *ἄ-φρ-ων*, *σώ-φρ-ων* (πρᾶγμα) *πολυ-πράγμ-ων*, (κτῆμα) *ἄ-κτῆμ-ων*.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Τὰ ὀνόματα πατήρ, μήτηρ καὶ γαστήρ ὡς δευτέρα συνθετικά ἐπιθέτων μὲ α' συνθετικὸν ἄλλην λέξιν ἐκτὸς τῆς λέξεως ὁμῶς (= εἰς καὶ ὁ αὐτὸς) μεταβάλλουν τὴν λήγουσαν -ηρ εἰς -ωρ: *ἄ-πάτωρ*, *ἄ-μήτωρ*, *προ-γαστώρ*.

Ἡ λέξις γῆ ὡς β' συνθετικὸν ἐπιθέτων μετασχηματίζεται εἰς -γεως ἢ -γαιος (ἢ -γειος): *λεπτό-γεως*, *μεσό-γαιος*, (μεσό-γειος).

Αἱ λέξεις ἄγορά καὶ ὄνομα ὡς β' συνθετικά μετασχηματίζονται εἰς -ήγυρις, -ώνυμος: *παν-ήγυρις*, *ὄμ-ήγυρις* — *εὐ-ώνυμος*, *ἀν-ώνυμος*.

β') Ἐπίθετον

§ 282. Τὸ ἐπίθετον ὡς β' συνθετικὸν μένει ἀμετάβλητον: (γνωστὸς) *ἄ-γνωστος*, (ἕσος) *ἄν-ισος*, (ποικίλος) *πολυ-ποικίλος*, (συνήθης) *ἄ-συνήθης* (πρβλ. νεοελλ.: *μον-ἀκριβος*, *ῥοδο-κόκκινος*).

γ') Ῥῆμα

§ 283. Λέξις σύνθετος μὲ ῥῆμα ὡς β' συνθετικὸν δυνατόν νὰ εἶναι πάλιν ῥῆμα, δυνατόν ὁμῶς νὰ εἶναι ὄνομα οὐσιαστικὸν ἢ ἐπίθετον: (γράφω) *ἀντι-γράφω*, *ζω-γράφος*, (ἀκούω) *ὑπ-ακούω*, *ὑπ-ήκοος*.

1) Τὸ ῥῆμα ὡς β' συνθετικὸν κανονικῶς μένει ἀμετάβλητον, μόνον ὅταν τὸ α' συνθετικὸν εἶναι πρόθεσις· ἄλλως σχηματίζεται **παρα-σύνθετον** ῥῆμα εἰς -έω ἀπὸ συγγενὲς σύνθετον ὄνομα, τὸ ὁποῖον δηλοῖ τὸ ἐνεργοῦν πρόσωπον: *συγ-γράφω*, ἀλλὰ *ζωγραφέ-ω*, -ῶ (ἐκ τοῦ *ζωγράφος*) — *ἐξ-εργάζομαι*, *κατ-εργάζομαι*, ἀλλὰ *εὐεργετ-έω*, -ῶ (ἐκ τοῦ *εὐ-εργέτης*)· βλ. § 286.

Σ η μ ε ἰ ω σ ι ς. Σύνθετα ῥήματα ὡς τὰ τῆς νέας γλώσσης *βιοπαλαίω*, *χαρτοπαίζω*, *καλοτρώγω*, *κακογράφω* κτλ. κανονικῶς δὲν σχηματίζονται εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων ὁμῶς ἀρχίζουσι νὰ σχηματίζονται τοιαῦτα σύνθετα, ὡς *ἀμπελο-τέμνω*, *θυρο-κόπτω* κτλ.

2) Ὅταν μὲ ῥῆμα ὡς β' συνθετικὸν σχηματίζεται ὄνομα οὐσιαστικὸν ἢ ἐπίθετον, τότε τὸ θέμα τοῦ ῥήματος, τὸ ὁποῖον λαμβάνεται ὡς β' συνθετικόν, προσλαμβάνει τὰς καταλήξεις

α') -ς: (θηρά-ω) *ὄρνιθο-θήρα-ς*, (νικά-ω) *ὀλυμπιο-νίκη-ς*,

(γινώ-σκ-ω) ἀ-γνώ-ς (= ἄγνωστος ἢ ἀγνοῶν), (ὠνέ-ομαι) τελ-
 ὠνή-ς, (πωλέ-ω) βιβλιο-πώλη-ς, (θνήσκω, θ. θνη-) ἡμι-θνή-ς,
 (πλήττω, θ. πληγ-) οἰστρο-πλήξ (ἐκ τοῦ οἰστροπλήγ-ς)·

β') -ης (γεν. -ου), -ος : (ἄρχ-ω), σχολάρχ-ης, (πέτ-ομαι)
 ὑφι-πέτ-ης, (γράφ-ω) ζω-γράφ-ος, (πήγ-νυ-μι) ναυ-πηγ-ός·

γ') -ῆς (γεν. -οῦς) : (βλάπτω, θ. βλαβ-) ἀ-βλαβ-ῆς, (μαν-
 θάνω, θ. μαθ-) εὐ-μαθ-ῆς, (σέβ-ομαι) εὐ-σεβ-ῆς, (πίπτω, θ. πετ-)
 προ-πετ-ῆς·

δ') -της, -τωρ : (ἵστημι, θ. στα-) ἐπι-στά-της, (δίδωμι, θ.
 δο-) προ-δό-της, (λαβμάνω, θ. ληβ-) ἀντι-λήπ-τωρ.

2. Ἄ κ λ ι τ ο ν

§ 284. Λέξεις ἄκλιτος ὡς β' συνθετικὸν μένει ἀμετάβλητος : ἔκ-
 παλαι, ὑπέρ-εν, ὑπερ-άνω, σύν-αμα.

Νόθα σύνθετα καὶ παρασύνθετα

§ 285. Νόθη σύνθεσις. Μερικαὶ σύνθετοι λέξεις σχηματίζονται
 καὶ κατὰ τὸ α' καὶ κατὰ τὸ β' συνθετικόν, ἢ μόνον κατὰ τὸ α', οὐχὶ ἀπὸ
 θέματα ἀπλᾶ, ἀλλ' ἀπὸ ἀκεραίου τύπους λέξεων : (νέα, πόλις) νεά-
 πολις, (ἐνῶ : ἄκρα, πόλις — ἀκρό-πολις), (ναῦς, νεώς, οἶκος)
 νεώσ-οικος, (δορί, κτητός) δορί-κτητος, (πᾶσι, γνωστός) πασί-γνω-
 στος, (νοῦν, ἔχω) νουν-εχής. Οὕτως ἐσχηματίσθη καὶ ἡ λέξις Πελο-
 πόννησος (ἐκ τῶν λέξεων Πέλοπος νῆσος).

Τὰ τοιαῦτα σύνθετα καλοῦνται νόθα.

§ 286. 1) Αἱ παράγωγοι λέξεις, αἱ ὁποῖαι παράγονται ἀπὸ ἄλλας
 λέξεις (οὐχὶ ἀπλᾶς, ἀλλὰ) συνθέτους, λέγονται παρασύνθετοι :
 (στρατός, ἄγω — στρατ-ηγός) στρατηγ-έω, -ῶ, (σῦκον, φαίνω — συκο-
 φάντης) συκοφαντ-έω, -ῶ, (πολὺς, πρᾶγμα — πολυ-πράγμων) πολυ-
 πραγμον-έω -ῶ.

2) Παρασύνθετα παράγονται καὶ ἀπὸ δύο ἢ περισσοτέρας λέξεις,
 αἱ ὁποῖαι συνεκφέρονται μὲν κανονικῶς καὶ ἀποτελοῦν μίαν ἔννοιαν,
 ἀλλὰ δὲν ἐνοῦνται εἰς μίαν λέξιν σύνθετον : (Ἄρειος πάγος) Ἄρεο-
 παγ-ίτης, (καλὸς κάγαθός) καλοκαγαθ-ία, (ἐν χειρὶ τίθημι) ἐγχειρ-ίζω,
 (κατὰ χώραν τίθημι) καταχωρ-ίζω, (ὁ ἀπὸ τῶν χειρῶν ἔχων τὸν βίον)
 ἀποχειροβίος (πρβλ. νῦν : Μαύρη θάλασσα — Μαυροθαλασσ-ίτης,
 Ἐρυθρὸς Σταυρὸς — Ἐρυθροσταυρ-ίτης, ἔξω φρενῶν — ἔξωφρεν-ικός).

Τονισμός και σημασία τῶν συνθέτων

α') Τονισμός

§ 287. Παρὰ τὸν κανόνα (§ 16, 11) δὲν ἀναβιβάζεται κατὰ τὴν σύνθεσιν ὁ τόνος, ὅταν β' συνθετικὸν εἶναι

1) οὐσιαστικόν, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς **-ά, -ή, -μός, -εύς, -τής, -τήρ**: (φορὰ) **μισθο-φορά**, (βολή) **προσ-βολή**, (σιτισμός) **ἐπι-σιτισμός**, (γραφεύς) **συγ-γραφεύς**, (ἱερεὺς) **ἀρχ-ιερεύς**, (ἀγωνιστής) **ἀντ-αγωνιστής**, (πλωτήρ) **συμ-πλωτήρ*** (ἀλλὰ δεσμός — σύνδεσμος)·

2) ῥηματικὸν ἐπίθετον εἰς **-τέος** ἢ ἐπίθετον ἐν γένει, τὸ ὁποῖον λήγει εἰς **-ής** ἢ **-ικός**: (δοτέος) **ἀπο-δοτέος**, (σαφής) **ἀ-σαφής**, (ἐπιεικής) **ἀν-ἐπιεικής**, (συμβουλευῶ) **συμ-βουλευτικός**.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Τὰ ῥηματικά ἐπίθετα εἰς **-τος** ὡς β' συνθετικά, ὅταν μὲν ἐν τῷ συνθέτῳ ὑπάρχη ἡ ἔννοια τοῦ δυνατοῦ, διατηροῦν τὸν τόνον ἐπὶ τῆς ληγουσῆς καὶ εἶναι τρικατάληκτα, ὅταν δὲ ἐν τῷ συνθέτῳ ὑπάρχη ἡ ἔννοια τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου, ἀναβιβάζουν τὸν τόνον καὶ εἶναι δικατάληκτα (§ 271, 1, α') : **αἰρετός** — **ἐξαιρετός, -ή, -όν** (= δυνάμενος νὰ ἐξαιρεθῆ) — **ὁ, ἡ ἐξαιρετός**, τὸ **ἐξαιρετόν** (= ἐξηρημένος, ἐκλελεγμένος)· **λυτός** — **διαλυτός, -ή, -όν** (= δυνάμενος νὰ διαλυθῆ) — **ὁ, ἡ διάλυτος**, τὸ **διάλυτον** (= διαλυμένος). Οὕτως **ὁ, ἡ ἀγραπτός** (= μὴ γεγραμμένος), **ὁ, ἡ χειροποίητός** (= χειρὶ πεποιημένος), **ὁ, ἡ νεόδαρτός** (= νεωστὶ δεδαρμένος).

§ 288. Τὰ εἰς **-ος** σύνθετα, τῶν ὁποίων τὸ μὲν α' συνθετικὸν εἶναι θέμα ὀνομαστικόν, τὸ δὲ β' συνθετικὸν εἶναι θέμα ῥηματικόν, τονίζονται συνήθως, ὅταν μὲν ἔχουν ἐνεργητικὴν σημασίαν, εἰς τὸ β' συνθετικόν, ἢτοι εἰς τὴν παραλήγουσαν, ὅταν δὲ ἔχουν παθητικὴν ἢ ἀμετάβατον σημασίαν, εἰς τὸ α' συνθετικόν, ἢτοι εἰς τὴν προπαραλήγουσαν : **λογο-γράφος** (= ὁ γράφων λόγους) — **αὐτό-γράφος** (= ὁ ὑπ' αὐτοῦ γραφεὶς), **πρωτο-τόκος** (= ἡ τὸ πρῶτον τεκοῦσα) — **πρωτό-τοκος** (= ὁ τεχθεὶς πρῶτος), **αὐτό-μολος** (= ὁ αὐτὸς μολῶν, ἢτοι ἐλθῶν).

Ἐὰν ὅμως τὰ τοιαῦτα σύνθετα ἔχουν τὴν παραλήγουσαν φύσει ἢ θέσει μακράν, τότε τονίζονται ἐπὶ τῆς ληγουσῆς : **ναυ-πηγός**, **ἀργυρ-αμοιβός**, **κυν-ηγός**, **ψυχο-πομπός**.

Σ η μ ε ί ω σ ι ς. Παρὰ τὸν ἀνωτέρω κανόνα ἀναβιβάζουν τὸν τόνον, ἂν καὶ ἔχουν ἐνεργητικὴν σημασίαν

α') τὰ εἰς **-ος** σύνθετα μὲ πρόθεσιν ἢ μὲ τὸ ἐπίρρημα **εὖ** ἢ μὲ τὰ ἀχώριστα μόρια **ἀ-** καὶ **δυσ-**: **πρό-μαχος**, **διά-δοχος**, **εὖ-φορος**, **ἀ-γονος**, **δύσ-τροπος**.

β') ὅσα λήγουν εἰς -οχος, -αρχος καὶ -συλος (ἐκ τῶν β. ἔχω, ἀρχω, συλῶ):
 ἡμί-οχος, ναύ-αρχος, ἱερό-συλος·

γ') αἱ σύνθετοι λέξεις ἐπίβουλος, κακοῦργος, πανοῦργος (§ 276, 2, Σημ. 1).

β') Σημασία

§ 289. Τὰ σύνθετα κατὰ τὴν σημασίαν των διαιροῦνται εἰς

1) **ὀριστικά**· οὕτω καλοῦνται τὰ σύνθετα, εἰς τὰ ὁποῖα, ὅταν ἀναλύωνται κατὰ τὴν σημασίαν των, τὸ α' συνθετικὸν γίνεται προσδιορισμὸς τοῦ β' συνθετικοῦ, ἐπιθετικὸς ἢ ἐπιρρηματικὸς ἢ κατὰ πτώσιν γενικὴν : ἀκρόπολις (= ἄκρα πόλις), παλαιγενής (= πάλαι γενόμενος), ὀψιμαθής (= ὀψὲ μαθών), δημογέρων (= τοῦ δήμου γέροντων), ὀλιγαρχία (= ὀλίγων ἀρχή), πάμπρωτος (= πάντων πρῶτος)·

2) **τὰ ἀντικειμενικά ἢ σύνθετα ἐξαρτήσεως**· οὕτω καλοῦνται τὰ σύνθετα, εἰς τὰ ὁποῖα, ὅταν ἀναλύωνται κατὰ τὴν σημασίαν των, τὸ ἐν ἐκ τῶν συνθετικῶν μερῶν λαμβάνει θέσιν ἀντικειμένου τοῦ ἐτέρου : λογογράφος (= ὁ γράφων λόγους), δεισιδαίμων (= ὁ δεδιώς, ἦτοι φοβούμενος τοὺς δαίμονας), ἀρχέκακος (= ὁ ἀρχων, ἦτοι κάμων ἀρχὴν τοῦ κακοῦ)·

3) **κτητικά**· οὕτω καλοῦνται τὰ σύνθετα, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ ἀναλύωνται εἰς τὴν μετοχὴν ἔχων (φέρων, παράγων κτλ.) μὲ ἀντικείμενον αὐτῆς ἀμφότερα τὰ συνθετικά μέρη τοῦ συνθέτου, τὸ ἐν ὡς ἐπιθετικὸν προσδιορισμὸν τοῦ ἐτέρου : ἀργυρότοξος (= ὁ ἔχων ἀργυροῦν τόξον), σώφρων (= ὁ ἔχων σώας τὰς φρένας), πολύκαρπος (= ὁ ἔχων ἢ φέρων ἢ παράγων πολλοὺς καρπούς· (πρβλ. ξανθομάλλης = ἐκεῖνος ποῦ ἔχει ξανθὰ μαλλιά, ἀνοιχτομάτης = ἐκεῖνος ποῦ ἔχει ἀνοιχτὰ τὰ μάτια του κτλ.)·

4) **συνδετικά**· οὕτω καλοῦνται τὰ σύνθετα, τὰ ὁποῖα δηλοῦν ἀπλῶς συνύπαρξιν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα σημαίνουν τὰ δύο συνθετικά μέρη τοῦ συνθέτου, ἦτοι τὰ σύνθετα, τὰ ὁποῖα ἐκφράζουν ὅ,τι καὶ τὰ δύο συνθετικά μέρη αὐτῶν συνδεόμενα μὲ τὸ καί : ἱατρόμαντις (= ἱατρὸς συγχρόνως καὶ μάντις), πλοθυγία (= πλοῦτος καὶ ὑγία), τραγέλαφος (= τράγος συγχρόνως καὶ ἔλαφος), γλυκύπικρος (= γλυκὺς καὶ πικρὸς).

Σημείωσις. Συνδετικά σύνθετα πολὺ ὀλίγα ἔχει ἡ ἀρχαία γλῶσσα, πλεῖστα δὲ ἡ μεσαιωνικὴ καὶ ἰδίως ἡ νεωτέρα Ἑλληνικὴ, ὡς θεάνθρωπος, ἡμερονόκτιον, ἱατροφιλόσοφος, νυχθημερόν — ἀμπελοχώραφα, γυναικόπαιδα, μαυροκίτρινος, στενόμακρος, ἀνοιγοκλείνω, μπαινοβγαίνω κτλ. (βλ. καὶ § 280, 2).

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

***Αγαμαι.** Βλ. σελ. 141, § 251.

*Αγνυμι. Βλ. Κατάγνυμι.

*Αγορεύω. Βλ. σελ. 148, § 254, 3.

*Αγω (= ὀδηγῶ, φέρω· θ. ἀγ-), παρατ. ἤγον, μελλ. ἄξω, ἀόρ. β' ἤγαγον (§ 190, Σημ. 2), παρακμ. ἤχα ἢ ἀγήοχα (§ 33, 7). — *Αγομαι, παρατ. ἠγόμην, μέσ. μέλλ. ἄξομαι, μέσ. ἀόρ. β' ἠγαγόμην, παθ. μέλλ. ἀχθήσομαι, παθ. ἀόρ. ἤχθην, παρακμ. ἤγμαι, ὑπερσ. ἤγμην.

*Ἄδω (= τραγουδῶ, ψάλλω· θ. ἀειδ-, ἀδ-), παρατ. ἤδον, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργητικὴν σημασίαν) ἄσομαι (= θὰ τραγουδήσω ἢ θὰ τραγουδῶ), ἀόρ. ἦσα. — *Ἄδομαι, παθ. ἀόρ. ἦσθην.

Αἰδοῦμαι. Βλ. σελ. 130, § 236, 3.

Αἰρέω-ῶ. Βλ. σελ. 130, § 236, 3. Βλ. καὶ Ἀλίσκομαι.

Αἴρω (= ὑψώνω, σηκώνω· θ. ἀρ-, ἐξ οὗ αἶρ-, § 216, 2) παρατ. ἤρον, μελλ. ἄρῶ, ἀόρ. ἤρα (ὑποτ. ἄρω, προστ. ἄρον κτλ. § 217, 2, Σημ. 2), παρακμ. ἤρακα. — Αἴρομαι, παρατ. ἤρόμην, μέσ. μέλλ. ἀροῦμαι, μέσ. ἀόρ. ἠράμην, παθ. ἀόρ. ἤρθην, παρακμ. ἤρμαι.

Αἰσθάνομαι (ἀποθετικόν, = καταλαβαίνω· θ. αἰσθ.-, ἐξ οὗ αἰσθαν-, § 254, 3, β', αἰσθε-), παρατ. ἤσθανόμην, μέσ. μέλλ. αἰσθήσομαι, μέσ. ἀόρ. β' ἤσθόμην, παρακμ. ἤσθημαι, ὑπερσυντ. ἤσθήμην.

*Ακοῦμαι (ἀποθετικόν, = θεραπεύω· θ. ἀκεσ-), μέλλ. (συνηρημένος) ἀκοῦμαι, μέσ. ἀόρ. ἠκεσάμην (§ 236, 1).

*Ακούω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

*Αλίσκομαι (ἀποθετικόν, παθητικόν τοῦ αἰρέω -ῶ, = συλλαμβάνομαι, κυριεύομαι· θ. Φαλ-, ἀλ-, ἐξ οὗ ἀλίσκ-, ἀλω-, § 188, 4, § 189, 3, § 252, 3), παρατ. ἠλισκόμην, μέσ. μέλλων (μὲ παθητικὴν σημασίαν) ἀλώσομαι, ἐνεργ. ἀόρ. β' (μὲ παθ. σημασίαν) ἐάλων, ἐνεργ. παρακμ. (μὲ παθ. σημασίαν) ἐάλωκα, ὑπερσ. ἠλώκειν.

*Ἀμαρτάνω (= ἀποτυγχάνω· θ. ἀμαρτ-, ἐξ οὗ ἀμαρταν-, § 254, 3, β', ἀμαρτε-, § 254, 1), παρατ. ἠμάρτανον, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. ση-

μασίαν) ἀμαρτήσομαι, ἀόρ. β' ἡμαρτον, παρακμ. ἡμάρτηκα. — Παθ. (ἀπροσώπως) ἀμαρτάνεται, παρατ. ἡμαρτάνετο, παθ. ἀόρ. ἡμαρτήθη, παρακμ. ἡμάρτηται.

Ἀμφιέννυμι (ἀμφι - έννυμι = ένδύω· θ. Γεσ-, έσ-, έξ οὗ έννυ- έκ τοῦ έσνυ-, § 239, 2. Σημ.), παρατ. ἡμφιέννυν, μέλλ. (συνηρημένος) ἀμφιώ, -εις κτλ. ἀόρ. ἡμφίεσα. — Ἀμφιέννυμαι, παρατ. ἡμφιεννύμην, μέσ. μέλλ. ἀμφιέσομαι, παρακμ. ἡμφίεσμαι (§ 186, 6).

Ἀναλίσκω ἢ ἀναλόω -ῶ (= έξοδεύω· θ. άν-αλ-, έξ οὗ ἀναλίσκ-, § 254, 2, άν-αλο-), παρατ. ἀνήλισκον ἢ ἀνήλουν, μέλλ. ἀναλώσω, ἀόρ. ἀνήλωσα, παρακμ. ἀνήλωκα. — Ἀναλίσκομαι, παρατ. ἀνηλίσκόμενην ἢ ἀνηλούμην, παθ. μέλλ. ἀναλωθήσομαι, παθ. ἀόρ. ἀνηλώθην, παρακμ. ἀνήλωμαι.

Ἀνοίγω ἢ ἀνοίγνυμι (ἀνά - οίγω· θ. Φοιγ-, οίγ-, έξ οὗ οίγνυ-, § 239, 2), παρατ. ἀνέωγον, μέλλ. ἀνοίξω, ἀόρ. ἀνέωξα, παρακμ. ἀνέωχα. — Ἀνοίγομαι, παρατ. ἀνεωγόμενην, παθ. ἀόρ. ἀνέωχθην, παρακμ. ἀνέωγμαί, τετελ. μέλλ. ἀνεώξομαι (= θά εἶμαι ἀνοικτός). Βλ. § 188, 4.

Ἄνύω ἢ ἄνύτω (= τελειώνω). Βλ. σελ. 130, § 236, 3.

Ἀπ-εχθάνομαι (ἀποθετικόν, = καθίσταμαι μισητός· θ. έχθ-, έξ οὗ έχθαν-, § 254, 3, β', έχθε-), παρατ. ἀπηχθανόμενην, μέσ. μέλλ. (με παθ. σημασίαν) ἀπεχθήσομαι, μέσ. ἀόρ. β' (με παθ. σημασίαν) ἀπηχθόμενην, παρακμ. ἀπήχθημαι.

Ἀπο-διδράσκω (= δραπετεύω· θ. δρᾶ, έξ οὗ διδρασκ-, § 254, 2), παρατ. ἀπ-εδίδρασκον, μέσ. μέλλ. (με ένεργ. σημασίαν) ἀπο-δράσομαι, ἀόρ. β' ἀπ-έδραν (§ 252, σελ. 143), παρακμ. ἀπο-δέδρακα.

Ἀπο-θνήσκω (θ. θαν-, θνη-, έξ οὗ θνησκ-, έκ τοῦ θνησκ-, § 254, 2), παρατ. ἀπ-έθνησκον, μέσ. μέλλ. (συνηρημένος) ἀπο-θανοῦμαι, ἀόρ. β' ἀπ-έθανον, παρακμ. τέθνηκα, ύπερσυντ. έτεθνήκειν, τετελ.-μέλλ. τεθνήξω (§ 253, 4).

Ἀπ-όλλυμι (= καταστρέφω, χάνω· θ. όλ-, έξ οὗ όλλυ-, έκ τοῦ όλλυ-, § 239, 2, Σημ.), παρατ. ἀπ-ώλλυν, μέλλ. (συνηρημένος) ἀπο-ολῶ, ἀόρ. ἀπ-ώλεσα, παρακμ. ἀπ-ολώλεκα. — Ἀπ-όλλυμαι, παρατ. ἀπωλλύμην, μέσ. μέλλ. (συνηρημένος) ἀπ-ολοῦμαι, ἀόρ. β' ἀπ-ωλόμην, ένεργ. παρακμ. β' (με παθ. σημασίαν) ἀπ-όλωλα (= έχω καταστραφῆ, εἶμαι χαμένος), ύπερσ. ἀπ-ωλώλειν (§ 190).

Ἀρέσσω (θ. ἀρ-, ἀρε-, έξ οὗ ἀρεσκ-, § 254, 2), παρατ. ἤρεσκον, μέλ. ἀρέσω, ἀόρ. ἤρεσα. — Ἀρέσσομαι, παρατ. ἤρεσκόμην, μέσ. ἀόρ. ἤρεσάμην.

Ἀρκέω -*ō*, *ἀόρ.* ἤρκεσα (§ 236, 1).

Ἀρόω -*ō* (= ἀροτριῶ· θ. ἀρο-), *ἀόρ.* ἤροσα (§ 236, 1).

Ἀφ-ίημι. Βλ. Ἴημι.

Ἀφικνέομαι -*οῦμαι* (= φθάνω). Βλ. σελ. 148, § 254, 3, γ'.

Ἀχθομαι (ἀποθετικόν, = δυσαρεστοῦμαι, ἀγχανακτῶ· θ. ἀχθ-, ἀχθεσ-), *παρ.* ἠχθόμην, *μέσ.* μέλλ. ἀχθέσομαι, *παθ.* ἀόρ. (με μέσην σημασίαν) ἠχθήσθην (§ 236, 2).

Βαίνω (= βαδίζω). Βλ. σελ. 148 (§ 254, 3, δ').

Βάλλω (= ρίπτω, κτυπῶ· θ. βαλ-, ἐξ οὗ βαλλ-, § 216, 1, βλη-), *παρ.* ἔβαλλον, *μέλλ.* (συνηρημένος) βαλῶ, *ἀόρ.* β' ἔβαλον, *παρ.* β' βέβληκα, *ὑπερ.* ἐβεβλήκειν. — **Βάλλομαι**, *παρ.* ἔβαλλόμην, *μέσ.* μέλλ. (περι)βαλοῦμαι, *μέσ.* ἀόρ. β' (περι)εβαλόμην, *παθ.* μέλλ. βληθήσομαι, *παθ.* ἀόρ. ἐβλήθην, *παρ.* β' βέβλημαι, *ὑπερ.* ἐβεβλήμην.

Βιβάζω (εὐχρηστον σύνθετον : ἀναβιβάζω, διαβιβάζω κτλ.), *παρ.* ἐβίβαζον, *μέλλ.* (συνηρημένος) βιβῶ, -*ᾶς*, -*ᾶ* κτλ., *ἀόρ.* ἐβίβασα. — **Βιβάζομαι**, *μέσ.* μέλλ. (συνηρημένος) βιβῶμαι, -*ᾶ*, -*ᾶται* κτλ., *μέσ.* ἀόρ. ἐβιβασάμην.

Βλαστάνω. Βλ. σελ. 148 (§ 254, 3, β').

Βούλομαι. Βλ. σελ. 147 (§ 254, 1, γ').

Γηράσκω (θ. γηρα-, ἐξ οὗ γηρασκ-, § 254, 2), *παρ.* ἐγήρασκον, *μέλλ.* γηράσω καὶ μέσος (με τὴν αὐτὴν σημασίαν) γηράσομαι, *ἀόρ.* ἐγήρασα καὶ *ἀόρ.* β' ἐγήραν (§ 252), *παρ.* β' γεγήρακα.

Γίγνομαι (ἀποθετικόν, θ. γεν-, ἐξ οὗ γι-, γεν-, γι- γν-, § 32, 6, γενε-), *παρ.* ἐγιγνόμην, *μέσ.* μέλλ. γενήσομαι, *μέσ.* ἀόρ. β' ἐγενόμην, *παρ.* β' γεγένημαι καὶ *ἐνεργ.* *παρ.* β' (με τὴν αὐτὴν σημασίαν) γέγονα, *ὑπερ.* ἐγεγόνειν (πρβλ. § 239, 1).

Γινώσκω (= γνωρίζω, φρονῶ, ἀποφασίζω). Βλ. σελ. 147, § 254, 2, α'.

Δάκνω (= δαγκάνω· θ. δηκ-, δακ-, ἐξ οὗ δακν-, § 254, 3, α'), *παρ.* ἔδακνον *μέσ.* μέλλ. (με ἐνεργητικὴν σημασίαν) δήξομαι (= θὰ δαγκάνω ἢ θὰ δαγκάσω), *ἀόρ.* β' ἔδακον. — **Δάκνομαι**, *παρ.* ἔδακνόμην, *παθ.* ἀόρ. (καὶ ὡς μέσος) ἐδήχθην, *παρ.* β' δέδηγμαί.

Δέω, -*ō* (= δένω). Βλ. σελ. 130 καὶ § 232, Σημ.

Δέω (= έχω ανάγκην· θ. δε-, ἐξ οὗ δεε-, § 254, 1), παρατ. ἔδεον, μέλλ. δεήσω, ἀόρ. ἐδέησα (συνήθως ὡς ἀπρόσωπον ῥῆμα : δεῖ, ἔδει, δεήσει, ἐδέησε, δεδέηκε). — **Δέομαι** (= έχω ανάγκην ἢ παρακαλῶ), παρατ. ἐδεόμην, μέσ. μέλλ. δεήσομαι, παθ. ἀόρ. (με μέσῃν σημασίαν) ἐδεήθην (= ἔλαβον ανάγκην ἢ παρεκάλεσα), παρακμ. δεδέημαι (§ 235).

Διαλέγομαι (ἀποθετικόν, = συνομιλῶ, συζητῶ), παρατ. διελεγόμην, μέσ. μέλλ. διαλέξομαι, παθ. ἀόρ. (με ἐνεργ. σημασίαν) διελέχθην, παρακμ. διείλεγμαι. Βλ. Λέγω.

Δίδωμι. Βλ. σελ. 134, § 242 κ.έ.

Δοκέω, -ῶ. Βλ. σελ. 147, § 254, 1, α'.

Δράω, -ῶ. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Δύναμαι. Βλ. σελ. 141, § 251.

Δύω. Βλ. σελ. 130, § 236, 3 καὶ § 252.

Ἐγείρω (= σηκώνω· θ. ἔγερ-, ἐξ οὗ ἐγειρ-, § 216, 2 καὶ ἐγρ-, § 32, 1), παρατ. ἤγειρον, μέλλ. (συνηρημένος) ἔγερω, ἀόρ. ἤγειρα. — **Ἐγείρομαι**, παρατ. ἠγειρόμην, μέσ. ἀόρ. β' ἠγρόμην, παθ. ἀόρ. (καὶ ὡς μέσος) ἠγέρθην, παρακμ. ἐγήγερμαι (= έχω σηκωθῆ, εἶμαι σηκωμένος) καὶ ἐνεργ. παρακμ. β' (με ἀμετάβατον σημασίαν) ἐγρήγορα, (= εἶμαι ξύπνιος, ἀγρυπνῶ, § 190).

Ἐθέλω ἢ (σπανιότερον) **θέλω** (θ. ἐθελ-, ἐξ οὗ ἐθελε-, § 254, 1), παρατ. ἤθελον, μελλ. ἐθελήσω, ἀόρ. ἠθέλησα, παρακμ. ἠθέληκα, ὑπερσ. ἠθελήκειν (§ 235).

Εἶμι (ἐνεστῶς με σημασίαν μέλλοντος = θὰ πορευθῶ, θὰ πάω)· βλ. σελ. 144, § 253, 2.

Εἶμι. Βλ. σελ. 100, § 192.

Εἴωθα (παρακείμενος με σημασίαν ἐνεστῶτος = συνηθίζω· θ. Fῆθ-, Fωθ-, ὦθ-), ὑπερσ. (με σημασίαν παρατατικῆς) εἴωθειν (= συνήθιζον, § 189, 4).

Ἐκ-πλήττω (= προξενῶ ἐκπληξιν), παρατ. ἐξ-ἐπληττον, μέλλ. ἐκ-πλήξω, ἀόρ. ἐξ-ἐπλήξα. — **Ἐκ-πλήττομαι**, παρατ. ἐξ-επληττόμην, παθ. μέλλ. (με μέσ. σημασίαν) ἐκ-πλαγήσομαι, παθ. ἀόρ. β' (καὶ ὡς μέσος) ἐξ-επλάγην, παρακμ. ἐκ-πέπληγμαι, ὑπερσ. ἐξ-επεπλήγμην. Ὅμοίως σχηματίζονται οἱ χρόνοι τοῦ καταπλήττω· βλ. καὶ πλήττω.

Ἐλαύνω (= κτυπῶ νὰ πάη ἐμπρός). Βλ. σελ. 148, § 254, 3, δ'.

Ἐλκω (= σύρω, τραβῶ· θ. Fελκ-, ἐλκυ-,), παρατ. εἶλκον, μέλλ.

- ἐλξω, ἀόρ. εἰλκνσα, παρακμ. εἰλκνκα. — Ἔλκομαι, παρατ. εἰλκόμην, μέσ. ἀόρ. εἰλκνσάμην, παθ. ἀόρ. εἰλκύσθην, παρακμ. εἰλκνσμαι (§ 188, 3).
- Ἐμέω, -ῶ (= κάμνω ἔμετον θ. ἔμεσ-), ἀόρ. ἤμεσα (§ 236, 1).
- Ἔοικα. Βλ. σελ. 145, § 253, 5.
- Ἐπαινῶ. Βλ. σελ. 130, § 236, 3.
- Ἐπιλανθάνομαι (ἀποθετικόν, = λησιμονῶ), παρατ. ἐπελανθανόμην, μέσ. μέλλ. ἐπιλήσομαι, μέσ. ἀόρ. β' ἐπελαθόμην, παρακμ. ἐπιλέλησμαι, ὑπερσ. ἐπελελήσμην. Βλ. Λανθάνω.
- Ἐπιμελέομαι, -οῦμαι ἢ ἐπιμέλομαι (ἀποθετικόν, = φροντίζω θ. ἐπι-μελ-, ἐπι-μελε-), παρατ. ἐπεμελούμην, μέσ. μέλλ. ἐπιμελήσομαι, παθ. ἀόρ. (ὡς μέσος) ἐπεμελέσθην, παρακμ. ἐπιμεμελήμην.
- Ἐπίσταμαι (= γνωρίζω καλῶς). Βλ. σελ. 141, § 251.
- Ἐπομαι (ἀποθετικόν, = ἀκολουθῶ θ. σεπ-, ἐπ-, σπ-), παρατ. εἰπόμην, μέσ. μέλλ. ἐφομαι, μέσ. ἀόρ. β' ἐσπόμην. (Βλ. § 32, 1, § 33, 3, § 188, 3 καὶ § 211, Σημ. 2).
- Ἐρχομαι (ἀποθετικόν ἐκ τοῦ θ. ἐρχ- σχηματίζεται μόνον ἡ ὀριστικὴ τοῦ ἐνεστώτος, οἱ δὲ ἄλλοι τύποι ἐκ τοῦ θέματος εἰ-, ι-, ἐλυθ-, ἐλθ-), παρατ. ἦα, μέλλ. εἶμι (= θὰ ἐλθω ἢ θὰ πάω, § 253, 2, Σημ. 2), ἀόρ. β' ἤλθον, παρακμ. ἐλήλυθα, ὑπερσ. ἐληλύθειν (§ 190).
- Ἐρωτῶ (θ. ἐρωτα-, ἐρ-, ἐρε-), παρατ. ἠρώτων, μέλλ. ἐρωτήσω καὶ μέσος (μὲ τὴν αὐτὴν σημασίαν) ἐρήσομαι, ἀόρ. ἠρώτησα καὶ μέσ. ἀόρ. β' (μὲ ἐνεργ. σημασ.) ἠρόμην, παρακμ. ἠρώτηκα.—Ἐρωτῶμαι, παρατ. ἠρωτώμην, παθ. ἀόρ. ἠρωτήθην, παρακμ. ἠρώτημαι.
- Ἐσθίω (= τρώγω θ. ἐδ-, ἐδε-, ἐσθι-, φαγ-), παρατ. ἤσθιον, μέσ. μέλλ. (ἄσιγμος, μὲ ἐνεργ. σημασίαν) ἔδομαι (= θὰ φάγω ἢ θὰ τρώγω), ἀόρ. β' ἔφαγον, παρακμ. ἐδήδοκα, παθ. παρακμ. ἐδήδεσμαι (§ 190).
- Εὕρισκω. Βλ. σελ. 147, § 254, 2.
- Ἐχω (θ. σεχ-, ἐχ-, ἐχ-, σχ-, σχε-), παρατ. εἶχον, μέλλ. ἔξω καὶ σχήσω, ἀόρ. β' ἔσχον (ὑποτ. σχῶ, σχῆς, σχῆ κτλ., εὐκτ. σχοίην, σχοίης, σχοίη, σχοῖμεν, κτλ., ἀλλὰ παράσχοιμι, παράσχοις κτλ., προστ. σχές, σχέτω κτλ., ἀπαρμφ. σχεῖν, μετχ. σχών), παρακμ. ἔσχηκα.—Ἐχομαι, παρατ. εἰχόμην, μέσ. μέλλ. ἔξομαι καὶ σχήσομαι, μέσ. ἀόρ. β' ἔσχόμην (ὑποτ. σχῶμαι, σχῆ, σχῆται κτλ.), παρακμ. ἔσχημαι (§ 32, 1, § 33, 3, § 188, 3).
- Ἐψω (= βράζω θ. ἐψ-, ἐψε-), παρατ. ἤψον, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) ἐψήσομαι (= θὰ βράζω ἢ θὰ βράσω), ἀόρ. ἤψησα.—Ἐψομαι

Ζεύγνυμι (= ζευγνύω, ζεύω· θ. ζευγ-, ἐξ οὗ ζευγνυ-, § 239, 2, καὶ ζυγ-), παρατ. ἐζεύγνυν, ἀόρ. ἐζευξα.— Ζεύγνυμαι, μέσ. ἀόρ. ἐζευσάμην, παθ. ἀόρ. ἀ' ἐζεύχθη καὶ β' ἐζύγη, παρακμ. ἐζευγμαι.

Ζῶ (θ. ζη-, βιω-, βιο-), παρατ. ἔζων, μέλλων ζήσω καὶ μέσ. (μὲ τὴν ἰδίαν σημασίαν) βιώσομαι, ἀόρ. β' ἐβίον, παρακμ. βεβίωκα. Παθ. παρακμ. βεβιώται, μετχ. τὰ βεβιωμένα (§ 252).

Ζώννυμι (= ζωννύω, ζώνω, θ. ζωσ-, ἐξ οὗ ζωννυ-, ἐκ τοῦ ζωσνυ-, § 239, 2, Σημ.), ἀόρ. ἔζωσα, παθ. παρακμ. ἔζωσμαι ἢ ἔζωμαι (§ 236,2).

Ἦδομαι (ἀποθετικόν, = εὐχαριστοῦμαι· θ. ἦδ-), παθ. μέλλ. (ὡς μέσος) ἦσθίσομαι, παθ. ἀόρ. (ὡς μέσος) ἦσθην (§ 37, 4).

Θέω (= τρέχω, θ. θευ-, ἐξ οὗ θεF-, θε-), παρατ. ἔθειον, μέσος μέλλων (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) θεύσομαι (= θὰ τρέχω ἢ θὰ τρέξω).— Θεόμαι (§ 33, 3). Βλ. καὶ Τρέχω.

Θιγγάνω (= ἐγγίζω, ψάύω· θ. θιγ-, ἐξ οὗ θιγγαν-), ἀόρ. β' ἐθιγον (§ 254, 3, β').

Θνήσκω. Βλ. Ἀποθνήσκω.

Θραύω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Θύω (= θυσιάζω). Βλ. σελ. 130, § 236, 3.

Ἰζω. Βλ. Καθίζω.

Ἰημι. Βλ. σελ. 134, § 242 κ. ε.

Ἰκνέομαι, -οῦμαι. Βλ. Ἀφικνοῦμαι.

Ἰλάσκομαι (ἀποθετικόν, = ἐξιλεώνω· θ. ἰλα-, ἐξ οὗ ἰλασκ-, § 254, 2), παρατ. ἰλασκόμην, μέσ. μέλλ. ἰλάσομαι, μέσ. ἀόρ. ἰλασάμην, παθ. ἀόρ. ἰλάσθην.

Ἰστημι. Βλ. σελ. 134, § 242 κ. ε.

Καθέζομαι (ἀποθετικόν, = πηγαίνω νὰ καθίσω· θ. σεδ-, ἐδ-, ἐξ οὗ ἐζ- ἐκ τοῦ ἐδj-, § 210, 2, β', καὶ ἐδε-), παρατ. (μὲ σημασίαν ἀορίστου) ἐκαθεζόμην (= ἐκάθισα), μέσ. μέλλ. (συνηρημένος) καθεδοῦμαι.

Καθεύδω (= κοιμῶμαι κατὰ + εὔδω, θ. εὐδ-), παρατ. ἐκάθευδον ἢ καθηῦδον, μέλλ. καθευδήσω (§ 188, 6, β').

Κάθημαι. Βλ. σελ. 146, § 253, 7.

Καθίζω (κατὰ + ἴζω = βάζω ἄλλον νὰ καθίσῃ· θ. σιδ-, ιδ-, ἐξ οὗ

ιζ- ἐκ τοῦ ἰδj-, § 210, 2, β'), παρατ. ἐκάθιζον, μέλλων (συνηρημένος) καθιῶ, -εῖς κτλ., ἀόρ. ἐκάθισα ἢ καθῖσα.—Καθίζομαι, παρατ. ἐκαθιζόμεν, μέσ. μέλλ. καθιζήσομαι, μεσ. ἀόρ. ἐκαθισάμην (§ 188, 6, β' καὶ § 211, 1).

Καλέω, -ῶ. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Κάμνω. Βλ. σελ. 147, § 254, 3.

Κατάγνυμι (κατὰ + ἄγνυμι = συντρίβω, τσακίζω· θ. φαγ-, ἀγ-, ἐξ οὗ ἀγνυ- § 239, 2), μέλλων κατ-άζω, ἀόρ. κατ-έαξα.—Κατάγνυμαι μέσ. ἀόρ. β' κατ-εάγην, ἐνεργ. παρακμ. β' (μὲ παθητικὴν σημασίαν) κατ-έαγα (= εἶμαι τσακισμένος).

Κεῖμαι. Βλ. σελ. 146, § 253, 6.

Κελεύω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Κεράννυμι (= ἀνακατεύω, ἐπὶ ὑγρῶν· θ. κερασ-, ἐξ οὗ κεραννυ-, ἐκ τοῦ κερασνυ-, § 239, 2, Σημ., κρσ-,), ἀόρ. ἐκέρασα.—Κεράννυμαι, μέσ. ἀόρ. ἐκερασάμην, παθ. μέλλ. κραθήσομαι, παθ. ἀόρ. ἐκράθην, παρακμ. κέκραμαι, ὑπερσ. ἐκεκράμην.

Κλαίω ἢ κλάω (θ. κλαυ-, κλαF-, ἐξ οὗ κλαFj- = κλαι-, κλαε-). παρατ. ἔκλαιον ἢ ἔκλαιον, μέλλ. κλαίσω ἢ (μέσος μὲ τὴν ἰδίαν σημασίαν) κλανύσομαι, ἀόρ. ἔκλαυσα.—Κλαίομαι, μέσ. ἀόρ. ἐκλαυσάμην.

Κλείω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Κράζω (θ. κραυγ-, κραγ-, ἐξ οὗ κραζ-, ἐκ τοῦ κραγj-, § 210, 2β', Σημ.), ἀόρ. β' ἔκραγον, παρακμ. (μὲ σημασίαν ἐνεστῶτος) κέκραγα (= φωνάζω δυνατά), ὑπερσ. (μὲ σημασίαν παρατ.) ἐκεκράγειν (§ 222).

Κρεμάννυμι (= κρεμῶ, θ. κρεμασ-, ἐξ οὗ κρεμαννυ-, ἐκ τοῦ κρεμασνυ-, § 239, 2, Σημ.), ἀόρ. ἐκρέμασα.—Κρεμάννυμαι, παθ. ἀόρ. ἐκρεμάσθην, παρακμ. κρέμαμαι (ἐνεστῶς μὲ σημασίαν παρακμ.).

Λαγγάνω (= λαμβάνω διὰ κλήρου, θ. ληχ-, λαχ-, ἐξ οὗ λαγγχαν-, § 254, 3, β'), παρατ. ἐλάγγχανον, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) λήξομαι (= θὰ λάβω διὰ κλήρου), ἀόρ. β' ἔλαχον, παρακμ. εἴληχα.—Λαγγάνομαι, παθ. ἀόρ. ἐλίχθην, παρακμ. εἴληγμα (§ 189, 4).

Λαμβάνω (θ. ληβ-, λαβ-, ἐξ οὗ λαμβαν-, § 254, 3, β'), παρατ. ἐλάμβανον, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) λήψομαι (= θὰ λαμβάνω ἢ θὰ λάβω), ἀόρ. β' ἔλαβον, παρακμ. εἴληψα, ὑπερσ. εἰλήφειν.—Λαμβάνομαι, παρατ. ἐλαμβανόμεν, μέσ. ἀόρ. ἐλαβόμην, παθ. μέλλ. ληφθή-

σομαι, παθ. άόρ. ελήφθην, παρακμ. εΐλημμαι, ύπερσ. εΐλήμμην (§ 189, 4).

Λανθάνω (= μένω άπαρατήρητος, διαφεύγω τήν προσοχήν, θ. ληθ-, λαθ-, έξ οϋ λανθαν-, § 254, 3, β'), παρατ. ελάνθανον, μέλλ. λήσω, άόρ. β' ελαθον, παρακμ. λέληθα, ύπερσ. έλελήθειν. Βλ. και Έπιλανθάνομαι.

Λέγω (θ. λεγ-, Φερε-, έρε-, ρε-, ειπ-), παρατ. ελεγον, μέλλ. λέξω η έρω (συνηρημένος), άόρ. α' ελεξα η ειπα, άόρ. β' ειπον, παρακμ. ειρηκα, ύπερσ. ειρήκειν.—Λέγομαι, παρατ. ελεγόμην, παθ. μέλλ. λέχθίσομαι η όρηθήσομαι, παθ. άόρ. ελέχθην η εορήθην, παρακμ. λέλεγμαι η ειρημαι, ύπερσ. ειρήμην, τετελ. μέλλ. ειρήσομαι (§ 189, 4). Βλ. και διαλέγομαι και συλλέγω.

Λείπω (= αφήνω, θ. λειπ- λιπ-, λοιπ-), παρατ. ελειπον, μελλ. λείπω, άόρ. β' ελιπον, παρακμ. λέλοιπα, ύπερσ. έλελοίπειν (§ 222).—Λείπομαι, παρατ. ελειπόμην, μέσ. μέλλ. λείφομαι, μέσ. άόρ' β' ελιπόμην, παθ. μέλλ. λειφθήσομαι, παθ. άόρ. ελειφθην, παρακμ. λέλειμμαι, ύπερσ. έλελείμμην, τετελ. μέλλ. λελείφομαι.

Λεύω (θ. λευ- εύχρηστον τó σύνθετον καταλεύω = λιθοβολώ, φονεύω δια λιθοβολισμοϋ), παρατ. κατ-έλενον, άόρ. κατ-έλευσα. παθητ. μέλλ. κατα-λευσθήσομαι, παθ. άόρ. κατ-ελεύσθην (§ 236, 3).

Μανθάνω. Βλ. σελ. 148, § 254, 2, β'.

Μάχομαι (άποθετικόν, θ. μαχ-, μαχε-), παρατ. εμαχόμην, μέσ. μέλλ. (συνηρημένος) μαχοϋμαι, μεσ. άόρ. εμαχεσάμην, παρακμ. μεμάχημαι.

Μείγνυμι (= σμίγω, θ. μειγ-, έξ οϋ μειγνυ-, § 239, 2, και μιγ-), παρατ. εμείγνυν, μέλλ. μείξω, άόρ. εμειξα.—Μείγνυμαι, παρατ. εμειγνύμην, μέσ. άόρ. εμειξάμην, παθ. μέλλ. μειχθήσομαι, παθ. άόρ. εμείχθην (και β' έμίγην), παρακμ. μέμειγμαι, ύπερσ. έμεμείγμην.

Μέλει (άπρόσωπον, = ύπάρχει φροντίς, θ. μελ-, μελε-), παρατ. εμελε, μελ. μελήσει, άόρ. έμέλησε, παρακμ. μεμέληκε, ύπερσ. έμεμελήκει.

Μέλλω (= σκοπεύω, άναβάλλω, θ. μέλλ-, μελλε-), παρατ. εμελλον η ημελλον (§ 188, 1), μέλλ. μελλήσω, άόρ. έμέλλησα. — Μέλλεται.

Μένω (θ. μεν-, μενε-), παρατ. εμενον, μέλλ. (συνηρημένος) μενῶ, άόρ. εμεινα, παρακ. μεμένηκα (§ 254, 1).

Μιμνήσκω (εὐχρηστα τὰ σύνθετα ἀναμιμνήσκω = θυμίζω, ὑπομιμνήσκω = ὑπενθυμίζω· θ. μνη-, ἐξ οὗ μιμνησκ-, ἐκ τοῦ μιμνησκ-, § 254, 2, γ'), παρατ. ἐμίμνησκον, μέλλ. μνήσω, ἀόρ. ἐμνησα.—**Ἀναμιμνήσκομαι**, παρατ. ἐμιμνησκόμην, μέσ. μέλλ. μνήσομαι, παθ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν, ἀπλοῦς) μνησθήσομαι, παθ. ἀόρ. (μὲ μέσῃν σημασίαν, καὶ ἀπλοῦς) ἐμνήσθην, παρακμ. (μὲ σημασίαν ἐνεστῶτος) μέμνημαι (= ἐνθυμοῦμαι), ὑπερσ. (μὲ σημασίαν παρατ.) ἐμεμνήμην (= ἐνεθυμούμην), τετελ. μέλλ. μεμνήσομαι.

Νέμω. Βλ. σελ. 147, § 254, 1.

Νέω (= πλέω, κολυμβῶ, θ. νευ-, νεF-, νε-), παρατ. ἔνεον, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) νεύσομαι (= θὰ πλέω ἢ θὰ πλεύσω) ἀόρ. ἐνευσα, παρακμ. νένευκα (§ 33, 3).

Ξέω (= ξύνω, θ. ξεσ-), ἀόρ. ἔξεσα (§ 236, 1).

Οἶδα. Βλ. σελ. 145, § 253, 3.

Οἶομαι ἢ οἶμαι (ἀποθετικόν, = νομίζω, θ. οἶ-, οἶε-), παρατ. ᾠόμην ἢ ᾠμην, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργητικὴν σημασίαν) οἰήσομαι (= θὰ νομίζω ἢ θὰ νομίσω), παθ. ἀόρ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) ᾠήθην (= ἐνόμισα).

Οἶχομαι (ἀποθετικόν· ἐνεστῶς μὲ σημασίαν παρακειμένου = ἔχω ἀπέλθει· θ. οἶχ-, οἶχε-), παρατ. (μὲ σημασίαν ἀορίστου) ᾠχόμην (= ἀπῆλθον), μέσ. μέλλ. οἰχήσομαι.

Ὀλλυμι. Βλ. Ἀπόλλυμι.

Ὀμνυμι (= ὀμνύω, ὀμόνω· θ. ὀμ-, ἐξ οὗ ὀμνυ-, § 239, 2, ὀμο-), παρατ. ᾠμνν, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) ὀμοῦμαι (= θὰ ὀμνύω ἢ θὰ ὀμόσω), ἀόρ. ᾠμοσα, παρακμ. ὀμώμοκα, ὑπερσ. ᾠμωμόκειν.—**Ὀμνυμαι**, παρατ. ᾠμνύμην, μέσ. ἀόρ. ᾠμοσάμην, παθ. μέλλ. ὀμοσθήσομαι, παθ. ἀόρ. ᾠμόσθην, παρακμ. ὀμώμοται, ὑπερσ. ᾠμώμοτο, μετχ. ὀμωμοσμένος. (Βλ. § 190 καὶ § 236, 1.).

Ὀνίνημι. Βλ. σελ. 141, § 251.

Ὀράω-ῶ (= βλέπω· θ. ὄρα-, ὄρα-, ὄπ-, Φειδ-, Φιδ-, ιδ-), παρατ. ἐώρων, μέσ. μέλλ. (μὲ ἐνεργ. σημασίαν) ὄφομαι (= θὰ βλέπω ἢ θὰ ἴδω), ἀόρ. β' εἶδον (ὑποτ. ἴδω, εὐκτ. ἴδοιμι, προστ. ἰδέ, ἀπαρμφ. ἰδεῖν, μετχ. ἰδών), παρακμ. ἐόρακα ἢ ἐώρακα, ὑπερσ. ἐωράκειν.—**Ὀ-**

ρῶμαι, παρατ. ἑωρώμην, μέσ. ἄρ. β' εἰδόμην (ὑποτ. ἴδωμαι κτλ.), παθ. μέλλ. ὀφθήσομαι, παθ. ἄρ. ὄφθην, παρακμ. ἑόραμαι καὶ ὄμμαι (§ 188, 5, Σημ.).

Ὀφείλω (= χρεωστῶ· θ. ὄφελ-, ἐξ οὗ ὀφειλ-, ἐκ τοῦ ὄφελν-, § 216, 2, Σημ., καὶ ὀφειλε-), παρατ. ὄφειλον, μέλλ. ὀφειλήσω, ἄρ. ὄφειλήσα καὶ ἄρ. β' ὄφελον, παρακμ. ὄφειλήκα, ὑπερσ. ὄφειλήκειν. — Ὀφείλομαι, παρατ. ὄφειλόμην, παθ. ἄρ. (ὄφειλήθην), μτχ. ὄφειληθεῖσα.

Ὀφλισκάνω (= καταδικάζομαι νὰ πληρώσω πρόστιμον· θ. ὄφλ-, ἐξ οὗ ὀφλισκν-, § 254, 3, β', καὶ ὄφλε-), παρατ. ὄφλίσκανον, μέλλ. ὄφλήσω, (ἄρ. α' μτγν. ὄφλησα καὶ) ἄρ. β' ὄφλον, παρακμ. ὄφληκα, ὑπερσ. ὄφλήκειν.

Παίζω (θ. παιδ-, ἐξ οὗ παιζ-, ἐκ τοῦ παιδῆ-, § 210, 2, β', καὶ παιγ-), παρατ. ἔπαιζον, μέσ. μέλλ. (δωρικὸς μὲ ἔνεργ. σημασίαν) παιζοῦμαι (= θὰ παίξω, ἤ θὰ παίξω), ἄρ. ἔπαιξα. Παθ. παρακμ. πέπαισμαι.

Παίω (= κτυπῶ, θ. παι-), παρατ. ἔπαιον, μέλλ. παίσω, ἄρ. ἔπαισα, παρακμ. πέπαικα. — Παθ. ἄρ. ἐπαίσθην. Βλ. καὶ τὰ συνώνυμα πατάσσω, πλήττω καὶ τύπτω.

Πάσχω (θ. πενθ-, παθ-, πασχ-, ἐκ τοῦ παθ-σκ-, § 254, 2), παρατ. ἔλασχον, μέσ. μέλλ. πείσομαι (ἐκ τοῦ πένθ-σομαι), ἄρ. β' ἔπαθον, παρακμ. πέπονθα, ὑπερσ. ἐλεπόνθειν.

Πατάσσω (= κτυπῶ· θ. παταγ-), ἄρ. ἐπάταξα. Βλ. καὶ τὰ συνώνυμα παίω, πλήττω, τύπτω.

Παύω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Πείθω (θ. πειθ-, πιθ-), παρατ. ἔπειθον, μέλλ. πείσω, ἄρ. ἔπεισα, παρακμ. πέπεικα, ὑπερσ. ἐλεπείκειν. — Πείθομαι, παρατ. ἐπειθόμην, μέσ. μέλλ. πείσομαι, ἄρ. β' ἐπιθόμην, παθ. μέλλ. πεισθήσομαι, παθ. ἄρ. ἐπέισθην, παρακμ. πέπεισμαι, ἔνεργ. παρακμ. β' (μὲ μέσ. σημασίαν) πέποιθα (= ἔχω πεποιθήσιν, θαρρῶ), ὑπερσ. ἐπεποίθειν.

Πετάννυμι (= ἀνοίγω· εὐχρηστον σύνθετον ἀνα-πετάννυμι κτλ., θ. πετασ-, ἐξ οὗ πεταννυ-, ἐκ τοῦ πετασνυ-, § 239, 3, Σημ., καὶ πτα-), παρατ. ἐπετάννυν, ἄρ. ἐπέτασα. — Πετάννυμαι, παρατ. ἐπεταννύμην, παρακμ. πέπταμαι.

Πέτομαι (ἀποθετικόν, = πετῶ· θ. πετ-, πτε-, πτ-), μέσ. μέλλ. πτήσομαι, μέσ. ἄρ. β' ἐπτόμην.

Πήγνυμι ἢ *πηγνύω* (= ἐμπήγω· θ. πηγ-, ἐξ οὗ πηγνυ-, § 239, 2, καὶ παγ-), ἀόρ. ἔπηξα. — *Πήγνυμαι*, παρατ. ἐπηγνύμην, μέσ. ἀόρ. ἐπηξάμην, παθ. μέλλ. β' παγήσομαι, παθ. ἀόρ. β' ἐπάγην, ἐνεργ. παρακμ. β' (με μέσῃν σημασίαν) πέπηγα (= εἶμαι πεπηγμένος), ὑπερσ. ἐπεπήγειν.

Πίμπλημι. Βλ. σελ. 141, § 251.

Πίμπρημι. Βλ. σελ. 141, § 251.

Πίνω (θ. πῖ-, πῖν-, πο-, πω-), παρατ. ἔπινον, μέσ. μέλλ. (ἄσιγμος, με ἐνεργ. σημασίαν) πίομαι (= θὰ πίνω ἢ θὰ πῖω), ἀόρ. β' ἔπιον, παρακμ. πέπωκα. — *Πίνομαι*, παρατ. ἐπινόμην, παθ. ἀόρ. ἐπόθην, παρακμ. πέπομαι.

Πιπράσκω (= πωλῶ· θ. πρα-, ἐξ οὗ πιπράσκ-, § 254, 2), παρακμ. πέπρακα, ὑπερσ. ἐπεπράκειν. — *Πιπράσκομαι*, παθ. ἀόρ. ἐπράθην, παρακμ. πέπραμαι, ὑπερσυντ. ἐπεπράμην, τετελ. μέλλ. πεπράσομαι. Βλ. καὶ *Πωλῶ*.

Πίπτω (θ. πέτ-, ἐξ οὗ πῖπτ-, ἐκ τοῦ πιπετ-, § 32, 1, καὶ πτω-), παρατ. ἐπιπτον, μέσ. μέλλ. (δωρικὸς) πεσοῦμαι, ἀόρ. β' ἔπεσον, παρακμ. πέπτωκα, ὑπερσ. ἐπεπτώκειν.

Πλέκω. Βλ. σελ. 123, § 224, 2.

Πλέω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Πλήττω (= κτυπῶ· θ. πληγ-, πλαγ-), παρακμ. β' (με σημασίαν ἐνεργ.) πέπληγα. — Παθ. μέλλ. β' πληγήσομαι, παθ. ἀόρ. β' ἐπλήγην, παρακμ. πέπληγμαί, τετελ. μέλλ. πεπλήξομαι. (Μόνον οὗτοι οἱ χρόνοι τοῦ ἀπλοῦ πλήττω με τὴν σημασίαν τοῦ κτυπῶ εἶναι εὐχρηστοί, καὶ ἀντ' αὐτῶν δὲ καὶ ἀντ' ἄλλων χρησιμοποιοῦνται οἱ ἀντίστοιχοι χρόνοι τῶν συνωνύμων ρημάτων παῖω, πατάσσω καὶ τύπτω ἢ συνώνυμοι ἐκφράσεις, ὡς πληγὰς δίδωμι, πληγὰς ἐμβάλλω κ.ἄ.). Βλ. καὶ ἐκπλήττω.

Πνέω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Πράττω (θ. πρᾶγ-), παρατ. ἐπραττον, μέλλ. πράξω, ἀόρ. ἐπραξα, παρακμ. πέπραχα καὶ ἀμετάβ. πέπραγα, ὑπερσ. ἐπεπράχειν καὶ ἀμετάβ. ἐπεπράγειν. — *Πράττομαι* κτλ.

Πρίω (= πριονίζω, θ. πρί-), ἀόρ. ἐπρίσα, παθ. παρακμ. πέπρισμαι (§ 236, 2).

Πτύω, ἀόρ. ἐπτῦσα (§ 236, 1).

Πτάρηνυμαι (ἀποθετικόν, = φτερνίζομαι· θ. πταρ-, ἐξ οὗ πταρνυ-, § 239, 2), ἐνεργ. ἀόρ. β' ἔπταρον.

Πυνθάνομαι (ἀποθετικόν, = πληροφοροῦμαι· θ. πευθ-, πυθ-, ἐξ

οὐ πυνθαν-, § 254, 3, β'), παρατ. ἐπυνθανόμην, μέσ. μέλλ. πεύσομαι, μέσ. ἀόρ. β' ἐπυθόμην, παρακμ. πέπυσμαι, ὑπερσ. ἐπεπύσμην.

Πωλέω, -ῶ ἢ ἀποδίδομαι, παρατ. ἐπώλουν ἢ ἀπεδιδόμην, μέλλ. πωλήσω ἢ ἀποδώσομαι, ἀόρ. ἀπεδόμην, παρακμ. πέπρακα, ὑπερσ. ἐπεπράκειν. — Πωλοῦμαι ἢ πιπράσκομαι, παρατ. ἐπωλούμην, παθ. ἀόρ. ἐπωλήθην ἢ ἐπράθην, παρακμ. πέπραμαι, ὑπερσ. ἐπεπράμην, τετελ. μέλλ. πεπράσομαι.

ῥέω (θ. ῥε-, ῥεF-, ῥευ- ῥυ-, ῥυε-), παρατ. ἔρρεον, μέσ. μέλλ. (με ἐνεργ. σημασίαν) ῥνήσομαι, ἀόρ. ἐρρύνην, παρακμ. ἐρρύηκα (§ 33, 3 καὶ § 252, 2).

ῥήγνυμι (= σχίζω· θ. ῥηγ-, ἐξ οὗ ῥηγνυ-, § 239, 2, ῥωγ-, ῥαγ-, § 32, 5 καὶ 6), παρατ. ἐρρήγνυν, μέλλ. ῥήξω, ἀόρ. ἐρρηξα. — ῥήγνυμαι, παρατ. ἐρρηγνύμην, μέσ. ἀόρ. ἐρρηξάμην, παθ. ἀόρ. β' ἐρράγην, ἐνεργ. παρακμ. (με μέσσην ἢ παθητ. σημασίαν) ἔρρωγα, ὑπερσ. ἐρρώγειν.

ῤιγῶ. Βλ. σελ. 127, § 233.

ῥώννυμι (= δύναμώνω· θ. ῥωσ-, ἐξ οὗ ῥωννυ-, ἐκ τοῦ ῥωσνυ-, § 239, 2, Σημ.), μέλλ. ῥώσω, ἀόρ. ἔρρωσα. — Παθ. ἀόρ. (καὶ με μέσσην σημασίαν) ἐρρώσθην, παρακμ. ἔρρωμαι (μτχ. ἐρρωμένος, ὡς ἐπίθετον = γερός, δυνατός, § 140, 1).

σβέννυμι (= σβήνω· θ. σβεσ-, ἐξ οὗ σβέννυ-, ἐκ τοῦ σβεσνυ-, § 239, 2, Σημ., σβη-· συνήθ. σύνθετον : ἀπο-, κατα-σβέννυμι), παρατ. ἐσβέννυν, μέλλ. σβέσω, ἀόρ. ἔσβεσα. — Σβέννυμαι, παρατ. ἐσβεννύμην, μέσ. μέλλ. σβήσομαι, παθ. ἀόρ. ἐσβέσθην, ἐνεργ. ἀόρ. β' (με παθητ. σημασίαν) ἔσβην (πρβλ. § 252), ἐνεργ. παρακμ. (με παθ. σημασίαν) ἔσβηκα (= ἔχω σβησθῆ).

Σείω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Σήπω (= σαπίζω· θ. σηπ-, σᾶπ-, § 32, 5 καὶ 6). — Σήπομαι, παθ. μέλλ. β' σαπήσομαι, παθ. ἀόρ. β' ἐσάπην, ἐνεργ. παρακμ. β' (με παθ. σημασίαν) σέσηπα.

Σκοπέω, -ῶ ἢ σκοπέομαι, -οῦμαι (= παρατηρῶ, ἐξετάζω, σκέπτομαι· θ. σκεπ-, σκοπε-), παρατ. ἐσκόπουν ἢ ἐσκοπούμην, μέσ. μέλλ. σκέφομαι, μέσ. ἀόρ. ἐσκεφάμην, παρακμ. ἔσκεμαι, τετελ. μέλλ. ἐσκέφομαι.

Σπάω, -ῶ. Βλ. σελ. 130, § 236, 3.

Στρώννυμι (= στρώνω· θ. στρω-, ἐξ οὗ στρωννυ-, § 239, 2,

Σημ., καὶ στορ-, ἐξ οὗ στορνυ-, στορεσ-), παρατ. ἐστρώννυ, ἀόρ. ἐστόρεσα. — Στόρνυμαι, παρακμ. ἔστρωμαι.

Συλ-λέγω, παρατ. συν-έλεγον, μέλλ. συλ-λέξω, ἀόρ. συν-έλεξα, παρακμ. συν-είλοχα. — Συλλέγομαι, μέσ. μέλλ. συλλέξομαι, μέσ. ἀόρ. συν-ελεξάμην, παθ. μέλλ. β' συλ-λεγήσομαι, παθ. ἀόρ. α' (με μέσση σημασίαν) συν-ελέχθην καὶ β' συν-ελέγην, παρακμ. συν-είλεγμαι. Βλ. καὶ λέγω καὶ διαλέγομαι καὶ § 189, 4.

Τείνω. Βλ. σελ. 120, § 220.

Τελέω -ῶ. Βλ. σελ. 130, § 236, 3.

Τέμνω (= κόπτω· θ. τεμ-, ἐξ οὗ τεμν-, § 254, 3, α', καὶ τμε-), παρατ. ἔτεμνον, μέλλ. (συνηρημένος) τεμῶ, ἀόρ. β' ἔτεμον, παρακμ. τέτμηκα. — Τέμνομαι, παρατ. ἐτεμνόμην, μέσ. μέλλ. (συνηρ.) τεμοῦμαι, μέσ. ἀόρ. β' ἐτεμόμην, παθ. μέλλ. τμηθήσομαι, παθ. ἀόρ. ἐτμήθην, παρακμ. τέτμημαι, ὑπερσ. ἐτετμήμην, τετελ. μέλλ. τετμήσομαι.

Τήκω (= λειώνω· θ. τηκ-, τᾶκ-, § 32, 5 καὶ 6), παρατ. ἔτηκον, ἀόρ. ἔτηξα. — Τήκομαι, παθ. ἀόρ. α' ἐτήχθην καὶ β' ἐτάκην, ἐνεργητ. παρακμ. β' (με μέσση ἢ παθ. σημασίαν) τέτηκα, ὑπερσ. ἐτετήκειν.

Τίθημι. Βλ. σελ. 134, § 242 κ.έ.

Τίκτω (= γεννῶ· θ. τεκ-, τικτ-, ἐκ τοῦ τι-τκ-, τι-τεκ-, § 32, 1, τοκ-), παρατ. ἔτικτον, μέσ. μέλλ. (με ἐνεργ. σημασίαν) τέξομαι (= θὰ γεννήσω ἢ θὰ γεννῶ), ἀόρ. β' ἔτεκον, παρακμ. τέτοκα.

Τίνω (= πληρώνω· θ. τει-, τῖ-, τῖ-, τῖν-), παρατ. ἔτεινον, μέλλων τείσω, ἀόρ. ἔτεισα, παρακμ. τέτεικα. — Τίνομαι, μέσ. μέλλων τείσομαι, μέσ. ἀόρ. ἐτεισάμην, παθ. ἀόρ. ἐτείσθην, παρακμ. τέτεισμαι.

Τιτρώσκω (= πληγώνω· θ. τρωF-, τραυ-, τρω-, ἐξ οὗ τιτρωσκ-, § 268, 2), παρατ. ἐτίτρωσκον, μέλλ. τρώσω, ἀόρ. ἔτρωσα. — Τιτρώσκομαι, παρατ. ἐτιτρωσκόμην, παθ. μέλλων τρωθήσομαι, παθ. ἀόρ. ἐτρώθην, παρακμ. τέτρωμαι, ὑπερσ. ἐτετρώμην.

Τρέπω. Βλ. σελ. 123, § 224, 2.

Τρέφω. Βλ. σελ. 123, § 224, 2.

Τρέχω (θ. θρεχ-, τρεχ-, § 37, 7, δραμ-, δραμε-), παρατ. ἔτρεχον, μέσος μέλλων (συνηρημένος με ἐνεργ. σημασίαν) δραμοῦμαι, ἀόρ. β' ἔδραμον, παρακμ. δεδράμηκα, ὑπερσ. ἐδεδραμήκειν. Βλ. καὶ θέω.

Τυγχάνω (= ἐπιτυγχάνω, εὐρίσκω, τυχαίνω· θ. τευχ-, τυχ-, ἐξ οὗ τυχαν-, § 254, 3, β', τυχε-), παρατ. ἐτύγχανον, μέσ. μέλλ. (με ἐνεργ.

σημασίαν) τεύξομαι (= θα ἐπιτύχω), ἀόρ. β' ἔτυχον, παρακμ. τε-
τύχηκα.

Τύπτω (= κτυπῶ· θ. τυπ-, τυπτ-, § 210, 1, τυπτε-), παρατ.
ἔτυπτον, μέλλ. τυπτήσω, (ἀόρ. ἐπάταξα ἢ ἔπαισα ἢ πληγὰς ἔδωκα,
παρακμ. πέπληγα ἢ πληγὰς δέδωκα). — Τύπτομαι (ἢ πληγὰς λαμβάνω,
παρατ. πληγὰς ἐλάμβανον, παθητ. μέλλ. πληγὰς λήψομαι, παθ. ἀόρ.
πληγὰς ἔλαβον), παρακμ. τέτυμμαι (ἢ πέπληγμαι ἢ πληγὰς εἴληφα).
Βλ. καὶ παίω, πατάσσω, πλήττω.

Ἵπ-ισχνέομαι, -οὔμαι (ἀποθετικόν, = ὑπόσχομαι· θ. σεχ-, σχε-,
σχ-, ἐξ οὗ ἰσχ-, ἐκ τοῦ σισχ-, § 239, 1, καὶ ἰσχνε-, § 254, 3, γ'), παρατ.
ὑπισχνούμην, μέσ. μέλλ. ὑποσχίσομαι, μέσ. ἀόρ. β' ὑπεσχόμην (ὑποτ.
ὑπόσχωμαι, εὐκτ. ὑποσχοίμην, ὑπόσχοιο κτλ.), παρακμ. ὑπέσχημαι,
ὑπερσ. ὑπεσχίμην.

Φέρω (φερ-, οἶ-, ἐνεκ-, ἐγκ-, § 32, 1), παρατ. ἔφερον, μέλλων
οἴσω, ἀόρ. α' (ἄσιγμος) ἤνεγκα καὶ β' ἤνεγκον, παρακμ. ἐνήνοχα,
ὑπερσ. ἐνηνόχειν. — Φέρομαι, παρατ. ἐφερόμην, μέσος μέλλ. οἴσομαι,
μέσ. ἀόρ. (ἄσιγμος) ἤνεγκάμην, παθ. μέλλ. οἰσθήσομαι καὶ ἐνεχθή-
σομαι, παθ. ἀόρ. ἤνεχθην, παρακμ. ἐνήνεγμαι, ὑπερσ. ἐνηνέγμην (§ 190).

Φεύγω (= τρέπομαι εἰς φυγὴν, καταδιώκομαι, εἶμαι ἐξόριστος·
θ. φευγ-, φυγ-), παρατ. ἔφευγον, μέσ. μέλλων (με ἐνεργητ. σημασίαν)
φεύξομαι καὶ (δωρικὸς) φευξοῦμαι, ἀόρ. β' ἔφυγον, παρακμ. πέφευγα,
ὑπερσ. ἐπεφεύγειν.

Φημί. Βλ. σελ. 144, § 253, 1.

Φθάνω (= προφθάνω, προλαμβάνω· θ. φθη-, φθα-, φθάν-), πα-
ρατ. ἔφθανον, μέσος μέλλων (με ἐνεργ. σημασίαν) φθήσομαι, ἀόρ. α'
ἔφθασα καὶ β' ἔφθην (§ 252), παρακμ. ἔφθακα.

Φθείρω. Βλ. σελ. 120, § 220.

Φύω. Βλ. σελ. 142, § 252.

Χαίρω (= χαίρομαι· θ. χαρ-, ἐξ οὗ χαιρ-, § 216, 2, χαιρε-), πα-
ρατ. ἔχαιρον, μέλλ. χαιρήσω, ἀόρ. β' ἐχάρην (§ 252), παρακμ. γέγηθα.
Χαλάω, -ῶ. Βλ. σελ. 129, § 236, 3.

Χέω. Βλ. σελ. 129, § 236, 3.

Χόω ἢ χώννυμι. Βλ. σελ. 131, § 236, 3

Χράω, -ῶ (= χρησιμοδοτῶ· θ. χρη-, χρα-), ἀόρ. ἐχρησα. — *Χρωμαι* (= ἐρωτῶ τὸ μαντεῖον, ζητῶ χρησμόν), μέσος ἀόρ. ἐχρησάμην, παθ. ἀόρ. ἐχρήσθην.

Χρή. Βλ. σελ. 146, § 253, 8.

Χρίω. Βλ. σελ. 131, § 236, 3.

Χρωμαι (= μεταχειρίζομαι). Βλ. σελ. 127, § 231.

᾽Ωθέω, -ῶ (= σπρώχνω· θ. φωθ-, ὠθ-, ὠθε-), παρατ. ἐώθουν, μέλλ. ὤσω, ἀόρ. ἔωσα. — *᾽Ωθοῦμαι*, παρατ. ἐωθούμην, μέσος μέλλων ὄσομαι, μέσ. ἀόρ. ἐωσάμην, παθ. μέλλ. ὠσθήσομαι, παθ. ἀόρ. ἐώσθην, παρακμ. ἔωσμαι (§ 188, 2).

᾽Ωνόομαι, -οῦμαι (ἀποθετικόν, = ἀγοράζω· θ. φωνε-, ὠνε-, πρια-), παρατ. ἐωνούμην, μέσ. μέλλ. ὠνήσομαι, μέσ. ἀόρ. ἀ' (ἄσιγμος) ἐπριάμην (= ἡγόρασα), παθ. ἀόρ. ἐωνήθην, παρακμ. ἐώνυμαι, ὑπερσ. ἐωνήμην (§ 188, 2 καὶ § 251).

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΑΤ' ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΗΝ ΣΕΙΡΑΝ

- Ἀκατάληκτα** τριτόκλιτα, σελ. 39, § 63, 1.
Ἀκλιτα μέρη τοῦ λόγου, σελ. 28, § 38, 2 — σελ. 150, § 257 κ.έ.
Ἀναδιπλασιασμός (ρήμάτων), σελ. 96, § 186 — ἀνώμαλος, σελ. 99, § 189 — Ἀττικός, σελ. 99, § 190 — ἐνεστωτικός, σελ. 132, § 239, 1.
Ἀνάπτυξις συμφώνου, σελ. 24, § 34.
Ἀνομοιώσις συμφώνου, σελ. 27, § 37, 7 — συλλαβῆς, σελ. 23, § 33, 7.
Ἀντέκτασις, σελ. 22, § 32, 6.
Ἀντιμεταχώρησις, σελ. 21, § 32, 4.
Ἀντωνυμῖαι, σελ. 77, § 147 κ.έ.
Ἀνώμαλα ἐπίθετα, σελ. 68, § 131 — παραθετικά, σελ. 73, § 141 κ.έ.
Ἀνώμαλα ῥήματα, σελ. 146, § 254 κ.έ. (Κατάλογος ἀνωμάτων ῥημάτων, σελ. 171 κ.έ.).
Ἀόριστοι δεῦτεροι κλινόμενοι κατὰ τὰ εἰς -μι, σελ. 136, § 252.
Ἀπαρέμφατον, σελ. 92, § 178.
Ἀποβολή φωνέεντος, σελ. 21, § 32 — συμφώνου, σελ. 22, § 33 κ.έ.
Ἀποθετικά ῥήματα, σελ. 149, § 256.
Ἄρθρον, σελ. 30, § 42.
Ἀριθμητικά, σελ. 86, § 164 κ.έ.
Ἀριθμοὶ ὀνομάτων, σελ. 30, § 41, 2 — ῥημάτων, σελ. 30, § 8, § 177.
Ἄτονοι λέξεις, σελ. 16, § 18.
Ἀττικόκλιτα οὐσιαστικά, σελ. 37, § 59 — ἐπίθετα, σελ. 62, § 117.
Αὔξησις ὀμαλή, σελ. 95, § 185 κ.έ. — ἀνώμαλος, σελ. 97, § 188.
Ἀφομοιώσις φωνήεντος, σελ. 21, § 32, 3 — συμφώνου, σελ. 22, § 37, 3, καὶ 6, γ'.
Ἄφωνα, σελ. 10, § 3, 1.
Ἄφωνόληκτα τριτόκλιτα, σελ. 43, § 78 κ.έ. — ῥήματος, σελ. 112, § 210 κ.έ.
Γένος, σελ. 29, § 41, 1 — σελ. 31, § 45 — σελ. 58, § 106 κ.έ.
Γράμματα, σελ. 9, § 1 κ.έ.
Δεῦτεροι χρόνοι ῥημάτων, σελ. 120, § 221 κ.έ.
Διάθεσις ῥήματος, σελ. 90, § 171.
Δίγαμμα, σελ. 5, § 1, Σημ.
Διπλόθεμα τριτόκλιτα, σελ. 39, § 64.
Δίφθογγοι, σελ. 11, § 6.
Δυϊκὸς ἀριθμὸς, σελ. 30, § 41, 2 — ὀνομάτων, σελ. 54, § 103 — ῥημάτων, σελ. 110, § 209.
Ἐγκλίσεις ῥήματος, σελ. 110, § 209.
Ἐγκλίσεις ῥήματος, σελ. 92, § 175.
Ἐγκλίσις τόνου, σελ. 16, § 19.
Ἐγκλιτικαὶ λέξεις, σελ. 16, § 20.
Εἶμι (βοηθητικόν), σελ. 100, § 191 κ.έ.
Ἐκθλιψις, σελ. 20, § 28.
Ἐκτασις φωνήεντος, σελ. 22, § 32, 6.
Ἐνρινα σύμφωνα, σελ. 10, § 5.
Ἐνρινόληκτα τριτόκλιτα, σελ. 46, § 83 κ.έ. — ῥήματα, σελ. 116, § 216 κ.έ.
Ἐπίθετα, σελ. 58, § 105, κ.έ. — παράγωγα, σελ. 158, § 271 κ.έ. — παραθετικά, σελ. 71, § 136 κ.έ.
Ἐπιρρήματα, σελ. 150, § 257 — ἀριθμητικά, σελ. 88, § 168 — παράγωγα, σελ. 161, § 271 — παραθετικά, σελ. 76, § 146.
Ἐπιφωνήματα, σελ. 151, § 261.
Ἐτυμολογικόν, σελ. 152, § 262 κ.έ.
Εὐφωνικά σύμφωνα, σελ. 20, § 31.

- Ἡμίφωνα** σελ. 10, § 3, 2.
- Ἡμιφωνόληκτα** τριτόκλιτα, σελ. 46, § 83 κ.έ. — ῥήματα, σελ. 116, § 216 κ.έ.
- Θέμα** (λέξεως ἐν γένει), σελ. 28, § 39, 1 — ἀσθενές, ἰσχυρόν, σελ. 39, § 64, καί σελ. 132, § 240 — ῥηματικόν, χρονικόν, σελ. 93, § 181.
- Καταληκτικά** τριτόκλιτα, σελ. 39 § 63, 1.
- Κατάληξις** (λέξεως ἐν γένει), σελ. 28, § 39, 1 — καταλήξεις πρωτοκλίτων, σελ. 33, § 47, δευτεροκλίτων, σελ. 36, § 54, τριτοκλίτων, σελ. 41, § 71, ῥημάτων, σελ. 102 — σελ. 41, § 194 κ.έ.
- Κλίσις** σελ. 28, § 38, 1 καί σελ. 29, § 41, 3 — πρώτη, σελ. 31, § 46 κ.έ., δεύτερα, σελ. 35, § 53, κ.έ., τρίτη, σελ. 38, § 61 κ.έ.
- Κλιτὰ** μέρη τοῦ λόγου, σελ. 28, § 38, 2.
- Κραῖσις**, σελ. 19, § 26.
- Ληκτικά** (ἡ τελικά) σύμφωνα, σελ. 22, § 33, 1.
- Μέρη** τοῦ λόγου, σελ. 28, § 38 — ἀκλιτὰ, σελ. 150, § 257 κ.έ. — κλιτὰ, σελ. 28, § 38 κ.έ.
- Μετάθεσις** φωνήεντος, σελ. 21, § 32, 2 — συμφώνου, σελ. 24, § 35.
- Μετοχή**, σελ. 93, § 178, 2 — κλισις μετοχῶν, σελ. 69, § 132 κ.έ.
- Μονόθεμα** τριτόκλιτα, σελ. 9, § 64, 1.
- Οὐσιαστικά**, σελ. 30, § 43 κ.έ. — παράγωγα, σελ. 155, § 268 κ.έ.
- Παραγωγή**, σελ. 152, § 262 κ.έ.
- Παραθετικά** ἐπίθετα, σελ. 71, § 136 κ.έ. — ἐπιρρήματα, σελ. 76, § 146.
- Παρασύνθετα**, σελ. 168, § 286.
- Παρεπόμενα** ὀνόματος, σελ. 30, § 41, 3, Σημ. — ῥήματος, σελ. 90, § 170.
- Πνεύματα**, σελ. 13, § 12 κ.έ.
- Προθέσεις**, σελ. 150, § 258 κ.έ. — ὡς πρῶτα συνθετικά, σελ. 165, § 280, 2.
- Πρόσφυμα**, σελ. 108, § 198, 2.
- Πρόσωπα** (τοῦ λόγου), σελ. 77, § 148 — ῥήματος, σελ. 92, § 176.
- Πτώσεις**, σελ. 28, § 40.
- Ῥῆμα**, σελ. 90, § 169 κ.έ.
- Ῥήματα** ἀποθετικά, σελ. 149 § 256 — βαρύτονα, σελ. 101, § 193, 1 καί § 194 κ.έ. — περισπώμενα ἢ συνηρημένα, σελ. 101, § 193, 2 — ἀφωνόληκτα, σελ. 192, § 210 κ.έ. — ἐνρινόληκτα ἢ ὑγρόληκτα, σελ. 116, § 216 κ.έ. — εἰς -μι, σελ. 132, § 237 κ.έ. — κλινόμενα κατὰ τὰ εἰς -μι, σελ. 140, § 251 κ.έ. — παράγωγα, σελ. 151, § 265 κ.έ.
- Σημεῖα** τοῦ γραπτοῦ λόγου, σελ. 17, § 22.
- Σιγμόληκτα** τριτόκλιτα, σελ. 50, § 29 κ.έ.
- Συγκοπή** φωνήεντος, σελ. 21, § 32, 1.
- Συγκοπτόμενα** τριτόκλιτα, σελ. 49, § 89.
- Συζυγία** ῥημάτων, σελ. 90, § 172 — τῶν εἰς -μι, σελ. 132, § 237 κ.έ. — τῶν εἰς -ω, σελ. 101, § 193 κ.έ.
- Συλλαβή**, σελ. 12, § 8 — συλλαβισμός, σελ. 12, § 10.
- Συμπνευματισμός**, σελ. 25, § 37, 1.
- Σύμφωνα**, σελ. 10, § 3 κ.έ.
- Συμφωνόληκτα** τριτόκλιτα, σελ. 43, § 78 κ.έ. — ῥήματα, σελ. 112, § 210 κ.έ.
- Συναίρεσις**, σελ. 18, § 24.
- Σύνδεσμοι**, σελ. 151, § 260.
- Συνηρημένα** ὀνόματα, σελ. 34, § 51 — σελ. 37, § 57 — ῥήματα, σελ. 123, § 226 κ.έ.
- Σύνθεσις**, σελ. 152, § 262, 3 — σελ. 162, § 275, κ.έ.

Σύνθετα, σελ. 152, § 262, 3 — σελ. 162, § 275 κ. έ. — νόθα, σελ. 168, § 285 — συνθέτων σημασία, σελ. 169, § 289 — συνθέτων τονισμός, σελ. 164, § 287 κ.έ.
Συστολή φωνήεντος, σελ. 22, § 32, 6.

Τονισμός, τόνοι σελ. 14, § 14 κ. έ. — τονισμός συνθέτων, σελ. 168 § 287 κ.έ.

Υγρά σύμφωνα, σελ. 10, § 5.

Υγράληκτα τριτόκλιτα, σελ. 48, § 86 — ρήματα, σελ. 115, § 216 κ.έ.

Φθογγικά πάθη, σελ. 18, § 23 κ. έ.

Φωνή ρήματος, σελ. 90, § 173.

Φωνήεντα, σελ. 9, § 2 — θεματικά, σελ. 108, § 201 — έγκλιτικά, σελ. 100, § 198.

Φωνηεντόληκτα τριτόκλιτα, σελ. 3 § 66, 1 και § 67 κ. έ. — ρήματα, σελ. 94, § 183 — σελ. 123, § 226 κ. έ.

Χαρακτήρ θέματος, σελ. 28, § 39, 2 — ρηματικός, χρονικός σελ. 94, § 102 — σελ. 108, § 198 κ. έ.

Χρόνοι ρήματος, σελ. 91, § 174.

Τὰ αντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουσι τὸ κάτωθι βιβλιοσήμον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Ἄντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψίτυπον. Ἡ διάθετων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιοῦν αὐτὸ διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 7 τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυβ. 1946, Α' 108).

